

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANA BİLİM DALI
İDARE HUKUKU BİLİM DALI

TÜRK İDARİ YAPISINDA
FİKRİ MÜLKİYET HAKLARININ KORUNMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Belgin ASLAN ERBAHAYETMEZ

Tez Danışmanı

Doç.Dr. Ender Ethem ATAY

Ankara - 2006

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Belgin ASLAN ERBAHAYETMEZ' e ait " TÜRK İDARİ YAPISINDA
FİKRİ MÜLKİYET HAKLARININ KORUNMASI "adlı çalışma, jürimiz
tarafından Kamu Hukuku Anabilim Dalı, İdare Hukuku Bilim Dalında
YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan.....
Ad-Soyad:

Üye.....
Ad-Soyad :

Üye.....
Ad-Soyad:

İÇİNDEKİLER

TÜRK İDARİ YAPISINDA FİKRİ MÜLKİYET HAKLARININ KORUNMASI

İÇİNDEKİLER.....	i
KISALTMALAR.....	vii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

FİKRİ MÜLKİYET KAVRAMI VE TÜRK İDARİ YAPISINDA KORUNMASI

1.FİKRİ MÜLKİYET HUKUKU

1.1 TANIMLAR

1.1.1 Fikri Mülkiyet Kavramı	4
1.1.2 Fikri Hak Kavramı (Telif Hakkı).....	7
1.1.3 Sınai Hak Kavramı.....	8

1.2 FİKRİ MÜLKİYET HAKLARININ TARİHSEL GELİŞİMİ VE ULUSLARARASI BOYUTU

1.2.1 Fikri Mülkiyet Haklarının Tarihsel Gelişim	11
1.2.1.1 Fikri Hakların Tarihsel Gelişimi	11
1.2.1.2 Sınai Hakların Tarihsel Gelişimi.....	13

1.2.2 Fikri Mülkiyet Haklarının Uluslararası Boyutu.....	14
1.2.2.1 Genel Olarak.....	14
1.2.2.2 Fikri Mülkiyet Haklarının Korunmasına İlişkin	
Anlaşmalar Ve Sözleşmeler.....	16
1.2.2.2.1 Fikri Hakların (Telif Hakları) Korunmasına İlişkin	
Anlaşma Ve Sözleşmeler.....	16
1.2.2.2.2 Sınai Hakların Korunmasına İlişkin	
Anlaşma Ve Sözleşmeler.....	18
1.2.2.3 Fikri Mülkiyet Haklarının Korunmasına İlişkin	
Uluslararası Kuruluşlar.....	20
1.2.2.3.1 Fikri Hakların Korunmasına İlişkin	
Uluslararası Kuruluşlar.....	20
1.2.2.3.2 Sınai Hakların Korunmasına İlişkin	
Uluslararası Kuruluşlar.	22

2.TÜRK İDARİ TEŞKİLATI VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARININ KORUNMASI

2.1 GENEL OLARAK TÜRK İDARİ TEŞKİLATI	23
2.2 MERKEZİ İDARE TEŞKİLATI	25
2.2.1 Başkent Teşkilatı	25
2.2.2 Başkentteki Yardımcı Kuruluşlar	27
2.2.3 Merkezi İdarenin Taşra Teşkilatı.....	28
2.3. YERİNDEN YÖNETİM İLKESİ VE	
BU İLKEYE GÖRE TEŞKİLATLANMA.....	30
2.3.1 Yerinden Yönetim Ve Yerel Yönetimler.....	30
2.3.2 Hizmet Yerinden Yönetim Kuruluşları.....	32
2.3.2.1 İdari Alanda Faaliyet Gösteren	
Hizmet Yerinden Yönetim Kuruluşları.....	33

2.3.2.2 İktisadi Alanda Faaliyet Gösteren	
Hizmet Yerinden Yönetim Kuruluşları.....	34
2.3.2.3 Sosyal Alanda Faaliyet Gösteren	
Hizmet Yerinden Yönetim Kuruluşları.....	34
2.3.2.4 Bilimsel, Teknik Ve Kültürel Alanda Faaliyet	
Gösteren Hizmet Yerinden Yönetim Kuruluşları.....	35

2.4 BAKANLIKLARIN TEŞKİLAT YAPISI

2.4.1 Bakanlıklar	36
2.4.2 Bağlı Kuruluş Örgütlenmesi Ve	
Türk İdari Yapısındaki Durum.....	38
2.4.3 İlgili Kuruluş Örgütlenmesi Ve	
Türk İdari Yapısındaki Durum.....	43
2.4.4 İlişkili Kuruluşlar Ve Bağımsız İdari Otoriteler.....	45
2.4.4.1 Bağımsız İdari Otoritelerin Özellikleri.....	45
2.4.4.2 Bağımsız İdari Otoritelerin Faaliyet Alanları Ve Yetkileri.....	50
2.4.4.3 Bağımsız İdari Otoriteler Ve İlişkili Kuruluş Kavramı İlişkisi ...	55
2.4.4.4 Türk İdari Teşkilatında Bağımsız İdari Otoriteler.....	59

2.5 FİKRİ MÜLKİYET HAKLARININ

TÜRK İDARİ TEŞKİLATINDA KORUNMASI	67
---	----

İKİNCİ BÖLÜM
TÜRK İDARİ YAPISINDA FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI İLE İLGİLİ
KURUMLAR VE YENİDEN YAPILANMA ÖNERİLERİ

1. TÜRK İDARİ YAPISINDA FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI İLE İLGİLİ KURUMLAR

1.1 KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI TELİF HAKLARI VE SİNEMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	70
1.1.1 Tarihçe	70
1.1.2 Görevleri.....	71
1.1.3 Faaliyet Alanı Ve Yetkileri.....	72
1.1.4 Fiziksel Şartları.....	73
1.1.5 Personel Ve Teknik Alt Yapısı.....	74
1.1.6 Hukuki Yapısı Ve Yeniden Yapılanmanın Gerekliliği.....	74
1.2TÜRK PATENT ENSTİTÜSÜ BAŞKANLIĞI	79
1.2.1 Tarihçe.....	79
1.2.2 Görevleri.....	80
1.2.3 Faaliyet Alanı Ve Yetkileri.....	81
1.2.4 Fiziksel Şartları	81
1.2.5 Personel Ve Teknik Alt Yapısı.....	82
1.2.6 Hukuki Yapısı	82

2. TELİF HAKLARI VE SİNEMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜNÜN YENİDEN YAPILANMASININ GEREKLİLİĞİNE İLİŞKİN RESMİ BELGELERDE GEÇEN İFADELER

2.1 FİKİR VE SANAT ESERLERİ KANUNUNUN BAZI MADDELERİNİN DEĞİŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN KANUN TASARISI VE MİLLİ EĞİTİM, KÜLTÜR, GENÇLİK VE SPOR KOMİSYONU'NUN 15.09.1999 TARİHLİ RAPORU.....	84
2.2 YATIRIM ORTAMINI İYİLEŞTİRME KOORDİNASYON KURULU KARARI.....	85
2.3 18 KASIM 2003 TARİHLİ DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ – TİCARET POLİTİKALARI İNCELEMESİ HÜKÜMET RAPORU	86
2.4 AB MÜKTESEBATININ ÜSTLENİLMESİNE İLİŞKİN TÜRKİYE ULUSAL PROGRAMI	87
2.5 AB DÜZENLİ İLERLEME RAPORU (BAŞLIK 5 : ŞİRKETLER HUKUKU).....	88
2.6 DPT VIII . BEŞ YILLIK KALKINMA PLANI.....	89
2.7 58. HÜKÜMET ACİL EYLEM PLANI	92

3.YENİDEN YAPILANMA İÇİN ÖNERİLEN BAĞLI KURULUŞ KANUN TASLAĞI & DİĞER ÖRGÜTLENME MODELLERİ VE KIYASLANMASI

3.1 GENEL OLARAK.....	94
3.2 TEŞKİLAT, ORGAN VE BİRİMLER.....	105
3.3 PERSONEL VE ÖZLÜK HAKLARI.....	112
SONUÇ.....	117

KAYNAKÇA.....	122
----------------------	------------

EKLER

<u>EK 1.</u> TELİF HAKLARI VE SİNEMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜNÜN BAĞLI KURULUŞ ŞEKLİNDE YENİDEN YAPILANMASI İÇİN ÖNERİLEN KURULUŞ KANUNU TASARISI TASLAĞI.....	128
--	-----

<u>EK 2.</u> TELİF HAKLARI VE SİNEMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜNÜN İLGİLİ KURULUŞ ŞEKLİNDE YENİDEN YAPILANMASI İÇİN ÖNERİLEN KURULUŞ KANUNU TASARISI TASLAĞI.....	154
---	-----

<u>EK 3.</u> TELİF HAKLARI VE SİNEMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜNÜN İLİŞKİLİ KURULUŞ ŞEKLİNDE YENİDEN YAPILANMASI İÇİN ÖNERİLEN KURULUŞ KANUNU TASARISI TASLAĞI.....	179
---	-----

ÖZET.....	207
------------------	------------

ABSTRACT.....	209
----------------------	------------

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
a.g.e.	Adı Geçen Eser
a.g.m.	Adı Geçen Makale
AİD	Amme İdaresi Dergisi
BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BİO	Bağımsız İdari Otorite
Bkz	Bakınız
C.	Cilt
D.	Dergisi
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
DTÖ	Dünya Ticaret Örgütü
EPDK	Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu
FSEK	Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
İDDGK	İdari Dava Daireleri Genel Kurulu
İDT	İktisadi Devlet Teşekkülü
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
KİK	Kamu İhale Kurumu
KİK	Kamu İktisadi Kuruluşu
KİT	Kamu İktisadi Teşebbüsü
KYTİYYHKT	Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun Tasarısı
RK	Rekabet Kurumu
RTÜK	Radio ve Televizyon Üst Kurulu
S.	Sayfa
SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti

TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TODAİE	Türkiye ve Orta Doğu Amme İdareleri Enstitüsü
TPE	Türk Patent Enstitüsü
TRIPS	Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights –(Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü)
YOİKK	Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Koordinasyon Kurulu
WIPO	World Industrial Property Organization (Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü)

GİRİŞ

İdare, siyasi iktidarların itici gücü altında devletin bulunduğu koşullar içerisinde yerine getirmesi gereken pek çok görev gereği çeşitli müdahaleleri yapmakla görevli olan otoritelerin toplamı olarak tanımlanabilir. Böyle bir otoriteler bütününde eğer toplumun tüm beklentileri karşılanıyor ve toplumla yönetim bütünleşmişse, hiçbir toplum yönetim modelinde değişiklik arayışına girmeyecektir. İdari yapının ve yönetim anlayışının yeniden yapılandırılması gerekliliği öncelikle mevcut yönetim yapılanmasının ve anlayışının, toplumun beklentilerini karşılamakta yetersiz kaldığı anlamına gelmektedir.

Uluslararası ilişkiler, sosyal ve ekonomik değişimler, teknolojik ilerlemeler ve en önemlisi küreselleşmeye bağlı olarak bilgi toplumuna geçilmesi gibi faktörler, siyasi yapılanmayı doğrudan etkilemekte ve toplum bireylerinin kamu yönetiminden beklentilerinde artış yaşamasına sebep olmaktadır. Ülkemizde ortaya çıkan idari reform gereksinimi bir yandan sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişle yakından ilgili bulunmakla birlikte diğer yandan kırk yılı aşkın bir tarihi geçmişe sahip olan Avrupa Birliği Üyeliği hedefinin gereği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bilginin ve bilişimin tüm yaşantımızı çevrelediği günümüz dünyasında fikri emek harcanarak ortaya konan eser, tasarım ve icatlar üzerindeki haklar da giderek önemli ve hassas bir konu haline gelmiştir. Çağdaş dünyada fikri mülkiyet haklarının korunmasına özel bir önem verilmekte ve ticari yaşamın her alanıyla ve teknolojik gelişmelerle yakından ilgili olan fikri mülkiyet haklarına ilişkin düzenlemeler söz konusu alanların dinamik yapısı karşısında aynı hızla değişikliklere ve yeniliklere ihtiyaç duymaktadır.

Kamu yönetiminin yeniden düzenlenmesi zorunluluğunun ortaya çıktığı fikri mülkiyet alanı duyarlı ve kırılgan bir alandır. Mevcut idari yapının doğasından kaynaklanan özellikleri nedeniyle söz konusu alanın ihtiyaçları

karşılanamamakta ve gereklere uygun politika ve stratejilerin üretilmesi süreci yavaşlamakta ve sorunların çözümü zorlaşmaktadır

Ülkemizde fikri mülkiyet haklarına ilişkin politikalar ilk kez VII. 5 Yıllık Kalkınma Planı ile devletin resmi dokümanları içerisinde yer almış ve TBMM onayından geçmiştir. Planda fikri ve sınai haklar “Devletin Düzenleyici ve Gözetici Fonksiyonlarını Geliştirme Projesi” kapsamında ele alınmış; bu alandaki temel amaç, ilke ve politikalar belirlenmiş ve bunlara ulaşılması için gerekli hukuki ve kurumsal düzenlemeler tespit edilmiştir. Bu planın uygulama belgeleri olan yıllık programlarda da kurumsal yapılanma konusu sürekli olarak işlenmiştir.

Gerek resmi kayıtlarda gerekse sinema, müzik, bilişim, güzel sanatlar, edebiyat ve sınai alanlara ilişkin sektör temsilcilerinin açıklamalarında ülkemizin koşullarını ve ihtiyaçlarını gözeten uluslararası standartlarla uyumlu fikri mülkiyet sisteminin bütün kurum ve kuralları ile oluşturulması ve sürdürülmesi ihtiyacı dile getirilmektedir. Bu bağlamda fikri ve sınai hak sahiplerinin haklarının daha etkin korunması ve bu alanda gerekli denetimin ve koordinasyonun sağlanması amacıyla uzman bir kurumun yapılandırılmasına öncelik verilmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda, bilimsel çalışmamızda öncelikle fikri mülkiyet haklarının önemi dile getirilerek, söz konusu hakların etkin korunmasının neden önemli olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır. Fikri mülkiyet haklarının korunmasının birkaç boyutu olmasına karşın, tezimizin esas cevap bulmaya çalıştığı sorun “idari yapı içerisindeki koruma faaliyetini üstlenen kurumların verimliliğinin sağlanması amacıyla yeniden yapılanma” sorunudur. Bu noktadan hareketle, bilimsel çalışmamızda ülkemiz idari yapısının genel bir çerçevesi çizildikten sonra, bu idari yapı içerisinde yer alan Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü ile Türk Patent Enstitüsü’ nün hukuki yapıları ve teşkilatları incelenmiş ve spesifik olarak Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü’ nün yeniden yapılanması üzerinde durulmuştur

Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü' nün yeniden yapılanması sürecinde kullanılabilecek üç adet idari örgütlenme modeli üzerinde yoğunlaşılarak, üç adet kuruluş kanunu taslak rneğ hazırlanmıştır. Söz konusu kurumun yeniden yapılanması fikrinin, siyasi irade tarafından uygulamaya aktarılmasına yönelik bir girişim olması halinde, uygulayıcılar açısından alternatif oluşturması amacıyla farklı taslak örneklerinin faydalı olacağı düşünülmüştür.

BİRİNCİ BÖLÜM

FİKRİ MÜLKİYET KAVRAMI VE TÜRK İDARİ YAPISINDA KORUNMASI

1.FİKRİ MÜLKİYET HUKUKU

1.1 TANIMLAR

1.1.1 Fikri Mülkiyet Kavramı

Düşünce, yalnızca insanlara özgü bir yetenek sistemi, değerlendirme ve yargılama gücü olarak, insanın en belirgin ve ayırıcı niteliğidir. Tüm toplumsal kurallar ve kurumlar düşüncenin sonucu oluşmuştur. İnsanların önceden bilmedikleri yeni bir düşünceyi, yeni bir eseri ortaya koyma ve edindikleri bilgileri bütünlüğe tamamlama ve geliştirme gücüne yaratıcı düşünce adı verilir¹.

Kişilerin yeni ürünler yaratmak veya mevcut üretim usullerini değiştirmek yönünde çalışmalarını, teşvik etmek ve desteklemek bakımından fikri mülkiyet hakları önemli bir yere sahiptir. Yenilik yapanlara ve mucitlere yarattıkları yeni ürünler veya üretim usulleri üzerinde hak tanınmadığı zaman, onları yenilik yapmaya sevk eden güdüler zayıflayabilecek ve bundan genel olarak tüm toplum zarar görecektir. Bu kimselere uygun ölçülerde mülkiyet hakkı tanınması ve bu hakkın yeterli düzeyde korunması, ekonomik gelişmeyi destekleyen yeniliklerin ve verimliliğin artması sonucunu doğurmaktadır².

¹ BEŞİROĞLU Akın, Düşünce Ürünleri Üzerindeki Haklar, 1.Baskı, APB Yayınları, Ankara, 1999, S. 31.

² Bilimsel sanatsal ve teknik ilerleme başkalarının ürünlerini örnek ve esas almanın sonucudur. Her eser ve buluş sahibi kendisinden önceki ustalarından mutlaka esinlenir. Buna yararlanma ve benzetme serbestisi ilkesi denir. Bu serbestinin istisnası yararlanma halinin taklit ve halkı aldatıcı düzeyde olmamasıdır.

Fikri ürün tarihi gelişme içinde bir çeşit mülkiyet hakkı olarak mütalaa edilmesine, bazı teorilerce böyle nitelendirilmesine ve bazı ülkelerde gayri maddi eşya olarak adlandırılmasına rağmen hukukumuzda eşya olarak nitelendirilmemektedir. Fikri mülkiyet hakkı niteliğine göre ya fikir ve sanat eseri üzerinde ya da patent, faydalı model, tasarım üzerinde sahip olunabilen gayri maddi bir haktır³.

Yaratıcı insan zekasının ve yeteneğinin ürünü olup, üzerinde cisimlendiği maddi mallardan ayrı bir hukuki varlığa ve iktisadi değere sahip olan mallar maddi olmayan mal sayılır. Çağdaş hukuk düzenlerinde fikri emek ürünleri iktisadi değere sahip olan ve hukuki düzenleme ve işlemlere konu edilebilen mal olarak kabul edilmiştir⁴. Medeni kanun düzenlenmesinde ifadesini bulan klasik anlayışın etkisiyle " eşya " kavramı dışında bırakılmakla birlikte, fikir ürünleri, Türk hukuk düzeninde de mutlak hak konusu kabul edilir⁵.

Bugüne değin fikir mülkiyetinden doğan haklar terimi sadece fikrî mülkiyetin konusuna karşılık gelen hakların sınırlarını, kullanım biçimlerini ve hakların ihlalleri halinde yaptırımları belirleyen düzenlemelerde karşımıza çıkmıştır. Günümüzde ise hak konusu eser, ürün ve hizmetlerin toplumsal ve ekonomik gelişmenin ana dinamiği ve göstergesi haline gelmesine bağlı olarak yaratıcılık, yenilikçilik ve rekabet edebilirlik süreçlerini de içine alan disiplinler arası bir yapıya kavuşmuştur. Bu kapsamda fikri mülkiyet hakları sistemi, teknoloji, ekonomi ve ticareti birbirine bağlayan bir köprü olarak görülmektedir. Bu alan artık sadece bir hukuk kuralları bütünü olmayıp önemli ölçüde sosyal ve ekonomik boyutu olan bir görünüm kazanmıştır. Bu nedenle

³ TEKİNALP Ünal, Fikri Mülkiyet Hukuku, 3.Bası, Beta Yayınları, İstanbul, Eylül 2004, S. 5 – 6.

⁴ Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun mimarı olan HIRSCH, fikri mülkiyeti ifade etmek için fikri haklar terimini, fikir ve sanat eserleri için ise öz fikri haklar terimini kullanmıştır. HIRSCH mülkiyet terimini eşya hukukunun konusu olan maddi şeylere ilişkin olduğu gerekçesiyle kullanmaktan kaçınmıştır.

⁵ DARDAĞAN Esra, Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Haklardan Doğan Kanunlar İhtilafı, Betik Yayıncılık, Ankara, 2000, S.15.

fikrî haklar sisteminin şekillendirilmesi salt bir hukuk politikası olmaktan öte anlam taşımakta, ülkelerin sanayi, dış ticaret, bilim-teknoloji, araştırma-geliştirme, kültür ve eğitim politikalarıyla da desteklenen ve bu alanlara ilişkin stratejilerin etkileşim halinde olduğu kapsamlı bir ulusal politikayı gerekli kılmaktadır⁶.

Genel anlamda fikir mülkiyeti hakları, günlük hayatımızın hemen her alanında karşılaştığımız marka, patent, endüstriyel tasarım, coğrafi işaret, know - how, eser, yapım ve yayın gibi şekillerde ortaya çıkan her türlü fikrî ürün üzerindeki haklardır. Bu çerçevede fikrî mülkiyet hakları, bu hakka konu ürünü üreten gerçek veya tüzel kişiye bu emeği karşılığında herkese karşı ileri sürebileceği tekелci haklar tanımaktadır. Serbest rekabet sistemine getirilen istisnalar niteliğindeki bu tekелci hakların tanınmasının nedeni, hakka konu ürünlerden sağlanan toplumsal faydadır. Bu nedenle fikrî haklar sisteminin oluşturulmasında toplumun bu haklardan en etkin şekilde yararlanması gözetilmekte ve böylece hak sahipleri ile toplumun diğer bireyleri arasında ortak bir çıkar dengesi sağlanmaktadır⁷.

Fikri mülkiyet haklarıyla ilgili düzenlemelerin önemi, bu hakların sağladığı toplumsal faydadan kaynaklanmaktadır. Özellikle, yaratıcılık ve yenilikçiliğin teşvik edilerek sürdürülebilir hale getirilmesi, ekonomik büyümenin ve buna bağlı olarak istihdamın desteklenmesi, kültürel ve teknolojik ilerlemeye katkıda bulunulması ve adil bir rekabet düzeninin kurulması temelde fikrî haklarla ilgili düzenlemelerin önemli çıktılarıdır. Bu nedenle fikrî haklarla ilgili her düzenleme ve izlenecek strateji, hak

⁶ Dünya genelinde sınai haklar ve fikri haklara ilişkin düzenlemeler ve yapılanma birlikte, aynı düzeyde ve birbirlerini destekleyerek gelişmektedir. Türkiye’de sınai haklar alanında dünya standartlarına yakın bir koruma yolunda gerekli düzenlemeler gerçekleştirilmiş olmasına rağmen fikri haklar alanında paralel gelişme sağlanamamıştır. Fikri mülkiyet hakları tüm dünyada dinamik bir biçimde gelişmekte olan ve uluslararası düzeyde ekonomik etkiler yaratan bir alandır. Bu nedenle tüm büyük uluslararası kuruluşların ilgi alanına girmekte ve tüm gelişmiş ülkelerin ekonomik politikalarında en başta yer alan konular arasında yer almaktadır.

⁷ BERBER Leyla Keser ve diğerleri, Sayısal Haklar Yönetimi (Digital Rights Management), Kültür ve Turizm Bakanlığı için Bilgi Üniversitesi tarafından hazırlanan Rapor, 2006, S. 26

sahiplerinin bireysel menfaatleri ile toplumsal menfaat arasındaki hassas dengenin kurulmasında önemli rol oynamaktadır⁸.

Son yıllarda, “fikri mülkiyet hakları” kavramı hem eser sahibinin hakları ile bağlantılı hakları hem de sınai hakları kapsar şekilde kullanılmaktadır. Fikri mülkiyet haklarına konu ürünlerin ekonomik boyutunun bu şekilde ön plana çıkması, bu alanda diğer stratejilerle desteklenmiş ulusal politikalar üretilmesine neden olmuştur. Bilgi toplumuyla beraber anılan bilgi ekonomisi ya da bilgi tabanlı ekonomi kavramları temelde yaratıcılığa dayandığından fikrî mülkiyet haklarıyla yakın ilişki içindedir. Bugün gelişmiş ülkelerin ekonomisine ve uluslararası ticarete bakıldığında fikrî mülkiyet haklarının etkisi tartışmasız olarak görülmektedir. Dünya ticaretine yön veren gelişmiş ülkelerin ekonomilerinin ve ihracatlarının ana kalemlerini, yazılım, müzik ve sinema gibi eserler, uluslararası niteliğe sahip markalı ürünler, ileri teknoloji gerektiren ürünler ve tüm bu gruplara ait hizmet, lisans, know-how, teknoloji transferi oluşturmaktadır. Ancak hak sahipleri, uluslararası niteliğe bürünmüş olan korsan ve taklit ürünler sebebiyle ciddi şekilde zarar görmektedir. Dolayısıyla, gelişmiş ülkeler açısından fikri hakların korunması büyük önem taşımakta olup, sistemin dünya çapında yaygınlaşması ve ortak ilkelerin benimsenmesi yönündeki çalışmalara ağırlık verilmiştir⁹.

1.1.2 Fikri Hak Kavramı (Telif Hakkı)

Düşüncelerin bir anlatım biçimi ile oluşturulan eserlerden, başka kişilerin düzensiz ve gelişigüzel yararlanmalarını önlemek ve eserlere ve eser sahiplerinin manevi ve mali haklarına zarar verici kullanıma engel olmak ve caydırmak amacıyla, hukuk düzeninde belirli koruma ilke ve esaslarının öngörülmesine gerek duyulmuştur. Eserler üzerinde sahiplerinin haklarını

⁸ Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları ve Kültürü Sempozyumu, Sorunlar ve Kurumsal Çözüm Yolları, Açılış Konuşmaları, İstanbul Barosu Yayınları, 2005, S. 25 -26.

⁹ BERBER Leyla Keser, a.g.e., S.31

korumak ve eserlerle ilgili olarak yararlananlar arasındaki ilişkileri düzenlemek üzere öngörülen kurallar topluluğu “fikir hakları” olarak adlandırılır. Bu bağlamda “fikir hakkı” 1886 Edebiyat ve Sanat Eserlerinin korunmasına ilişkin Bern Sözleşmesinin 2. maddesi kapsamı içinde sayılan edebiyat ve sanat eserleri ile koruma esasları birlik üyesi ülkelerin ulusal mevzuatı tarafından düzenlenmesi öngörülen, ifade şekli ne olursa olsun maddi bir araç üzerine tespit edilmiş olan eser ve eser grupları ve bu gibi eserlerin çevirileri, işlenmeleri, derleme ve düzenlemeleri üzerinde yalnızca sahiplerine ait olan manevi ve mali hakları ifade eder¹⁰.

“Telif” sözcük olarak, yazılı bir eser oluşturmak anlamını taşımaktadır. 1910 “Hakkı Telif Kanununun ” yürürlüğü sırasında kullanılan bu kavram, 1 Ocak 1952 tarihinde yürürlüğe giren 5846 sayılı yasa ile bütünüyle düzenleme dışı bırakılmıştır¹¹. Ancak uygulamada genel olarak fikri haklar teriminin karşılığı olarak kullanılmaktadır. Fikri mülkiyet kavramı çatısı altında incelediğimiz fikri hakların kavram olarak fikri mülkiyet terimi ile karışmaması açısından tercih edilen bir terim olarak düşünülebilir.

1.1.3 Sınai Hak Kavramı

Sınai hak kavramı genel tanımı ile; sanayide ve tarımdaki buluşların, yeniliklerin, yeni tasarımların ve özgün çalışmaların ilk uygulayıcıları adına; ticaret alanında üretilen ve satılan malların üzerindeki üreticisinin veya satıcısının ayırt edilmesini sağlayacak, sahipleri adına kayıt edilmesini ve böylece ilk uygulayıcıların ürünü üretme ve satma hakkına belirli bir süre sahip olmalarını sağlayan gayri maddi bir haktır.

¹⁰ KARAKUZU BAYTAN H.Dilek, Fikir Mülkiyeti Hukuku - Kavramlar, 1.Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, Şubat 2005, S. 2 – 8.

¹¹ İngilizcedeki copyright kelimesi telif kelimesinin karşılığı olarak kullanılmaktadır. Copyright kelimesinin kökeni “ owner of copy ” dir. Bu deyim yayınevinin sahipliğini açıkça ifade ediyor ve copyright kelimesi de “ Yayınevinin hakkı ” anlamını taşıyordu. Bu hak 1556 yılında imtiyaz olarak kitapçılar loncasına verilmiştir.

Sınai Mülkiyet hakları;

- a) Patentler ve faydalı modeller
- b) Markalar
- c) Endüstriyel tasarımlar
- d) Coğrafi işaretler
- e) Entegre devrelerin topoğrafyalarından oluşmaktadır¹².

Patentler ve faydalı modeller belli kriterlere sahip buluşların sahiplerine tanınan, söz konusu buluşu başvuru tarihinden itibaren 20 yıl ve 10 yıl süre ile münhasıran kullanma hakkıdır¹³.

Marka bir teşebbüsün mal veya hizmetlerini bir başka teşebbüsün mal veya hizmetlerinden ayırt etmeyi sağlaması koşuluyla, kişi adları dahil özellikle sözcükler, şekiller, harfler, sayılar gibi çizimle görüntülenebilen veya benzer biçimde ifade edilebilen, baskı yoluyla yayınlanabilen ve çoğaltılabilen her türlü işarettir¹⁴. Marka korunması 10 yıl olup, koruma her 10 yılda bir yenilenmek koşuluyla uzatılabilir¹⁵.

Endüstriyel tasarımlar, bilgisayar programları ve yarı iletkenlerin topoğrafyaları hariç olmak üzere, endüstriyel yolla veya elle üretilen bileşik bir sistem veya bunu oluşturan parçaları, setler, takımlar, ambalajlar gibi nesneleri ile birden çok nesnenin veya sunuşun bir arada algılanabilen bileşimleri, grafik semboller ve tipografik karakterleri de kapsamak üzere bir

¹² YALÇINER Uğur G, Sınai Mülkiyetin İlkeleri, Yalçiner Danışmanlık Yayını, Ankara,2000, S. 3 – 4.

¹³ Patent Hukukunun Kaynakları 551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Uygulama Şekli Gösterir Yönetmeliktir.

¹⁴ 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede geçen tanımdır. Bu tanıma göre iki unsur önemlidir. İşaret ve ayırt edicilik.

¹⁵ BALCI Yusuf ve YILMAZ Arife , "Sınai Haklar Sistemi ve Türk Patent Enstitüsünün Rolü" , in Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi, Legal Yayıncılık, 2005, Cilt 1, Sayı 2, S. 316.

ürünün tümü veya bir parçası veya üzerindeki süslemenin çizgi, şekil, biçim, renk, doku, ses, malzeme, veya esneklik gibi insan duyuları ile algılanan çeşitli unsur veya özelliklerinin oluşturduğu bütündür. Ayırt edici nitelik içeren ve dünyada yeni olan tasarımların sahipleri korumaya konu olan ürünleri yenilenerek 25 yıl süre üretme hakkına sahiptirler¹⁶.

Coğrafi işaretler ise, bir ürünün adının coğrafi sınırları belirlenmiş bir yöre alan, bölge veya çok özel durumlarda ülkeden kaynaklanması, tüm veya esas nitelik veya özellikleri bu yöre alan veya bölgeye özgü doğa ve beşeri unsurlardan kaynaklanması, üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinin tümünün veya en az birinin bu yöre alan veya bölge sınırları içinde yapılması hallerinde sağlanan koruma biçimidir.

Bir ülkede “sınai mülkiyet ” haklarının etkin biçimde korunması sağlıklı ve sağlam bir sanayinin ve kararlı ekonominin temel koşullarından biridir. Sınai hakların ülkede etkin biçimde korunabilmesi ise sadece mevzuatı değiştirmekle değil bir sistem olarak nitelenen aşağıdaki öğelerin bir arada oluşturulması ve tüm öğelerin eksiksiz ve etkin biçimde işlenmesi ile mümkündür. Bir ülkedeki sınai mülkiyet sisteminin öğeleri;

- a) İdari işlemleri yürütecek, iyi organize olmuş, gerekli donanım ve eğitilmiş elemanlara sahip patent enstitüsü,
- b) Uluslar arası standartlara uygun yasalar ve uluslar arası anlaşmalara katılım,
- c) Yasal statü kazandırılmış ve denetime tabi vekiller,
- d) İhtisas mahkemeleridir,

¹⁶ Tasarım kavramı önceleri fikir ve sanat eserleri hukukunun bir parçası olarak gelişmiştir. Estetik nitelik taşıyan tasarımlar ile güzel sanat eserleri arasında ortak noktalar ve benzerlikler bulunmaktadır. Bu kesişmeler sebebiyle şartların varlığı halinde hem tasarım hem de telif hukukuna göre korunabilmektedir.

Bu ögelerden herhangi birinin eksikliği veya işlerliğinin yetersizliği sistemin işlememesine ve hatta çökmesine neden olur¹⁷.

1.2 FİKRİ MÜLKİYET HAKLARININ TARİHSEL GELİŞİMİ VE ULUSLARARASI BOYUTU

1.2.1 Fikri Mülkiyet Haklarının Tarihsel Gelişimi

1.2.1.1 Fikri Hakların Tarihsel Gelişimi

Fikir ve sanat eserleri insanlık tarihi kadar eski olmalarına rağmen bunlar üzerindeki hakların sahiplerine tanınması ve bu alanın kanunlarla düzenlenmesi ancak Fransız ihtilalinden sonra mümkün olabilmektedir. Roma Hukuku gibi bugünkü Kara Avrupa' s Hukukunun temelini teşkil eden gelişmiş bir hukukun bile fikri haklara ilişkin kurallar içermemesi ilgi çekicidir. Fikri ürünün tanınmamasının sebebi olarak mekanik çoğaltmanın mümkün olmaması görülmektedir¹⁸. Gerçekten de matbaanın icat edilmediği, mekanik çoğaltma usullerinin bilinmediği dolayısıyla fikir ve sanat eserinin iktisadi mal olarak semerelendirilmesi imkanının neredeyse mevcut olmadığı bir dönemde, fikir ve sanat hukukunun günümüzdeki içeriğiyle şekillenip olgunlaşması beklenemezdi¹⁹.

Matbaanın icadı, fikri hakların gelişimi açısından bir dönüm noktası kabul edilir. Matbaanın icadı ve tekniğin gelişmesi ile eserlerin çok sayıda basılması imkanı doğmuş buna bağlı olarakta baskı sanayine sermaye akışı artmış ve matbaacılar sınıfı ortaya çıkmıştır. Büyük masraflarla ilk baskısı

¹⁷ YALÇINER Uğur G, "Türk Sınai Mülkiyet Sisteminin Geçmişi, Bugünü ve Yarını " in Türkiye'de ve Dünyada Sınai Mülkiyet Koruması Uluslararası Konferansı, Bildiriler, Türkçeleştirilmiş 2.Baskı, TPE Yayını, Haziran 1997, S.16

¹⁸ TEKİNALP Ünal , a.g.e., S.79-80.

¹⁹ EREL Şafak N., Türk Fikir ve Sanat Hukuku, Yenilenmiş 2.Bası, İmaj Yayıncılık, Ankara , Mart 1998, S. 16-17

yapılan bir kitabın daha sonraki baskılarını düşük maliyetle gerçekleştiren kişilerin yol açtığı haksız rekabet, ilk baskıyı yapan matbaacıların menfaatlerinin korunması için gerekli düzenlemelere gidilmesine yol açmıştır. O dönemde yazarlar kitaplarının basılması için matbaacılarla sözleşmeler yapmaya başlamışlardır. Bu halde yazarlar sözleşme kapsamında hak sahibi olarak kabul edilmeye başlamışlardır. Bu sözleşmelerin pratik sonucu, bir eseri basma hakkını eser sahibinden satın alan matbaacının eser üzerindeki tek hak sahibi konumuna gelmesi ve bu eseri yaratan kişinin sadece sözleşmede kararlaştırılan ücreti talep edebilmesidir. Matbaaların icadının eserin yaratıcısının hukuki durumu açısından bir ilerleme sağlamadığı, aksine bu kişilerin haklarının sadece sözleşmeler alanı ile sınırlı olarak tanındığı söylenebilir²⁰.

18. yüzyıldaki büyük fikri ve sosyal değişimler fikri haklar alanında da etki göstermiş, eseri yaratan kişilerin hakları imtiyaz kurumundan bütünüyle koparak milli hukuk düzenlemelerine konu teşkil etmiştir²¹. Batı hukuk düzenlemelerinde, kanunlaştırma faaliyetlerinden önceki dönemde görülen matbaa imtiyazlarının bir benzeri Osmanlı İmparatorluğunda "inhisar" ²² adı altında ortaya çıkmıştır. 1857' de çıkan (1273) Matbaalar Nizamnamesi, basımevleri ve yayın işlerine ilişkin ilk düzenlemedir. Matbaacılar nizamnamesinde hükme bağlanan inhisari hak, telif hakkından farklıdır. Matbaa mülkiyetine tekabül eder. Telif nizamnamesi çağına göre eser sahibini korumaya yönelik önemli hükümler içermekle birlikte, ayrıntılı ve sistem getirici bir düzenleme olarak kabul edilemez.²³

²⁰ DARDAĞAN Esra, a.g.e, S. 15.

²¹ DARDAĞAN Esra, a.g.e., S. 17.

²² 1856 yılında Islahat Fermanından beş ay sonra çıkan bir matbaa nizamnamesi ile basın meseleleri düzenlenmiştir. Bununla yazılı eser sahiplerine ömürleri boyunca fikri emeklerinin mükafatı olarak gayretlerini sürdürmelerine teşvik olmak amacıyla eserlerini bizzat bastırmak amacıyla inhisari bir hak şeklinde imtiyazlar tanınmıştır.

²³ EREL Şafak N.,a.g.e., S. 27- 28

İkinci meşrutiyetin fikir ve sanat hukuku alanındaki ürünü, fikri haklarla ilgili ilk esaslı kanun olan “ Hakkı Telif Kanunudur “. Bu kanun, Fikir ve sanat Eserleri Kanununun yürürlüğe girdiği tarih olan 1 Ocak 1952 ‘ye kadar uygulanmıştır.

Milletlerarası kültürel ve bilimsel alışverişin gelişmesi ve buna bağlı olarak, fikir ve sanat eserlerinin milletlerarası planda korunması ihtiyacının kendisini kuvvetle hissettirmesi karşısında çağın ihtiyaçlarına cevap veren modern bir fikir ve sanat eserleri kanununun hazırlanması zorunlu hale gelmiştir. Sonuçta 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hazırlanmıştır²⁴.

1.2.1.2 Sınai Hakların Tarihsel Gelişimi

Dünyada buluş sahiplerine bazı hakların tanınması ile başlayan sınai mülkiyet koruması uygulamalarının ilk örneğini 1474 yılında Venedik’te görmekteyiz. Kamu yararı için buluşçuluk ruhunu teşvik etmek ve buluşçuluk şerefini korumayı amaçlayan dünyadaki bu ilk patent koruması uygulaması aynı zamanda ilk sınai mülkiyet korumasıdır örneğidir. Dünyada sınai mülkiyet korumasına ilişkin uygulamaların ikincisi ise 1624 yılında İngiltere’de yürürlüğe giren Patent Kanunudur. Osmanlı İhtira beratı²⁵ Kanunu ise 1879 tarihlidir. Dünyadaki örneklerine bakıldığında sınai mülkiyet koruması sağlayan ülkelerden birisinin Osmanlılar olduğu anlaşılmaktadır²⁶.

²⁴ 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununu 1933 yılında Türkiye’ye gelip on yedi yıl İstanbul ve Ankara Üniversitelerinde Ticaret Hukuku kürsülerinde kurucu ve başkan sıfatıyla görev yapan, fikri hukuk derslerini ilk defa programa koydurup bizzat veren Prof. Dr. Ernst E. HIRSCH tarafından hazırlanmıştır.

²⁵ Patent kelimesi Latince de açık mühür ile kapatılmamış anlamına gelir. İngiltere de “letter patent ” kavramı “mühürle kapatılmamış mektup, berat ” şeklinde kullanılmıştır. Bu patentlerle imtiyazlar, inhisar haklar bahşedilmiş. Osmanlıda’ki ihtira beratı kavramı da aynen “ letter patent ” kavramı gibi işlevlere sahip kılınmıştır.

²⁶ YALÇINER Uğur.G, a.g.m., “ Türk Sınai Mülkiyeti “, S. 11-12.

Önce Osmanlılarda sonra da Türkiye’ de birtakım gelişmeler olurken, dünyada faydalı model, endüstriyel tasarım, coğrafi işaret ve entegre devre topoğrafyalarına ilişkin koruma kavramları oluşturulmuş, 20 den fazla uluslararası anlaşma imzalanmış, bunların bir kısmı birden fazla kez revize edilmiş, ülkeler arasında sınai mülkiyet alanında birlikler kurulmuş ve işbirliği olanakları geliştirilmiştir. Bu gelişmeler 1800’lü yıllardan itibaren en fazla ilgi gösteren ve ulusal mevzuatlarını belirli periyotlarda uluslararası gelişmelere göre revize eden ülkeler hem teknolojik hem de ekonomik olarak büyük mesafeler kat etmişlerdir. Dünyada ilk uygulamaları başlatanlara ve mevzuatını sürekli yenileyenlere bir bakarsak bunların başında Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Fransa, Almanya ve Japonya’nın geldiğini görmekteyiz. Bu ülkelerin bugün dünyada sahip oldukları ekonomik ve teknolojik konuma gelmelerinde sınai mülkiyet korumasına verdikleri önemin rolü hiçbir zaman küçümsenemez.

Dünyada sınai mülkiyetin uluslar arası korunması 1883 yılında 14 ülkenin katılımı ile imzalanan “Sınai Mülkiyetin Himayesine Mahsus Milletlerarası bir Birlik Oluşturulması Hakkında Paris Sözleşmesi” ile başlamıştır.

1.2.2 Fikri Mülkiyet Haklarının Uluslararası Boyutu

1.2.2.1 Genel Olarak

Uzun süre ulusal mevzuatla düzenlenen fikri mülkiyet haklarının sınır tanımaz niteliği dikkate alınarak bu konuda çok sayıda uluslar arası anlaşma yapılmıştır. Fikri mülkiyet korumasının uluslararası nitelik kazanmasında bazı tarihi ihtiyaçlar büyük rol oynamıştır. 1873 tarihinde Avusturya Macaristan İmparatorluğu buluşlar ve eserler için bir sergi düzenlemiştir. Yabancılar sergide gösterilecek buluş ve eserlerinin, yeterli koruma sağlanamadığı için çalınması endişesiyle sergiye katılmamışlardır. Avusturya Macaristan İmparatorluğu eser ve buluş sahiplerine endişelerinden dolayı geçici bir

koruma sağlamış, ve hemen akabinde ise konuyla ilgili Viyana Kongresini düzenlemiştir. Daha sonra Paris'te yapılan uluslararası kongreler takip etmiş ve 1883 yılında Paris anlaşması kabul edilmiştir. Böylece uluslararası boyutta en eski ve en önemli anlaşma hayata geçirilmiştir.

Fikri mülkiyetle ilgili maddi hukuka ilişkin uluslar arası anlaşmaların en önemlileri 1883 tarihli Paris Anlaşması, 1886 tarihli Bern Anlaşması ve 1995 tarihli TRIPS anlaşmasıdır. Fikri mülkiyet düzenlemelerindeki farklılıkları giderebilmek için devletler ve kuruluşlar, bu alanda ikili ve çok taraflı anlaşmalarla hukuk düzenlerini birbirlerine yaklaştırma yönünde çaba sarf etmektedir²⁷.

Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş anlaşmasına taraf olan bir ülke olmanın yanı sıra Avrupa ile Gümrük Birliği yapmış olan Türkiye, hem ulusal sanayi ve ticareti için hem de uluslar arası ticaret ve rekabette layık olduğu yeri alması, diğer yandan etkin bir fikri mülkiyet koruma sistemi kurabilmek için, uluslararası standartları hem sınai haklar hem de fikri haklar boyutunda yakalayabilmek için uluslararası alanda her zaman gelişmelerin takipçisi olmuştur.

Bu önem nedeniyle Türkiye hem bu konularla ilgili ulusal mevzuatın geliştirilmesi hem de uluslararası anlaşmalara katılım konusunda çok önemli ve ciddi çalışmalar yürütmüştür.

Avrupa Birliğinde mal ve hizmetlerin serbest dolaşımına imkan veren ortak bir pazarın kurulması amaçlanmıştır. Ortak pazarın önünde fikri mülkiyet haklar önemli bir engel teşkil etmektedir. Toplulukta fikri mülkiyet – rekabet hukuku ilişkisinde problemlerin bazıları çözümlenmiş olmakla birlikte bir kısmı bugünde varlığını sürdürmektedir. Özellikle fikri mülkiyet haklarına ilişkin lisans anlaşmaları rekabeti sınırlandırmaktadır. Toplulukta bir yandan fikri

²⁷ SULUK Cahit - ORHAN Ali , a.g.e., S 40

hakları, diğer yandan malların serbest dolaşımı ilkesini içinde barındıran bir sistem kurulmaya çalışılmaktadır²⁸.

Sınai haklar alanında ise sağlanan korumada ülkesellik ilkesi geçerli olmakta ve bu ilke AB' nin ortak Pazar anlayışıyla uyuşmamaktadır. Bu alanda AB organları yoğun çabalar göstermiştir. Bu bağlamda tüm toplulukta geçerli olacak bir Topluluk Patenti oluşturulması çalışmaları uzun yıllar önce başlamıştır. Topluluk Patent Anlaşması (Community Patent Convention) 1975 yılında imzalanmasına rağmen yürürlüğe girememiştir. 1997 yılında Topluluk Patentine ilişkin bir yeşil kitap yayınlanmıştır. Daha sonra 2000 yılında Topluluk Patent Tüzük Taslağı yayınlanmıştır²⁹.

1.2.2.2 Fikri Mülkiyet Haklarının Korunmasına İlişkin Anlaşmalar ve Sözleşmeler

1.2.2.2.1 Fikri Hakların (Telif Hakları) Korunmasına İlişkin Anlaşma ve Sözleşmeler

- **WIPO Anlaşması:** İlgili kuruluşlar bölümünde anlatılacak olan Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü 1967 yılında Stockholm'de imzalanan WIPO ³⁰ anlaşması ile kurulmuştur. Türkiye 1975 yılında bu anlaşmayı kabul etmiştir.
- **TRIPS Anlaşması:** 1986 - 1994 tarihlerinde, GATT tarafından gerçekleştirilen Uruguay Görüşmelerinin sonucunda 1994 tarihinde Dünya Ticaret Örgütü kurulmuştur. Dünya Ticaret Örgütünün Antlaşmasının eki olan ve çok taraflı ticaret anlaşmaları olarak ta

²⁸ SULUK Cahit - ORHAN Ali, a.g.e., S 71

²⁹ SULUK Cahit - ORHAN Ali, a.g.e., S . 74

³⁰ World Intellectual Property Organization

bilinen anlaşmalardan biridir TRIPS. TRIPS anlaşmasının amacı, uluslararası ticaretteki engelleri ve düzensizlikleri azaltmak, fikri mülkiyet haklarının uygulanmasına ilişkin usul ve önlemlerin bizzat yasal ticaret için engel oluşturmalarını önlemektir³¹.

- **Bern Sözleşmesi** :(Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Korunmasına ilişkin Bern Sözleşmesi) Her ülkedeki eser sahipleri ya da eser sahipleri birliklerinin üye olabileceği bir kuruluş oluşturulmasının kararlaştırılması üzerine 1883 yılında Bern’ de toplanan Edebiyat kongresi Bern Sözleşmesini hazırlamıştır. 1886 yılında İsviçre’ de imzalanarak, fikri haklar alanında temel ve uluslararası bir belge olarak yürürlük kazanmıştır. Türkiye Bern Sözleşmesine 1952’ den beri taraftır³².
- **Roma Sözleşmesi** :(İcracı Sanatçılar, Fonogram Yapımcıları ve Yayın Kuruluşlarının Korunmasına İlişkin Roma Sözleşmesi) Telif koruması önce eser sahibine tanınmış, daha sonra bu koruma yeterli görülmeyerek, esere yatırım yapan girişimciler ile eserin toplumun beğenisine sunumunda rol alan kişilere de telif hakkı koruması tanınması gündeme gelmiştir³³.1961 yılında imzalanan bu sözleşme ile sanatçılar, plak yapımcıları ve radyo TV kuruluşlarının ürünleri üzerindeki hakları koruma altına alınmıştır³⁴.

³¹ Dünya Ticaret Örgütü Sözleşmesinin bir eki olan TRIPS bütün fikri mülkiyet hukukunu kapsamaktadır. Türkiye TRIPS’ i Dünya Ticaret Örgütü Sözleşmesi dolayısıyla diğer ekler yanında sözleşmenin bir eki olarak kabul etmiştir.

³² Bern Sözleşmesi ile üye ülkeler ulusal kanunlarında eser sahiplerine bahsettikleri korumayı karşılıklı olarak birbirlerinin vatandaşlarına tanımışlardır. Karşılıklılık ilkesi dolayısıyla eser ve eser sahibi tüm birlik ülkelerinde korunur.

³³ SULUK Cahit – ORHAN Ali, Uygulamalı Fikri Mülkiyet Hukuku, Arıkan Yayınları, İstanbul, Eylül 2005, S. 54.

³⁴ İcracı sanatçılar, fonogram yapımcıları, film yapımcıları ve radyo televizyon kuruluşları, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda tanımlanan bağlantılı hak ve komşu hak sahipleri kavramı içerisinde yer almaktadırlar. FSEK 80 ‘de öngörülen haklar bu anlaşmanın uzantısıdır.

- **WIPO Fikir ve Sanat Eserleri Anlaşması:** Bu anlaşmayı WIPO hazırlamıştır ve 1996 yılında kabul edilerek 2002 yılında yürürlüğe girmiştir. İnternet Anlaşması olarakda bilinir. 2005 yılının başı itibariyle Türkiye' nin bu anlaşmaya katılım hazırlıklarının halen sürmekte olduğu bilinmektedir.
- **WIPO İcracılar ve Fonogram Yapımcıları Anlaşması:** Bu anlaşma WIPO Fikir ve Sanat Eserleri Anlaşması ile ikiz anlaşma niteliğindedir. 2002 yılında giren bu anlaşmaya da 2005 yılının başı itibariyle Türkiye'nin katılım hazırlıkları sürmektedir.
- **Türkiye'nin taraf olmadığı Fikri Haklarla ilgili diğer Anlaşmalar**
 - Evrensel Telif Hakları Anlaşması³⁵
 - Uydu Sinyalleri ile Program Yayınına ilişkin Brüksel Anlaşması
 - Fonogram Yapımcılarının Fonogramlarının Kopyalanmasına Karşı Korunmasına İlişkin Cenevre Anlaşması
 - İşitsel –Görsel Eserlerin Tesciline ilişkin Anlaşma

1.2.2.2.2 Sınai Hakların Korunmasına İlişkin Anlaşma ve Sözleşmeler

- Paris Anlaşması³⁶
- Patent İşbirliği Anlaşması³⁷

³⁵ UNESCO' nun öncülüğü ile 1952 yılında hem Bern hem de Buenos Aires Sözleşmesine üye ülkelerin büyük kısmının katılmasıyla Universal Copyright Convention imzalanmıştır. UCC Bern Sözleşmesinin sağladığı etkin korumayı sağlayamamıştır. Türkiye UCC 'yi kabul etmemiştir.

³⁶ Sınai Mülkiyetin korunmasına ilişkin ilk sözleşmedir. 1883'te 11 ülke arasında Paris' te imzalanmıştır.

³⁷ 1970 yılında Washington 'da imzalanan Patent İşbirliği Sözleşmesi ile buluş sahibi üye ülkelerden birinden yaptığı milletlerarası başvuru ile başka üye ülkelerden de patent ve faydalı model belgesi alma hakkı sağlanmıştır.

- Avrupa Patent Sözleşmesi³⁸
- Uluslar arası Patent Sınıflandırmasına İlişkin Strazburg Anlaşması³⁹
- Mikroorganizmaların Depolanmasına ilişkin Budapeşte Anlaşması⁴⁰
- Tasarımların Uluslararası Tesciline İlişkin Lahey Anlaşması
- Lahey Anlaşmasında Değişiklik Öngören Cenevre Anlaşması⁴¹
- Locarno Anlaşması⁴²
- Markaların Uluslararası tesciline ilişkin Madrid Anlaşması ve Madrid Protokolü⁴³
- Marka Kanunu Anlaşması⁴⁴
- Markaların Uluslararası Sınıflandırılmasına İlişkin Nis Anlaşması⁴⁵
- Viyana Anlaşması⁴⁶
- Coğrafi İşaretlere İlişkin Lizbon Anlaşması⁴⁷
- Ticaret Eşyası üzerinde Sahte Mahreç İşaretlerinin Men' i hakkında Madrid İtilafnamesi⁴⁸

³⁸ 1973 tarihinde Münih' te imzalanmıştır. Türkiye 2000 yılında Avrupa patentini kabul etmiştir.

³⁹ Anlaşma 1971 yılında kabul edilmiştir. Türkiye 1996' dan beri taraftır.

⁴⁰ Anlaşma 1977 yılında kabul edilmiştir. Türkiye 1998 yılından beri taraftır.

⁴¹ Yaklaşık yetmiş yıldır uygulamada olan Lahey Anlaşması yeterli ilgi görmemiştir. Lahey metnine taraf olmayan Türkiye 2005 yılı itibarıyla Cenevre metnine taraftır.

⁴² Anlaşma 1968 yılında hazırlanmış, 1971 yılında yürürlüğe girmiştir. Türkiye 1998 yılından beri taraftır.

⁴³ Anlaşma 1911 'de Washington 'da 1925 'de Lahey' de 1934' te Londra 'da 1958 'de Lizbon 'da ve 1967 'de Stockholm' de yeniden düzenlenmiştir. 1955 yılında Türkiye bu sözleşmeden çekilmiştir. Çekilme sebebi çok sayıda yabancı markanın Türkiye de korunmasına karşılık, Türkiye de bu olanaktan yararlanabilecek yeterli Türk markasının o tarihlerde mevcut olmamasıdır. 1997 yılında Türkiye anlaşmanın ilgili protokolüne katılmıştır.

⁴⁴ Türkiye 5118 sayılı uygun bulma kanunu ile 2004 tarihinde bu antlaşmaya katılmıştır. Bu anlaşmanın ismi aslında Marka Hukuku Anlaşmasıdır.

⁴⁵ Türkiye 12.7.1995 tarihli kararıyla bu sözleşmeye katılmıştır.

⁴⁶ Anlaşma 1973 yılında imzalanmıştır. Türkiye 1996 'dan beri taraftır.

⁴⁷ Türkiye bu anlaşmaya taraf değildir.

- Olimpiyat Sembollerinin Korunmasına İlişkin Nairobi Anlaşması⁴⁹
- Entegre Devre Topoğrafyalarına İlişkin Washington Anlaşması

1.2.2.3 Fikri Mülkiyet Haklarının Korunmasına İlişkin Uluslararası Kuruluşlar

1.2.2.3.1 Fikri Hakların Korunmasına İlişkin Uluslararası Kuruluşlar

- **Bern Birliği:** Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Korunmasına İlişkin Bern Sözleşmesinin 22. Maddesinde sözleşmeye taraf olan birlik ülkelerinden oluşan bir meclis kurulacağı belirtilmiştir. Birlik ülkesi hükümetlerinin yardımcı delegeler danışmanlar ve uzmanların yardımcı olabileceği bir delege ile temsil edileceği ve çalışmalarda her hükümetin bir oya sahip bulunduğu bu meclisin görevleri, Birliğin devamı ve ilerlemesi ve sözleşmenin gelişimine ilişkin bütün konular üzerinde çalışmak olarak ortaya konmuştur⁵⁰.
- **WIPO (World Intellectual Property Organization)** Daha önce Bern ve Paris Anlaşması'na imza koyan ülkelerin başını çekmiş olduğu ülkeler tüm dünyada fikri mülkiyetin korunmasını sağlamak amacıyla bir örgüt kurulması için girişimlerde bulunmaya başlamışlar ve bu amaçla Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) 14 Temmuz 1967 yılında Stockholm'de imzalanan bir Sözleşme ile kurulmuş bulunmaktadır. Bugün merkezi İsviçre'nin Cenova kentindedir. Halen 178 ülkenin taraf olduğu Sözleşmeye Türkiye, 1976'da üye olmuştur.

WIPO aşağıdaki görevleri üstlenmiştir;

⁴⁸ Türkiye 1930 yılında katılmıştır.

⁴⁹ Türkiye bu anlaşmaya taraf değildir.

⁵⁰ KARAKUZU BAYTAN H.Dilek, a.g.e., S. 283

- Fikri mülkiyetin tüm dünyada korunması,
- Ülkeler arasında ve gerektiğinde diğer uluslararası teşkilatlarla işbirliği yapılmasını ve geliştirilmesi,
- Fikri Mülkiyet Birlikleri arasında idari işbirliğinin sağlanması,
- Uluslararası sözleşmelerin ve anlaşmaların düzenlenmesi,
- Ulusal düzenlemelerin çağdaş hale getirilmesi,
- Gelişmekte olan ülkelere teknik yardım sağlanması,
- Konuyla ilgili bilgi derlenmesi ve dağıtılması,
- Buluşlar, markalar ve endüstriyel tasarımların değişik ülkelerde korunmasını kolaylaştıran hizmetlerin verilmesi,
- Üye ülkeler arasında idari işbirliğinin teşvik edilmesi

1974 yılında Birleşmiş Milletlerin 16 uzman kuruluşundan biri olarak kabul edilmiştir.

- **WIPO Hakemlik ve Uzlaştırma Merkezi:**Gerek internet kullanımından doğan ve gerekse diğer çok çeşitli fikir mülkiyeti alanındaki uluslar arası hak uyuşmazlıklarının çözülmesinde WIPO' nun görev üstlenmesi bir zorunluluk olarak ortaya çıkmış ve 1994 yılında Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü içinde WIPO Hakemlik ve Uzlaştırma Merkezi adı altında özel bir birim oluşturulmuştur⁵¹.

⁵¹ KARAKUZU BAYTAN H.Dilek, a.g.e., S. 285

- **TRIPS Konseyi:** Ticaretle bağlantılı Fikir Mülkiyeti Hakları Konseyi, TRIPS anlaşmasının işleyişini ve özellikle üyelerin TRIPS Anlaşması kapsamındaki yükümlülüklerine uyup uymadıklarını izlemek ve Anlaşma tarafı ülkelere ticaretle bağlantılı fikir mülkiyeti hakları ile ilgili konularda istişarede bulunma olanağı tanımak, üyeler tarafından kendisine verilen diğer sorumlulukları yerine getirmek ve uyuşmazlıkların çözülmesi yöntemleri hususunda yardımda bulunmakla görevlendirilmiştir.
- **Avrupa Birliği:** Bilindiği üzere, Avrupa Ekonomik Topluluğu, Avrupa Çelik Topluluğu ve Avrupa Atom Enerjisi Örgütü Yönetim Organları bir araya gelerek Avrupa Topluluğunu kurmuşlardır. Politik ve ekonomik dürtülerle yola çıkan Avrupa birliğinin asıl amacı, ticaret ve iş hayatının önündeki engelleri kaldırmak amacıyla, fikir mülkiyeti hukukunu yeknesaklaştırmaktır.
- **UNESCO:** Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü 4 Kasım 1946 tarihinde Birleşmiş Milletler Örgütünün bir uzmanlık birimi olarak kurulmuştur. Kültürel alanda sanatsal yaratıcılık ve dünya kültür kaynaklarının ve kültürle kimliğin korunması ve geliştirilmesini amaçlamaktadır⁵².

1.2.2.3.2 Sınai Hakların Korunmasına İlişkin Uluslararası Kuruluşlar

- Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü – WIPO (World Industrial Property Organization)

⁵² KARAKUZU BAYTAN H.Dilek,a.g.e., S. 287.

- Dünya Ticaret Örgütü – WTO (World Trade Organization)
- Avrupa Patent Organizasyonu – EPO (European Patent Organization)
- Avrupa Birliği
- TRIPS Konseyi

2. TÜRK İDARİ TEŞKİLATI VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARININ KORUNMASI

2.1 GENEL OLARAK TÜRK İDARİ TEŞKİLATI

İdari yapımız içerisinde yer alan ve fikri mülkiyet haklarının korunması alanında faaliyet gösteren idari kurumların, Türk idari yapısı içerisindeki konumunu tespit edebilmek adına öncelikle Türk idari teşkilatının genel çerçevesi çizilerek, asli unsurların idare hukuku açısından incelenmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda öncelikle “idare” kavramı tanımlanmalıdır. İdare, üzerine almış olduğu kamu hizmetlerini yerine getirebilmek için çeşitli biçimlerde teşkilatlanmıştır. İdare faaliyet alanı ile idari teşkilat arasında sıkı bir bağ vardır. İdarenin faaliyet alanı genişledikçe yönetsel teşkilatta genişlemektedir. Bilindiği gibi idari teşkilat başlı başına bir amaç değildir. Bu kuruluşlar siyasal organlarca kararlaştırılan amaçların gerçekleştirilmesine yarayan birer araçtan ibarettir. İdare alanında birbirinden farklı hatta ayrı tüzel kişilikler oluşturan yönetsel birimler bulunmasına rağmen, yine de idare “kuruluş ve görevleri ile bir bütün” teşkil eder⁵³.

İdarenin görevleriyle bütün olması idare teşkilatındaki tüm birimlerin, idare işlevine giren faaliyetlerin bir parçası olması ve tüm idari teşkilatın aynı amaca, yani kamu yararını gerçekleştirmek amacına yönelik faaliyette bulunması anlamına gelmektedir⁵⁴. Kamu yönetiminin Temel İlkeleri ve

⁵³ GÖZÜBÜYÜK Şeref, Türkiye'nin Yönetim Yapısı, 8.Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, Ağustos 2004, S. 22

⁵⁴ YILDIRIM Turan, Türkiye'nin İdari Teşkilatı, 4.Baskı, Alkım Yayınları, İstanbul, Mart 2005, S.26.

Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun Tasarısı'nın⁵⁵ getirdiği ilkelere baktığımızda 5. maddede " Kamu yönetiminin kuruluş ve işleyişinde, idarenin bütünlüğü esastır" ilkesiyle karşılaşmaktayız. Ulusal bütünlüğün sağlanmasında en önemli araç yerinden yönetim birimleri ile merkezi idarenin bütün olarak faaliyetlerini yürütmesidir⁵⁶.

Ülkemizde mevcut yönetsel teşkilatı aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür.

- Genel Yönetim Kuruluşları
- Yerel Yönetim Kuruluşları
- Hizmet Yönetim Kuruluşları
- Meslek Kuruluşları
- Denetleme ve Danışma Kuruluşları
- Özel Hukuk Yapılı Kuruluşlar⁵⁷

İdare parçalanmış bir yapıdadır. Bir kere merkezi idare ve yerinden yönetim kuruluşları şeklinde bir bölünme vardır. Merkezi idare dahi kendi içinde başkent teşkilatı ve taşra teşkilatı olarak bölünmüştür. Ancak buna rağmen devlet denince insanların aklına en azından üniter devlet sisteminin olduğu ülkelerde tek bir şey, bütün bir şey geliyor. "İdarenin bütünlüğü ilkesi" bir bakıma etkili yönetimin ve hatta eşyanın tabiatının bir gereğidir. Parçalı

⁵⁵ 2003 yılında Türk Kamu Yönetiminin niteliğini değiştirmeyi amaçlayan iki reform tasarısı gündeme gelmiştir. Bunlardan ilki Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı, diğeri ise Yerel Yönetim Reform Taslağı başlığı altında sunulan Belediyeler Kanunu Taslağı, İl Özel İdaresi Kanunu Taslağı ve Belediye ve İl özel İdaresi Gelirleri Kanun Taslağıdır. Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı ilk kez 2003 yılı başlarında kamuoyunun bilgisine sunulmuş daha sonra 22.05 2003 tarihli Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı Taslağı başlığı altında yeni bir metin tartışmaya açılmıştır. Daha sonra bu tasarının ismi "Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun Tasarısı" olarak değiştirilmiştir

⁵⁶ ÇOLAK Nusret İlker, Avrupa Birliği Uyum Sürecinde İdari Reformlar İngiltere ve Türkiye, 1.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Mayıs 2005, S. 355

⁵⁷ GÖZÜBÜYÜK Şeref, a.g.e, S. 22

bir yapıda olan idarenin bütünlüğünü sağlamaya yönelik iki hukuki araç vardır. Hiyerarşi ve vesayet⁵⁸.

Kamu yönetimi reformu ile yönetimde iki tür bütünlük sağlanmaya çalışılmıştır. Birincisi idarenin örgütlenme olarak bütünlüğünün sağlanması, ikincisi ise, görev olarak bütünlüğün sağlanmasıdır. İdarenin örgütlenme olarak bütün olması zaten Anayasal bir kuraldır. Görev olarak bütünlüğünün sağlanması ise yönetme işlevinde bütünlüğün sağlanmasını ifade eder.

Tasarı bir yandan da kamu yönetimimizin geleneksel bir özelliği olan merkeziyetçiliği değiştirmeyi amaçlamaktadır. Bilindiği gibi Türk kamu yönetiminin örgüt yapısı ve işleyişinde merkeziyetçilik yürürlüktedir. Tasarı merkezi hükümet tarafından sunulan bazı kamu hizmetlerini yerel yönetimlere devretmeyi amaçlamaktadır⁵⁹. Tasarı merkezi yönetimin görevlerini tek tek sayıp bir sınır getirdikten sonra bunun dışında kalan görev ve hizmetlerin yerel yönetimlerin yetkisinde olduğunu belirtmiştir.

2.2 MERKEZİ İDARE TEŞKİLATI

2.2.1 Başkent Teşkilatı

Türkiye Cumhuriyeti merkezi idaresinin başkent teşkilatı, a) Cumhurbaşkanı b) Başbakan ve Bakanlar Kurulu, c) Bakanlıklardan oluşmaktadır. Başkent teşkilatında birtakım yardımcı kuruluşlar da vardır. Devlet İdaresinin başkent teşkilatındaki organların aşağı yukarı hepsi Ankara 'da bulunurlar ancak bu bir zorunluluk değildir.

⁵⁸ GÖZLER Kemal, İdare Hukuku, 1.Baskı, Ekin Kitabevi, Bursa, Nisan 2003, C.1, S.160 - 161

⁵⁹ POLATOĞLU Aykut, "Türk Kamu Yönetim Sisteminin Yeniden Örgütlenmesi Üzerine Düşünceler", in Amme İdaresi Dergisi, C 36, 4 Aralık 2003, Ankara, S. 2

Kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması sürecinde merkezi idare hizmet üretmek yerine üretilen hizmetlerin düzenlenmesi, standardının belirlenmesi, gözetim ve denetim altında tutulması görevlerini yerine getirmesi yaklaşımı tercih edilmektedir. Merkezi idarenin konumu yeniden düzenlenmiştir⁶⁰.

Başbakanlığın kuruluş ve görevleri 3056 sayılı Kanun ile düzenlenmiştir. Başbakanlık merkez teşkilatı, bağlı kuruluşlar, ilgili kuruluşlar ve fonlardan oluşturulmuştur.

Çeşitli nedenlerden dolayı bakanlıklar içinde örgütlendirilmeyen bazı kuruluşlar, müsteşarlık yada genel müdürlük, yada başkanlık olarak Başbakanlığa bağlanmıştır. Bu şekilde başbakanlık da bir hizmet bakanlığı durumuna getirilmiştir. Bu tür bazı kuruluşların işlem ve çalışmalarının sevk ve denetim yetkisi görevi Devlet Bakanlıklarına devredilebilmektedir.

Bu kuruluşlardan Genelkurmay Başkanlığı "Başbakana sorumlu Kuruluş" olarak nitelendirilmiştir. Genel Kurmay Başkanlığının Başbakanlıkla ilişkisi sistem dışı bir ilişkidir. Başbakan bu kuruluş ile bir devlet bakanı aracılığıyla olmadan doğrudan ilgilenir. Genelkurmay Başkanlığı ise Bakanlıklar ve devlet kuruluşları ile doğrudan ilişki kurar ve yazışma yapar. Benzer şekilde Hazine Müsteşarlığı ve Dış Ticaret Müsteşarlığına da özel konumlar tanınmıştır. Her iki müsteşar Başbakana ya da Başbakanın görevlendirdiği devlet bakanına karşı sorumludur⁶¹.

Başbakanlığa bağlı kuruluşlar çoğu tüzel kişiliği bulunmayan, genel bütçe içinde "Müstakil daire" bütçeli ya da başbakanlık bütçesi içinde yer alan kuruluşlardır. Bir kısmı da katma bütçeli hizmet kuruluşlarıdır. Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı, DPT müsteşarlığı, Hazine Dış Ticaret

⁶⁰ ÇOLAK Nusret İlker, a.g.e., S. 364

⁶¹ GÖZÜBÜYÜK Şeref, a.g.e., S. 121

Müsteşarlığı, Devlet Personel Başkanlığı gibi kuruluşlar tüzel kişiliği bulunmayan bağlı kuruluşlardır. Bunların dışında Toplu Konut Dairesi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Türkiye Atom Enerjisi Kurumu gibi kurumlarda tüzel kişiliği olan bağlı kuruluşlardır.

Bunların dışında Başbakanlıkla ilgilendirilen kuruluşlar da vardır. TRT Genel Müdürlüğü, TODAİE Genel Müdürlüğü, Futbol Federasyonu, TC. Merkez Bankası gibi. Bunlar Başbakanlık ilgili kuruluşudur. İlgili kuruluşların hepsinin merkezi idareden ayrı bir kamu tüzel kişiliği vardır. İlgili kuruluşlar ile Başbakanlık arasındaki ilişki vesayet ilişkisidir. Bağımsız idari otoritelerden bazıları Başbakanlıkla ilişkilendirilmiştir. Bunlara da uygulama da ilişkili kuruluş denmektedir. İlişkili kuruluşların hepsinin kamu tüzel kişiliği vardır. Ancak bunlarla Başbakanlık arasındaki ilişkinin vesayet ilişkisi olup olmadığı tartışmalıdır. Örneğin, SPK başkanlığı⁶².

Başbakanlık teşkilatının en üst amiri Başbakandır, sonraki ise başbakanlık müsteşarıdır. Başbakanlık müsteşarının görevleri, Başbakana görevlerinde yardımcı olmak, bakanlıklar arasında eşgüdüm ve işbirliğini sağlamak, yönetimin etkin ve verimli bir biçimde çalışabilmesi için gereken yöntem ve ilkeleri geliştirmektir⁶³.

2.2.2 Başkentteki Yardımcı Kuruluşlar

Bu kurullar idari kuruluşlara görüş bildirme, öneri ve tavsiyelerde bulunma suretiyle yardımcı olurlar. Bu kurullar yaptıkları çalışmalarla faal idarenin işlemlerinin hazırlanmasını sağlamakta ve faal idarenin faaliyetlerine yol göstermektedirler. Bu kurullardan bazıları belli bir bakanlığın bünyesinde bulunurlar ve sadece belli bir bakanlığa yardımcı olurlar. Bazı kurullar ise

⁶² GÖZLER Kemal, a.g.e., S. 219-220.

⁶³ GÖZÜBÜYÜK Şeref, a.g.e., S. 117.

sadece bazı zamanlarda ilgili bakanlıkların işlemi için toplanırlar.⁶⁴ Başkentteki yardımcı kurullar aşağıda belirtilmiştir.

- Danıştay
- Sayıştay
- Milli Güvenlik Kurulu
- Devlet Planlama Teşkilatı

2.2.3 Merkezi İdarenin Taşra Teşkilatı

Taşra Teşkilatı merkezi idarenin ülkenin her noktasını kapsayan örgütleridir. Merkezi yönetimin yerine getirmekle yükümlü olduğu hizmetlerini gerek ekonomik ve sosyal koşulla ve gerekse de ülkenin coğrafi koşulları nedeniyle halka hizmetleri daha iyi götürmek için merkezi idarenin bir uzantısı olarak taşra Örgütü kurulmuştur. Anayasa merkezi idareye ayırdığı 126.maddesinde merkezi idarenin taşra örgütünün hangi esaslara göre ayırma tabi tutulacağını açıklamaktadır". Türkiye merkezi idare kuruluşu bakımından coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre illere, illerde diğer kademeli bölümlere ayrılır⁶⁵.

Taşra teşkilatını düzenleyen iki yasa bulunmaktadır. 5442 sayılı İl İdaresi Kanununa göre Türkiye Coğrafi esasa dayalı olarak illere, iller ilçelere ve ilçelerde bucaklara bölünmüştür. 3046 sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun 8. maddesine göre ise bakanlık taşra teşkilatı, il valisine bağlı il kuruluşları, kaymakama bağlı ilçe kuruluşları ve doğrudan merkeze bağlı taşra kuruluşlarından oluşmaktadır⁶⁶.

Genel Yönetimin taşra teşkilatı iki ana kümede toplanabilir. Bunlardan biri "mülki yönetim bölümleri" diğeri "bölge kuruluşlarıdır". Mülki yönetim birimleri İl

⁶⁴GÖZÜBÜYÜK Şeref – AKILLIOĞLU Tekin, Yönetim Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara, 1992, S.71

⁶⁵ YILDIRIM Turan , a.g.e., S.121

⁶⁶ YILDIRIM Turan , a.g.e., S.122

İdaresi Kanunu ile düzenlenmiştir. Bu günkü taşra teşkilatı Cumhuriyetin ilk yıllarında Osmanlı yönetiminin günün koşullarına uydurulması sonucu doğmuştur⁶⁷.

Yeni tasarıda getirilen düzenlemeyle, bakanlar kuruluna ilgili bakanla başbakana ve bakanlara tanınan taşra teşkilatı kurma yetkisi kaldırılmıştır. Taşra teşkilatlanmasının kurulması konusunda tasarıda yer alan düzenlemeler daha az ayrıntı içermektedir. Bunun nedeni merkezi idareye ait olan bir çok görevin yerinden yönetim birimlerine aktarılacak olmasıdır. Merkezin taşra teşkilatı da, bakanlıkların gözetimi altında olacaktır⁶⁸. Merkezi idarenin taşra teşkilatı aşağıda belirtilmiştir.

- İl İdaresi
 - Vali
 - İl İdare başkanları
 - İl İdare kurulu
- İlçe İdaresi
 - Kaymakam
 - İlçe İdare Şube Başkanları
 - İlçe İdare Kurulu
- Bucak İdaresi

⁶⁷GÖZÜBÜYÜK Şeref, a.g.e., S. 162

⁶⁸ÇOLAK Nusret İlker, a.g.e., S. 396

2.3 YERİNDEN YÖNETİM İLKESİ VE BU İLKEYE GÖRE TEŞKİLATLANMA

2.3.1 Yerinden Yönetim ve Yerel Yönetimler

Yerinden yönetim ilkesi, merkezden yönetim ilkesinin tersine kamu hizmetlerinden bir bölümünün merkezi idare teşkilatı ve hiyerarşisi dışında yer alan kamu tüzel kişileri tarafından yürütülmesi demektir. Yerinden yönetim ilkesi sonucunda yer ve hizmet bakımından iki farklı yerinden yönetim biçimi oluşmuştur. Yerel yönetimler ve hizmet yerinden yönetim kuruluşları.

Yerel yönetimler, merkezi hükümete bağlı olmayan ama merkezi hükümetin bazı işlevlerini üstlenen örgütlerdir. Yerel yönetim terimi anayasamızdaki mahalli idare kavramına karşılık olarak kullanılsa da , yerel yönetim terimi daha kapsamlı görülmektedir. Çünkü örneğin belediyeler karar organları seçimle oluşan, meclislerinde siyasal gruplaşmalar bulunan, dolayısıyla salt teknik değil karma nitelikli kamu idareleri olarak görülebilir⁶⁹.

Yerel yönetim kuruluşları üç farklı şekilde örgütlenmiştir: İl Özel İdaresi, Belediyeler ve Köyler.

Yerel yöneticiler, seçmenler tarafından beş yılda bir seçilirler ve yerel halkın ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlüdürler. Bütün kamu hizmetlerinin karşılanması için hem yerel yönetimler hem de merkezi yönetimin taşra örgütleri görevlendirilmiştir. Yerel yönetimler merkezi idare karşısında özerk olan idarelerdir. Bu özerkliğin içinde karar alma özerkliği, personel özerkliği ve mali özerklik bulunmalıdır. Tüm bunlar içinde öncelikle yerel yönetimlere

⁶⁹ ÖZAY İl Han, Günışığında Yönetim, Filiz Kitabevi, İstanbul, Ekim 2004, S.181

kamu tüzel kişiliği tanınmalıdır. Anayasa' nın 127.maddesi bu özellikleri yerel yönetimlere sağlamaktadır⁷⁰.

Ancak ülkemizde anayasalar en baştan beri yerel yönetimlerin özerkliği sistemini benimsemiş ve bunlar üzerinde Devletin denetiminin idari vesayet adı verilen ve ancak çok önemli konularda ve istisna olarak kullanılan bir yetki şeklinde kabul etmiştir. Anayasanın özü ve sözü bu olmakla birlikte yaşam organı yaptığı düzenlemelerle idari vesayet denetimine konu olan alanları arttırmıştır. Giderek bu denetimi hiyerarşi denilen yetkide bile yer almayan bir biçime dönüştürmüştür⁷¹.

Ademi merkeziyetçi yapılanma açısından ülkemiz değerlendirildiğinde katı merkeziyetçi bir yapılanma açık olarak dikkat çekmektedir. Kamusal yetkiler büyük anlamda merkezi yönetim kurumları tarafından yerine getirilmektedir. Nitekim kamu harcamalarının yaklaşık %17 sinin ademi merkezi yönetim kurumları tarafından yerine getiriliyor olması merkeziyetçi yapıyı ortaya koymaktadır. Kamu yönetiminde yapılmak istenen reformun temel amaçlarından biri de hizmetlerin halka en yakın birimler tarafından yerine getirilmesinin sağlanmasıdır. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik şartının 4. maddesi de bunu öngörmektedir⁷².

Yeni tasarı merkezi yönetimi güçsüzleştirip, yerel yönetimleri öne çıkarırken üzerinde durulması gereken ana noktalardan birisi de yerel yönetimlerin demokratik kimlikleridir. Çünkü yerel yönetimlerde "popülist patronaja dayalı " siyasal bir yaşam vardır ve bu genelde yerel demokrasi olarak yerel halka dayatılmaktadır. Tasarı yerel yönetimleri yetki ve görevler açısından güçlendirirken, onları çağdaşlaştıracak düzenlemeleri yanında getirmemektedir⁷³. Yerel yönetim birimleri aşağıda belirtilmiştir.

⁷⁰ GÖZLER Kemal ,a.g.e., S.289-290

⁷¹ ÖZAY İl Han , a.g.e., S. 177

⁷² YILMAZ Abdullah - ÖKMEN Mustafa, Kamu Yönetimi, Gazi Kitabevi, Ankara, Şubat 2004, S. 13 -16

⁷³ ULUĞ Feyzi," Yönetimde Yeniden Yapılanma ve Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı Üzerine Eleştirel Bir Bakış" , in Amme İdaresi Dergisi, C 37, Sayı 1, Mart 2004, S. 21.

- İl Özel İdaresi
- Belediyeler
- Köyler

2. 3.2 Hizmet Yerinden Yönetim Kuruluşları

Kamu kurumu biçiminde örgütlenen hizmet kendine özgü bir kimlik ve belirginlik dolayısıyla bir ölçüde özerklik kazanır. Kendine özgü ayrı bir tüzel kişilik kazanan söz konusu hizmet bunun sonucu kararları kendi adına alır. Devletten ayrı mal varlığına veya bütçeye sahip olur. Devlet bir hizmetin yürütülmesi için kendinden ayrı bir kamu örgütlenmesi kurmuş ama onu kendi başına hareket edecek şekilde büsbütün serbest bırakmamıştır. Devlet, hizmetin yerine getirilmesinin kendi genel politikasına uygun olup olmadığını gözetim altında tutar ve bu amaçla onu yönlendirir⁷⁴.

Bazı kamu hizmetleri merkezi yönetimin dışında, hükümet yönünden yerinden yönetim kuruluşları, başka bir deyişle kamu kurumu olarak örgütlenmişlerdir. Bunlara hizmetsel kuruluşlar da denir. Bu kuruluşların yerel yönetim kuruluşları gibi özerklikleri, gördükleri hizmetlerin niteliklerine göre değişmektedir. Yönetimsel, iktisadi, sosyal, bilimsel, teknik, kültürel alanlarda görev yapan çeşitli hizmet yerinden yönetim kuruluşları vardır⁷⁵.

Hizmetsel kuruluşlar birer tüzel kişidir ve kendini kuran tüzel kişiden ayrı bir tüzel kişiliğe sahiptir. Bu kurumlar genelde bir kamu idaresinin belli bir hizmet alanında faaliyet gösteren bir uzantısı durumundadır. Bu kamu idaresi ile hizmet kuruluşu arasında vesayet ilişkisi vardır. Bu vesayet ilişkisi kurumdan kuruma değişmektedir⁷⁶.

⁷⁴ ÖRNEK Acar, Kamu Yönetimi, Metinler Matbaacılık, İstanbul, Nisan 1998, S.151.

⁷⁵ GÖZÜBÜYÜK Şeref, a.g.e., Türkiye'nin Yönetim Yapısı, S. 218.

⁷⁶ GÖZLER Kemal, a.g.e., S.470.

Hizmet kuruluşları sadece özgülendikleri amaç doğrultusunda faaliyet gösterirler. Buna uzmanlık ilkesi denir. Merkezi idare ve yerel yönetimler uzmanlık ilkesine tabi değilken, bu kuruluşlar bu ilkeye tabidirler.

Bu kuruluşlar, kamu tüzel kişiliğine sahip oldukları için, Anayasanın 123. maddesine göre ancak kanunla veya kanunun verdiği yetkiye dayanarak kurulurlar⁷⁷.

Hizmet yerinden yönetim kuruluşları, faaliyet alanları açısından şu şekilde tasnif edilebilir:

2.3.2.1 İdari Alanda Faaliyet Gösteren Hizmet Yerinden Yönetim Kuruluşları

Merkezi idare teşkilatı içinde ve doğrudan doğruya merkezin bütçesi ve personeli ile yürütülmesinde sakınca ve güçlükler görülen bazı klasik hizmet ve faaliyetlerin yürütülmesi için kurulmuşlardır. Yürüttükleri hizmet ve faaliyetler esas itibariyle merkezi idarenin hizmet ve faaliyetleri olduklarından bu kurumların kaldırılması ile yeniden merkezi İdare tarafından üstlenilir. Genel Müdürlük olarak adlandırılan ve belli bir bakanlığa bağlı veya doğrudan doğruya başbakanlığa bağlı bulunan bu kuruluşların kendilerine özgü kamusal ve özel gelirleri vardır.

Bu kuruluşlara örnek olarak Karayolları Genel Müdürlüğü, Orman Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü verilebilir.

⁷⁷ GÖZLER Kemal, a.g.e., S.473-474

2.3.2.2 İktisadi Alanda Faaliyet Gösteren Hizmet Yerinden Yönetim Kuruluşları

Bu kuruluşlar, ticaret, sanayi, madencilik, tarım ve bankacılık gibi ekonomik faaliyetlerde bulunmak üzere kamu sermayesi veya kamu sermayesinin katkısıyla kanun veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulan ve işletilen teşebbüslerdir⁷⁸.

Bunlar da kendi aralarında İktisadi Devlet Teşekkülleri, Kamu İktisadi Kuruluşları, Müesseseler, Bağlı Ortaklıklar ve Kamu İştirakleri olarak ayrılır.

2.3.2.3 Sosyal Alanda Faaliyet Gösteren Hizmet Yerinden Yönetim Kuruluşları

Bu kuruluşların görevleri, belli insan topluluklarına sosyal yardım ve güvenlik sunmaktır. Mahalli idareler ve meslek kuruluşlarında olduğu gibi, ilgililerin yada yararlananların yönetime katılmaları suretiyle yönetilmektedirler. Ancak mahalli idareler ve meslek kuruluşlarından farklı olarak, devlet de bu kuruluşların organlarının oluşumuna müdahale etmektedir.

Bu tür kurumlarda genelde zorunlu üyelik esası vardır. Bu kurumların gelirleri üyelerinden yapılan zorunlu kesintiler ile sağlanır. Bu kurumlar özerk bütçeli kuruluşlardır. Sayıştay denetimine tabi değildirler. TBMM tarafından denetlenirler⁷⁹. Ancak yeni kamu yönetimi reform tasarısı (KYTYHHKT) Geçici madde 3' te Yüksek Denetleme Kuruluna ve 3346 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile Fonların TBMM 'ce Denetlenmesinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun ve diğer kanunlarda yapılan tüm atıfların Sayıştay'a yapıldığı belirtilmiştir. Bu durumda tam bir netlik bulunmamaktadır.

⁷⁸ GÖZLER kemal , a.g.e., S.481

⁷⁹ GÖZLER Kemal ,a.g.e., S.484

Bu kuruluşlar (Emekli Sandığı hariç) dışa yönelik işlem ve faaliyetlerinde ve özellikle ilgililer ile olan ilişkilerinde özel hukuk hükümlerine; iç düzen ve işleyişleriyle kimi dışa yönelik işlemleri bakımından idare hukukuna tabidirler. Bu kuruluşlara örnek olarak; İş ve İşçi Bulma Kurumu, Bağ-Kur, T.C. Emekli Sandığı verilebilir. Bu tür sosyal kamu kurumları, kamu tüzel kişiliğine sahip olduklarından bundan kaynaklanan yetkilere, örneğin kamulaştırma yetkisine sahip oldukları gibi, para ve mallarının korunması ve vergi bağıışıklığı gibi kamusal ayrıcalık ve üstünlüklere sahiptirler.

2.3.2.4 Bilimsel, Teknik ve Kültürel Alanda Faaliyet Gösteren Hizmet Yerinden Yönetim Kuruluşları

Bu tür kuruluşların amacı teşkilatlandıkları yerlerde ve ülkenin genelinde bilimsel kültürel ve teknik alandaki hizmetlerin yurt geneline dağılımı, koordinasyonu ve bu alanlarda eleman yetiştirilmesini sağlamaktır. Bu kuruluşlara örnek olarak YÖK, Üniversiteler, TÜBİTAK, TRT, Devlet Tiyatroları ve Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlükleri, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu gösterilebilir

Her bilimsel ve teknik hizmet yürüten kuruluşun hizmet yerinden yönetim kuruluşu olabilmesi için ayrı bir kamu tüzel kişiliğe sahip olması gerekir. Ayrı bir tüzel kişiliğe kavuşturulmadan Başbakanlık veya bir bakanlık bünyesinde faaliyet gösteren bilimsel nitelikli teşkilatlar birer merkezi idare birimi olacaklardır. Örneğin Başbakanlığa bağlı Devlet İstatistik Enstitüsü ayrı bir tüzel kişiliği olmadığı için hizmet yerinden yönetim kuruluşu olarak nitelendirilemezdi⁸⁰.

⁸⁰ GÖZLER Kemal , a.g.e., S.485

2.4 BAKANLIKLARIN TEŞKİLAT YAPISI

Tez çalışmamız kapsamında esas cevap bulmaya çalıştığımız soru “fikri mülkiyet haklarının daha etkin korunması için ilgili kurumların idari yapılarında nasıl bir yeniden yapılanma sağlanmalı” sorusudur. Bu bağlamda merkezi idarenin esas örgütlenme biçimi olan bakanlıklar ve bakanlıkların alt örgütlenme modelleri olan bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlar daha detaylı incelenmiştir. Genel olarak idari yapımızın genel çerçevesini çizmeye çalıştığımız bölüme nazaran, bakanlıkların ve bağlı, ilgili, ilişkili kuruluşların anlatıldığı bu bölüm, yeniden yapılanma önerilerinin değerlendirilmesi bakımından oldukça önemlidir.

2.4.1 Bakanlıklar

Merkezi yönetimin üstlendiği hizmetler genel olarak bakanlıklar aracılığıyla yerine getirilmektedir. Dolayısıyla her bakanlık belirli bir kamu hizmeti veya hizmetler bütününe yerine getirmekle yükümlüdür. Ayrıca her bakan kendi hizmet alanında devlet tüzel kişiliğini temsil etmektedir⁸¹. Bakanlığı olmayan bakanlar da vardır ki, bunlara devlet bakanı denir. Devlet bakanlarının görevi esas itibarıyla siyasidir. Hükümet işlerinde Başbakanı yardımcı olmaktır. Bakanlığı olan bakanların ise hem siyasal hem de yönetsel görevleri vardır. Bakanların siyasal sorumlulukları, TBMM'ye karşıdır. Bakanlar yalnız kendi eylem ve işlerinden değil emri altında çalışanlarının eylem ve işlemlerinden dolayı da TBMM'ye karşı sorumludurlar. Bakanlar görevleri ile ilgili suçlarından dolayı, Yüce divan olarak Anayasa Mahkemesinde yargılanır⁸².

⁸¹ GÖZÜBÜYÜK Şeref, a.g.e., S. 123

⁸² GÖZÜBÜYÜK Şeref, a.g.e., S. 132

Bakanlıklar 3046 sayılı kanuna göre örgütlenmişlerdir. Bunun yanı sıra 5227 sayılı yeni tasarımız gündemdedir⁸³. Ancak bu yeni tasarı henüz kanunlaşıp, yürürlüğe girmemiştir. Kamu yönetiminin temel ilkelerini belirleyen bu kanun tasarısında Bakanlık teşkilatlanması için farklı düzenlemeler yer almaktadır. 3046 sayılı kanuna göre bakanlık teşkilat şeması ile yeni tasarıya göre öngörülen teşkilat yapılarının birlikte ele alınmasının yerinde olacağı kanaatindeyiz. Buna göre;

- Merkez teşkilatı
 - Ana hizmet Birimleri
 - Danışma ve Denetim Birimleri
 - Yardımcı birimler
 - Müsteşar
- Taşra Teşkilatı
 - Sürekli Taşra Teşkilatı
 - Geçici Taşra Teşkilatı
- Yurtdışı teşkilatı
- Bağlı Kuruluşlar
- İlgili Kuruluşlar

Bakanlıkların işleyişi açısından, yürütmekte oldukları hizmet ve görevler, ana hizmet birimleri eliyle yürütülür. Bunlar genellikle genel müdürlük biçiminde örgütlenmiştir. Genel Müdürlüklerin altında daire başkanlıkları, şube müdürlükleri ve şeflikler yer almaktadır. Genel Müdürlükler bünyesinde

⁸³ Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı ilk kez 2003 yılı başlarında kamuoyunun bilgisine sunulmuş daha sonra 22.05.2003 tarihli Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı Taslağı başlığı altında yeni bir metin tartışmaya açılmıştır. Ancak daha sonra 15.07.2004 tarihinde 5227 Kanun Numarasıyla kabul edilen kanun "Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun" adını taşımaktadır. Bu kanunda henüz yürürlükte değildir.

bulundukları bakanlığın kuruluş kanunuyla düzenlenirler. Genel Müdürlüklerin altında bulunan şube müdürlükleri ilgili bakanlığın önerisi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile şeflikler ise ilgili hizmet biriminin önerisi üzerine Bakanlık onayı ile kurulurlar⁸⁴. Bakanlıkların merkez örgütünde ihtiyaca göre Hukuk Müşavirliği, Bakanlık Müşavirleri, Teftiş Kurulu Başkanlığı gibi danışma ve denetim birimleri bulunur. Yine bakanlıkların merkez örgütünde ihtiyaca göre personel genel müdürlüğü veya personel dairesi başkanlığı, eğitim dairesi başkanlığı ve özel kalem müdürlüğü gibi yardımcı birimler bulunur.

Tasarıda yer alan düzenlemede, bakanlık merkez teşkilatı açısından; bakanlığın sorumlu olduğu hizmetlerin yürütülmesi, bu hizmetlerle ilgili politika-standart ve hedeflerin belirlenmesi, planlama-koordinasyon ve denetimin sağlanması, izleme-değerlendirme görevlerinin yerine getirilmesi amacı güdülmüştür. Aslında mevcut düzenleme ile yeni düzenleme arasında bakanlık teşkilatlanması konusunda çok ciddi farklılıklar görülmemektedir. En göze çarpan değişiklik danışma birimleri olarak, Strateji Geliştirme Başkanlığı, Hukuk Müşavirliği ve Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliğini düzenlemesi, bunun yanı sıra yardımcı hizmet birimleri olarak da, Özel Kalem Müdürlüğü, İnsan Kaynakları Daire Başkanlığı ve Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı gibi yeni yapılanmalar öngörmüş olmasıdır.⁸⁵

2.4.2 Bağlı Kuruluş Örgütlenmesi ve Türk İdari Yapısındaki Durum

Bağlı kuruluşlar “bakanlığın hizmet ve görev alanına giren ana hizmetleri yürütmek üzere bakanlığa bağlı olarak özel kanunla kurulan, genel bütçe içinde ayrı bütçeli veya katma bütçeli veya özel bütçeli kuruluşlardır⁸⁶”

⁸⁴ GÜNDAY Metin ,a.g.e , S. 360

⁸⁵ ÇOLAK Nusret İlker, a.g.e , S. 379

⁸⁶ 3046 sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında Kanun m.10

Bağlı kuruluşlar Başbakanın teklifi ve Cumhurbaşkanının onayı ile diğer bir bakanlığa bağlanabilir. Bunların bir kısmının tüzel kişiliği yoktur. Örneğin İçişleri Bakanlığına bağlı Emniyet Genel Müdürlüğü, Başbakanlığa bağlı Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü gibi. Bunlarla bakanlık arasındaki ilişki hiyerarşi ilişkisidir.

Bağlı kuruluşlardan bir kısmı ise tüzel kişiliğe sahiptir. Örneğin Orman Bakanlığına bağlı Orman Genel Müdürlüğü, Bayındırlık ve İskan Bakanlığına bağlı Devlet su işleri Genel Müdürlüğü gibi. Ayrı bir tüzel kişiliğe sahip olan bağlı kuruluşlar ile bakanlık arasındaki ilişki vesayet ilişkisidir⁸⁷. Ancak uygulamada bu vesayet yetkisi son derece geniş kapsamlı olup, kimi zaman hiyerarşi ilişkisini andırmaktadır. Tüzel kişilik olsun olmasın bakanlık bağlı kuruluşları ana hizmet, danışma denetim ve yardımcı birimlerden oluşmaktadır.

Bağlı kuruluşlar genel müdürlük, daire başkanlığı, şube müdürlüğü, şeflik ve memurluktan oluşan hiyerarşi kademelerinden meydana gelen bir merkez teşkilatı ile ihtiyaca göre kurulan bir taşra teşkilatına sahiptir⁸⁸.

Bağlı kuruluşlardan bahsettiğimiz zaman kullandığımız özel bütçe ifadesi daha önce Genel Muhasebe Kanununda⁸⁹ yer alan yerel yönetimlerin bütçesi anlamında değil "atipik " anlamında kullanılmaktadır⁹⁰.

⁸⁷ GÖZLER Kemal, a.g.e., S.229.

⁸⁸ GÜNDAY Metin, a.g.e , S.362.

⁸⁹ 10/12/2003 kabul tarihli, 24/12/2003 tarih ve 25326 sayılı R.G.de yayımlanan 5018 sayılı Kanunun 81. maddesi ile, 01/01/2005 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmıştır. 28/12/2004 kabul tarihli, 31/12/2004 tarih ve 25687 (1. Mük.) sayılı R.G.de yayımlanan 5277 sayılı 2005 Mali Yılı Bütçe Kanununun 37 maddesinin (j) bendinde yer alan, "1050 sayılı Kanunu yürürlükten kaldıran 5018 sayılı Kanunun 81. maddesinin (a) bendi ve bendin yürürlüğüne ilişkin hükümleri 2005 yılında uygulanmaz" hükmü gereğince 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu 2005 yılında yürürlüktedir.

⁹⁰ GÖZÜBÜYÜK Şeref , a.g.e., Türkiye'nin Yönetim Yapısı , S. 128

3046 sayılı Kanun 10.maddesine baktığımızda, bağlı kuruluşların Başbakanın teklifi ve Cumhurbaşkanının onayı ile diğer bir bakanlığa bağlanabileceği düzenlenmiştir. Bağlı kuruluşlar bakanlıkların hizmet ve görev alanına giren konularda faaliyetlerde bulunmak üzere bakanlığa bağlı olarak görev yapan ve özel kanunla kurulan genel bütçe içerisinde yer almakla birlikte ayrı bütçesi olan veya katma bütçeli olarak yada özel bütçesinden harcamalarda bulunarak faaliyet gösteren idari birimlerdir. Her ne şekilde faaliyette bulunursa bulunsun bağlı kuruluşlar bağlı olduğu bakanlığın görev alanına giren görev ve hizmetleri yürütmek üzere kurulmuşlardır. Bu kuruluşların bağlı olduğu bakanlıkları değiştirmek hizmetin aksamasına sebep olabilecektir⁹¹.

Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanunun bağlı kuruluşlarla ilgili düzenlemesi mevcut düzenlemeye göre nispeten daha detaylıdır. Tasarı düzenlemesine göre bağlı kuruluşlar da bakanlık teşkilatlanması gibi merkezi nitelikte düşünülmüş ve merkezi idarenin düzenleme, gözetim koordinasyon ve denetim görevine uygun olarak görev yapacak şekilde düzenlenmesi amaçlanmıştır. Bakanlıklar gibi bağlı kuruluşlar da zorunlu ve istisnai durumların dışında taşra teşkilatı kurma olanağına sahip değildirler. Bağlı kuruluşlarda görev alanlarına giren konularda özel sektör kuruluşları yada hizmetlerden yararlananlara yönelik olarak rehberlik yapacak ve denetim yapacak birimler kurabileceklerdir. Ayrıca topluma yol gösterme, danışmanlıkta bulunma rehberlik yapma, ve hizmetlerden yararlananlara yardımcı olma görevini yerine getireceklerdir⁹².

Türk İdari Yapısında Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşları şu şekilde listelemek mümkündür.

- Adalet Bakanlığı
 - Adli Tıp Kurumu Başkanlığı

⁹¹ ÇOLAK Nusret İlker , a.g.e.,S. 391.

⁹² ÇOLAK Nusret İlker, a.g.e., S. 392.

- Ceza ve İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İş yurtları Kurumu Başkanlığı
- Türkiye Adalet Akademisi Başkanlığı
- Milli Savunma Bakanlığı
 - Savunma Sanayi Müsteşarlığı
 - MSB Yakıt İkmal ve Nato Tesisleri İşletme Başkanlığı
 - Ordu Yardımlaşma Kurumu Genel Müdürlüğü
- İçişleri Bakanlığı
 - Emniyet Genel Müdürlüğü
 - Polis Akademisi Başkanlığı
 - Jandarma Genel Komutanlığı
 - Sahil Güvenlik Komutanlığı
- Dışişleri Bakanlığı
 - İç Koordinasyon ve Uyum Komitesi Yürütme Genel Sekreterliği
 - Avrupa Birliği Genel Sekreterliği
- Maliye Bakanlığı
 - Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü
 - Kefalet Sandığı Başkanlığı
 - Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü
 - Özelleştirme İdaresi Başkanlığı
- Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı
 - Yükseköğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü
- Bayındırlık ve İskan Bakanlığı
 - Karayolları Genel Müdürlüğü
 - İller Bankası Genel Müdürlüğü

- Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü
- Sağlık Bakanlığı
 - Hudut ve Sahiller genel Müdürlüğü
 - Hıfzısıhha Merkezi Başkanlığı
- Ulaştırma Bakanlığı
 - Denizcilik Müsteşarlığı
- Tarım ve Köy işleri Bakanlığı
 - Tarım Reformu Genel Müdürlüğü
 - Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü
 - Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği
 - Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
 - Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı
 - Sosyal Sigortalar Kurumu başkanlığı
 - Bağ-kur
 - İş-Kur
 - Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi Başkanlığı
 - Ereğli Kömür Havzası Amele Birliği
- Sanayi ve Ticaret Bakanlığı
 - Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri
- KOBİ Başkanlığı
- Türk Patent Enstitüsü Başkanlığı
- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

- Elektrik İşleri Etüt İdaresi genel Müdürlüğü
- Petrol İşleri Genel müdürlüğü
- Devlet Su İşleri genel Müdürlüğü
- MTA Genel Müdürlüğü
- Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Başkanlığı
- Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü

- Kültür ve Turizm Bakanlığı
 - Devlet Tiyatroları genel Müdürlüğü
 - Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü

- Çevre ve Orman Bakanlığı
 - Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı
 - Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü
 - Orman Genel Müdürlüğü

2.4.3 İlgili Kuruluş Örgütlenmesi Ve Türk İdari Yapısındaki Durum

İlgili kuruluşlar özel kanun veya statü ile kurulan iktisadi devlet teşekkülleri ve kamu iktisadi kuruluşları ile bunların müessese ortaklık ve iştirakleri veya özel, hukuki, mali ve idari statüye tabi, hizmet bakımından yerinden yönetim kuruluşlarıdır⁹³. İlgili nitelemesi, bağlantının bağlı olmaya göre daha yumuşak olduğunu vurgular⁹⁴.

İlgili kuruluşlara hukuksal, yönetsel ve mali alanlarda bazı ayrıcalıklar tanınmıştır. Bu kuruluşlarla meclis arasındaki ilişki ilgili oldukları bakan aracılığıyla sağlanır. İlgili kuruluşların görev, yetki ve sorumlulukları ile teşkilatlanmalarına ilişkin esaslar bu kuruluşların özel kanunlarına veya

⁹³ 3046 sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında Kanun m.10

⁹⁴ ÖRNEK Acar ,a.g.e., S. 92

statülerine göre düzenlenmektedir. İlgili kuruluşların istisnalar dışında genel müdürlük şeklinde teşkilatlanmaları esastır⁹⁵.

Bu kuruluşlar Başbakanın teklifi ve Cumhurbaşkanının onayı ile Başbakanlık veya bir Bakanlıkla ilgilendirilmektedir. Bu kuruluşlara örnek olarak İDT ve KİK' ler dışında Türk Standartları Enstitüsü, TODAİE, Milli Prodüktivite Merkezi, TRT gösterilebilir. Bu kuruluşların hepsinin ayrı bir tüzel kişiliği vardır. Dolayısıyla bakanlık ile bu kuruluşlar arasındaki ilişki vesayet ilişkisidir⁹⁶.

KYTYYHKT'da ilgili kuruluş tanımlaması değişmemiştir. Bazı ek düzenlemeler getirilmiştir. 3046 sayılı Kanunda, farklı maddelerde düzenlenmiş olan ilgili kuruluşlara ilişkin düzenlemeler yeni tasarıda aynı maddede düzenlenmiştir. Buna ek olarak da ilgili kuruluşların ana hizmet, danışma ve yardımcı hizmet birimlerinin bakanlık merkez ve bağlı kuruluşlarının teşkilatlanmasına ilişkin hükümler göz önüne alınarak kuruluş kanunlarında belirtileceği hükmü getirilmiştir⁹⁷.

Türk İdari yapısındaki ilgili kuruluşları, İDT ve KİK' ler dışında özel statülü kurulmuş olanları şu şekilde sıralayabiliriz.

- TODAİE
- Türk Standartları Enstitüsü
- Milli Prodüktivite Merkezi
- TRT
- TCDD İşletmesi (Ulaştırma Bakanlığı)
- Devlet Malzeme Ofisi (Maliye Bakanlığı)

⁹⁵ GÖZÜBÜYÜK Şeref , a.g.e.,Türkiye'nin Yönetim Yapısı, S. 130

⁹⁶ GÖZLER Kemal, a.g.e., S.229

⁹⁷ KYTYYHKT m. 25

- Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (Maliye Bakanlığı)
- Toprak Mahsulleri Ofisi (Tarım ve Köyişleri Bakanlığı)

2.4.4 İlişkili Kuruluşlar ve Bağımsız İdari Otoriteler

2.4.4.1 Bağımsız İdari Otoritelerin Özellikleri

Gerek kamusal yaşamın hassas sektörleri olarak nitelendirilen alanların düzenlenmesi ve denetlenmesi, gerekse rekabete açılan hizmet sektörlerinde "işletme" ve "düzenleme" işlevlerinin ayrılması sonucu düzenleme işlevini yerine getirecek bağımsız otoriteye duyulan gereksinim klasik idari kuruluşlardan farklı yeni bir yapılanma modeli ortaya çıkarmıştır⁹⁸.

Bağımsız İdari Otoriteler olarak adlandırılan kuruluşlar, Anayasanın 167. maddesinde devlete verilen "para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemlerini sağlayıcı ve geliştirici önlemleri almak ve piyasalarda fiili ve anlaşma sonucu doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi önlemek" görevinin yerine getirilmesi için 1980'li yılların başından başlayarak 1990'lı yıllarda ve özellikle de son dönemlerde birbiri ardına kurulmuşlardır. Anayasa ile devlete verilen görevin yerine getirilmesi düşüncesi yanı sıra yine, 1980'li yılların başından itibaren tüm dünyayı saran globalleşme ve küreselleşme akımının da etkisi ile devleti küçültmek, özellikle iktisadi alanlarda yürütülen kamu hizmetlerini özelleştirmek ve fakat özel kesime bırakılan bu kamu hizmetlerine tamamen de yabancı kalınmayarak onları dışarıdan bir tür regüle etmek ve bu regülasyonu yapacak örgütleri kurmak düşüncesi bu kuruluşların kurulmasında önemli bir etmen olmuştur⁹⁹.

⁹⁸ TAN Turgut, "Bağımsız İdari Otoriteler veya Düzenleyici Kurullar ", in Amme İdaresi Dergisi, Cilt 35 , Sayı 2 , Haziran 2002 , s 11.

⁹⁹ GÜNDAY Metin, "Bağımsız İdari Otoriteler ", Panel, Rekabet Kurumu Yayınları, Ankara, 5 Kasım 2001, S.73

Bağımsız idari otoritelerin ortaya çıkışı ve gelişimi ile geniş anlamda özelleştirme uygulamalarının başlaması ve ekonomide "devletçi politikaların yerini düzenlenmiş piyasa ekonomisinin alması arasında koşutluk gözlemlenmektedir. Bu nedenledir ki geniş anlamda özelleştirme olarak algılanan "devlet düzenlemelerinin azalması" hareketinin boş bıraktığı alanların bağımsız idari otoriteler tarafından doldurulduğu kabul edilmektedir¹⁰⁰.

Bağımsız idari otoriteyle ilgili tüm tartışma ve tanımlamalarda yer verilen diğer bir kavram ise regülasyon kavramıdır. Regülasyon kavramı nedir ve neden regülasyona ihtiyaç duyulmaktadır. Genel olarak regülasyon "düzenleme, tanzim, ayarlama, kural, düzen, mevzuat, yönetmelik, tüzük, hükümetin firma davranışlarını düzenlemeye yönelik olarak koyduğu kural ve ilkeler olarak tanımlanmaktadır. Çoğu kez regülasyon davranışları sınırlayan, hatta sakıncalı görülen davranışların yapılmalarına dahi izin vermeyen bir tür kırmızı ışık gibi görülmektedir. Aslında regülasyonun asıl işlevi, hizmetlerin kaliteli bir biçimde, rekabetçi bir piyasada ve tüketicilere eşit şartlarla ulaşmasının sağlanmasıdır¹⁰¹.

Aslında bağımsız idari otoriteler konusunda yürütülen tartışma bu kuruluşların yasal temeline ilişkindir, Türkiye'deki bağımsız idari otoritelerin, kurucu kanunlarında öngörüldüğü üzere tüzel kişiliğe sahip olmasının, bunların merkezi idare dışında kalan ve özerk yada bağımsız kuruluşlar niteliğini taşıyan kamu kurumları sayılması gereğini ortaya çıkarmıştır. Aslında bunların Anayasada açıkça düzenlenmiş olmaları şart değildir. Ayrıca Anayasa 167. maddesinde tüketicinin korunması devlete bir görev olarak verilmiştir. Devletin bu görevleri merkezi idare içinde yapması öngörülmüş olmadığına göre, bu görevleri yerine getirecek bağımsız kuruluşların

¹⁰⁰ TAN Turgut , a.g.m. , S. 12.

¹⁰¹ SARIİBRAHİMOĞLU Hukuk Bürosu, Telekomünikasyon, Bankacılık, Enerji Sektöründe Üst Kurullar ve Rekabet , Ankara, 2002, S. 12

yaratılması konusunda anayasal bir engelin varlığının olmadığı ileri sürülebilir¹⁰².

Diğer taraftan, Anayasanın 123. maddesinin ikinci fıkrasına göre, İdarenin kuruluş ve görevleri merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır. Merkezden yönetim ilkesinin uygulanması sonucu ortaya çıkan kuruluşlar merkezi idare kuruluşlarıdır. Bunlar Anayasa m.126 da gösterilmişlerdir. Yerinden yönetim ilkesinin yer itibariyle uygulanması sonucu ortaya çıkan mahalli idarelerde Anayasada belirlenmiş ve tahdidi olarak sayılmıştır. Yerinden yönetim ilkesinin öteden beri bir de belli bir hizmet itibariyle uygulanması söz konusudur ki, Anayasada bu uygulamadan söz edilmemektedir. Anayasanın 123. maddesinin son fıkrasından hareketle, kanunla yada kanunun açıkça verdiği bir yetki ile kamu tüzel kişileri kurulmak suretiyle hizmet yerinden yönetim kuruluşlarının oluşturulacağı anlaşılmaktadır. Şu halde hem ortaya çıkış nedenleri ve hem de Anayasada tahdidi olarak sayılmaları nedeniyle mahalli idareler içinde yer alması olanaksız olan bağımsız idari kurumları hizmet yerinden yönetim kuruluşları olarak nitelendirmek mümkün olabilecek midir. Bilindiği gibi hizmet yerinden yönetim kuruluşları, kendisine belli bir özerklik ve kamu tüzel kişiliği tanınmış bulunan belli bir kamu hizmetini yürüten kuruluşlardır. Oysa bağımsız idari otoriteler, belli bir kamu hizmetini yürütmemektedirler. Bu kuruluşlar bireylerin ve toplulukların hak ve özgürlükleri ile yakından ilişkili alanlardaki etkinlikleri dışarıdan regüle eden, izleyen, denetleyen ve gerektiğinde de yaptırım uygulayan kuruluşlardır. Ayrıca hizmet yerinden yönetim kuruluşlarının organlarının yürütme organı tarafından işbaşına getirildiği gibi aynı yöntemle görevlerinden alınabilmeleri ve dolayısıyla bağımsız olmamalarına karşılık, bağımsız idari otoritelerin organlarının genellikle görev süreleri dolmadan

¹⁰² AZRAK Ülkü , “Dünyada ve Türkiye ‘de Bağımsız İdari Otoriteler ve İdarenin Yeniden Yapılanması Bağlamında Bunlara ilişkin Bazı Sorunlar”, in Bağımsız İdari Otoriteler, Rekabet Kurumu Yayınları, Ankara, 5 Kasım 2001, S. 19-20

Yürütme organı tarafından görevlerinden alınabilmeleri olanaksızdır. Ayrıca birincilerin işlemlerinin merkezi idare makamlarının vesayet denetimine tabi tutulmalarına karşılık, ikincilerin işlemleri üzerinde böyle bir vesayet denetimi öngörülmemiş ve nihayet birincilerde pek rastlanmayan mali özerkliğin ikincilere tanınmış olması karşısında, hizmet yerinden yönetim kuruluşları ile bağımsız idari otoritelerin idari teşkilat içinde aynı kategori içine sokulmaları olanaksız görünmektedir¹⁰³.

Anayasadaki idarenin bütünlüğü ilkesi karşısında bu özerk kurumların konumunun belirlenmesi teknik bir sorundur. Öğretide bağımsız idari otoritelerin yasalarında “ ilişkili bakanlığın ” öngörülmüş olmasının bu kurumlar açısından idarenin bütünlüğünü sağlayacağı anlamına geldiği ileri sürülmüştür. Bununla beraber Anayasa’nın 123. maddesinde öngörülen idarenin bütünlüğü ilkesi kapsamındaki yapılanmanın dışında bir kurum yada kuruluşun olamayacağını savunan kimi görüş yanlıları bağımsız idari otoritelerin mevcut hukuk sistemimiz içinde yer alabilmelerinin Anayasanın 123. maddesinde değişiklik yapılarak olanaklı olduğunu ileri sürmüşlerdir¹⁰⁴.

Örneğin Doç. Dr. Ethem Atay, 123. maddeye “ temel hak ve hürriyetlerin idare karşısındaki güvencelerinin arttırılması, piyasa ekonomisinin düzenlenmesi, haberleşme ve iletişim alanlarında merkezi yönetimin hiyerarşi ve vesayet denetimine tabi olmayan bağımsız, idari ve mali bakımdan özerk kuruluşların oluşturulması yasayla düzenlenebilir. Yasada kuruluşun teşekkülünde görev ve yetkilerinin ifasında bağımsızlığını ve özerkliğini sağlayıcı hükümler gösterilir. “Bu tür kuruluşlara görev ve

¹⁰³ GÜNDAY Metin, a.g.e.,S. 509-510

¹⁰⁴ TAN Turgut , a.g.m. ,S. 34

yetkileriyle doğru orantılı olarak gelir sağlanır ” hükmünün eklenmesiyle sorunun çözümlenebileceğini ifade etmiştir¹⁰⁵.

BİO kavramının kuramsal olarak kabul edilebilmesi ve pratikte uygulanabilmesi ancak bir otoritenin varlığı, devlet idaresine ait olması ve üzerinde uygulanabilen hiyerarşik gücün olmaması olarak sayılan üç kıstasa cevap verebilme şartına bağlıdır¹⁰⁶.

Bağımsız idari otorite kavramı analiz edildiğinde üç sözcük üç özelliği yansıtmaktadır. “ Bağımsız ” sözcüğü organik ve işlevsel anlamda yürütme organı karşısında kurumun bağımsızlığını, “ idari ” sözcüğü ayrı kamu tüzel kişilikleri olsun olmasın idari organ niteliğinde olduklarını, “otorite” sözcüğü de bunların danışma organı değil, düzenleyici veya birel idari icrai kararlar alıp uygulayan kuruluşlar olduklarını göstermektedir¹⁰⁷.

GÜNDAY ‘a göre ise, bağımsız idari otoritelerin en başta gelen özelliği, bu kurumların yasama ve yürütme karşısında bağımsız olmalarıdır¹⁰⁸

İdare hukukunda otorite icraî karar alma gücü ile kendini açığa vurmaktadır. Bir kuruluş idare etme değil de düzene koyma işlevini yüklenmiş, kendine tahsis edilen işlevini yerine getirmek için hukuksal düzenlemeleri ve bireysel durumları değiştirme imkânı veren karar alabilme yetkisine sahipse bir otoritedir¹⁰⁹.

¹⁰⁵ TAN Turgut , a.g.m., S. 35

¹⁰⁶ ATAY E.Ethem , “Fransız İdare Hukukunda Bağımsız İdari Otoriteler (BİO ‘lar)”, in Perşembe Konferansları 6, Rekabet Kurumu Yayınları, Ankara, Mart 2000, S. 65

¹⁰⁷ TAN Turgut , a.g.m., S. 15

¹⁰⁸ GÜNDAY Metin , a.g.e., S. 504

¹⁰⁹ ATAY E.Ethem, a.g.m., S. 65.

2.4.4.2 Bağımsız İdari Otoritelerin Faaliyet Alanları ve Yetkileri

Bağımsız idari otoritelerin yetkilerine ve işlevlerine genel olarak baktığımızda ülkeden ülkeye kısmi değişiklikler içerse de, aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz¹¹⁰.

- Araştırma ve Soruşturma Yetkisi

Bu kuruluşlar belirli bir etkinlik sektörünün denetimini gerçekleştirirken, bu alanda ne olup bittiğinden derinlemesine haberdar olmak zorundadırlar. Bu zorunluluk onların gerekli durumlarda yönetimin, şirketlerin ve özel şahısların dosyalarına girip bilgi edinmelerine olanak vermektedir. Araştırma ve soruşturma yetkisi çoğu zaman yasa ile açıkça tanınmaktadır. Yönetimde açıklık (şeffaf yönetim), bireyin idareye karşı korunması, hukuk devleti, demokratik yönetim gibi ilkeler araştırma yapmada elverişli koşullar oluşturmaktadır.

Yönetim elindeki bilgi ve belgeleri "kamu düzeni ", " devlet sırrı " gibi gerekçelere dayanarak vermekten kaçınmaz. Bu yetkinin sınırları her bağımsız idari otorite için farklı olmaktadır. Örneğin bazı bağımsız idari otoritelere belgeleri inceleme yetkisi tanınmış iken bazılarına belgelere el koyma yetkisi verilebilmektedir¹¹¹.

- Düzenleme Yetkisi

Düzenleme yetkisi genel ve soyut nitelikte normlar koyabilme yetkisidir. Bağımsız idari otoriteler, bu yetkilerini kuruluş yasalarına aykırı olmamak ve

¹¹⁰ USTA Sefa - ALTINIŞIK İsa ,” Bağımsız Düzenleyici Kurullar: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu” , 1 Nisan 2005 , [www.kto.org.tr / tr/dergi](http://www.kto.org.tr/tr/dergi)

¹¹¹ AKINCI Müslüm, Bağımsız İdari Otoriteler ve Ombudsman, 1.Bası, Beta Yayınları, İstanbul, Temmuz 1999, S.133.

onların uygulanmasını göstermek üzere özerklik ilkesi çerçevesinde ve üst norma bağlı kalmak kaydıyla çeşitli düzenleyici işlemler yaparak kullanılmaktadırlar¹¹².

Bu kuruluşların var oluş nedenini oluşturan bu yetki, toplumsal yaşamın önemli sektörlerini, kamu yararı ve kamu düzeni gereklerine uygun olarak yönlendirmeyi içerir. Bu kuruluşlar; tarım, ticaret, taşımacılık, eğitim, sivil havacılık, bilimsel araştırmalar, sağlık, sosyal güvenlik, konut, ulusal kaynaklar, enerji, ulaştırma, bankacılık gibi pek çok alanda düzenleme yetkisini kullanılmaktadırlar.

- Görüş Bildirme ve Öneri Yetkisi

Bu kuruluşlar kendi etkinlik alanının uzman kuruluşlarıdır. Dolayısıyla bu etkinlik alanını ilgilendiren konularda, resmi ve özel kesime bilgi, görgü ve deneyimlerine dayalı olarak görüş bildirme ve öneride bulunmaları söz konusudur. Hukuksal düzende görüş bildirme yetkisi her ne kadar az olsa da çoğu zaman bu danışma biçiminde gerçekleşmektedir.

Bağımsız idari otoritelerden görüş istenmesi bunların psikolojik olarak da bir otorite olarak algılanmalarıyla yakından ilgilidir. Bağımsız idari otoriteler kimi zaman da siyasi iktidara bir görüş yada davranış biçimini benimsetmek üzere öneri niteliğinde görüş bildirebilmektedir¹¹³.

¹¹² ÖZTÜRK Ebru, Türk İdare Sisteminde Rekabet Kurumunun Yeri ve Diğer Bağımsız İdari Otoritelerle Karşılaştırılması, Rekabet Kurumu Uzmanlık Tezleri Serisi, Rekabet Kurumu Yayınları , Ankara , 2003 , S. 13

¹¹³ AKINCI Müslüm, a.g.e., S.135

- Bireysel Önlemler Alma Yetkisi

Bağımsız idari otoriteler, faaliyetlerini yürüttükleri kamusal alanlarda disiplini sağlamak için kendilerine verilen yaptırım ve emir yetkilerinden bağımsız olarak bireysel kararlar almak durumundadırlar. Özellikle bireyleri ve ticari şirketleri ilgilendiren özel durumların incelenmesi sırasında bir sektörün düzenlenmesiyle görevli otoriteler somut bir biçimde hakemlik ve yasanın uygulanması işlevlerini yerine getirirler.

- Uyarma ve Emir Yetkileri

Bağımsız idari otoriteler, normatif ilkelere aykırılık gördükleri zaman gerektiğinde yargı yerlerine başvurup yaptırım uygulanmasını isteyebilirler. Yasalar elveriyorsa bizzat kendileri yapabilirler. Ancak çoğu zaman işin bu noktaya gelmesini beklemeden, müdahalenin sertlik düzeyini ayarlamaya olanak veren silahlar kullanırlar. Bunlar "uyarı" ve "emir" yetkilerini içerir. İngiltere'de yayıncılık sektörü ile ilgili önemli bir bağımsız idari otorite olan Bağımsız Televizyon Kuruluşu (ITC), televizyon istasyonlarına yasa ve yönetmeliklere aykırı bulunmaları durumunda, resmi uyarı yazısı gönderme, ekranda özür dilemeyi isteme, tekrarı yasaklama gibi istemlerde bulunabilmektedir.

- Yargıya Başvurma Yetkisi

Bu kuruluşlar bazen kendi aldıkları önlemleri, kesin otoriteye sahip kararlara dönüştürmesi için veya cezayı içeren yaptırımları uygulayabilmek için yargıya başvururlar. Burada daha çok asliye ve ticaret mahkemelerine, sonra da ceza ve idare mahkemelerine başvuru söz konusu olmaktadır.

- Yaptırım Uygulama yetkisi

Özellikle pazar ekonomisi, iletişim gibi kamusal yaşamın duyarlı alanına indirgenmiş eylemlerin bireyin özgürlükleri üzerindeki yoğun baskılarını gidermede otoritelerin etkin rol oynayabilmeleri, yaptırım içeren bir güç kullanımını zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle pek çok ülkede yönetsel otoritelere yaptırım uygulama yetkileri verilmiştir. Fransa'da özellikle rekabet dışı eylem ve işlemleri önlemek ve cezalandırmak için Rekabet Konseyine, bankacılık ve borsa işlemleriyle ilgili olarak Bankacılık Komisyonu'na yaptırım uygulama yetkisi verilmiştir.

Bağımsız İdari Otoritelerin faaliyet alanları ve işlevlerine baktığımızda kamu yönetiminde değişik alanlarda etkinlikte bulunduklarını görürüz.¹¹⁴

- Yönetim ile Yönetilenler Arasındaki Uyuşmazlıkların Giderilmesi

Yargısal denetimin uzun sürmesi ve masraflı oluşu bireyleri mahkemelere başvurmakta çekinir duruma getirmektedir. Yargı dışı denetim mekanizmaları bu noktada yargının "etken türevi" olarak devreye girmektedirler. Sistem kendi bünyesindeki çökmeleri de önlemek zorunda olduğundan, salt yönetim-yönetilen ilişkisinin değil, aynı zamanda yönetimin yapısal öğeleri arasındaki ilişkide dengeleyici, koruyucu ve onarıcı işlevler yerine getirmektedir.

- Pazar Ekonomisinin ve Mali Piyasanın Düzenlenmesi

Devletin ekonomiyle ilgili koruyuculuk rolü, yeni kurumsal güvence mekanizmalarının oluşturulmasına neden olmuştur. Serbest rekabet

¹¹⁴ USTA Sefa - ALTINIŞIK İsa ,” Bağımsız Düzenleyici Kurullar: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu” , 1 Nisan 2005 , [www.kto.org.tr / tr/dergi](http://www.kto.org.tr/tr/dergi)

sistemine dayalı bir ekonomik modelde devletin (kamu otoritesi) işe müdahale etmediği durumda, sistem bir süre sonra kendi kendine çökmektedir.

Devlet piyasanın denetimine ilişkin ekonomik kamu düzenini "iktisadi kolluk" yetkileriyle sağlamaktadır. İktisadi kolluk demokratik siyasal sistem içinde bireyin temel özgürlüklerini esas alarak bireysel girişimlere birtakım kayıtlamalar getirebilmektedir. Özellikle "izin verme" ve "yasak koyma" temelinde gerçekleşen denetim, ekonomik yaşamın kamu düzeni amacıyla dengelenmesini içermektedir.

Bu denetim ve düzenleme, düzenleyici kuruluşlar dediğimiz, bağımsız idari otoriteler tarafından yerine getirilmektedir. Türkiye'ye bakacak olursak 1980 yılından sonra, serbest piyasa ekonomisine geçilmesinden sonra kurulan "SPK", "BDDK", "Rekabet Kurumu" ve "Şeker Kurumu" gibi kurumlar mali piyasayı düzenlemekle görevlendirilmişlerdir.

- Hak ve Özgürlüklerin Korunması

Özgürlüklerin tür ve sınırının genişlemesi yönetimde demokratik açılımlara da yeni boyutlar getirmiştir. "Açık yönetim", "demokratik yönetim", "hukuka bağlı yönetim" gibi ilkelerin uygulamadaki yansımaları, bireyin özgürlük alanını da etkilemektedir.

Yönetim karşısında bireylerin hukuksal durumlarının korunması ve güçlendirilmesi ile yönetimin ayrıcalıklarının dengelenmesi noktasında bu kuruluşlar oldukça işlevsel değeri olan bir öz görevi yerine getirmektedirler. ABD'de 1934'de İletişim Yasası ile doğrudan Kongreye karşı sorumlu, fakat yürütmeden bağımsız olan Federal İletişim Komisyonu (Federal Communication Commission) kurulmuştur. FCC; radyo, televizyon, kablo ve uydu aracılığıyla gerçekleştirilen devlet içi devletlerarası iletişimi düzenlemekle görevlendirilmiştir.

80 sonrasında, Turgut Özal'ın özel televizyonların kurulmasına izin vermesinden sonra 1994 yılında RTÜK kurulmuştur. RTÜK, radyo ve televizyon faaliyetlerini düzenlemek amacıyla kurulmuş özerk ve tarafsız bir kamu tüzel kişiliği niteliğindedir. Bunun haricinde Haberleşme Yüksek Kurulu, Telsiz Genel Müdürlüğü ve Haberleşme Genel Müdürlüğü halkın bilgi alma hakkı ve iletişim özgürlüğü için kurulmuşlardır. Son olarak 2000 yılında kurulan Telekomünikasyon Kurumu da aynı işlevleri görmek için kurulmuştur.

2.4.4.3 Bağımsız İdari Otoriteler Ve İlişkili Kuruluş Kavramı İlişkisi

5227 sayılı Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun Tasarısının 26. maddesine baktığımızda, “İlişkili Kuruluşlar” madde başlığı altında şu tanıımı görmekteyiz. “İlişkili Kuruluşlar piyasalara ilişkin düzenleyici ve denetleyici görev yapan kamu tüzel kişiliği ile idari ve mali özerkliği haiz, özel kanunla kurulan kuruluşlardır. Bu kuruluşların ilişkili olduğu bakanlık kuruluş kanununda gösterilir.”

Şuan yürürlükte bulunan 3046 sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında Kanunun içeriğinde ilişkili kuruluş kavramına rastlamamaktayız. Dolayısıyla yeni hazırlanan kanun metinlerinde, kanun koyucunun İdare hukukunda önemli tartışma konularından biri olan “Bağımsız İdari Otorite- Düzenleyici Denetleyici Kurum ” kavramlarını İdari teşkilatlanma içerisinde belirgin bir başlık altında toplamak niyetinde olduğu sonucuna varmaktayız.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi Kanunu (III) Sayılı Cetveline baktığımızda Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar Başlığı altında aşağıdaki kurumları görürüz.

Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar

- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
- Telekomünikasyon Kurumu
- Sermaye Piyasası Kurulu
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
- Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu
- Kamu İhale Kurumu
- Rekabet Kurumu
- Şeker Kurumu
- Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumu
- Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu

Söz konusu kurumların kuruluş ve çalışma esaslarını düzenleyen detaylı bir kanun olmadığı için mevcut kurumların kuruluş kanunlarına baktığımızda birbirinden oldukça farklı olduklarını görmekteyiz. Bu anlamda çıkarılması düşünülen “Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar Hakkında Kanun ” özerk kurumların kurulmasında ve çalışma esaslarında belli bir standart sağlama açısından faydalı olabilecektir.

Çeşitli kanun metinlerinde ve akademik çalışmalarda ilişkili kuruluş, özerk idari kurum veya düzenleyici – denetleyici kurum olarak adlandırılırlar da, söz konusu kurumların idare hukukunda sıkça tartışılan bir kavram olan Bağımsız İdari Otoriteler kavramına karşılık gelen kurumlar olduğunu bilmekteyiz.

Bağımsız idari otoritelerden bazıları Başbakanlık ile ilişkilendirilmektedir. Bunlara da uygulamada ilişkili kuruluş ismi verilmektedir. İlişkili kuruluşların hepsinin kamu tüzel kişiliği vardır. Bu kuruluşların ilgili kuruluşlardan farkı, bunların bağımsız olmalarıdır. Bunlarla Başbakanlık

arasındaki ilişkinin vesayet ilişkisi olup olmadığı tartışmalıdır.¹¹⁵ Bu tür kuruluşlarla merkezi idare arasında, kamu kurumlarında görüldüğü gibi “vesayet ” veya hiyerarşi benzeri bir ilişki olmaması gerekirse de, kuruluş yasalarında “ ilgili ” veya “ ilişkili” oldukları bakanlıklar gösterilmektedir. Ancak bağımsız idari otoritelerle ilişkili oldukları bakanlıkları veya başbakanlık arasındaki bu ilişkinin içeriğini belirlemek her zaman kolay olmamaktadır¹¹⁶.

3046 sayılı kanunumuzda bağlı kuruluş, ilgili kuruluş tanımı yapıldığı halde ilişkili kuruluş tanımı yapılmamıştır. İlişkili kuruluş kavramı kanunda tanımı yapılmamış bu kuruluşlar için türetilmiş pratik bir tanımlama gibi düşünülmüştür, ancak daha sonra hazırlanan 5227 sayılı KYTYHHK tasarısında ilişkili kuruluş tanımı yapılmış ayrıca da 5018 sayılı kanunda düzenleyici- denetleyici kurumlar sayılmıştır

Hukuki statü ile ilgili olarak söz konusu kurum ve kurullara ilişkin yasal düzenlemelerde “kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahiptir” veya “özerk ve tarafsız bir kamu tüzel kişiliği niteliğindedir” ibareleri kullanılarak özerklik vurgulanmıştır. Şeker Kurumu’na ilişkin düzenlemelerde ise sadece “kurum kamu tüzel kişiliğine sahiptir” ibaresinin kullanıldığı özerklik hususuna ise yer verilmediği görülmektedir. Ancak özerkliği vurgulayan açık bir madde bulunmamasına rağmen, ilgili kanunun geneli göz önünde bulundurulduğunda Şeker Kurumu’nun da özerk kurumlar arasında değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Kurum veya kurulların ilgili/ilşkili oldukları Bakanlıklar aşağıda gösterilmiştir

¹¹⁵ GÖZLER Kemal , a.g.e., S.220.

¹¹⁶ TAN Turgut,a.g.m. , S. 16.

Rekabet Kurumu

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı (İlişkili Bakanlık)

BDDK

Başbakan veya görevlendireceği Devlet Bakanı (İlgili Bakanlık)

SPK

Başbakan tarafından görevlendirilen Devlet Bakanlığı (İlgili Bakanlık)

RTÜK

Üst Kurulun hükümetle olan ilişkileri Başbakanlık tarafından yürütülür

Telekomünikasyon Kurumu

Ulaştırma Bakanlığı (İlişkili Bakanlık)

Şeker Kurumu

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı (İlişkili Bakanlık)

Tütün, Tütün Mam. ve Alk. İçk. Piy. Düz. Kurumu

Başbakan tarafından gönderilen bir Devlet Bakanlığı ile ilişkilendirilir

Enerji Piyasası. Düzenleme Kurumu

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (İlişkili Bakanlık)

Kamu İhale Kurumu

Maliye Bakanlığı (İlişkili Bakanlık)

Sonuçta genel bir değerlendirme yaparsak aşağıdaki sonuçlara ulaşabiliriz.

- Devlet nam ve hesabına hareket ederler

- Kendilerine bırakılan alanda düzenleme yapabilmelerinin yanı sıra idari ve icrai kararlar alabilirler
- Bu tür kararları alırken " özgün bir yetki " kullanırlar. Bunların unsurları hiyerarşik açıdan hiçbir denetime tabi olmaz iken, aynı zamanda bunlar üzerinde bir vesayet denetimi de oluşturulamaz
- Bu makamlar, merkezi idarenin hiyerarşik yapısından ayrılmış olmalarına karşılık devletin gözetimi dışında değillerdir. Nitekim bütçeleri açısından Başbakanlığa yada herhangi bir bakanlığa bağlı olup kendi bütçelerini kendi olanaklarıyla oluştururlar.
- Bu otoritelerin bağımsızlığından anlaşılması gereken, personellerinin her türlü siyasi baskı, etki ve telkinden arındırılmış bir statü güvencesi taşımalarıdır.
- Bu otoritelerin tüm işlem ve eylemleri kural olarak adli yargı düzenine bırakılmadıkça idari yargının denetimine tabidir.

2.4.4.4 Türk İdari Teşkilatında Bağımsız İdari Otoritelerin Durumu

Türk idari teşkilatındaki bağımsız idari otoritelerin (ilişkili kuruluşlar) genel bir değerlendirmesini yaptığımızda aşağıdaki sonuçlara ulaşırız

Bağımsız idari kurumların idare organları ve yapmış oldukları işlemlerinde idari işlem niteliğinde olmaları nedeniyle, bu kurumların işlemlerinin de hukuka uygunluk yönünden idari yargı denetimine tabi olduğu açıktır. Ancak bu kurumların temel niteliklerinden birinin bağımsızlık olması ve kendilerine verilen görevlerinde teknik bilgi ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle işlemlerinin yargısal denetiminde bazı sorunlar ile karşılaşılabilir. Ancak yine de Danıştay'ın özellikle RTÜK ve SPK işlem ve kararları üzerinde yaptığı denetimde bunları herhangi bir idari merci gibi görme ve işlemlerini

de herhangi bir idari merciin işlemleri imiş gibi denetleme eğilimi içinde olduğu söylenebilir¹¹⁷.

Ancak Danıştay'ın bazı kararlarında Regülasyon Kurumlarının kararlarının tam bir esas denetimine tabi tutulması konusunda pek de istekli olmadığının işaretlerinin verildiği söylenebilir. Örneğin Rekabet Kurumu tarafından verilen bir kararın Danıştay 10. Dairesince yürütülmesinin durdurulmasına yapılan itirazı inceleyen İDDGK piyasadaki hakim durumun kötüye kullanılması konusunda tek otoritenin Rekabet Kurumu olduğunu belirleyerek Rekabet Kurumunun bu yöndeki kararının esasına girip denetlemeyi reddetmiştir¹¹⁸.

Bütçe ödenekleriyle ve istisnai olarak ta kendine özgü kaynaklardan beslenen bu kuruluşlar, fonlarının kullanımını açıklamak, temize çıkarmakla yükümlü ve kamu maliyesine ilişkin kurallara uymak zorundadır. Genel kural olarak kamusal harcamalar *a priori* olarak mali bir denetimin konusunu oluşturmaktadırlar¹¹⁹.

Bunların yönetsel kuruluşlar olduğunda duraksama yoktur. Ancak yargısal denetim dışında hiyerarşi ve vesayet benzeri bir denetime tabi olmamaları, kısacası bağımsızlıkları bütün olan yönetim içinde özel bir yere sahip olduklarını göstermektedir. Öte yandan yönetim yürütme içinde olduğuna göre ve yasama organı önünde yürütmenin sorumluluğu esas olduğuna göre, bağımsız otoritelerin bu sistem içine sokulması gerekmektedir¹²⁰.

¹¹⁷ GÜNDAY Metin, a.g.e. , S. 512

¹¹⁸ ULUSOY Ali , "Regülasyon Kurumları Hakkında Genel bir Değerlendirme", in Günışığında Yönetim, İl Han ÖZAY , Filiz Kitabevi , İstanbul , 2004 , S. 150

¹¹⁹ ATAY E.Ethem, a.g.m., S. 76

¹²⁰ GÖZÜBÜYÜK Şeref , a.g.e., Yönetim Hukuku , S.158

Türk idari teşkilatındaki, özerk kurumların, personel rejimleri ile ilgili olarak farklı düzenlemeler yapıldığı görülmektedir. “Rekabet Kurumu”, “Kamu İhale Kurumu”, “Telekomünikasyon Kurumu”, “Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu” ve “Tütün ve Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumu”nun kanunlarında, kurum hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli hizmetlerin sözleşmeli olarak istihdam edilen personel eliyle yürütüleceği, personelin ücret ve mali haklar dışında 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi olduğu hususlarına yer verilmiştir. 2489 sayılı Kanunda, Sermaye Piyasası Kurulunda asli ve sürekli hizmetlerin kurulca devamlı görev yapmak üzere atanan memurlar eliyle yürütüleceği, kurulun gerektiğinde sözleşmeli uzman personel çalıştırabileceği, 3984 sayılı Kanunda, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu personelinin, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu personeline uygulanan hükümlere tabi olduğu, 4389 sayılı Kanunda, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu hizmetlerinin sözleşmeli personel, geçici personel, ve kısmi zamanlı personel tarafından yürütüleceği, 4634 sayılı Kanunda Şeker Kurumu personelinin 1475 sayılı Kanuna göre istihdam edileceği belirtilmiştir.

Kamu personel rejim sistemlerine genel olarak baktığımızda doktrinde fordist¹²¹ ve post – fordist¹²² sistemler şeklinde ayrımlar yapılmaktadır. Düzenleyici kurumlarda uygulanan personel rejimi post-fordist kamu personel rejimi olarak adlandırılmaktadır. Memurluk rejimi genel olarak tasfiye edilmiş ve sözleşmelilik kıstası getirilmiştir. Bu durum kadro karşılığı sözleşmeli çalışmaktan da farklı bir durumdur. Kadro karşılığı sözleşmelilikte memur bir kadroya sahiptir ve aynı zamanda idare ile sözleşme ilişkisi kurmuştur. Ancak

¹²¹ Fordist kamu personel rejiminin özü memurun statü hukukuna bağlı olarak çalıştırılmasıdır. Statü hukuku ise memurun objektif hukuk kurallarına bağlı olarak belirlenen memurluk statüsü içinde çalıştırılmasıdır.

¹²² Post –fordist kamu personel rejimi kapitalist devletlerde 1980 sonrasında kamu personel rejiminin aldığı biçimdir. Statü ilişkisi yerine esneklik ilişkisiyle güvencesiz çalıştırılıp maaşlandırıldığı personel rejimidir.

düzenleyici kurumlarda, örgüt yasalarına dayalı olarak sözleşmeli olarak çalışma sisteminde ise doğrudan hizmet akti ile çalışılmaktadır. Bu sistem genelde kuruluş kanunlarında sıkça gördüğümüz “kurum hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, sözleşmeli olarak istihdam edilen personel eliyle yürütülür.” İfadesinden anlaşılmaktadır¹²³.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu; 4389 sayılı Kanun ve ilgili diğer mevzuatın, Kanunda gösterilen yetkiler çerçevesinde düzenlemeler yapmak suretiyle uygulanmasını sağlamak, uygulamayı denetlemek ve sonuçlandırmak, tasarrufların güvence altına alınmasını temin etmek ve Kanunla verilen diğer görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak üzere kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip bir kurum olarak kurulmuştur. Kurum, tasarruf sahiplerinin haklarını ve bankaların düzenli ve emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye sokabilecek ve ekonomide önemli zararlar doğurabilecek her türlü işlem ve uygulamaları önlemek, kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışmasını sağlamak üzere gerekli karar ve tedbirleri almak ve uygulamakla yükümlü ve yetkilidir.

Kurumun denetimi ise İlgili Bakan tarafından yaptırılır, Fon dahil olmak üzere Kurumun yıllık hesapları ile harcamalarına ilişkin işlemlerini Sayıştay denetçisi, Başbakanlık müfettişi ve Maliye müfettişinden oluşan bir komisyon denetler; denetleme sonuçlarıyla ilgili gerekli tedbirleri alır. Denetim sonuçları ile bunlara ilişkin işlemleri ve alınan tedbirleri gösterir bir rapor, Kurumun yıllık faaliyet raporu ile birlikte ilgili Bakan tarafından Bakanlar Kuruluna sunulur¹²⁴

BDDK' nın kararlarına karşı açılan idari davalarda 4672 sayılı yasanın 11. maddesi ile getirilen düzenlemede, ilk derece Mahkemesi olarak Danıştay görevli olacaktır.

¹²³ ASLAN Onur Ender, Kamu Personel Rejimi - Statü Hukukundan Esnekliğe , 1.Baskı,TODAİE Yayını, Ankara , Mayıs 2005 , S.349-353

¹²⁴ 4389 sayılı Bankalar Kanunu madde 3

Rekabet Kurumuna kısaca göz atmamız gerekirse; Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un teşkilat ile ilgili hükümlerinden anlaşıldığı üzere kurumun görevleri, mal ve hizmet piyasalarının serbest ve sağlıklı bir rekabet ortamı içinde teşekkülünün ve gelişmesinin temini ile bu Kanunun uygulamasını gözetmektir. Kamu tüzel kişiliğini haiz idari ve mali özerkliğe sahip bir statü ile teşkil edilmiştir. İlgili diğer hükümlerde kurumun görevini yaparken bağımsız olacağı ve hiçbir organ, makam, merci ve kişinin Kurumun nihai kararını etkilemek amacıyla emir ve talimat veremeyeceği düzenlenmiştir¹²⁵.

Kurum Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile ilişkilendirilmiştir.

Sermaye Piyasası Kuruluna baktığımızda, Türkiye de bağımsız idari otoriteler olarak değerlendirilen kurumlar arasında ilk kurulan örgütlenmenin Sermaye Piyasası Kurulu olduğunu görürüz. 31.07.1981 tarihli resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile kurulmuş, ve 15.01. 1982 tarihinde faaliyete başlamıştır.

Türkiye'deki düzenleyici kurumların gelirleri ile ilgili bir değerlendirme yapmamız gerekirse; Rekabet Kurumunun gelirleri 4054 sayılı Kanunun 39. maddesinde belirtilen *“a)Bakanlık bütçesine konacak ödenek, Kurulca bu Kanunun 16 ve 17 nci maddelerine göre verilen cezaların yüzde yirmi beşi, Yayın ve sair gelirler”* kalemleri ile 4077 sayılı **Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun**'un 29. maddesindeki *“Yeni kurulacak ve sermayeleri en az yüz milyon Lira ve daha yukarıda olan anonim ve limited şirket statüsündeki tüm ortaklıkların sermayelerinin ve sermaye artırımını halinde artan kısmın binde ikisi nispetinde yapılacak ödemeler, T.C. Merkez Bankası nezdinde açılacak bir hesapta toplanır. Bu hesapta toplanan paraların yüzde beşi bu Kanunun uygulanmasında görev alan kuruluşlar tarafından, yüzde doksan*

¹²⁵ 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun madde 20

beşi ise 4054 sayılı Kanunla kurulan "Rekabet Kurumu" tarafından kullanılır." hükmünde geçen gelir kaleminden oluşur.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun gelirleri ise; 4389 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (3) nolu bendinde "3. Kurumun giderleri Kurul kararıyla yürürlüğe giren yıllık bütçeye göre yapılır. Kurumun bütçe yılı takvim yılıdır. Bütçe, bütçe yılından önce gelen otuz gün içinde hazırlanır ve giderler bir önceki yıl sonu bilanço toplamalarına göre bankalarca bütçenin yürürlüğe girmesinden önce Kuruma yapılacak ödemelerle karşılanır. Giderlere katılma payı olarak tahsil olunacak tutar bankaların bilanço toplamalarının on binde üçünü geçemez. Belirtilen süre içerisinde ödenmeyen gider payları 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilir. Kurulun bütçe uygulama sonuçlarına ilişkin Yıllık Malî Raporu ve Bütçe Kesin Hesabı, Bakanlar Kurulu kararıyla ibra edilir." şeklinde ifade edilmiştir.

Telekomünikasyon Kurumunun gelirleri 4502 sayılı kanunda

"a) 27 nci maddeye göre alınacak ücretler,

b) 4.2.1924 tarihli ve 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanunu çerçevesinde imtiyaz sözleşmesi imzalayan ya da telekomünikasyon ruhsatı alan işletmecilerden aynı Kanunun ek 19 uncu maddesi çerçevesinde alınacak ücretlerin %005'i (on binde beşi) ve ilgili imtiyaz sözleşmesi veya telekomünikasyon ruhsatında gösterilmiş olması kaydıyla işletmecilerden Kurum masraflarına katkı amacıyla alınacak diğer ücretler,

c) Kurumun, amatör telsizcilik belgesi ve operatör ehliyetnamesi vermek üzere açacağı sınavlara katılanlardan alınacak sınav ücretleri,

d) Her türlü basılı evrak, form ve yayınlardan elde edilecek gelirler,

- e) Müşavirlik hizmetlerinden elde edilecek gelirler,
 - f) Kurs, toplantı, seminer ve eğitim faaliyetlerinden sağlanacak gelirler,
 - g) Genel Bütçeden gerektiğinde yapılacak yardımlar,
 - h) Kurum lehine takdir edilen ve dağıtıma tâbi tutulan bölüm dışında kalan vekalet ücretleri,
 - ı) Kurum tarafından uygulanacak idari para cezaları,
 - j) Yapılacak her türlü bağış, yardım ve diğer gelirler.”
- şeklinde sıralanmıştır.

RTÜK'ün gelirleri de 3984 sayılı kanununun 12. maddesinde;

“Üst Kurulun gelirleri, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ve tüm özel radyo televizyon kuruluşlarınca elde edilen brüt reklam gelirlerinden kesilecek %5 pay ile bu Kanun gereğince alınan yayın izni ve lisans ücretleri ile gerektiğinde Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesinin transfer tertibinde yer alan ödenekten oluşur.” şeklinde ifade edilmiştir.

Yukarıda yer alan kurumlara ait gelir kalemleri incelendiğinde en rasyonel yaklaşımın Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu için benimsendiği görülmektedir. Zaten bu kurumu kuran 4389 sayılı kanunun diğer hükümleri de örnek teşkil eder niteliktedir. Bu kanunda, diğer kurumlarda olduğu gibi gelirlerin bir havuzda toplanması öngörülmemiş, Kurum bütçesi hazırlanması ve bu bütçe ile sınırlı olarak gelir kalemlerinden desteklenmesi sistemi benimsenmiştir. Diğer kurumlarda ise, çoğu zaman giderden çok gelir olduğundan, bu durum uzun dönemdir genel bütçe açığı ile yüz yüze bulunan Türkiye'yi yönetenlerin gözlerini bu fazlalığa dikmelerine sebep olmakta ve bu sebeple düzenleyici kurumların harcamaları,

personeline verilen ücretler vb. konular üzerinde gereksiz baskılar oluşmaktadır¹²⁶.

Bağımsız idari otoritelerin birbirleriyle de ilişkileri bulunmaktadır. Bu ilişkilerde öne çıkan özellik Rekabet Kurumu ile diğer düzenleyici kurumlar arasındaki ilişkinin varlığıdır. Bu durumda Rekabet Kurumu rekabet konularında genel düzenleyicidir. Diğer kurulların ise ilgili oldukları sektörlerdeki rekabeti sağlamaya yönelik yükümlülükleri bulunmaktadır. Ancak bu ilişkinin niteliği hiyerarşik bir üstünlük olmayıp sadece düzenleyici işlevin gereği olarak işbirliğinin gerekliliğiyle değerlendirilmelidir¹²⁷.

Bağımsız idari otoritelerde ücretlerin belirlenmesinde, Rekabet Kurumu ve Kamu İhale Kurumunu ele alabiliriz. Rekabet Kurumunda kurul üyeleri ve başkanının ücretleri kurumun ilişkili olduğu bakanlık olan Sanayi –Ticaret Bakanlığının teklifi ile Bakanlar Kurulu tarafından belirlenmesi esası getirilmiştir. Kurul personelinin ücretlerini belirlemede ise kurul başkanının teklifi üzerine, Kurulca belirlenmesi esası getirilmiştir. Böylece Rekabet Kurumu personel ücretleri konusunda tamamen özerk bir konuma getirilmiştir. Burada Rekabet Kurulu tıpkı bir özel sektör işletmesi gibi, personeline istediği ücreti dağıtabilmektedir. Kamu İhale Kurumunda ise kurul üyeleri ve başkanın ücretleri Maliye Bakanlığının önerisi üzerine Bakanlar Kurulunca, personelin ücretlerinin belirlenmesi ise kurulun önerisi Maliye Bakanlığının görüşü üzerine Bakanlar Kurulunca saptanacak miktar usul ve esaslar çerçevesinde Kurula bırakılmıştır.

2001 yılında çıkarılan 631 sayılı KHK 'ya kadar düzenleyici kurumların örgüt yasalarında üyeler ve personel için ücret sınırı ya hiç belirlenmemiş ya

¹²⁶ ARDIYOK Şahin, Doğal Tekeller ve Düzenleyici Kurumlar, Türkiye için Düzenleyici Kurum Modeli, Lisansüstü Tez Serisi 9, Rekabet Kurumu Yayınları, Ankara, 2000, S.185-187

¹²⁷ AVANER Tekin, 1980 Sonrası Devletin Yeniden Yapılandırılması ve Bağımsız İdari Otoriteler, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, 2003, S. 330

da “ Başbakanlık Müsteşarının iki katı ” olarak tavan konulmuştur. Böylece 2001 yılına kadar kurulların ücret düzeni bütünüyle genel rejimden kopmuş, üyeler ve personel son derece yüksek ücretlerle çalıştırılmıştır.631 sayılı KHK¹²⁸ ile kurul üye ve personeline yapılacak her türlü ödemeler, en yüksek devlet memuruna yapılan miktar ile sınırlandırılmıştır. KHK ile kurullarda her kurum için ayrı ayrı yada ortak ücret düzeyinin belirlenmesinde Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır. Ancak kurullara Bakanlar Kurulunun belirlediği tavan ve esaslar çerçevesinde üyelerinin ve personelinin ücret düzeyini saptama esnekliği tanınmıştır. Böylece kurullarda ücret esnekliği üst sınır konulmakla birlikte devam etmektedir.¹²⁹

2.5 FİKRİ MÜLKİYET HAKLARININ TÜRK İDARİ TEŞKİLATINDA KORUNMASI

Türkiye’de telif hakları alanında mevzuat düzenleme ve Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ile Kültür ve Turizm Bakanlığına verilen görevlerin yerine getirilmesinde sorumlu kuruluş “ Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü” dür.¹³⁰ Sınai haklar alanında ise bu görev Türk Patent Enstitüsü’ne düşmektedir.

Modern anlamda ilk fikir ve sanat eserleri yasası 1910 tarihli Hakkı Telif Kanunudur. Bu kanununun yerini 1952 tarihinde yürürlüğe giren ve sırasıyla 1983,1995, 2001 ve 2004 tarihlerinde dört kez önemli değişiklik geçiren 5846 sayılı FSEK almıştır¹³¹. 5846 sayılı kanunla fikir ve sanat eserleri üzerindeki

¹²⁸ 631 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Mali ve Sosyal Haklarında Düzenlemeler ile Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 13.07.2001

¹²⁹ ASLAN Onur Ender, a.g.e.,S. 355-356

¹³⁰ Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü, Kültür ve Turizm Bakanlığının Kuruluş ve Görevlerini düzenleyen 4848 sayılı Kanunda ana hizmet birimlerinden biri olarak düzenlenmiştir.

¹³¹ Kanun no:5846, Kabul Tarihi: 5.12.1951 , (R.G. 13.12.1951, s,7931) ,2936 sayılı Kanun (RG 3.11.1983) , 4110 sayılı kanun (RG 12.6.1995) ,4630 sayılı Kanun (RG 3.3.2001) 5101 sayılı Kanun (RG 12.3.2004)

hakları koruma işlevi Kültür ve Turizm Bakanlığı ilgili birimine (Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü) verilmiştir.

Fikri mülkiyet hukukumuzda 1995 sonrasında önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bu tarihten sonra DPT bünyesinde oluşturulan özel ihtisas komisyonları vasıtasıyla 5 'er yıllık dönemler halinde birtakım hedefler konulmuş ve bu hedeflerde büyük ölçüde başarılı olunmuştur. Bu dönemlerde meslek birlikleri yeniden yapılandırılmış¹³² ve cezalar arttırılmıştır. Ancak tüm bu gelişmelere rağmen Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü yeniden yapılanamamıştır.

Avrupa Birliğinde bilindiği üzere mal ve hizmetlerin serbest dolaşımına imkan veren ortak bir pazarın kurulması amaçlanmıştır. Ortak pazarın önünde fikri mülkiyet haklar önemli bir engel teşkil etmektedir. Topulukta fikri mülkiyet – rekabet hukuku ilişkisinde problemlerin bazıları çözümlenmiş olmakla birlikte bir kısmı bugün de varlığını sürdürmektedir. Söz konusu farklılıkların giderilmesi amacıyla veya asgari düzeye indirilmesi amacıyla fikri haklar alanında çeşitli tüzük, direktif, tavsiye kararları ve mütalaalar hazırlanmış ve yürürlüğe konmuştur.

- 91 / 250 sayılı Bilgisayar Programlarının Korunmasına Dair Konsey Direktifi
- 92 / 100 sayılı Eser Sahibi Hakları ve Bağlantılı Hakların Kiralanması ve Ödünç Verilmesine Dair Konsey Direktifi
- 93 / 83 sayılı Uydu Yayınları ve Kablolü İletime Uygulanan Fikri Haklar ve Fikri Haklara dair Bazı Kuralların Koordinasyonuna dair Konsey Direktifi

¹³² Meslek Birlikleri, eser sahibi ve eser sahibinin haklarıyla bağlantılı hak sahiplerinin haklarının takibi , ürünlerin kullanımından doğan gelirlerin tahsili ve bu gelirlerin hak sahiplerine dağıtımını sağlayan 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri kanununun 2,3,4,5,6, ve 80 inci maddeleri kapsamında 42.maddesi gereğince kurulan tüzel kişiliğe haiz kuruluşları ifade eder.

- 93 / 98 sayılı Fikri Haklar ve Komsu Haklarla ilgili Koruma Sürelerinin Uyumlaştırılmasına dair Konsey Direktifi
- 96 / 9 sayılı Veri Tabanlarının Korunmasına dair Konsey ve Avrupa Parlamentosu Direktifi
- 2001 / 29 sayılı Bilgi Toplumunda Fikri Haklar ve Bağlantılı Hakların Uyumlaştırılmasına dair Parlamento ve Konsey Direktifi
- 2001 / 84 sayılı Özgün Sanat Eserinin Yeniden Satışından Eser Sahibinin Yararlanması Hakkında Konsey ve Parlamento Direktifi
- 2004 / 48 sayılı Fikri Mülkiyet Haklarının Uygulanması Hakkındaki Parlamento ve Konsey Direktifi¹³³

Avrupa Birliği uyum sürecinde gerekli olan mevzuat uyumu sağlanmış ve Avrupa Birliği fikri haklar mevzuatının büyük kısmı Türk hukuk sistemine uyarlanmışır. Ancak her türlü hukuki düzenleme getirilmiş olsa da etkin uygulama sağlayacak ve gerekli denetlemeleri yapacak olan idari birimin oluşturulamamış olması Türk fikri mülkiyet sistemi açısından büyük eksikliklerdir.

Sınai haklar alanında yetkili ve görevli kuruluş Türk Patent Enstitüsüdür. Türk Patent Enstitüsü 1995 yılında kurulmuş ve kurulduğu günden itibaren sürekli olarak gelişmelerin takipçisi olmuştur. Birtakım eksikliklerine rağmen uluslararası standartlarda bir patent kuruluşudur.

¹³³ Konuyla ilgili direktif kararlarına ve diğer mevzuat bilgilerine europa.eu.int/documents/index_en.htm web sayfasından ulaşılabilir.

İKİNCİ BÖLÜM
TÜRK İDARİ YAPISINDA FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI İLE İLGİLİ
KURUMLAR VE YENİDEN YAPILANMA ÖNERİLERİ

1.TÜRK İDARİ YAPISINDA FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI İLE İLGİLİ KURUMLAR

1.1 KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI TELİF HAKLARI VE SİNEMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1.1.1 Tarihçe

Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü başlangıç olarak; 2936 sayılı kanunla değişik 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun yayımlanmasından sonra, 14.12.1983 tarih ve 18251 sayılı Resmi Gazete'nin mükerrer sayısında yayımlanan Kültür ve Turizm Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında 187 no' lu Kanun Hükmünde Kararname ile "Fikir ve Sanat Eserleri Dairesi Başkanlığı" olarak oluşturulmuştur. Adı geçen Daire Başkanlığı ile Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğüne bağlı Sinema Dairesi Başkanlığı'nın konu ve hizmet bakımından benzerlik göstermesi sebebiyle, iki Başkanlık birleştirilerek 6 Kasım 1989 tarih ve 20334 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 379 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile "Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü" olarak teşkilatlanmıştır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın iki ayrı bakanlık olarak teşkilatlanması ile Genel Müdürlük, 354 sayılı Kültür Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun gereği Kültür Bakanlığı'nın icra birimi olarak öngörülmüştür. Kültür ve Turizm Bakanlıklarının 16.04.2003 tarih ve 4848 sayılı Kanun ile birleştirilmesi ile Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın bir ana hizmet birimi olarak çalışma ve işlemlerini yürütmeye devam etmektedir.

1.1.2. Görevleri

Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 11 inci maddesi uyarınca Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- a)** 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ile verilen görevleri yürütmek,
- b)** Meslek Birliklerinin idari ve mali yönden denetimini sağlamak
- c)** Eser sahipleri ile birliklerle Bakanlık arasındaki ilişkileri düzenlemek,
- d)** Fikir ve sanat eserlerinin işaretlenmesi ile ilgili çalışmaları yürütmek, kontrol etmek ve denetlemek,
- e)** 3257 sayılı Sinema Video ve Müzik Eserleri Kanunu ile verilen görevleri yapmak
- f)** Milli varlıkları yurt içinde ve yurt dışında tanıtmak amacıyla film gösterileri ve festivaller düzenlemek veya desteklemek, belgesel filmler sağlamak, yaptırmak ve film satın almak
- g)** Film, video ve benzeri konularda arşiv kurmak, geliştirmek ve faydalanılmasını sağlamak
- h)** Telif hakları konusunda milletlerarası kuruluşlarla işbirliği yapmak ve gerekli çalışmaları yürütmek
- i)** Bakanlıkça verilecek benzeri görevleri yapmak.

1.1.3 Faaliyet Alanı ve Yetkileri

Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğünün faaliyet alanı, diğer bir deyimle çalışma ve işlemlerini üzerinde yürüttüğü alan, kamusal hayatın duyarlı alanlarından biri olan “Fikri Mülkiyet Alanı” dır. Fikri mülkiyet ana başlığı altındaki “ Fikri Haklar ” dır. Fikri Mülkiyet alanının duyarlı bir alan olduğunu anlamak için sektördeki tarafların sayısına, sektörün kendine özgü piyasa kurallarının olup olmadığına, meslek geleneklerinin olup olmadığına ve ilgili idari işlemlerin temel hak ve hürriyetleri etkileyip etkilemediğine bakılır. Tüm bu kıstaslar ve diğer sebepler birleşince fikri haklar alanının duyarlı bir alan olduğunu kabul etmek gerekir.

Genel Müdürlüğün idari işlem ve eylemlerini gerçekleştirdiği bu duyarlı ve dinamik sektör, mevzuat konusunda sürekli gelişmeleri takip etmeyi, yabancı sermaye ve fikir mülkiyet sisteminin güçlendirilmesinin önündeki en büyük engellerden biri olan korsanla mücadele etmeyi, dünya sinemasında önemli bir yer edinmek adına ulusal sinema sektörünü desteklemeyi, fikir ve sanat eseri sahipleri ve bağlantılı hak sahiplerinin hak kaybına uğramamaları için söz konusu hakları ulusal bir veri tabanı ile kayıt altına almayı, uluslararası kurum ve kuruluşlarla gerekli irtibatın sağlanması için düzenli bir dış ilişkiler görevi üstlenmeyi, meslek birliklerinin hak sahiplerinin haklarını korumakta yetersiz kalmamalarını sağlamak amacıyla bu birliklerin idari ve mali denetimini yapmayı gerektirmektedir.

Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü mevcut idari konumunda bu hassas sektörde klasik idari yöntemleri ve yetkilerini kullanmaktadır. 5846 sayılı Kanunun bazı maddelerinde düzenlenmiş olan uzlaştırma ve denetleme komisyonları aracılığıyla yürüttüğü denetleme yetkisine sahiptir. Yapmakla yükümlü olduğu birçok görevi yetkilerinin yetersiz olması sebebiyle etkin bir şekilde yürütememektedir. Sorumlu olduğu kamusal alanın hassas dinamikleriyle birlikte düşünüldüğünde sahip olduğu klasik idari yetkiler yeterli olamamaktadır.

1.1.4 Fiziksel Şartları

Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü, Ankara'da merkez teşkilatı ve İstanbul'da taşra teşkilatı olarak İstanbul Telif Hakları ve Sinema Müdürlüğü ile hizmet vermektedir.

Mevcut fiziksel şartlar yukarıda izah olunan görevleri etkin bir şekilde yürütmeyi sağlayacak durumda değildir. Şöyle ki ;

- Ulus'ta eski Adliye Binasını Ankara İl Kültür Turizm Müdürlüğü ile paylaşarak çalışmalarını sürdürmeye çalışmaktadır. Bu durum İl Kültür Turizm Müdürlüğü ve de Genel Müdürlük personelinin çalışma odalarında ciddi bir sıkışıklık ve karmaşaya yol açmakta ve çalışanların performansını ciddi bir biçimde sekteye uğratmaktadır.
- Yeni teknolojik donanım ve ulusal veri tabanının kurulması genel müdürlük ve sektörün koordinasyonu açısından acil bir gereklilik olmasına rağmen, bu kurulumun sağlanması ve bu kurulumu yapıp yönetecek teknik personelin istihdam edilmesi için de aynı şekilde yer sıkıntısı bulunmaktadır.
- Türkiye çapındaki tüm mahkemelerin, eser ve bandrol kayıtları hakkında bilgi talepli yazılarına cevap vermekle yükümlü olan Genel Müdürlük, yine aynı şekilde Arşiv şubesine mevcut binası içinde bir yer ayıramadığı için, söz konusu yazılara geç cevap vermekte ve yargı sürecinin uzamasına dolaylı olarak etkisi olmaktadır.

1.1.5 Personel ve Teknik Altyapısı

Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü'nün gerek Ankara' daki merkez teşkilatı personel ve teknik altyapısı, gerek İstanbul'daki taşra teşkilatının altyapısı fikri mülkiyet hukuku gibi gelişmekte olan ve araştırma geliştirme faaliyetlerinin motive edilmesi gereken bir sektör için kesinlikle yeterli değildir.

Fikri Mülkiyet Sisteminin güçlendirilmesi, korunması ancak modern araç, gereç, bilgisayar ve dökümantasyonun varlığı ve kalifiye personel istihdam edilmesiyle mümkündür. Merkez teşkilatı ve taşra teşkilatında personel ve teknik ekipman konusunda ciddi bir yeniden yapılanma ve reforma ihtiyaç vardır.

1.1.6 Hukuki Yapısı Ve Yeniden Yapılanmanın Gerekliliği

Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü Kültür ve Turizm Bakanlığının ana hizmet birimlerinden biri olarak örgütlenmiştir. Bu idari yapılanma Genel Müdüre hiyerarşik olarak bağlı iki genel müdür yardımcılığı, üç daire başkanlığı, on üç şube müdürlüğü ve bir taşra teşkilatı olarak oluşturulmuştur.

İdari konum olarak Bakanlık bünyesinde bir hizmet birimi olup kamu tüzel kişiliğini haiz değildir. Mali yapı içerisinde ise giderleri genel bütçeden karşılanan bir idari kurumdur. Hizmet verdiği sektörden kendisine has topladığı gelirleri olsa da özel bütçeli bir kurum olarak düzenlenmemiştir

Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğünün dinamik ve duyarlı bir sektöre hizmet verdiğine yukarıda değindik. Mevcut idari yapılanmanın fikri mülkiyet sisteminin kendine has bir çok sorununa çözüm üretmekte yetersiz kaldığını dünyadaki gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki örneklerine bakıldığında klasik idari yapılanmalarının terk edildiğini görmekteyiz. Mevcut yapı içerisinde karşılaşılan sorunlara baktığımızda, hak ve yetkileri kısıtlı bir

yapılanmanın klasik idari yöntemleri kullanarak bu sorunlarla mücadele edemeyeceği ortaya çıkacaktır. Şöyle ki ;

- Dünya genelinde sınai haklar ve fikri hakların aynı düzeyde birbirlerini destekleyerek gelişme göstermelerine rağmen, ülkemizde fikri haklar alanında hiçbir yatırım yapılmaması sebebiyle bu iki alanın paralel gelişmemesi,
- Faaliyet alanıyla ilgili istatistiki verilerin yeterince toparlanamaması, uluslararası kuruluşların ve diğer kamu kuruluşların bilgi taleplerine cevap verilememesi,
- Yabancı sermayenin önünde ciddi bir engel olarak görülen korsan ve fikri mülkiyet hırsızlığı ile etkin bir mücadele sürdürülememesi.,
- Sektörün hızla değişen ihtiyaçlarına uygun politika ve stratejilerin üretilmemesi,
- Dikey yapılanmanın, fikir mülkiyeti sisteminin gelişmesi açısından fazlasıyla bürokratik engeller çıkararak sorunların çözümünü geciktirebilmesi,
- Fikri Haklar konusunda ulusal ve uluslararası mevzuatı yorumlayıp olaylara uygulayabilecek nitelikte personel yetiştirilmesi amacıyla eğitim ve uzmanlaşmanın öneminin anlaşılmamış olması,
- Yaptırım gücü eksikliğinden dolayı Meslek Birliklerinin faaliyetleriyle ilgili olarak denetim fonksiyonunun etkin bir şekilde yerine getirilememesi,

- Ulusal ve uluslararası piyasalarda telif hakkına konu olan üretimlerin korunmasının sağlanamaması sonucunda sektörün etkinliğini ve rekabet kabiliyetini yitirmesi,
- Fikir ve sanat eserlerinin üretiminin devamlılığı korunamadığı ve bu yönde korsanla mücadelede etkin olunamadığı için ülke ekonomisi üzerinde katma değer yaratılamaması,
- Ulusal ve Uluslararası platformlardan bilgi ve teknoloji transferinin yeterince yapılamaması ve bunun sonucu olarak ta araştırma geliştirme faaliyetlerinin yapılamaması,
- Yurtiçi ve yurt dışında konuya ilişkin bilgi ve belgelerin ve eser örneklerinin toplanarak kamuya dökümantasyon hizmetleri sunulamaması ve bunun sonucu olarak da kamuoyunda fikri mülkiyet bilincinin yerleştirilmesi hususunda yeterli tanıtım yapılamaması,

Teknolojinin dinamizminden diğer sektörlerle kıyasla daha fazla etkilenen bazı sahaların klasik idari yöntemlerle düzenlenmesinin zor olmasının, kolluk ve yargının da teknik uzmanlaşma isteyen bu alanların denetiminde yetersiz kalmasının sonucu olarak yaptırım gücü olan, düzenleme – denetleme yetkisi olan, mali ve belki de idari özerkliğe sahip bir idari yapının mevcut sorunları çözmenin ilk aşaması olduğunu kabul etmekte fayda vardır. Bu gerçekliğin kabul edilmesinden sonra fikri haklar (telif) alanında öngörülen yeni bir yapılanmanın getireceği çözümleri aşağıdaki şekilde kısaca sıralayabiliriz.

- Eğer yeniden yapılanma için, 5227 Sayılı Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun Tasarısının 26. maddesinde tanımlanan, piyasalara ilişkin düzenleyici ve

denetleyici görev yapan, kamu tüzel kişiliği ile idarî ve malî özerkliği haiz, özel kanunla kurulan kuruluşlar olan (bağımsız idari otorite) ilişkili kuruluş modeli öngörülecekse, yeni kurumun sahip olacağı regülasyon, denetleme ve yaptırım uygulama yetkileri fikir mülkiyeti sisteminin güçlendirilmesi ve yatırımın önündeki bir çok engelin kaldırılması açısından, çok etkili olacaktır.

- Fikri ürünlerin ticaretle bağlantılı olması, telif ve bağlantılı haklar alanının uzmanlık alanı olması, fikir mülkiyet hukukunun uluslar arası yönünün hızla gelişiminin ancak uzman kişiler aracılığıyla takibinin mümkün olması sebebiyle uzmanlaşmanın gereklerini sağlayabilecek mali altyapıyı sunabilecek bir kurum kurulması gerekmektedir.
- Ülkemizde yatırım yapmak isteyen yerli ve özellikle yabancı yatırımcının, telif hakkına konu olabilecek faaliyetlerini koruyacak ve yatırım yapmaya uygun bir güvence ortamının sağlanmasının garantisini verebilecek bir yeniden yapılanma sürecine girilmesi gerekmektedir.
- Teknoloji geliştikçe, klasik suçlara oranla ekonomik suçların oranı artmaktadır. Klasik suçlarla mücadele yöntemleri, teknolojiyle birlikte ortaya çıkan suç türleriyle mücadelede yetersiz kalmaktadır. Suç ve suçlu profilindeki değişmeye paralel olarak kurumlarda yöntemlerini ve mücadele yetkilerini geliştirmelidirler. Dolayısıyla korsan üretim ve çoğaltımla kısıtlı imkan - personel ve sıradan yöntemlerle mücadele etmek yerine, akılcı yöntemler üretebilecek, dünyadaki mücadele yöntemlerini araştırıp geliştirebilecek, oluşturduğu hukuki düzenlemelerin ihlali halinde yaptırımını da uygulayabilecek bir yapılanma acilen gereklidir.

- Kamu tüzel kişiliğini haiz, bağımsız bir kurumun yapılandırılmasının önemine değinirken, bu kurumun devletin her türlü müdahalesinden soyutlanmış olmak anlaşılmamalıdır. Bağımsızlık ibaresinden anlaşılması gereken, personelin özellikle karar alma organlarının siyasi baskı ve telkinden arındırılmış bir statüye kavuşturulmuş olması anlaşılmalıdır.
- Son dönemlerde klasik genel idari kolluk kavramının yanı sıra, ekonomik kolluk kavramı ortaya atılmıştır. Bu kavram belirli bir ekonomik kamu düzeninin kurulup korunmasını amaçlayan, özel girişim özgürlüğünü sağlayan, yatırım ortamını iyileştirmek için çalışan bir çeşit ekonomi zabıtalığı kavramına karşılık gelmektedir. Fikir mülkiyeti sistemini güçlendirmek adına, fikri mülkiyet hırsızlığının önüne geçmek amacıyla korsanla mücadele etmek yatırım ortamını iyileştirmek için yapılacak ekonomik kolluk faaliyetlerinden biridir. Yeniden yapılanılması durumunda kurumun yasaklanan faaliyetler konusunda, başvuru üzerine veya resen inceleme sonucu araştırma, soruşturma yapma yetkisi olmalı ve sorumlu olanlara idari para cezası verebilmelidir.
- Fikir ve sanat eserlerinin uluslararası alandaki dolaşımı karşısında, eser sahiplerinin ve bağlantılı hak sahiplerinin haklarını koruma amacıyla ulusal düzeyde kurulmuş meslek birliklerinin, hakları uluslararası korumada yetersiz kalacağı gerçeğinden hareketle, güç birliği yaparak uluslararası gelişmeleri belirlemek ve karşılıklı hakların takibinin yapılabilmesinin koşullarını düzenleyebilmek için ulusal meslek birliklerinin kurduğu, uluslararası nitelikte meslek birlikleri ortaya çıkmıştır. Özellikle, küreselleşme olgusunun gittikçe hızlanması ve fikir ve sanat eserlerinin son derece hızlı olarak transferi neticesi dünya ticaretindeki öneminin artmasına paralel olarak, bu uluslararası birliklerin önemini de gün geçtikçe arttırmaktadır. Uluslararası platformda ulusal meslek birliklerine yol

göstermek ve onları uluslararası düzeydeki faaliyetleri açısından denetlemek amacıyla, dış ilişkiler konusunda uzmanlık birimleri olan etkin bir yapılanma öngörülmelidir.

- Ülkemizde yatırım ve ticaretin sağlıklı bir rekabet ortamına kavuşturulması, fikir mülkiyeti alanında gerekli olan teknolojik bilginin sağlanabilmesi, araştırma geliştirme faaliyetlerinin motive edilmesi, fikir ve sanat eserlerinden kaynaklanan mülkiyet haklarının tescil edilmesi ve gerekli korumanın sağlanabilmesi fikri mülkiyet haklarına ilişkin yurtiçi ve dışında varolan bilgi ve dökümantasyonun kamunun istifadesine sunulabilmesi misyonlarını üstlenmek üzere yeni ve güçlü bir yapılanma acilen gerekmektedir.

1.2 TÜRK PATENT ENSTİTÜSÜ BAŞKANLIĞI

1.2.1 Tarihçe

Sınai haklar sistemimizin Osmanlı Devletinde yönetimi hakkında bugün çok şey bilinmemektedir. Bu dönemde bu alandaki işlemlerin 1840 yılında kurulan Ticaret ve Ziraat Nezaretince yürütüldüğü anlaşılmaktadır.

Cumhuriyet döneminde ise bu bakanlığın yerini alan İktisat Vekaleti içinde bir Sınai Mülkiyet Müdürlüğü bulunduğu 27.05.1934 günlü 2450 sayılı “İktisat Vekaleti Teşkilat ve Vazifeleri Hakkında Kanun ” dan bilinmektedir. Bu durum Sanayi Vekaleti döneminde de 22.5. 1957 günlü 6973 sayılı Kanun ile varlığını korumuştur. Ancak bu dönemde, daha önce “ Şube Müdürlüğü ” olarak örgütlenmiş bu birim “ bağımsız müdürlük ” statüsüne yükseltilmiştir.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı döneminde (1971 – 1983)ise anılan görevler Sınai Mülkiyet Daire Başkanlığınca yürütülmüş, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı döneminde de (1983 sonrası) bu statü sürdürülmüştür. Başkanlık bu tarihlerde “ müstakil daire başkanlığı ” şeklinde görev yapmıştır.

Bu birim 1994 yılında da 19 Haziran 1994 günlü 544 sayılı “ Türk Patent Enstitüsü Kuruluş ve Görevleri hakkında Kanun Hükmünde Kararname ” ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığından ayrılmış, Türk Patent Enstitüsü Başkanlığı (TPE) adı altında Bakanlık bağlı Kuruluşu haline dönüştürülmüştür. Böylece gelişmiş ülke örneklerinde olduğu gibi, yönetim ve bütçe yönünden nispeten serbest bir yapıya kavuşturulmuştur¹.

1.2.2 Görevleri

- a) Patent, markalar ve endüstriyel tasarımlar ile diğer kanunlarla koruma altına alınmış olan sınai mülkiyet haklarının ilgili mevzuat uyarınca tescilini ve bu hakların korunması ile ilgili işlemleri yerine getirmek,
- b) Zorunlu lisans işlemlerinde arabuluculuk faaliyetlerinde bulunmak ve mahkemelerde bilirkişilik yapmak,
- c) Lisans ve devir anlaşmalarını tescil ve kayıt etmek,
- d) Buluşların kullanımını takip etmek, yeni teknolojilerin değerlendirilmesi ile teknoloji transferinin yönlendirilmesi ve arşivlenmesi işlemlerini yapmak,
- e) Yurtdışında benzer kuruluşlar ve uluslar arası kuruluşlarla işbirliğinde bulunmak,

¹ UÇAROL Tunçer , Cumhuriyetimizin 75.Yılında Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Yayınları, Ankara , Mart 1999 , S. 11-13

- f) Sınai mülkiyet hakları ile ilgili uluslar arası anlaşmaların hazırlanmasına ülke çıkarlarını koruyarak katkıda bulunmak ve bu anlaşmaların Türkiye’de uygulanmasını sağlamak²,

1.2.3 Faaliyet Alanı Ve Yetkileri

Türk Patent Enstitüsü sınai haklar sisteminin merkezindedir. Yaratıcılığı ve yeniliği teşvik ederek Türkiye’nin ekonomik ve teknolojik gelişmesine katkıda bulunmak, patent, marka tasarım ve diğer sınai mülkiyet haklarının etkin korumasını sağlamak misyonunu üstlenmiştir.

TPE sınai mülkiyet haklarının korunması, başvuru dosyalarının hazırlanması, başvuruların alınması, hak sahiplerinin belirlenmesi, başvuruların ilan edilmesi, tescil işlemlerinin yürütülmesi, başvuru sahiplerinin veya üçüncü kişilerin itirazlarının değerlendirilmesi, tescillerin yapılması, ilan edilmesi, uluslararası anlaşmaların uygulanması, ihlal ve tecavüzlerin tespiti tazminat ve cezaların talebi ve bunlara ilişkin işlemlerin yapılması gibi faaliyetleri yürütmektedir.

1.2.4.Fiziksel Şartları

Sınai mülkiyet altyapısını güçlendirmek amacıyla Dünya Bankasınca finanse edilen Endüstriyel Teknoloji Projesi kapsamında projenin büyük bölümünü içeren kampus binasının inşaatı 2003 yılında tamamlanmış ve Mayıs 2004 te hizmete açılmıştır. TPE ‘nin hizmet veren birimlerine ek olarak, fikri ve sınai haklar hukuk mahkemelerinin bulunduğu bir bina da kampus bünyesinde yer almaktadır.

² Türk Patent Enstitüsü, 2004 Yılı Faaliyet Raporu, TPE Yayını, Ankara , S. 10

160 ofisten oluşan birimlerin yanı sıra, 445 kişilik bir konferans salonu, arşivler, toplantı salonları, sınai mülkiyet kütüphanesi, açık ve kapalı otoparktan oluşan kompleks 32.000 m² 'lik kullanım alanına sahiptir.

1.2.5. Personel ve Teknik Alt Yapısı

2003 yılında toplam kadro sayısı, 78 yeni kadro ihdasıyla 400 'e yükseltilmiştir. Bu dörtyüz kadronun 170'i kadro karşılığı sözleşmeli, 230 'u ise sözleşmesiz memur kadrolarıdır. Toplam 83 kariyer kadrosu bulunmaktadır. Mevcut personelin motivasyonu açısından her türlü kurum içi ve kurum dışı eğitimler sürdürülmektedir.

Avrupa standartlarına uygun şekilde hizmet verebilmek için teknik donanımın yenilenmesi ve güçlendirilmesi çalışmaları sürdürülmektedir. Dijital baskı sistemi, bilgi sistemleri, arşiv, sunucu gibi teknik donanıma ait kalemlerin yenilenmesi işlemleri devam etmektedir.

1.2.6. Hukuki Yapısı

Gelişen Türkiye'nin ihtiyaçları ve dünyada sınai mülkiyet alanındaki gelişmeler takip eden yıllarda Türkiye'nin sınai mülkiyet yapısını oluşturan mevzuatlarda yenilikleri zorunlu kılmıştır. Yeni mevzuat reformunun ilk adımı 2003 yılında Türk Patent Enstitüsü'nün Kuruluş ve Görevleri hakkındaki 5000 sayılı Kanunun kabul edilmesiyle atılmıştır.

5000 sayılı Türk Patent Enstitüsü Kuruluş ve Görevleri hakkında Kanunla bazı temel yenilikler getirilmiştir. Endüstriyel Tasarımlar Dairesi Başkanlığı kurulmuştur. "Bilgi işlem Dairesi Başkanlığı" ve " Enformasyon ve Dökümantasyon Dairesi Başkanlığı" birleştirilmiştir. Enstitü'nün gelir ve giderleri ile ilgili hükümler yeniden düzenlenmiştir³.

³ Türk Patent Enstitüsü , 2004 Yılı Faaliyet Raporu ,TPE Yayını, Ankara , S. 9

Sınai Mülkiyet Haklarının korunması ile ilgili işlemlerin hem teknik hem de hukuki uygulamaları bir arada kapsaması, bu uygulamaların hem ulusal hem de uluslararası mevzuatla birlikte yürütülmesi zorunluluğunun olması, bu mevzuatın her yıl diplomatik konferanslarla geliştirilmesi ve ülkelerin ulusal mevzuatlarının yakınlaştırılması çalışmalarının sürekli yapılıyor olması dikkate alındığında “ özel kamu kurumu ” deyiminin anlamı ve gerekliliği çok iyi anlaşılmaktadır. Özel kamu kurumunun temelinde bağımsız bir yapı yatmaktadır. Bu bağımsızlık idari ve mali özerklikle ortaya konulmaktadır⁴.

İdari özerklik hem kamu kurumunun yöneticilerinin atanması, görevlendirilmesi, seçilmesi, alanında özerklik hem de kurumun personelinin atanması terfi işlemleri gibi konularda ki özerklik demektir. İdari özerklik gelişmiş ülkelerin sınai mülkiyet haklarının korunması ile ilgili işlemleri yürütmekle görevli patent ofislerinde etkin biçimde uygulanmaktadır.

Mali özerklik ise kurumun yapacağı hizmetler karşılığında ücret alması ve böylece elde ettiği gelirlerini daha verimli ve süratli hizmet vermek için harcayabilmesidir. Tüm gelişmiş ülkelerde sınai mülkiyet işlemlerini yürüten kamu kurumları idari ve mali özerkliğe sahiptir. Böylece ofisler tanınan yetkiler ile görevlerini ve sorumluluklarını layıkı ile yerine getirme olanağına sahip olmaktadırlar⁵.

Türk Patent Enstitüsü genel olarak uluslararası uygulamalarla tam uyumlu özellikler taşımaktadır. Bunu bağımsız yapısı ve yaptığı hizmetler karşılığı ücret alması ile görmek mümkündür.

⁴ YALÇINER Uğur G., a.g.e. Sınai Mülkiyetin İlkeleri , S. 34.

⁵ YALÇINER Uğur G., a.g.e. Sınai Mülkiyetin İlkeleri , S. 35.

Türk Patent Enstitüsü, en üst organ olarak kurulmuş olan Yönetim Kurulu ve Danışma Kurulu, Başkan, Başkan Yardımcıları İnceleme ve Değerlendirme Kurulları, Ana hizmet birimleri ve yardımcı birimlerden oluşmaktadır⁶.

2. TELİF HAKLARI VE SINEMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜNÜN YENİDEN YAPILANMASININ⁷ GEREKLİLİĞİNE İLİŞKİN RESMİ BELGELERDE GEÇEN İFADELER

2.1 FİKİR VE SANAT ESERLERİ KANUNUNUN BAZI MADDELERİNİN DEĞİŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN KANUN TASARISI⁸ VE MİLLİ EĞİTİM, KÜLTÜR, GENÇLİK VE SPOR KOMİSYONUNUN 15.09.1999 TARİHLİ RAPORU

Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonunca Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ilişkin Kanun Tasarısı üzerinde Yapılan Kabul, İlave ve Değişiklikler ile Gerekçeler de; "Komisyonumuzca; 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun uygulanmasını teminen ve kültürün bir milletin devamında asli unsuru olması sebebiyle kültürel değerlerin üretilen eserlerle zenginleştiği gerçeğinden hareketle Kültür Bakanlığına bağlı veya ilgili kuruluş statüsünde bir kurum veya Enstitünün kurulması amacıyla gerekli yasal düzenlemelerin ivedilikle yapılması temenni edilmiştir." ifadesi yer almaktadır.

⁶YALÇINER Uğur G.,a.g.m. " Türk Sınai Mülkiyet ", S. 18-19

⁷ Tezimiz kapsamında, Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğünün Yeniden yapılanması öncelikli olarak ele alınmıştır. Fikri mülkiyet Hakları ile ilgili olan Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü ve Türk Patent Enstitüsü birbirinden oldukça farklı konumlardadır. Aynı alanda hizmet veren bu iki kamu kuruluşu arasında Türk Patent Enstitüsü uluslararası standartları yakalamış bir kurum olarak göze çarpmaktadır. Tezimize konu olan Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü 'nün yeniden yapılanması meselesi ise acilen ele alınması gereken bir konudur.

⁸ 4630 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ilişkin Kanun

2.2 YATIRIM ORTAMINI İYİLEŞTİRME KOORDİNASYON KURULU KARARI

3-5 Ocak 2003 tarihleri arasında gerçekleştirilen YOİKK toplantısında VII. Teknik Komite tarafından alınan kararlara ilişkin tablonun 3.sirasında “ gerekli yasal düzenlemeleri yürütmek, fikri mülkiyet hakları alanında kuralları etkin bir şekilde uygulamak ve bu haklarla ilgili tüm işlemleri yürütmek üzere Telif Hakları Kurumu kurulmalıdır. “ ifadeleri yer almış ve Komite; “ Mevcut yasa taslağının ilgili özel sektör görüşlerinin alınarak gerekli düzeltmelerin yapılması, mali ve idari açıdan özerk ve etkin bir kurum yapısı oluşturulmalıdır” şeklinde görüş bildirilmiştir.

YOİKK yani Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Koordinasyon Kuruluna ve kuruluş amaçlarına yakından bakmak gerekirse, YOİKK, alınması gereken tedbirlere yön vermesi ve Türkiye’de iş ortamına ilişkin politikaların belirlenmesinde ve uygulanmasında, iş alemini temsil eden sivil toplum kuruluşlarının da katılımını sağlayan çok önemli bir platformdur. Sivil toplum kuruluşlarının da katılımıyla YOİKK bünyesinde faaliyetlerini sürdüren Teknik Komiteler, bugüne kadar oldukça önemli çalışmalar yapmışlardır. Belirlenen sorunlu alanlara odaklı olarak, yatırımcının önünü açan çok sayıda iyileştirici mevzuat çalışması ve idari tasarruf uygulamaya konmuştur.

Türkiye ‘deki yatırım ortamı ile ilgili pek çok meselenin devletin bir çok bölümünü ilgilendirdiği gözönüne alındığında, mevcut iş ortamının kapsamlı bir şekilde değiştirilmesinin kısa vadede tamamlanabilecek bir işlem olmadığı açıktır. Mevcut iş ortamının daha uygun hale getirilmesi için, kamu hizmeti zihniyetinin ve kamu görevlilerinin tavrının değişmesi yanında, farklı kamu kurumları arasında yakın işbirliği ve yardımlaşma da gerekmektedir. Bu tür değişiklikler, ancak güçlü bir koordinasyona sahip devamlılık arzeden girişimler sayesinde başarılı bir sonuca ulaşabilir.

Bu süreçte, kamu ve özel sektör arasındaki verimli işbirliği anahtar bir role sahip olacaktır. Reform politikalarının, özel sektör kaygılarını yansıtabilmesi ve onlara çözüm sunabilmesi için şirketlerin ve yatırımcıların bu sürece doğrudan ve yoğun bir şekilde katılımının sağlanması son derece önemlidir. Bu çerçevede Türkiye'nin yatırım ortamının kapsamlı bir reform politikasıyla iyileştirilmesine karar verilmiştir. Başbakanlık Müsteşarı başkanlığında, Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı müsteşarları ile Hazine, Dış Ticaret, Devlet Planlama Teşkilatı müsteşarları, Teknik Komite başkanları ve TÜSİAD, TOBB, YASED ve TİM başkanlarının oluşturduğu ve sekreteryaya hizmetleri Hazine Müsteşarlığı'nca yürütülmekte olan Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu (YOİKK) reform programlarını yürütmekte, teknik komite faaliyetlerini yönlendirmekte, izlemekte ve iş programlarının takvimini ve nihai sonuçlandırma sürelerini belirlemektedir. YOİKK faaliyetleri düzenli olarak yapılan aylık toplantılarla yürütülmektedir. Farklı teknik komiteler, çalışmalarına ilişkin raporlarını aylık bazda YOİKK'e sunmakta; Kurul, süreci takip etmek için üç aylık İlerleme Raporları düzenlemekte ve Bakanlar Kurulu'na sunmaktadır.

2.3 18 KASIM 2003 TARİHLİ DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ – TİCARET POLİTİKALARI İNCELEMESİ HÜKÜMET RAPORU

Söz konusu raporda, "Bugünlerde ilgili yasanın uygulanmasını ve korsanlığa karşı savaşı sağlamak için yeni bir idari yapı tasarlanmıştır. Yasal düzenlemeleri takip etmek fikri mülkiyet haklarına ilişkin kuralları etkin bir şekilde uygulamak ve bu haklarla bağlantılı prosedürü yerine getirmek için Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı yada ayrı fakat birleştirilmiş bir kurum tasarlanmaktadır." görüşüne yer verilmiştir.

2.4 AB MÜKTESEBATININ ÜSTLENİLMESİNE İLİŞKİN TÜRKİYE ULUSAL PROGRAMI

2001 Yılı: Fikri Haklar alanında gerekli denetimin ve koordinasyonun sağlanması amacıyla, mevcut Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğünün iki ayrı kurumsal yapı şeklinde organize edilmesi gerekmektedir. Türk Fikri mülkiyet sisteminin güçlendirilmesi amacıyla yönelik olarak, Kültür Bakanlığına bağlı yada ilgili kuruluş statüsünde bir enstitü ya da kurumun oluşturulması düşünülmektedir. Diğer taraftan gerçekleştirilmesi düşünülen bu düzenlemenin sonucunda, mevcut Telif Hakları ve Sinema genel Müdürlüğü bünyesinde yer alan Sinema ve Müzik eserleri Daire başkanlığının görev ve yetkilerinin genişletilerek, Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğünde olduğu gibi Kültür Bakanlığına bağlı Sinema ve Müzik Eserleri Genel Müdürlüğü biçiminde yapılandırılması zorunluluk arz etmektedir. Bu amaca yönelik çalışmalar 1 Eylül 1999 tarihi itibarıyla ilgili Bakanlık tarafından başlatılmıştır.

2003 Yılı: “Mevzuatın Uyumu ve Uygulanması için Kurumsal Yapılanma Takvimi” başlıklı Tablo 5.2.3 (Yapılması Gerekenler - Kültür ve Turizm Bakanlığı) ün 1 inci sırasında “Mevcut Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü nün yeniden yapılandırılması” ifadesi yer almaktadır ve uygulama takvimi 2004 – 2005 olarak belirtilmiştir.

Türkiye’nin AB’ ye adaylığının hukuki zeminini oluşturan Katılım Ortaklığı Belgesi ve Çerçeve Yönetmelik’in 2001 yılı başlarında AB Konseyince onaylanmasının ardından ülkemiz AB Müktesebatının Üstlenilmesine ilişkin Ulusal Programı 26 Mart 2001 tarihinde Komisyona tevdi etmiştir. AB ile ilişkilerimiz bu tarihten itibaren söz konusu belgelerde kayıtlı önceliklerimiz kapsamında şekillenmeye başlamıştır. Ulusal Program, Katılım Ortaklığı Belgesi’nde yer alan kısa ve orta vadeli önceliklere geniş bir şekilde cevap vermekte olup, Programın hayata geçirilmesi konusunda çalışmalar devam etmektedir.

Komisyon, Ulusal Programın Katılım Ortaklığı belgesinde yer alan bir çok önceliği ele alan geniş çaplı bir doküman, alınacak tedbirlere ilişkin yararlı bir envanter olarak değerlendirmektedir. Katılım Ortaklığı belgesinin AB tarafından kabul edilmesini müteakip, kısa sürede hazırlanan çarpıcı bir belge olarak nitelenen Ulusal Programın katılım öncesi strateji bağlamında devam eden bir süreç olduğu yorumu yapılmaktadır. Programın revize edildikten sonraki halinin daha çok gelecekte yürütülecek çalışmalara yönelik bir plan işlevini üstlenmesi gerektiği, bu çerçevede, yapılacak işlerin açık takvimler kapsamında önceliklere daha etkin bir şekilde bağlanması mümkün olacağı ve Türkiye'nin uyum sürecinin daha kolay izlenmesinin sağlanacağı ifade edilmektedir.

2.5 AB DÜZENLİ İLERLEME RAPORU (BAŞLIK 5: ŞİRKETLER HUKUKU)

2002 Yılı: Fikri mülkiyet haklarına ilişkin olarak Türkiye, Türk Patent Enstitüsünün yapısına benzer yapıda bir fikri mülkiyet hakları enstitüsü kurulması konusunda desteklenmektedir. Bu enstitü, fikri mülkiyet hakları alanında gerekli mevzuatı hazırlayacak, bir tescil sistemi kuracak, telif hakları bilgilendirme merkezinin kurulması da dahil olmak üzere ilgili çevrelerin bilgilendirilmesini sağlayacak, korsanlık ve diğer ihlallerle mücadele için tedbirler alacak ve ülkeyi uluslararası platformlarda temsil edecektir.

2004 Yılı: Taklit ve korsanlıkla mücadele, idari kapasitenin güçlendirilmesi gümrük idareleri, polis, mahkemeler, TPE ve Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında koordinasyon ve işbirliğinin geliştirilmesi ve eğitim sağlanması öncelikler arasındadır.

2.6 DPT VIII. BEŞ YILLIK KALKINMA PLANI

2002 Yılı Programı: Etkin bir fikri mülkiyet sistemi oluşturulması için, yöneticilerin atanması, görevlendirilmesi, uzman personelin seçimi ve yetiştirilmesi ile bürokratik işlemlerin azaltılarak etkin ve hızlı bir işleyişin sağlandığı bir ortamda, telif hakları konusunda faaliyet gösteren uluslararası kuruluşlarla bilgi akışının sağlandığı ve koordineli çalışmaların yürütüldüğü bir kamu kurumuna ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu nedenle, mevcut Telif hakları ve Sinema Genel Müdürlüğünün iki ayrı kurumsal yapı şeklinde reorganize edilmesi gerekmektedir. Türk fikri mülkiyet sisteminin güçlendirilmesi amacıyla yönelik olarak, Kültür Bakanlığına bağlı yada ilgili kuruluş statüsünde bir Enstitü ya da Kurumun oluşturulması düşünülmektedir. Diğer taraftan gerçekleştirilmesi düşünülen bu düzenlemenin sonucunda, mevcut Telif hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü bünyesinde yer alan Sinema Müzik Eserleri Daire Başkanlığının görev ve yetkilerinin genişletilerek, Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğünde olduğu gibi Kültür Bakanlığına bağlı Sinema ve Müzik Eserleri Genel Müdürlüğü biçiminde yapılandırılması zorunluluk arz etmektedir.

Yukarıda bahsi geçen kurumsal düzenlemelerle ilgili olarak öncelikle, Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı çerçevesinde 1999 yılı programında, Kültür Bakanlığı Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü bünyesinde yer alan Telif Hakları Dairesi ile Sinema ve Müzik Eserleri Dairesi birbirinden ayrılarak yeniden yapılandırılacaktır.

2005 Yılı Hedefleri: Kurumun lehdar olduğu FWC No: Etortop / 007 / NPAFAP/ TR / AEIPRL referans numaralı " Fikri Mülkiyet Sisteminin Güçlendirilmesi " Projesi ile Türkiye de fikri mülkiyet haklarının takibinin etkin bir şekilde yapılması, meslek birliklerinin güçlendirilmesi, konu ile ilgili uzman personelin yetiştirilmesi, ayrıca telif haklarıyla bağlantılı

gümrük, idari ve mali mercilerin ve personelin bilgilendirilmesi amacıyla fikri mülkiyet sisteminin güçlendirilmesi planlanmaktadır.

Etkin bir fikri mülkiyet sisteminin oluşturulması için, yöneticilerin atanması görevlendirilmesi, uzman personelin seçimi ve yetiştirilmesi ile bürokratik işlemlerin azaltılarak etkin ve hızlı bir işleyişin sağlandığı bir ortamda, telif hakları konusunda faaliyet gösteren uluslararası kuruluşlarla bilgi akışının sağlandığı ve koordineli çalışmaların yürütüldüğü bir kamu kurumuna ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir. Yukarıda bahsi geçen projenin gerçekleştirilmesinden sonra gerekli görülebilecek kurumsal yapılanmaya ilişkin çalışmalar başlatılacaktır.

Kalkınma planlarının hazırlanış amacına baktığımızda, Türkiye Cumhuriyet dönemi boyunca bir yandan gelişmiş ülkelerle olan kalkınmışlık farkını kapatma, öte yandan geleneksel değerlerini ve kültürel birikimini gözeterek çağdaş değerleri özümseyen modern bir toplum oluşturma çabası içinde olduğunu görmekteyiz. Bu çabanın, Avrupa Birliği (AB) ile bütünleşme sürecinde daha güçlü bir şekilde sürdürülmesi büyük önem taşımıştır. Türkiye'nin önüne somut ve zamana bağlı bir program sunan bu sürecin hızlı ve sağlıklı bir şekilde tamamlanması, ülkemizin insan gücünün, bilgi birikiminin ve girişimci yeteneğinin en iyi biçimde kullanılmasına ve reform çabalarının kararlılıkla sürdürülmesine bağlı kılınmıştır.

Yürürlükteki Anayasamızın 166 ncı maddesine ve DPT Kanununa göre Türkiye Planlı bir ekonomiye sahiptir. Onun için beş yılda bir beş yıllık kalkınma planı ve her yıl yıllık program hazırlanarak T.B.M.M.'de görüşülüp karara bağlanmaktadır. Devlet Planlama teşkilatı tarafından hazırlanan plan, Başbakanlığa sunulur ve Yüksek Planlama Kurulu bir hafta içinde toplanır. Yüksek Planlama Kurulu planın Bakanlar Kurulunca kabul edilmiş olan ana hedeflere uygun olup olmadığını inceler ve düşüncesini bir raporla Bakanlar Kuruluna bildirir. Yüksek Planlama Kurulundan gelen plan, Bakanlar Kurulu tarafından da incelenir. Plan Bakanlar Kurulu tarafından kabul edildikten

sonra, TBMM' nin onayına sunulur. Mecliste kabul edildikten sonra Resmi Gazetede yayımlanır⁹. Beş yıllık planın ve ona uyumlu olarak hazırlanan yıllık programların yasal olarak bağlayıcılığı söz konusudur ve hükümet uygulamalarında birincil olarak ele alınmaları gerekmektedir.

DPT tarafından, çeşitli komisyon çalışmaları sonucu uzun emek verilerek hazırlanan beş yıllık planlar, önemli tespitler ve çözümler içermektedir. Planlar, Avrupa Birliğine giriş süreciyle ilgili olarak yapılması gereken siyasal ve ekonomik işleri sıralamakta ve alınması gereken önlemleri belirlemektedir. Plan ekonomik ve sosyal alandaki çarpıklıkları gidermek için, kendi mantığı içinde çözümler de önermektedir. Sonuçta yine de DPT' nin hazırladığı bu plan ve programlar, planlı kalkınmaya inanan siyasi iktidarlar sayesinde anlam kazanacaktır.

1960'lı yıllarda başlatılan planlı kalkınma sürecinde, demokratik bir toplum yapısı ve görece kapalı karma ekonomi düzeni içinde devletin ekonomik hayata geniş müdahalesiyle; sermaye birikimini hızlandırmaya, teşvik edici politikalarla özel kesimi güçlendirmeye, hızlı sanayileşmeye, nüfus artışı ve kentleşmeye bağlı olarak ortaya çıkan alt yapı ve üst yapı ihtiyaçlarını karşılamaya ağırlık verilmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul edilen Kalkınma Planı, kamu kesimi için bağlayıcıdır. İdari kuruluşlar plana uygun hareket etmek zorundadırlar. Buna karşılık kalkınma planı özel kesimi destekleyici ve özendirici yollar ile dolaylı biçimde etkiler¹⁰. Başlangıcından itibaren kamu kesimi için emredici, özel kesim için yönlendirici olan Planlarda, giderek geniş kapsamlı ve ayrıntılı bir modelden, devletin ekonomideki rolünün yeniden tanımlanmasının da bir sonucu olarak, makro çerçeve oluşturan,

⁹ GÖZÜBÜYÜK Şeref - TAN Turgut, İdare Hukuku Genel Esaslar , 3.Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2004 , s 222

¹⁰ GÖZÜBÜYÜK Şeref - TAN Turgut, a.g.e., s 223

öngörülebilirliği artıran, sistemin daha etkin işleyişine imkan verecek biçimde kurumsal ve yapısal düzenlemeleri öne çıkaran ve temel amaç ve önceliklere daha fazla yoğunlaşan bir stratejik yaklaşım modeline geçiş söz konusudur. Stratejik amaç ve öncelikleri netleştiren ve finansman boyutunu da içeren somut eylem programları ile bu yeni yaklaşım, geçmişte tam olarak kurulamayan plan-program-bütçe bağlantısını güçlendiren ve etkili bir izleme ve değerlendirme mekanizması ile desteklenerek, hesap verebilirliğe zemin oluşturmaktadır.

Kalkınma Planlarının hazırlık sürecinde 29 Eylül 1961 tarihli ve 1722 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe konulmuş olan "Devlet Planlama Teşkilatı Özel İhtisas Komisyonlarıyla Koordinasyon Komisyonlarının Kuruluş ve Çalışmaları Hakkında Tüzük" çerçevesinde Özel İhtisas Komisyonları (ÖİK) kurulması, katılımcı plancılık anlayışının önemli bir unsuru olagelmıştır. Bu uygulamada, belirli konu başlıkları altında, alanlarında uzman çeşitli kamu, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları temsilcileri ile akademik çevreler bir araya gelmekte ve koordinasyonu DPT Müsteşarlığı tarafından yürütülen Komisyonların çalışmalarından elde edilen sonuçlar ve değerlendirmeler Planların oluşumunda dikkate alınmaktadır.

2.7 58. HÜKÜMET ACİL EYLEM PLANI

Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü Acil Eylem Planı (Mayıs 2003)

2002 yılı Avrupa Birliği İlerleme Raporunda, Şirketler Hukuku başlığı altında yer alan fikri mülkiyet haklarına ilişkin olarak Türkiye'nin mevzuat uyumu konusunda üzerine düşeni yerine getirdiğine, 2003 yılının mevzuatın uygulanması ve korsanlıkla mücadele açısından önem taşıdığına ve bu alanda bir enstitü kurulması yönünde Türkiye'nin desteklendiğine ilişkin ifadeler yer almıştır. Bu kapsamda gerekli yasal düzenlemeleri yürütmek fikri mülkiyet hakları alanında kuralları etkin bir şekilde uygulamak ve bu haklarla ilgili tüm işlemleri yürütmek üzere fikri mülkiyet hakları alanında kurumsal bir

düzenleme yapılması ve orta vadede 2004 yılı sonuna kadar sonuçlandırılması amaçlanmaktadır.

Bakanlar Kurulunca görüşülerek üstünde mutabakata varılan Acil Eylem Planı (AEP) mevcut hükümetin, hükümet programında yer alan politikaların somut iş programlarına dönüştürülmesi ve zenginleştirilmesiyle oluşmuştur. Bu planda ortaya konan hedeflerin çoğunluğu, uzun yıllar tartışılarak üzerinde ulusal mutabakat sağlanan ancak bir türlü hayata geçirilemeyen hususlardır.

AEP siyaset, bürokrasi ve ilgili kesimlerce takip edilecek kilometre taşlarının belirlendiği bir yol haritasıdır. Bu anlamda hukuken kalkınma planları kadar bağlayıcılığa sahip değildir. Hükümetin, hükümet programı doğrultusunda hazırladığı yine uygulanmaması halinde seçim döneminde seçmene karşı sorumlu olmak dışında hukuken hiçbir yaptırımı bulunmamaktadır.

3.YENİDEN YAPILANMA İÇİN ÖNGÖRÜLEN BAĞLI KURULUŞ KANUN TASLAĞI & DİĞER ÖRGÜTLENME MODELLERİ VE KIYASLANMASI

3.1 GENEL OLARAK

Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğünün yeniden yapılanması için hazırlanan bağlı kuruluş kanun taslağı tipik bir teşkilat kanunu sistematiğini içermektedir. Yeni kurulacak olan kuruluşun organlarını, görevlerini, yetkilerini, personelini ve mali hükümleri düzenlemekte olup bazı hassas konuları yönetmeliklere bırakmaktadır.

Bilindiği üzere kamu idaresinin, merkezi ve mahalli idarelerin, kuruluş esasları Anayasanın 123, 126 ve 127. maddeleri ile düzenlenmiştir. Anayasadaki bu hükümler doğrultusunda bakanlıkların, KİT'lerin yerel yönetimlerin örgütlenmesine ilişkin bir çok yasa çıkarılmıştır. Anayasa 'da hakkında özel hüküm bulunan kuruluşlar, KİT'ler ve yerel yönetimler dışında kalan kamu kurum ve kuruluşlarının örgütlenmeleri ise önceki bölümlerde sıkça değindiğimiz 3046 sayılı " Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında Kanun " ile düzenlenmiştir. Bu kanunda düzenlenmiş olan bağlı kuruluş ve ilgili kuruluş örgütlenmeleri, Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında ki Kanun 'da yeniden düzenlenmiş ve bu örgütlenmelere bir de ilişkili kuruluş örgütlenmesi eklenmiştir.

Mevcut yapısıyla, Kültür ve Turizm Bakanlığının ana hizmet birimi olarak faaliyet gösteren Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü'nün faaliyet gösterdiği alanda karşılaştığı tıkanıklıkların giderilmesinde bir çözüm olarak önerilen bağlı kuruluş kanun taslağı, Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun Tasarısı çerçevesinde hazırlanmıştır.

Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü için önerilen bağlı kuruluş modeline yakından bakmamız gerekirse ;

- Bağlı kuruluş örgütlenmesi, 3046 sayılı Kanunda "...bakanlığın hizmet ve görev alanına giren ana hizmetleri yürütmek üzere bakanlığa bağlı olarak özel kanunla kurulan, genel bütçe içinde ayrı bütçeli veya katma bütçeli veya özel bütçeli kuruluşlar " olarak tanımlanmıştır. Yeni Kanun tasarısında ise "...bir bakanlığın hizmet ve görev alanına giren ana hizmetlerden özel önemi bulunanları yürütmek üzere, kanunla kurulan kuruluşlar " şeklinde tanımlanmışlardır. Her iki tanıma göre de Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü bir bağlı kuruluş şeklinde örgütlenebilir. Burada, kurumun mevcut yapısı içerisinde karşılaştığı sorunlardan kurtulmasını sağlayabilecek ve aranan verimliliği sağlayacak örgütlenme biçimi bağlı kuruluş örgütlenmesi midir değil midir, sorusuna cevap verebilmek asli meselemizdir.

Bu bağlamda, bağlı kuruluş örgütlenmesi için öngörülen kuruluş kanununun, bir ana hizmet birimi olarak yapılanmış olan mevcut Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü için getirdiği düzenlemeler nelerdir onu görmemiz gerekmektedir.

- Bağlı kuruluş da aynı ana hizmet birimi gibi bir bakanlığa bağlıdır. Bu taslakta kurumun Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı olacağı düzenlenmiştir. Bakanlığın teşkilat yasasında, Devlet Tiyatroları ve Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğünden sonra gelmek üzere ismen sayılması öngörülmüştür.
- Bağlı kuruluş taslağında ilk bölümde tanımlar yapıldıktan sonra teşkilat yapısını düzenleyen maddelere geçilmiştir. " Bu kanun kapsamına giren faaliyetlerin yoğun olduğu bölgelerde bakan onayı ile yeni temsilcilikler kurulabilir " düzenlemesi ile ülke

apında verilecek olan hizmetin, hizmeti talep edenlere daha yakın olmasının sağlanması amaçlanmıştır.

- Görevler ile ilgili bölümde, mevcut Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğünün şu anda ifa ettiği görevler ve ideal bir korumanın sağlanması amacıyla ifa etmesi gereken görevler sayılmıştır.
- Taslakta nerilen yönetim kurulu, ilgili kuruluş taslağımızda da düzenlenmiştir. Bağlı kuruluş taslağımızda; Yönetim Kurulu Enstitü Başkanı, iki Başkan Yardımcısı, Hukuk Müşaviri ile fikri haklar alanında eserleri ve bilgi birikimi öğreti ve uygulamada kabul görmüş olan kişiler arasından Kültür ve Turizm Bakanınca belirlenecek  üyeden olmak üzere yedi kişiden oluşacağı düzenlenmiştir. Bağlı Kuruluş modelinde hiyerarşik denetim asli unsur olduğu için sağlanmak istenen demokratik ve çok yönlü yönetim ancak mevcut hiyerarşi içerisindeki st düzey yöneticilerin katılımıyla sağlanabilmektedir. İlgili kuruluş modelimizde oluşturduğumuz yönetim kurulu esas amaca daha uygundur. Buna göre; Kültür ve Turizm Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı, Gümrük Müsteşarlığı, Devlet Planlama Teşkilatı, Avrupa Birliği Genel Sekreterliğinden bir temsilci olmak üzere Yönetim Kurulu Başkanı dahil toplam yedi üyeden oluşacağı düzenlenmiştir
- Kurulacak olan bağlı kuruluş örgütlenmesinde organ ve birimler bölümünde, “korsanla mücadele koordinasyon kurulu” kurulması önerilmiştir. Oluşturulacak bir koordinasyon kurulu ile alınan kararlardan etkilenebilecek tüm idari kurumların temsilcilerinin katılımının sağlanması amaçlanmıştır. Korsanla mücadele bilindiği üzere koordineli yürümesi gereken

bir faaliyet olup, suçlularla mücadele edebilmek için çabuk ve etkili kararlar alınması gerekmektedir. Bu bağlamda korsanla mücadele sürecinde aktif rol oynayan tüm idari kurumların olduğu bir platformun, Türkiye' nin bir türlü çözülemeyen sorununa ciddi katkı sağlayacağı açıktır.

- Taslağımızda yöneticilerin sorumlulukları madde üst başlığı altında, yöneticilerin görevlerini ifa ederken hangi kıstaslara göre sorumlu olacağı belirlenmiştir. Bu düzenleme aslında hiyerarşik örgütlenmenin doğal sonucu olarak ortaya çıkan sorumluluğu dile getirmektedir. Bu düzenleme, her hiyerarşik düzende kendiliğinden ortaya çıkan sorumluluğun bir tezahürüdür. Bağlı kuruluş yapılanmasında, Bakanlığın idari ve mali vesayeti oldukça ileri düzeyde olacaktır.
- Örgütlenmesi, personel istihdamı 3046 sayılı Kanuna ve 190 sayılı Genel Kadro Usulü Hakkında Kanuna tabi tutulmuştur. Bağlı kuruluş olduğu için personel ile ilgili hükümler konusunda düzenleme serbestisine sahip değildir.
- Tez çalışmamızda sürekli uzmanlığın önemine değinilmiş ve etkin korumanın ancak bilgi donanımı yüksek uzman çalışanlar eliyle sağlanabileceği ifade dılmıştır. Bu gerekçe ile "Telif Hakları Uzmanlığı " statüsü yaratılmıştır.

- o Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü'nün yeniden yapılanması için, bağlı kuruluş örgütlenmesine alternatif olarak ilgili kuruluş örgütlenmesi düşünülmüştür. (Ekler bölümünde ilgili kuruluş örgütlenmesi için alternatif bir taslak yer almaktadır). 3046 sayılı yasanın 11. maddesinde bakanlık ilgili kuruluşları "özel kanun veya statü ile kurulan iktisadi devlet teşekkülleri ve kamu iktisadi

kuruluşları ile bunların müessese ortaklık ve iştirakleri veya özel hukuki, mali ve idari statüye tabi hizmet bakımından yerinden yönetim kuruluşları ” olarak belirlenmiştir. Yasanın 11. maddesinin sadece KİT’ leri kapsamadığı, aynı maddede yer alan ” özel hukuki mali, idari statüye tabi, hizmet bakımından yerinden yönetim kuruluşları ” biçimindeki tanımlamaya uygun olarak kurulmuş TRT, TSE gibi kuruluşları kapsadığı bilinmektedir. Yasa ilgili kuruluşu, bağlı kuruluşa oranla daha serbest kılmaktadır. Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun tasarısında ilgili kuruluş tanımlamasının, idari teşkilat yapısını ortaya koymaya çalıştığımız bölümde değindiğimiz üzere, 3046 sayılı yasada düzenlenen tanımdan farkı yoktur. Tez çalışması kapsamında hazırlamış olduğumuz kanun taslağının getirdiği düzenlemelere kısaca göz atarsak;

- Öncelikle eğer kurulması istenen kurumun kamu tüzel kişiliğini haiz bir kurum olarak kurulması isteniyorsa, öncelikle tercih edilmesi gereken yapılanma ilgili kuruluş yapılanması olmalıdır. Bu bağlamda bağlı kuruluş örgütlenmesi içerisinde düşünülen bazı noktaların çözümlenebilmesi için ilgili kuruluş örgütlenme modeli bir çıkış noktası oluşturabilir. Zira bazı kuruluş kanunlarında, bağlı kuruluşlara kamu tüzel kişiliği verilse bile teorik olarak bir bağlı kuruluşun kamu tüzel kişisi olması mümkün değildir. Bağlı kuruluşlar Bakanlık kamu tüzel kişiliği altında yer almaktadır. Anayasa 124. maddeye göre kurum kendi yönetmeliklerini hazırlamak istiyorsa kamu tüzel kişiliğine sahip olması gerekir. Bağlı kuruluş yapılanmasında herhangi bir yönetmelik konunun uzmanı kişilerce hazırlanıp, Bakanlık Hukuk müşavirliğine gönderilmekte ve orada bakanlığın tüm

hizmet birimlerinin faaliyet alanlarını takip etmeye çalışan hukukçuların takdirine bırakılmakta, süreç uzamakta ve yönetmeliğin çıkması gecikmektedir.

- Organ ve birimler bölümünde “genel kurul” oluşumu öngörülmüştür. Aslında bir önceki taslakta ve bu taslağımızda karma yapılanmaların oluşturulmasındaki ortak sebep, fikri hakların korunmasının çok boyutlu olmasıdır. Bu çok yönlülük ilgili kurumların her zaman ortak hareket etmesini gerektirmektedir. Bu amaçla Kültür ve Turizm Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı’ndan üçer temsilci, Maliye Bakanlığı, Gümrük Müsteşarlığı, Devlet Planlama Teşkilatı’ndan, Avrupa Birliği Genel Sekreterliğinden ve Türk Patent Enstitüsü’nden katılacak birer temsilciden oluşması öngörülen genel kurulun, yönetimde demokratikleşmeyi, şeffaflığı ve koordinasyonu sağlayacağı düşünülmüştür
- İlgili kuruluş yapılanmasında personel istihdamı açısından , Genel Kadro Usulü Hakkında Kanuna tabi olmak gerekmemektedir. İlgili kuruluş bu durumda kendi personeli ile ilgili hususları düzenlemekte serbest olacaktır.
- İlgili kuruluş yapılanması içerisinde yönetim kurulu gibi bir kurul düzenlemek aslında gerçek amacımıza daha çok hitap etmektedir. Kuruluşun faaliyetlerini daha çok katılım ve şeffaflığın sağlanabileceği çoklu bir yapılanma aracılığıyla yürütmek verimliliği arttıracaktır. Kuruluşun en üst düzey karar organı olarak gerçek anlamda çok yönlü bir katılımın sağlanacağı bir yönetim kurulu oluşturmak istiyorsak; yönetim kuruluna daha geniş bir hareket alanı yaratmak amacıyla kuruluşun ilgili kuruluş şeklinde örgütlenmesi

gerekir. Bağlı kuruluşta yönetim kurulunun üstünde mutlaka siyasi irade olan bakan yer alacaktır ve yönetim kurulunun en üst düzey karar alma organı olarak düzenlenmiş olmasının hiçbir anlamı kalmayacaktır.

- o Bağlı kuruluş ve İlgili Kuruluş rgtlenmesi dışında son olarak Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü için ilişkili kuruluş modelini önermekteyiz. (Ekler bölümünde ilişkili kuruluş örgütlenmesi için alternatif bir taslak yer almaktadır) 3046 sayılı Kanunda ilişkili kuruluş örgütlenmesi düzenlenmemiştir. Yeni Kanun tasarısında ise kısaca şu şekilde tanımlanmıştır. "Piyasalara ilişkin düzenleyici ve denetleyici görev yapan, kamu tüzel kişiliği ile idari ve mali özerkliği haiz özel kanunla kurulan kuruluşlardır". Bu kanuni düzenleme yapılmadan çok önce Türk İdari yapısında Bağımsız İdari Otoriteler şeklinde piyasaları düzenleyen ve denetleyen bir çok kurum kurulmuştur. Bunların hiç biri kurulduğu zamanda ki herhangi bir kanuni düzenlemenin çerçevesine girmiyor ve açıkçası kanuni mesnetten yoksun olarak kurulmuş oluyorlardı. Bu durum uygulamada bir çok sorunu beraberinde getiriyordu. Yeni tasarıda, bu düzenleyici ve denetleyici kurumların düzenlenmiş olması, idari yapı içerisinde bu kurumların yerinin belirlenmesine kısmi bir katkı sağlamıştır. Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü' nün ilişkili kuruluş şeklinde örgütlenmesini önerdiğimiz kuruluş kanunu taslağı neleri getirmiştir.

- Telif Hakları Kurumunu kuran taslağın, merkezi idareden ayrı birer kamu tüzel kişisi olarak özerk bir yapılandırma öngörmesinin gerekçeleri üç başlık altında toplanabilir. Bunlardan birincisi özerk idari kurumların görev alanlarının siyasi etkilerden uzak tutulması zorunluluğu, ikincisi bu görevlerin ileri teknolojileri içeren teknik alt yapı

oluşturulmasını gerektirmesi, sonuncu olarak da bu kurumlarda görev yapacak kamu görevlilerinin görev alanlarına ilişkin olarak özel uzmanlık eğitimi almış olmaları gerekliliğidir.

- Telif Hakları Kurumu bünyesinde de, diğer Düzenleyici – Denetleyici kurumların söz konusu düzenleme ve denetleme faaliyetleri konusunda karar alma yetkisini üst düzey görevlilerin oluşturduğu kurullara benzer kurul oluşumları öngörülmüştür. Kurul Yönetimleri bir takım üstünlüklere sahip olduğu gibi bir takım sakıncalara da yol açabilmektedirler. Kısaca kurulların üstünlükleri başlıklar halinde şöyle özetlenebilir.

a-Yönetimde demokratikleşmeyi sağlar

b-Yetkinin merkezileşmesini önler

c-Uzlaşma kültürünün yerleşmesine katkıda bulunur

d-Bilgi, birikim ve deneyimlerin paylaşılmasını sağlar

e-İletişim ve eşgüdüm ortamı yaratır

Kurul yönetiminin olası sakıncaları ise yine başlıklar halinde şu şekilde özetlenebilir.

a-Karar almayı yavaşlatabilir

b-Sorumluluk dağılabilir

c-Kişiler ve kurumlar arası çatışmaların arenası haline dönüşebilir ¹¹.

- Taslakta diğer oluşumlardan farklı olarak “Uzlaştırma Kurulu” önerilmiştir. Bu kurulun amacı telif hakları ve bağlantılı haklar alanındaki uyuşmazlıklarda, talep üzerine tarafları bir araya getirerek yargı sürecinden önce, uzlaştırma sağlamaktır. Bağımsız idari otoritelerin “yönetim ile yönetilenler arasındaki uyuşmazlıkların giderilmesi” misyonunun bir yansıması olarak düşünülebilir.

- Söz konusu taslakta, kurumun asli ve sürekli görevlerinin sözleşmeli personel eliyle yürütüleceği düzenlenmiştir. Bu durumun memur statüsünden esneklığe bir kayışın göstergesi olduğu kabul edilmektedir. Bu tür sözleşmeli personel istihdamı, 657 sayılı Kanundaki sözleşmeli personel istihdamından farklıdır. Düzenleyici kurumlarda yaratılan sözleşmelilik, hizmet sözleşmesiyle sağlanan bir durumdur. Bireysel sözleşmelilik tercih edilmiştir. Her yıl bütçe yasalarına konulan hükümlerle bakanlık ve diğer bütün kamu kurumlarının sözleşmeli personel çalıştırması Maliye Bakanlığının vizesine bağlı iken, bütçe yasalarıyla mevcut düzenleyici kurumlar bu kapsamın dışında tutulmuştur. Aynı özerkliğin Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğünün yeniden yapılanması sonrasında oluşacak olan Kurum

¹¹ SEZEN Seriye, Türk Kamu Yönetiminde Kurullar , 1. Bası , TODAİE , Ankara 2003 ,s 22

içinde sağlanması bakımından personel rejimi esnek olarak düzenlenmiştir.

- Esnek personel rejiminin yanı sıra, taslağımızda ayrıca "Kurum personeli ücret ve mali haklar dışında 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabidir." ifadesine yer verildi. Bu ifadeye yer vermemizin sebebi diğer düzenleyici kurumların bazılarında da bu yolun seçilmiş olmasıdır. Bu ifadenin konması büyük olasılıkla önce kurulan kurumlar açısından bir geçiş dönemi formülü olarak düşünülmüştü. Bunun yanısıra belki de tüm memurlar için getirilmek istenen sözleşmelilik statüsünün ön bir denemesi olarak düşünülmelidir.
- İdari teşkilat içerisindeki kurulların kurucu metinlerinde ki personelle ilgili düzenlemelere baktığımızda tek tip bir düzenlemenin olmadığı görülmektedir. Kurumlar kendilerine özgü ama kendi içinde bir bütünlük ve tutarlık sergilemeyen ayrıksı bir personel rejimine sahiptir. Bu rejimin temel özelliği, kurumların özellikle mali hükümler açısından görece bir serbestlik içinde olmalarına imkan tanımasıdır¹².
- Telif Hakları Kurumu için hiyerarşik bir yapı yerine, yatay ve uzmanlık kariyeri üzerine kurulmuş bir örgüt yapısı kurulmasını tercih edilmiştir. Bakanlık tipi örgütlenmede, bakan, müsteşar, müsteşar yardımcısı, genel müdür, daire başkanı, şube müdürü, şef, memur yer almaktadır. Ancak

¹² SEZEN Seriya, a.g.e., s 173

uzmanlık kariyeri üzerinde yükselen, kurul başkanı, daire başkanı, ve uzmandan oluşan bir yapılanmanın etkin bir Telif Hakları Kurumu için daha uygun olduğunu düşünmekteyiz.

Yukarıda kısaca açıklamaya çalıştığımız üç farklı örgütlenme biçimini kısmen ortaya koymak ve Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğünün yeniden yapılanması sürecinde çok alternatifli düşünülmesine katkı sağlamak amacı güdülerek bağlı kuruluş kanun taslağının yanı sıra iki farklı kuruluş kanunu taslağı hazırlanmıştır. Bu bağlamda, mevcut yapının değiştirilmesine siyasi açıdan karar verildiği zaman, kurum için en uygun yapının ilgili kuruluş veya ilişkili kuruluş yapılanması olacağı kanaatindeyiz. Bağlı kuruluş şeklinde örgütlenmenin kuruma mevcut yapısından daha farklı unsurlar ve etkinlik bakımından herhangi bir artış getirmeyeceğini düşünmekteyiz. Yukarıda kısaca izah etmeye çalıştığımız sebeplerden dolayı, öncelikle düzenleyici ve denetleyici bir kurum yapılanması tercih edilmeli, ancak eğer siyasi iradenin tercihini daha az özerk bir yapıdan yana kullanması durumunda ise ilgili kuruluş örgütlenmesi üzerinde durulmalıdır.

Yeni kurulacak olan kuruluşun isminin “Telif Hakları Enstitüsü” olarak belirlenmesinin en temel sebeplerinden biri olarak, kurulacak olan kurumun primer misyonunun, fikri haklar konusunda gerek kendi çalışanlarını eğitmek, gerek kamuoyunu bilinçlendirmek, gerekse sektörün bileşenleri konumundaki diğer insiyatif sahibi kişi ve oluşumları eğitmek olması gösterilebilir. Telif kelimesi, fikri haklar alanı içinde incelenen alt bir başlık olmasına rağmen, alışlagelmiş ve yaygın bir kullanımı olması sebebiyle kurum isminde kullanılması uygun görülmüştür.

3.2 TEŞKİLAT, ORGAN ve BİRİMLER

KYTYYHKT ‘ın Bağılı Kuruluşlarla ilgili 24. maddesi “ Bağılı Kuruluşların Ana hizmet, danışma ve yardımcı hizmet birimleri 18. madde ile bakanlık merkez teşkilatına ilişkin diğer hükümler göz önünde bulundurularak hizmet özelliklerine göre kuruluş kanunlarında belirlenir.” ifadesini taşımaktadır. KYTYYHKT 18. maddesinde bakanlık merkez teşkilatı düzenlenmiştir. Maddeye göre, Bakanlık merkez teşkilâtı, bakanlığın sorumlu olduğu hizmetlerin yürütülmesi; bu hizmetlerle ilgili politika, standart ve hedeflerin belirlenmesi; plânlama, koordinasyon ve denetimin sağlanması; eğitim, izleme ve değerlendirme görevlerinin yerine getirilmesi amacıyla aşağıdaki birimlerden meydana gelecek şekilde düzenlenir:

- a) Bakanlıkların hizmet ve görev alanlarına giren faaliyetlerini yürüten ana hizmet birimleri.
- b) Bakana ve ana hizmet birimleri ile bağılı ve ilgili kuruluşlara teknik, plânlama, araştırma-geliştirme, hukukî ve malî konularda yardımcı olan danışma birimleri.
- c) İnsan kaynakları ve destek hizmetlerini yerine getiren yardımcı hizmet birimleri.

Bağılı kuruluş kanun taslağında da kurulması öngörülen Enstitü ‘nün merkez teşkilatının ana hizmet , danışma ve yardımcı hizmet birimlerinden oluşacağı belirlenmiştir.

Bağılı kuruluş kanun taslağına alternatif olarak önerilen ilişkili kuruluş kanun taslağı Düzenleyici Ve Denetleyici Kurumlar Hakkında Kanun Tasarısı dikkate alınarak hazırlanmıştır. DDKHK’nun 15. maddesi hizmet birimlerini aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.

“Kurumun hizmet birimleri, daire başkanlıkları şeklinde teşkilâtlanmış ana hizmet, danışma ve yardımcı hizmet birimlerinden oluşur. Ancak, daire

başkanlıklarının sayısı onu geçemez. Hizmet birimleri, kurumların kuruluş kanunlarında belirtilen faaliyet alanı, görev ve fonksiyonlarına uygun olarak kurumun teklifi ve Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir.”

Bağlı kuruluş kanun taslağında , Enstitünün merkez teşkilatı ve merkeze bağlı İstanbul temsilciliğinden oluşacağı ifade edilmiştir. KYTYHK’ un 22 maddesi ”Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşların il ve ilçelerde tek bir taşra teşkilatı kurmaları esastır.” hükmünü içermektedir.Ayrıca yine aynı tasarının 24. maddesinde şu ifadeyi görmekteyiz. ” Bağlı kuruluşlar, merkez teşkilatı ile istisnai ve zorunlu hallere münhasır olmak üzere ihtiyaca göre kurulan taşra teşkilatından oluşur.Bağlı kuruluşların taşra teşkilatı kanunla kurulur “

5227 sayılı Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun Tasarısı 28.maddede hiyerarşik kademeler düzenlenmiştir. Buna göre başkandan sonra başkan yardımcılığı gibi bir kademe bu maddede düzenlenmemiştir. Ancak Tasarının 17.maddesi son cümlesine baktığımızda, ”.....başkanlık ve genel müdürlük şeklinde kurulan bağlı kuruluşlarda en çok üç başkan yardımcılığı ve genel müdür yardımcılığı kadrosu ihdas edilebilir.” ifadesini görmekteyiz.

Bağlı kuruluş kanun taslağında Enstitü için aşağıdaki organ ve birimler düşünülmüştür.

- a) Yönetim Kurulu
- b) Korsanla Mücadele Koordinasyon Kurulu
- c) Enstitü Başkanlığı
- d) Ana Hizmet Birimleri
- e) Danışma Birimleri
- f) Yardımcı Hizmet Birimleri

Ancak bir bağlı kuruluş kanun taslağında yönetim kurulu oluşumunu düzenlemenin pratikte o kuruma pek fayda sağlamayacağı düşüncesindeyiz.

Çünkü kuruluş kanununa kurumun en üst düzeyde karar alma organı yönetim kuruludur şeklinde bir ifade konulsa da, bağlı kuruluş yapılanmasında, bu karar alma organının üstünde her halükarda bağlı bulunan bakanlığın Bakanı yer alacaktır. Bu bakımdan ilgili kuruluş yapısı içerisinde bir yönetim kurulu öngörmek daha mantıklı olmaktadır.

Alternatif olarak hazırladığımız ilgili ve ilişkili kuruluş kanun taslaklarında organ ve birimler aşağıdaki gibi düzenlenmiştir.

İlgili kuruluş

- a) Genel Kurul,
- b) Yönetim Kurulu,
- c) Denetim Kurulu,
- d) Genel Sekreterlik.
- e) Ana Hizmet Birimleri
- f) Danışma Birimleri
- g) Yardımcı Hizmet Birimleri

İlişkili Kuruluş

- a) Telif Hakları Kurulu
- b) Uzlaştırma Kurulu,
- c) Başkanlık,
- d) Hizmet Birimleri

Bilindiği üzere bakanlıklar bünyesinde bağlı ve ilgili kuruluşları ve diğer ana hizmet birimlerini denetleyen teftiş kurulları 3046 sayılı Kanunla düzenlenmişlerdir. Bu kanunda teftiş kurullarına bakanlıkların amacını daha iyi gerçekleştirebilmek adına bir çok önemli görev verilmiştir. Ancak yeni tasarıda teftiş kurulu başkanlıkları kaldırılmıştır. Teftiş kurullarının tasfiye edilmesi ile yeni tasarinın Strateji Geliştirme Başkanlıklarına önem verdiği

görülmektedir. Ancak yine de denetim sorununun nasıl çözüleceği bir muammadır. Bazı idari kuruluş kanunlarında ise Denetim Kurulu yapılanmasına gidildiği görülmektedir. Biz de ilgili kuruluş taslağımızda denetim kurulu organına yer verdik.

Düzenleyici–Denetleyici Kurumlar Hakkında Kanun Tasarısı 5.maddesinde kurulların oluşumu ele alınmıştır. Buna göre kurul yedi üyeden oluşur.

Kurul üyesi olabilmek için 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinin (A) fıkrasının (1), (4), (5), (6) ve (7) numaralı bentlerinde belirtilen şartları taşımak ve dört yıllık yüksek öğrenim mezunu olmak gerekir. Ayrıca, kuruluş kanunlarında belirtilen öğrenim dalları ve özel nitelikler saklı kalmak üzere, kurumun faaliyet alanıyla ilgili konularda olmak kaydıyla kamu ve/veya özel sektörde yüksek öğrenim sonrası en az on yıl çalışmak suretiyle tecrübe sahibi olmak şartı aranır. Bu şartları taşıyanlar arasından Bakanlar Kurulunca atama yapılır. Kurul üyelerinden lisans düzeyinde en az bir kişinin hukuk, bir kişinin iktisat mezunu olması ve bir kişinin de kurumun meslek personeli veya ana hizmet birimi amiri yahut başkan yardımcısı olarak çalışmış olması zorunludur.

Bakanlar Kurulu, üyelerden birini başkan, birini de ikinci başkan olarak görevlendirir.

Kurul üyeliklerine atananların meslekî tecrübeleri atamaya ilişkin Bakanlar Kurulu kararının gerekçesinde belirtilir ve atama kararı bu gerekçe ile birlikte Resmî Gazetede yayımlanır.

İkinci alternatif olarak hazırladığımız ilişkili kuruluş kanun taslağında Telif Hakları Kurulu, biri Başkan biri İkinci Başkan olmak üzere toplam yedi üyeden oluşturulmuştur.Bakanlar Kurulunun; iki üyeyi Kültür ve Turizm Bakanlığının, bir üyeyi Gümrük Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet

Bakanlığının, iki üyeyi İçişleri Bakanlığının, birer üyeyi ise Yargıtay, Danıştay ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin her boş üyelik için kendi kurumları içinden veya dışarıdan göstereceği ikişer aday arasından seçeceği düzenlenmiştir.

Düzenleyici – Denetleyici Kurumlar Hakkında Kanun Tasarısı 5 inci maddesinde ayrıca kurulların görev süresi ele alınmıştır. Buna göre Kurul başkanı ve üyelerinin görev süreleri altı yıldır. Süresi biten başkan ve üyeler yeniden atanamazlar. Kurul başkanı hariç olmak üzere, ilk atanan üyelerin üçte biri iki yılda bir yenilenir. İkinci yılın sonunda kur'a sonucu üyelikleri sona eren üyeler bir defalığına tekrar atanabilir. Başkanlığın veya üyeliğin görev süresi dolmadan herhangi bir sebeple boşalması halinde, boşalan yere bir ay içinde 5 inci maddedeki esaslara göre atama yapılır. Bu şekilde atanan kişiler, yerine atandıklarının süresini tamamlar ve bu şekilde atanarlardan iki yıl veya daha az süreyle görev yapanlar bir defalığına tekrar atanabilir.

Kurul başkan ve üyelerinin süreleri dolmadan herhangi bir nedenle görevlerine son verilemez. Ancak, ciddi hastalık veya sakatlık nedeniyle iş göremeyecekleri, atanmaları için gerekli şartları kaybettikleri veya durumlarının 7 nci maddeye aykırı olduğu anlaşılan kurul başkan ve üyelerinin görevleri Bakanlar Kurulu kararı ile sona erdirilir.

İlişkili kuruluş kanun taslağında DDHKT 'ye uygun olarak, kurul üyelerinin görev süresini altı yıl olarak düzenledik. Kurul üyeleri ile ilgili diğer hususlar ise şöyle düzenlenmiştir.

-Bir üye bir defadan fazla seçilemez. Kurul üyelerinin görev süresi dolmadan görevlerine son verilemez. Ancak üyeler, ciddi bir hastalık veya sakatlık nedeniyle iş görememeleri veya atamaya ilişkin şartları kaybetmeleri halinde atandıkları usule göre süresi dolmadan görevden alınır.

- Üyeler görevi kötüye kullanmaktan veya yüz kızartıcı bir suçtan mahkum olmaları halinde ise Başbakan onayıyla görevden alınır. Görevden alma nedeniyle veya süresi dolmadan herhangi bir sebeple boşalan Kurul

üyeliklerine bir ay içerisinde yukarıda belirtilen esaslara göre yeniden atama yapılır. Bu durumlarda atanan üye, yerine atandığı üyenin görev süresini tamamlar.

-Kurul Başkanı, İkinci Başkanı ve üyelerinin görev süreleri altı yıldır. Süresi biten üye yeniden seçilebilir. Kurul üyelerinin üçte biri iki yılda bir yenilenir. Yenilenme sırasında Kurulun teşekkülüne ilişkin hükümlerdeki sayılar ve oranlar dikkate alınır. Başkanlık ve üyelikler, yenilenme hariç, görev süresi dolmadan herhangi bir sebeple boşaldığı takdirde, boşalan yerlere bir ay içinde seçim ve atama yapılır. Bu halde atanan, yerine atandığı kimsenin süresini tamamlar. Kurul Başkan ve üyelerinin süreleri dolmadan herhangi bir nedenle görevlerine son verilemez. Ancak, Kurul kararı ile, atanmaları için gerekli şartları kaybettikleri veya durumlarının bu Kanunun 25 inci maddesine aykırı düştüğü anlaşılan ya da Kanunla verilen görevle ilgili olarak suç işledikleri mahkeme kararı ile sabit olan Kurul Başkan ve üyelerinin görevleri sona erer.

-Kurul, Başkan tarafından, Başkanın bulunmadığı izin, hastalık, yolculuk ve diğer hallerde İkinci Başkan tarafından yönetilir ve temsil edilir. Toplantıyı Kurul Başkanı veya yokluğunda İkinci Başkan yönetir ve karara bağlanacak gündemi toplantıdan önce belirleyerek Kurul üyelerine bildirir. Kurul üyeleri kendileri ve üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci dereceye kadar sıhrî hısımlarıyla ilgili olaylarda müzakere ve oylamaya katılamaz.

Düzenleyici Ve Denetleyici Kurumlar Hakkında Kanun Tasarısı 10. maddesine göre Kurulun görev ve yetkileri aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

a) Düzenlemek ve denetlemekle görevli olduğu sektör veya alanla ilgili ikincil düzenlemeleri yapmak ve kararlar almak, sektörde faaliyette bulunanlar arasında ortaya çıkan uyuşmazlıkları çözümlmek üzere arabuluculuk ve uzlaştırıcılık yapmak veya bu konularda hakemleri belirlemek,

b) Kurumun ana stratejisini, performans ölçütlerini, amaç ve hedeflerini, hizmet kalite standartlarını belirlemek, insan kaynakları ve çalışma

politikalarını oluşturmak, kurumun hizmet birimleri ve bunların görevleri hakkında öneride bulunmak,

c) Kurumun ana stratejisi ile amaç ve hedeflerine uygun olarak hazırlanan bütçesini görüşmek ve karara bağlamak,

d) Kurumun performansını ve malî durumunu gösteren raporları onaylamak,

e) Başkanın önerisi üzerine, başkan yardımcıları ve daire başkanlarını atamak,

f) Taşınmaz mal alımı, satımı, kiralanması konularındaki önerileri görüşüp karara bağlamak,

g) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Düzenleyici Ve Denetleyici Kurumlar Hakkında Kanun Tasarısı 12. maddesine göre Başkanın konumu kısaca aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir.

“ Kurul başkanı, kurumun da başkanı olup, genel yönetim ve temsilinden sorumludur. Bu sorumluluk, kurum çalışmalarının yürütülmesi, denetlenmesi, değerlendirilmesi ve gerektiğinde kamuya duyurulması görev ve yetkilerini kapsar.Başkana, yokluğunda ikinci başkan vekâlet eder.”

Düzenleyici Ve Denetleyici Kurumlar Hakkında Kanun Tasarısı 13. maddesine göre Başkanın görevleri aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.

a) Kurul toplantılarının gündemini, gün ve saatini belirlemek, toplantıları idare etmek, gündeme alınmayan başvurular hakkında gerekli işlemleri yapmak ve bunlara ilişkin olarak kurula bilgi vermek,

b) Kurul kararlarının yayımlanmasını veya tebliğini sağlamak, bu kararların gereğinin yerine getirilmesini temin etmek ve uygulanmasını izlemek,

- c) Hizmet birimlerinden gelen önerilere son şeklini vererek kurula sunmak,
- d) Kurulun belirlediği stratejilere, amaç ve hedeflere uygun olarak, kurumun yıllık bütçesi ile malî tablolarını hazırlamak,
- e) Kurul ile hizmet birimlerinin uyumlu, verimli, disiplinli ve düzenli bir biçimde çalışmasının en üst düzeyde organizasyonu ve koordinasyonunu sağlamak, kurum hizmet birimleri arasında çıkabilecek görev ve yetki sorunlarını çözmek,
- f) Yıllık faaliyet raporlarını hazırlamak, amaç ve hedeflere, performans ölçütlerine göre faaliyetlerin değerlendirmesini yaptırmak ve bunları kurula sunmak,
- g) Kurumun faaliyet gösterdiği alanda strateji, politikalar ve ilgili mevzuat ile kurum ve çalışanların performans ölçütleri hakkında çalışma ve değerlendirme yapmak,
- h) Kurumun diğer kuruluşlarla ilişkilerini yürütmek ve kurumu temsil etmek,
- i) Kurul tarafından atanması öngörülenler dışındaki kurum personelini atamak,
- j) Kurum başkanı adına imzaya yetkili personelin görev ve yetki alanını belirlemek,
- k) İdarî konulardaki diğer görevleri yerine getirmek.

3.3 PERSONEL

Bağlı kuruluş taslağında atama konusu, 23/4/1981 tarihli ve 2451 sayılı Kanun hükümleri dışında kalan memurlardan Daire Başkanları ve Hukuk Müşaviri, Enstitü Başkanının teklifi üzerine Başbakan veya görevlendireceği Bakanın, diğer personel ise Enstitü Başkanının onayı ile atanır, şeklinde düzenlenmiştir.

Kadroların tespiti, ihdası, kullanımı ve iptali ile kadrolara ilişkin diğer hususlar 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine bağlanmıştır. Bu düzenleme yeni kurulacak olan

bağlı kuruluşun personel konusunda mevcut yapısındaki düzenlemeden farklı hiçbir düzenleme getirmediğini görmekteyiz. Zira personel atamaları konusunda bakanlığa aşırı bağlı olması yeniden yapılanma sürecine hiçbir yenilik katmamaktadır.

Ayrıca taslakta, görevlerin yerine getirilmesinde Telif Hakları Uzmanı ve Telif Hakları Uzman Yardımcısı istihdam edileceği düzenlenmiştir. Telif hakları Uzman Yardımcılığına atanabilmek için, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde sayılan şartlara ek olarak başka nitelikler aramıştır. Telif Hakları Uzmanı ve Telif Hakları Uzman Yardımcılarının mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri, yarışma, yeterlik sınavı, yurt içi ve yurt dışında eğitilmeleri ve diğer hususlarının düzenlenmesini ise yönetmeliğe bırakmıştır.

Alternatif olarak hazırladığımız ilgili kuruluş taslağında personelin özlük hakları aşağıda düzenlenen hükümler dışında kamu iktisadi kuruluşlarının personel rejimine tabi tutulmasını uygun gördük.

- a)** Enstitünün ana hizmetlerini doğrudan doğruya yapan ve yürütenlerden yükseköğrenim yapmış olanlar 8 inci derecenin ilk kademesinden işe başlarlar, 1 inci derecenin son kademesine kadar yükselebilirler
- b)** Enstitüde çalışan personele ödenecek mahrumiyet zammı, 657 sayılı Kanuna tabi memurlar için tespit edilecek miktar ve şartlara uygun olmak kaydıyla Yönetim Kurulu tarafından bir yönetmelikle tespit edilir.
- c)** Kurum personeline hizmetin bütünlüğü ve ifa edilen görevin özelliği dikkate alınarak, en yüksek Devlet memuru aylığını (Ek gösterge dahil) geçmemek üzere, Kurum Yönetim Kurulunun teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca tespit olunan oran veya miktarlarda tazminat ödenir..
- d)** Enstitüde kadro karşılığı sözleşmeli personel çalıştırılabilir. Bunların kadro unvanları, sayısı, ücretlerinin taban ve tavanı ile diğer hususlar, Yönetim Kurulunun teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca belirlenir.

Türkiye Telif Hakları Enstitüsünde görevli kadrolu veya sözleşmeli personele, yılda dört aylık ücret tutarını aşmamak üzere Yönetim Kurulunun kararı ile ikramiye verilebileceği hususu düzenlenmiştir.

İlgili kuruluş taslağında personele, görevleri arasına giren konularda yurt içinde ve dışında eğitim, öğrenim ve ihtisas yapma imkanının sağlanacağı, bu maksatla kurslar açılacağı ve kendi maksatları için personel yetiştirmek üzere kendi kadrolu personeline burs verebileceği, hizmet içi eğitimlerde ya da hazırlayacağı seminerlerde, gerektiğinde yükseköğretim kurumlarının öğretim elemanlarından ve diğer eğitim kurumlarının öğretim görevlilerinden yararlanılabileceği hükümlerine yer verdik.

İlgili kuruluş taslağında da, enstitüde asli görevlerin yerine getirilmesinde Telif Hakları Uzmanlığı ve Telif hakları Uzman Yardımcılığı kadrosu aynı şekilde düzenlenmiştir.

İkinci bir alternatif olarak hazırlanan ilişkili kuruluş kanun taslağında personelin statüsünü farklı bir şekilde düzenleme gereği gördük. Kurum hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, idari hizmet sözleşmesi ile sözleşmeli olarak istihdam edilen personel eliyle yürütüleceği hükmünü koyduk. Düzenleyici Ve Denetleyici Kurumlar Hakkında Kanun Tasarısında kurum personel statüsünün çerçevesi aşağıdaki şekilde çizilmiştir.

” Kurumun başkan yardımcıları, daire başkanları, başkanlık müşavirleri ve meslek personeli kadro karşılığı sözleşmeli statüde istihdam edilir. Kadro karşılığı sözleşmeli çalışan kurum personeli ücret, malî ve sosyal haklar dışında; kurumun kadrolu diğer personeli ise her türlü hak ve yükümlülükleri yönünden 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tâbidir.

Kurum personeline ilişkin kadroların ihdası ve iptali ile kullanılmasına dair esas ve usuller, kuruluş kanununda yer alan cetvele göre kurul tarafından belirlenir.

Kurumun ana hizmet birimlerinde uzmanlık gerektiren işlerde meslek personeli çalıştırılması esastır. Ana hizmet, danışma ve yardımcı hizmet birimlerinde istihdam edilecek personelin nitelikleri başkanın teklifi üzerine kurulca belirlenir. Ancak, yönetici, müşavir ve meslek personeli unvanlarını haiz olmayan personelin oranı, kuruluş kanunu ekindeki cetvelde yer alan toplam kadro sayısının yüzde otuzunu geçemez.”

Taslakta kurum emrinde yeteri kadar uzman meslek personeli ile kariyer dışı ihtisas personeli çalıştırılabileceği, kurum personelinin ücret ve mali haklar dışında 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi olacağı, ihtiyaca uygun kuruluş ve kadro statülerinin düzenlenmesinde kurulun serbest olacağı ifadesini koyduk.

Telif Hakları uzman yardımcılığı ve telif hakları uzmanlığı ayrı ayrı düzenlenmiştir. Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar Hakkında Kanun Tasarısında meslek personeli ayrı bir maddede düzenlenmiştir.Buna göre ;

“ Meslek personeli, uzman ve uzman yardımcıları ile bankalar yeminli murakıpları ve yardımcılarında oluşur.

Kurumların kuruluş kanunlarında öngörülen usul ve esaslar dahilinde, uzman yardımcılığına ve bankalar yeminli murakıp yardımcılığına atanacaklar merkezî yarışma sınavıyla belirlenenler arasından seçilir.

Uzman yardımcılığı ve bankalar yeminli murakıp yardımcılığına atananlar, üç yıl çalışmak ve olumlu sicil almak kaydıyla Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından en az (C) düzeyinde yabancı dil puanı alması, yeterlilik sınavında başarılı olması ve konuları ile ilgili hazırlayacakları uzmanlık tezinin oluşturulacak jüri tarafından kabul edilmesi halinde uzman veya bankalar yeminli murakıpları olarak atanır ve bunlara bir defaya mahsus olmak üzere bir derece yükseltilmesi uygulanır. Mazereti olmaksızın tez hazırlamayan veya sınava girmeyen veya sınavda iki defa başarısız olanlar

durumlarına uygun kadrolara atanmak üzere Devlet Personel Başkanlığına bildirilir.”

Hazırladığımız taslakta, uzman yardımcılığına atananların, üç yıl çalışmak ve olumlu sicil almak kaydıyla konuları ile ilgili hazırlayacakları ya da daha önce hazırlamış oldukları uzmanlık tezinin Kurulca kabul edilmesi halinde "Telif Hakları Uzmanı" unvanını alacakları hükmüne yer verdik. Duyarlı ve kırılgan sektörlerin düzenlenmesi, gözetim ve denetiminden sorumlu kurum ve kurulların teknik alt yapıya sahip olması ve teknolojik gelişmelere paralel olarak alt yapının yenilenmesi zorunluluğu kadar, kurulan teknik alt yapıyı kullanabilecek uzman kişilerin görevlendirilmesi zorunluluğunu da dikkate aldık. Bu uzman kişilerin ayrıca teknolojik gelişmelere paralel olarak eğitimlerini sürekli yenilemeleri de gereklidir.

SONUÇ

Yönetimde yeniden yapılanma, temelde iki alanda yapılan düzenlemeleri kapsamaktadır.Bunlar;

- İdarenin yapısında, kuruluşunda yeniden yapılanmaya gidilmesi
- İdarenin işleyiş ve yönetim biçiminin (yöntemler, personel, malzeme, vb) yeniden yapılandırılmasıdır¹³.

Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi Raporunda¹⁴ idari reformların gerekliliği hakkında yapılan saptamalar oldukça önemlidir.Buna göre merkezi idarenin görevlerini yapamaması şu nedenlere dayanmaktadır.

- Mali olanakların yetersizliği
- Personel sisteminin yapısındaki aksaklıklar
- Yönlendirme ve gözetim yokluğu
- Örgütlenmedeki bozukluklar
- Kırtasiyecilik
- İyi düzenlenmemiş merkeziyetçilik.

Daha sonra, TODAİE tarafından “İdarenin Yeniden Düzenlenmesinin Genel Yönünü ve Stratejisini Saptama Projesi ” hazırlanmıştır.Proje 1971 de sonuçlanmıştır.Bu projede çok önemli ama teoride kalan değerlendirmeler yapmış, ancak uygulamada etkin değişimlere ivme kazandıracak bir başlangıç yapamamıştır¹⁵.

¹³ Nuri TORTOP, Eyüp G.İŞBİR, Burhan AYKAÇ,Yönetim Bilimi ,Yargı Yayınları , Ankara , 2000, S. 192.

¹⁴ Bu projenin kısa adı MEHTAP olarak bilinmektedir. 1962 yılında başlayıp 1963 te hazırlıkları tamamlanmış bir projedir.

¹⁵ Bayram COŞKUN, Türkiye’de Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma Tarihsel Geçmiş ve Genel Bir Değerlendirme ,Türk İdare Dergisi, 2003, S 13-44

1980 'li yılların sonuna doğru da kamu yönetiminde yeniden yapılanma amacına yönelik olarak kapsamlı bir proje olan Kamu Yönetimi Araştırma Projesi Sonuçlandırılmıştır¹⁶. Proje yürütülmüş ve proje 1991 yılında sonlandırılarak raporu yayımlanmıştır. Ancak bu proje bulguları kapsamlı ve sistematik bir biçimde uygulamaya aktarılamamıştır.

Bu projede saptanan sorunlara karşılık alınacak önlemler arasında aşağıda sayılan önlemler yer almıştır.

- Kamu görevlilerini siyasi etkinin dışında bırakıcı önlemler almak
- Kamu Yönetimi örgütünün bütününün gözden geçirilmesi ve kısa sürede pratik düzenlemelerin yapılması
- Devlet Memurları Kanunun ve diğer personel ile ilgili mevzuatın süratle ele alınması ve yeniden düzenlenmesi
- Kırtasiyeciliğin ve bürokratik formalitelerin azaltılması

Son dönem yeniden yapılanma çalışmalarına baktığımızda, KAYA projesinden sonra geniş çaplı bir yeniden yapılanma çalışmasına girilememiştir. Beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci beş yıllık kalkınma planlarında yeniden yapılanma olgusu yine gündemde olmaya devam etmiştir. VIII. BYKP da (2001 -2005) "Kamu hizmetlerinde etkinliğin Arttırılması " başlığı altında, ortaya şu saptamalar konmuştur.

- Kamu yönetiminde insan kaynaklarını, yönetsel ilkeleri ve işleyişi de içine alan bütüncül, köklü ve kalıcı bir değişim ihtiyacı devam etmektedir

¹⁶ Bu proje kısa adıyla KAYA projesi olarak bilinmektedir.

- Kamu kuruluşlarının amaçlarında, görevlerinde, görevlerin bölüşümünde, teşkilat yapısında, personel sisteminde, kaynaklarında, ve bunların kullanılış biçiminde ciddi aksaklıklar vardır ve bunların giderilmesi öncelikli konular arasındadır.
- Kamu kurum ve kuruluşlarında görev yetki ve sorumluluk dengesinin iyi kurulamamış olması örgütsel etkililiği zayıflatmaktadır.

2001 yılında " Türkiye 'de Saydamlığın Arttırılması ve Kamuda Etkin Yönetimin Geliştirilmesi " adlı bir rapor hazırlanarak Ocak 2002 'de Eylem Planı olarak Bakanlar Kurulunca karar altına alınmıştır. 2003 seçimleriyle işbaşına gelen 58. Hükümet bu eylem planını uygulamamış, kendi acil eylem planında "Kamu Yönetimi Reform " başlığı altında yeni bir çalışma başlatmıştır. Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı TBMM 'de görüşülmüş ve tasarının adı tez çalışmamızda sıkça değindiğimiz , " Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun Tasarısı " olarak değiştirilmiştir.Söz konusu tasarı halen tartışılmakla birlikte, kamu yönetiminde ve Türk idari yapısında önemli değişiklikler getirecek gibi görülmektedir. Ancak uygulamada çok ciddi sorunlara yol açacağı ve getirilmek istenen sistemin çok fazla zaman alacağı ortadadır.

Yukarıda bahsedilen yeniden yapılanma süreci, çalışmaların genelde teorik düzeyde kaldığını göstermektedir. Yönetimle ilgili ciddi sorunların varlığı hep gündemde olmuş, yeniden yapılanmanın gerçeğe dönüştürülmesi hep beklenen ve istenen bir çözüm olmuş ama sonuçta hazırlanan hiçbir teorik çalışma pratiğe aktarılamamıştır. En önemli sebep istikrarlı ve sürekli bir siyasi iradenin oluşturulamamasıdır.

Türkiye genelindeki idari yapı fotoğrafı ne kadar sorunlar ve çarpıklıklarla doluysa, bu organizmanın, sistemin tek bir parçası olan ve çalışma konumuz olan "Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü " de

aynı şekilde acil bir yeniden yapılanma çözümüne ihtiyaç duymaktadır. Türk İdari Yapısının geçmişi nasıl uygulamaya konulamayan yeniden yapılanma raporları ile doluyorsa, aynı şekilde "Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü" nün de kısa olan geçmişine baktığımızda hep yeniden yapılanma teorileri ile karşılaşırız. Türk siyasi hayatındaki süreksiz, istikrarsız ve kararsız tutum aynı şekilde özelde bu kurumun yönetimine de yansımıştır. Geçmişte bir takım çalışmalar yapılmış ama hep Bakanların, Genel Müdürlerin, Daire Başkanlarının yer değiştirmeleri sebebiyle ciddi bir ilerleme kat edilememiştir. Kurum yöneticilerinin "Fikri Haklar" ın korunmasının ciddiyetini anlamaları ve bu konuyu bakan ve başbakan düzeyindeki yöneticilere aktarmaları süreci hep başlamak üzereyken, talepler gerekli yerlere ulaşmadan malum son gerçekleşmiş ve yöneticiler değişmiştir. Bu kısır döngü hiçbir zaman değişmemiştir.

Kamu yönetimini değiştirmeye zorlayan önemli nedenlerden biriside artan ve çeşitlenen toplumsal istem ve beklentiler karşısında kamu kesimindeki performansın yetersiz kalmasıdır. Artık toplum yirmi yıl önceki gibi durağan bir toplum değildir. Toplum ortak gereksinimlerin karşılanması yönünde daha gözle görülür istemler, tepkiler, beklentiler içerisindedir. Bunda kuşkusuz bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı değişimin büyük payı vardır. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı ve sürekli olan bu gelişim fikri haklar, fikri mülkiyet alanını da aynı oranda etkilemektedir. Teknolojiden faydalanarak fikir ve sanat eserlerine ulaşanların sayısındaki artış, birer teknoloji ürünü olan bilgisayar programları ve bilişimin gelişmesiyle ortaya çıkan dijital haklar ve fikri haklar alanına girebilecek benzer diğer konular ele alındığında, bu gelişme karşısında bu hakları ve bu hakların kullanımını düzenleyen kurum olarak "Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü" toplumun beklentilerini karşılamaktan oldukça uzaktır. Yeniden yapılanma sorunu siyasi iktidarlar tarafından daha fazla ertelenmeden, tezimiz kapsamında önerdiğimiz modeller çerçevesinde veya diğer bir yöntemle bir an önce çözüme kavuşturulmalıdır .

Bu bağlamda, tez çalışmamız kapsamında birbirine alternatif olarak hazırlanmış olan üç kuruluş kanun taslağı, yeniden yapılanma sürecinde kullanılabilecek üç farklı seçeneği ortaya koymaktadır. Bir idari modelin belirlenmesi aşamasında, idarenin verdiği hizmetin niteliği önem arz etmekle birlikte, fikri mülkiyet alanında idarenin verdiği hizmetin tek bir model içine sokulması mümkün görülmemiştir. Eğer tek bir model verimliliği arttırmak açısından yeterli olabilseydi, o model üzerinde yoğunlaşılabilirdi. Ancak, tezimiz kapsamında incelemiş olduğumuz “Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü” tarafından verilen hizmetin çok yönlü olması sebebiyle, tezimiz kapsamında tek bir model önermek yerine üç idari örgütlenme modeli, eksi ve artıları ile değerlendirilmiştir.

KAYNAKÇA

AKDOĞAN, Abdurrahman . Kamu Maliyesi, Gazi Kitabevi, Ankara, 2003

AKINCI, Müslüm . Bağımsız İdari Otoriteler ve Ombudsman, Beta Yayınları, İstanbul, 1999

ARDIYOK, Şahin . Doğal Tekeller ve Düzenleyici Kurumlar, Türkiye İçin Düzenleyici Kurum Modeli, Rekabet Kurumu, Ankara, Şubat 2002

ASLAN, Onur Ender. Kamu Personel Rejimi - Statü Hukukundan Esnekliğe, TODAİE Yayını, Ankara , Mayıs 2005

ATAY, E.Ethem. “Fransız İdare Hukukunda Bağımsız İdari Otoriteler (BİO ‘lar) , Rekabet Kurumu Perşembe Konferansları 6, Ankara, Rekabet Kurumu Yayınları, Mart 2000, 51- 93

ATEŞ, Mustafa. “Avrupa Birliğinde Fikri Haklara İlişkin Düzenlemeler ve Türkiye”, Legal Dergisi, 2005, Sayı 4, 675- 685

AZRAK, Ülkü. “Dünyada ve Türkiye’de Bağımsız İdari Otoriteler ve İdarenin Yeniden Yapılanması Bağlamında Bunlara İlişkin Bazı Sorunlar ” in Bağımsız İdari Otoriteler, Rekabet Kurumu Yayınları, Ankara, 5 Kasım 2001, 19-27

BALCI, Yusuf ve YILMAZ, Arife .“Sınai Haklar Sistemi ve Türk Patent Enstitüsünün Rolü”, Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi, Legal Yayıncılık, 2005, Cilt 1, Sayı 2 , 315-330

BEGER, Gabriele .“Copyright Law in European Union with Special Reference to Germany ”,2004, www.emeraldinsight.com/researchregister, 119-131

BEŞİROĞLU, Akın. Düşünce Ürünleri Üzerindeki Haklar, Beta Yayınları, İstanbul, 2004

ÇELİK ŞEHİRALİ, Feyzan . Sınai Haklar Nihai Raporu Taslağı Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Dokuzuncu Kalkınma Planı Fikri Mülkiyet Hakları Özel İhtisas Komisyonu, Ankara, Kasım 2005

ÇOLAK, Nusret İlker. Avrupa Birliği Uyum Sürecinde İdari Reformlar İngiltere ve Türkiye, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Mayıs 2005

DARDAĞAN, Esra. Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Haklardan Doğan Kanunlar İhtilafı, Betik Yayıncılık, 2000

DURAN, Lütfi. “ Türkiye’de Bağımsız İdari Otoriteler “, Amme İdaresi Dergisi, Cilt 30, Sayı 1, Mart 1997 , 3-10

DÜREN, Zeynep .2000’li Yıllarda Yönetim, Alfa Yayınları, Şubat 2000

EMEK, Uğur. “İmtiyaz Sözleşmelerinden Doğal Tekellerin Düzenlenmesine”, Hukuk ve Ekonomi Perspektifinden Uluslararası Tahkim ve Kamu Hizmeti, Editör : Ali Ulusoy, Liberte Yayınları, 2001, 23-35

EREL, Şafak .Türk Fikir ve Sanat Hukuku, İmaj Yayıncılık, Ankara, Mart 1998

GERAY, Haluk ve başkaları. Enformatik Alanında Düzenleyici Kuruluşlar ve Yeni Politikalar, TÜBİTAK, Ankara, 1996

GÖZLER, Kemal. İdare Hukuku Dersleri, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa, 2002

GÖZLER, Kemal. İdare Hukuku, Ekin Kitabevi Yayınları, Cilt 1, Bursa, Nisan 2003

GÖZÜBÜYÜK, Şeref. Yönetim Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara, Mayıs 2002

GÖZÜBÜYÜK, Şeref. Türkiye'nin Yönetim Yapısı, Turhan Kitabevi, Ankara, Ağustos 2004

GÖZÜBÜYÜK, Şeref ve T. AKILLIOĞLU .Yönetim Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara ,1992

GÖZÜBÜYÜK, Şeref –TAN, Turgut. İdare Hukuku Genel Esaslar, 3.Bası, Turhan Kitabevi , Ankara, 2004

GÜNDAY, Metin.İdare Hukuku, İmaj Yayıncılık, Ankara ,Aralık 2003

GÜNDAY, Metin .“Dünyada ve Türkiye’de Bağımsız İdari Otoriteler ve İdarenin Yeniden Yapılanması Bağlamında Bunlara İlişkin Bazı Sorunlar”, Bağımsız İdari Otoriteler, Rekabet Kurumu Yayınları, Ankara, 5 Kasım 2001, 73-79

KAMPELMAN, Max M. “The United States and International Copyright”, The American Journal of International Law, Vol 41 No :2, 2006, www.jstor.org/journals/asil.html , 406 - 429

KHAN, B .Zorina & Sokoloff Kenneth L. “History Lessons, The Early Development of Intellectual Property Institutions in the United States ” The Journal Of Economic Perspectives, 2001, Vol:15, No:3, www.jstor.org/journals/aca.html, 233-246

KARAKUZU BAYTAN, Dilek . Fikri Mülkiyet Hukuku, Kavramlar, Beta Yayınları, İstanbul, 2005

MATTHEWS, Brander . "The Evolution of Copyright " Political Science Quarterly, 2006, Vol.5, No :4 , [www.jstor.org/ journals/ aps.html](http://www.jstor.org/journals/aps.html), 583 - 602

ÖRNEK, Acar. Kamu Yönetimi, Metinler Matbaacılık, İstanbul Üni.İktisat Fakültesi, İstanbul, Nisan 1998

ÖZCAN, Mehmet .Avrupa Birliğinde Fikri ve Sınai Haklar, Nobel Yayın Dağıtım, 2003

ÖZAY, İlhan. Günışığında Yönetim, Filiz Kitabevi, İstanbul, Ekim 2004

ÖZTÜRK, Ebru. Türk İdare Sisteminde Rekabet Kurumunun Yeri ve Diğer Bağımsız Otoritelerle Karşılaştırılması, Rekabet Kurumu Uzmanlık Tezleri Serisi, Ankara, 2003

POLATOĞLU, Aykut. "Türk Kamu Yönetim Sisteminin Yeniden Örgütlenmesi Üzerine Düşünceler", Amme İdaresi Dergisi, C 36, Sayı 4, Aralık 2003, 1- 16

SANCAKDAR, OĞUZ. "İdare Hukuku Yönüyle BDDK 'nın Kısa bir Değerlendirmesi " , Amme İdaresi Dergisi, Cilt 34 , Sayı 4, Aralık 2001, 97-136

SARİİBRAHİMOĞLU, Y.Selim ve başkaları. Telekomünikasyon, Bankacılık, Enerji Sektöründe Üst Kurullar ve Rekabet, Sarıbrahimoğlu Hukuk Bürosu, Ankara , 2002

SCHATZ, Ulrich."Avrupa Patent Sistemi ", Türkiye'de ve Dünyada Sınai Mülkiyet Koruması Uluslararası Konferansı, Bildiriler, İstanbul TPE Yayını, 71-79

SEZEN , Serije. Türk Kamu Yönetiminde Kurullar , TODAİE Yayını ,Ankara, Mart 2003

SULUK, Cahit.Telif Hakları ve Korsanlıkla Mücadele, Hayat Yayıncılık, 2004

SULUK, Cahit ve A.ORHAN. Uygulamalı Fikri Mülkiyet Hukuku, Arıkan Yayınları, İstanbul, Eylül 2005

TAN, Turgut. " Bağımsız İdari Otoriteler veya Düzenleyici Kurullar", Amme İdaresi Dergisi , Cilt 35, Sayı 2 , Haziran 2002 , 11- 37

TEKİNALP, Ünal . Fikri Mülkiyet Hukuku, Beta yayınları, İstanbul, Eylül 2004

UÇAROL, Tuncer. Cumhuriyetimizin 75.yılında Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Yayınları, Ankara, Mart 1999

ULUĞ, Feyzi ."Yönetimde Yeniden Yapılanma ve Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı Üzerine Eleştirel Bir Bakış ", Amme İdaresi Dergisi, Cilt 37, Sayı 1, Mart 2004, 1- 28

ULUSOY, Ali."Regülasyon Kurumları Hakkında Genel Bir Değerlendirme", İlhan ÖZAY, Günışığında Yönetim, Filiz Kitabevi, İstanbul, Ekim 2004, 139-150

ULUSOY, Ali."Yeni Anayasal Durumda Kamu Hizmeti ve Kamu Hizmetlerinin Görülüş Usulleri Kavramları ", Hukuk ve Ekonomi Perspektifinden Uluslararası Tahkim ve Kamu Hizmeti, Editör : Ali Ulusoy, Liberte Yayınları, 2001, 1 – 22

ULUSOY, Ali. "Türk İdare Sistemi İçerisinde Rekabet Kurumunun Yeri ", Perşembe Konferansları 2, Rekabet Kurumu Yayınları, Ankara, Kasım 1999, 3-30

USTA, Sefa ve ALTINIŞIK, İsa . "Bağımsız Düzenleyici Kurullar: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu, 1 Nisan 2005, www.kto.org.tr/tr/dergi

WATKINS, Judy . "Changes in UK Copyright Law, Implications for Document Delivery" in Interlending & Document Supply, 2003, Vol:31 No:1, www/emeraldinsight.com/0264-1615.htm, 22-24

YALÇINER, Uğur G. "Türk Sınai Mülkiyet Sisteminin Geçmişi, Bugünü ve Yarını", Türkiye'de ve Dünyada Sınai Mülkiyet Koruması Uluslararası Konferansı, Bildiriler, Haziran 97, İstanbul, TPE yayını, 11-30

YALÇINER, Uğur G. Sınai Mülkiyetin İlkeleri, Yalçiner Danışmanlık, Ankara, 2000

YILDIRIM, Turan. Türkiye'nin İdari Teşkilatı, Alkım Yayınları, İstanbul, Mart 2005

YILMAZ, Abdullah – ÖKMEN, Mustafa. Kamu Yönetimi, Gazi Kitabevi, Ankara, Şubat 2004

EKLER

1.TELİF HAKLARI VE SİNEMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜNÜN BAĞLI KURULUŞ ŞEKLİNDE YENİDEN YAPILANDIRILMASI İÇİN ÖNERİLEN KURULUŞ KANUNU TASLAĞI

TÜRKİYE TELİF HAKLARI ENSTİTÜSÜ KURULUŞ, TEŞKİLAT VE GÖREVLERİ HAKKINDA KANUN TASARISI TASLAĞI¹

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç ve Tanımlar

Amaç

Madde 1-Bu kanunun amacı; Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı² kamu tüzel kişiliğine haiz özel bütçeli Türkiye Telif Hakları Enstitüsünün³ teşkilat, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Tanımlar

Madde 2- Bu Kanunda geçen

a) Bakanlık

:Kültür ve Turizm Bakanlığı'nı

¹ Türkiye Telif Hakları Enstitüsü Kuruluş, Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Taslağı hazırlanırken mevcut düzenleme olan 3046 sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında Kanun yerine, Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun Tasarısı dikkate alınmıştır.

² İdari teşkilatlanma açısından bir kuruluşun bir bakanlığın bağlı kuruluşu olması ve bunun yanı sıra ayrıca kamu tüzel kişiliğine sahip olması mümkün görünmemekle birlikte, bazı kuruluş kanunlarında bağlı kuruluşların kamu tüzel kişiliğine haiz olduğuna dair düzenlemeler görülmektedir.

³ İsim olarak "Telif Hakları Enstitüsü" nün seçilmesinin en temel sebeplerinden biri olarak, kurulacak olan kurumun primer misyonunun , fikri haklar konusunda gerek kendi çalışanlarını eğitmek, gerek kamuoyunu bilinçlendirmek, gerekse sektörün bileşenleri konumundaki diğer inisiyatif sahibi kişi ve oluşumları eğitmek olması gösterilebilir.Telif kelimesi, fikri haklar alanı içinde incelenen alt bir başlık olmasına rağmen, alışıl gelmiş ve yaygın bir kullanım olması sebebiyle kurum isminde kullanılması uygun görülmüştür.

- b) **Enstitü** :Türkiye Telif Hakları Enstitüsü'nü
c) **Başkan** :Türkiye Telif Hakları Enstitüsü Başkanını
d) **Yönetim Kurulu** :Türkiye Telif Hakları Enstitüsü Yönetim Kurulunu,
e) **Başkan Yardımcıları** :Türkiye Telif Hakları Enstitüsü Başkan Yardımcılarını ⁴

f) **Korsanla Mücadele ve Koordinasyon Kurulu** : Fikri Haklar ihlallerinin önlenmesine ilişkin kanun, tüzük ve Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe girecek yönetmelik taslaklarını değerlendirmek, ve uygulamayla ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon sağlamak amacıyla kurulacak olan Kurulu ,

g) **Temsilcilik** :Merkeze bağlı İstanbul temsilciliğini ve ileride kurulabilecek temsilcilikleri, ⁵

h) **Fikri Haklar**:Eser sahipleri ve eser sahiplerinin hakları ile bağlantılı hak sahiplerinin 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda tanımlanan mali ve manevi hakların tümünü

i) **Meslek Birlikleri**:Eser sahibi ve eser sahibinin haklarıyla bağlantılı hak sahiplerinin haklarının takibi , ürünlerin kullanımından doğan gelirlerin tahsili ve bu gelirlerin hak sahiplerine dağıtımını sağlayan 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri kanununun 2,3,4,5,6, ve 80 inci

⁴ 5227 sayılı Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun Tasarısı 28.maddede hiyerarşik kademeler düzenlenmiştir. Buna göre başkandan sonra başkan yardımcılığı gibi bir kademe bu maddede düzenlenmemiştir. Ancak Tasarının 17.maddesi son cümlesine baktığımızda , ".....başkanlık ve genel müdürlük şeklinde kurulan bağlı kuruluşlarda en çok üç başkan yardımcılığı ve genel müdür yardımcılığı kadrosu ihdas edilebilir." ifadesini görmekteyiz.

⁵ KYTYHHK 'un 22 maddesi "Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşların il ve ilçelerde tek bir taşra teşkilatı kurmaları esastır." Hükmünü içermektedir.Ayrıca yine aynı tasarının 24.maddesinde şu ifadeyi görmekteyiz." Bağlı kuruluşlar ,merkez teşkilatı ile istisnai ve zorunlu hallere münhasır olmak üzere ihtiyaca göre kurulan taşra teşkilatından oluşur.Bağlı kuruluşların taşra teşkilatı kanunla kurulur "

maddeleri kapsamında 42. maddesi gereğince kurulan tüzel kişiliğe haiz kuruluşları,⁶ ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

TEŞKİLAT, GÖREVLER VE YETKİLER

Teşkilat Yapısı

Madde 3- Enstitü merkez teşkilatı ile doğrudan merkeze bağlı İstanbul temsilciliğinden ⁷oluşur. Bu kanun kapsamına giren faaliyetlerin yoğun olduğu bölgelerde bakan onayı ile yeni temsilcilikler kurulabilir. Temsilciliklerin birimleri ile çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenir.

Enstitünün merkez teşkilatı, ana hizmet, danışma ve yardımcı hizmet birimlerinden oluşur.⁸

Görev ve Yetkiler⁹

Madde 4-Enstitü, ülkemizde nitelikli fikir ve sanat eseri üretimine elverişli şartları oluşturarak bilgi toplumuna, kültür yaşamına ve ülke ekonomisine katkıda bulunmak amacıyla aşağıda sayılan görevleri yerine getirir.

⁶ Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan izin alarak kurulmuş meslek birlikleri şunlardır;

BESAM, İLESAM, EDİSAM, ANASAM, MESAM, MSG, SETEM, SESAM, BSB, GESAM, MÜYAP, MÜYORBİR, OYUNCUBİR, SESBİR, TOMB, RATEM, TESİYAP,

⁷ Temsilcilik kelimesi taşra teşkilatını ifade etmektedir. Temsilcilik ifadesi yerine farklı ifadeler seçilebilir.

⁸ KYTYHKT 'ın Bağı Kuruluşlarla ilgili 24. maddesi " Bağı Kuruluşların Ana hizmet, danışma ve yardımcı hizmet birimleri 18.madde ile bakanlık merkez teşkilatına ilişkin diğer hükümler göz önünde bulundurularak hizmet özelliklerine göre kuruluş kanunlarında belirlenir." İfadesini taşımaktadır.

⁹ Kurum için öngördüğümüz idari yapılar değişiklik gösterse de kurumun görevleri ve kurum bünyesindeki ana hizmet birimlerinin , danışma ve yardımcı hizmet birimlerinin görevleri çok fazla değişmemektedir. Hazırladığımız üç taslakta bu bölümleri birbirine benzer şekilde düzenlememiz gerekti. Birbirinin tekrarı gibi görünse de taslakların bütünlüğü açısından bu bölümleri her taslakta yeniden ele almamız gerekti.

- a) Fikri mülkiyet haklarıyla ilgili yasal düzenlemelerin yürütülmesini sağlamak ve gerekli idari ve yasal düzenleme çalışmalarını gerçekleştirmek,
- b) Fikri mülkiyet haklarıyla ilişkili alanlarda faaliyet gösteren yerli ve yabancı sektörleri takip ederek değerlendirmeler yapmak,
- c) Ulusal ve uluslararası piyasalarda fikri mülkiyete konu ürünlerin korunması sağlanarak sektör üzerindeki bozucu etkilerin ortadan kaldırılması ile bu alanda faaliyet gösterecek yerli ve yabancı girişimcileri desteklemek,
- d) Fikri haklara konu olan eserler üzerindeki hakların devrine ilişkin takip sistemi oluşturmak ve bu hakların korunmasını temin edecek denetim mekanizması meydana getirmek suretiyle ihlalleri tespit etmek ve bu ihlallere ilişkin tedbirleri almak,
- e) Uluslararası standartlara uyumlu, 5846 sayılı Kanunda belirlenen bazı eser grupları için zorunlu ve bazı eserler için isteğe bağlı kayıt-tescil sistemini oluşturmak ve geliştirmek,
- f) Türkiye'yi uluslararası kuruluşlar nezdinde temsil etmek, fikri mülkiyet hakları ile ilgili uluslar arası anlaşmaların hazırlanmasına katkıda bulunmak ve uygulanmasını sağlamak,
- g) Fikri mülkiyet hakları alanında ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak arşiv, kütüphane, bilgi ve dokümantasyon merkezi oluşturmak
- h) Kamuoyu duyarlılığını ve desteğini arttırmaya ve kamuoyunu bilinçlendirmeye yönelik çalışmalar yapmak ve fikri mülkiyet haklarıyla

ilgili periyodik olarak dergi, gazete, bülten, istatistik çıkarılması gibi çalışmalar yapmak

- i) Kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan kuruluşlardan gerekli bilgi ve belgeleri istemek
- j) Meslek birliklerinin yasal düzenlemelere uygun olarak kurulmalarını ve etkin bir biçimde çalışmalarını sağlamak, idari ve mali açıdan denetimini yapmak
- k) Fikri mülkiyet alanında her türlü eğitim ve seminer programlarını hazırlamak, uygulamak ve görev alanına giren konularda akademik çalışmaları desteklemek
- l) Enstitünün vereceği hizmetler karşılığında alınacak ücret çizelgesini hazırlamak, kurumun iş ve işlemlerinin yürütülmesinde gereksinim duyulan bilgi-işlem altyapısı ve teknik altyapıyı oluşturmak
- m) Gelir ve giderleri tespit etmek suretiyle bütçeyi hazırlamak, uygulamak ve gerektiğinde yeni gelir kaynakları oluşturmak
- n) 5846 sayılı kanun ve ilgili diğer kanunlarla öngörülen benzeri görevleri yerine getirmek ,

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ORGAN VE BİRİMLER

Madde 5- Enstitü aşağıdaki organ ve birimlerden oluşur;

- g) Yönetim Kurulu

- h) Korsanla Mücadele Koordinasyon Kurulu¹⁰
- i) Enstitü Başkanlığı¹¹
- j) Ana Hizmet Birimleri
- k) Danışma Birimleri
- l) Yardımcı Hizmet Birimleri

Yönetim Kurulu

Madde 6-Yönetim Kurulu Enstitünün en yüksek düzeyde yönetim ve karar alma organıdır.

Yönetim Kurulu Enstitü Başkanı, iki Başkan Yardımcısı, ¹² Hukuk Müşaviri ile fikri haklar alanında eserleri ve bilgi birikimi öğreti ve uygulamada kabul görmüş olan kişiler arasından Kültür ve Turizm Bakanınca belirlenecek üç üyeden olmak üzere yedi kişiden oluşur.

Enstitü Başkanı aynı zamanda Yönetim Kurulu Başkanıdır.

¹⁰ KYTİYYHKT' 27.maddesi Enstitü taslağımız için uygun gördüğümüz kurullar için dayanak teşkil edecek nitelikte görünmektedir. Şöyleki; " Bakanlıklar da, bakanlık stratejilerinin amaç ve politikalarının belirlenmesine bakanlık hizmet ve teşkilatının geliştirilmesine, bakanlık faaliyetlerinin performans sonuçlarının değerlendirilmesine yardımcı olmak üzere Strateji geliştirme Kurulu oluşturulur. Kurul Bakanlık müsteşarının başkanlığında, bakanlıkların kuruluş kanunlarında belirtilen birim amirlerinden oluşur ve konu ile ilgili kişiler, kamu veya özel kuruluş ve sivil toplum örgütü temsilcileri çağrılabilir. Kurulun Sekreteryâ hizmetleri Strateji Geliştirme Başkanlığınca yürütülür. Ayrıca bakanlıklarda ve bağlı kuruluşlarda görevleri ve teşekkül tarzı kuruluş kanunlarında gösterilmek kaydıyla sürekli kurullar oluşturulabilir."

¹¹ KYTİYYHKT 'sı 28.maddesinde hiyerarşik kademeler ve birim ünvanlarını düzenlemiştir. Buna göre, başkanlık şeklinde ki bağlı kuruluşlarda Daire Başkanlığı ve Müdürlük dışında herhangi bir alt yapılanma öngörülmemiştir.3046 sayılı Kanunda Bağlı Kuruluşlar için, Genel Müdürlük, Daire Başkanlığı, Şube Müdürlüğü, Şeflik , Memurluk şeklinde bir hiyerarşik yapılanma öngörülmüştü.

¹² KYTİYYHKT 17.madde c bendindeki ifade doğrultusunda, başkan yardımcılığı kadrosunun kurulabileceği anlaşılmaktadır. Tasarıdaki ifade şu şekildedir ;"Bakanlık merkez teşkilatında 28.maddenin birinci fıkrasının a ve b bentlerinde gösterilenler dışında hiyerarşik kademe teşkil edilemez. Ancak birim ve personel sayısı dikkate alınarak bakanlıklardan sadece merkez teşkilatı bulunanlar ile müsteşarlık şeklinde kurulan bağlı kuruluşlardan en çok üç , diğer bakanlıklarda en çok beş müsteşar yardımcılığı ; başkanlık ve genel müdürlük şeklinde kurulan bağlı kuruluşlarda en çok üç başkan yardımcılığı ve genel müdür yardımcılığı kadrosu ihdas edilebilir.

Enstitü Başkanı ve Başkan yardımcıları Kültür ve Turizm Bakanının önerisi üzerine Bakanlar Kurulunca atanır¹³.

Yönetim Kurulu üyelerinin görev süreleri beş yıl olup, görev süresi dolan üyeler yeniden atanabilir. Herhangi bir nedenle boşalan yönetim Kurulu üyeliğine yukarıda öngörülen yöntemle uygun olarak en geç bir ay içinde atama yapılır.

Yönetim Kurulunun Toplantı Usul ve Esasları

Madde 7- Yönetim kurulu, başkanın belirleyeceği tarihte ayda en az bir kez olağan toplanır. Kurul üyelerinin yarısından fazlasının yazılı başvurusu üzerine, başkan tarafından olağanüstü toplantıya çağırılır.

Başkanın bulunmadığı hallerde toplantılara başkanın görevlendireceği başkan yardımcılarında biri başkanlık eder.

Toplantılar, Yönetim Kurulu üye tam sayısının salt çoğunluğu ile yapılır.

Kararlar, toplantıya katılan üyelerin çoğunluğu ile alınır.

Yönetim Kurulunun görev ve yetkileri

Madde 8- Yönetim Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

¹³ Bağlı kuruluş yapılanması aslında tez çalışmamız boyunca açıklamaya çalıştığımız etkin ve nispeten siyasi telkinden arındırılmış bir idari yapılanma için uygun görülmemektedir. Bağlı kuruluşlar eğer kamu tüzel kişiliğine sahip kılınmadan oluşturuluyorsa zaten, Bakanlık ana hizmet birimi ile eşdeğer bir şekilde hiyerarşi denetimine tabi tutuluyor. Ancak kamu tüzel kişiliği şeklinde oluşturuluyorsa, Bakanlığın idari vesayet denetimine tabi tutuluyor ise de bu denetim uygulamada hiyerarşi denetiminden pek farklı olamıyor. Başkan ve yardımcılarının yine bağlı bulunduğu Bakan tarafından atandığı bir kurumda, gerçek anlamda etkinlik sağlanamıyor. Bu anlamda diğer iki taslağımızda ilgili kuruluş ve ilişkili kuruluş yapıları da değerlendirilmeye çalışılmaktadır.

- a) Yönetmelik, tebliğ ve genelgeler gibi benzeri düzenlemelerden gerekli olanların Resmi Gazetede yayımlanmasını sağlamak,
- b) Telif Hakları Enstitüsü 'nün görev ve hizmetlerine ilişkin temel ilke ve amaçları belirlemek ,
- c) Enstitü organları, hizmet birimleri arasında organizasyonu ve koordinasyonu sağlamak, bunların uyumlu, disiplinli ve düzenli biçimde çalışmasını gözetmek
- d) Telif Hakları Enstitüsü'nün, yıllık bütçesi ile gelir-gider kesin hesabını ve faaliyet raporunu hazırlamak, enstitü bütçesinin uygulanmasını, gelirlerin toplanmasını ve harcamaların yapılmasını sağlamak
- e) Kurumun çalışma usul ve esaslarıyla, personel politikasını tayin ve tespit etmek, uygulanmasını izlemek,
- f) Enstitü personelinin atamalarını yapmak
- g) Görev alanına giren konularda taşınır ve taşınmaz mal satın almak, yaptırmak, satmak, kiralamak, rehin ve ipotek tesis etmek üzere gerekli işlemleri yerine getirmek,
- h) Görevleri ile ilgili olarak ihtiyaç duyduğu konularda araştırma, teknik inceleme, etüt, proje ve bunlarla ilgili her türlü mal ve hizmetlerin sağlanması gibi işleri yerli ve yabancı gerçek ve tüzel kişilere sözleşme veya pazarlık suretiyle yaptırmak ve bu konularla ilgili mal ve hizmet satın almak,
- i) Enstitü Faaliyetleri hakkında denetleme raporlarını incelemek, gereken tedbirleri almak ,

- j) Verilecek hizmetler karşılığında alınacak ücretleri tespit etmek,
- k) Hazırlanan yönetmelikleri karara bağlamak,
- l) Kanun ve Yönetmeliklerle verilen diğer görevleri yürütmek.

Korsanla Mücadele Koordinasyon Kurulu

Madde 9- Fikri hak ihlallerinin önlenmesine ilişkin kanun, tüzük ve Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe girecek yönetmelik taslaklarını değerlendirmek ve uygulamayla ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon sağlamak üzere Korsanla Mücadele Koordinasyon Kurulu oluşturulmuştur.

Koordinasyon kurulu Enstitü Başkanının başkanlığında, İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Gümrük Müsteşarlığı, Türk Patent Enstitüsü'nden ilgili birer üye, tüm Meslek Birliklerini temsilen bir üye olmak üzere toplam yedi üyeden oluşur.

Görüş ve bilgilerine gerek duyulan kurum ve kuruluşların temsilcileri oy hakkı olmaksızın Koordinasyon Kuruluna çağrılabilir.

Koordinasyon Kurulu ayda en az bir defa toplanır.

Koordinasyon Kurulunun çalışmaları için yapılacak giderler Kurum bütçesine konulacak ödeneklerden karşılanır.

Korsanla Mücadele ve Koordinasyon Kurulunun Görevleri

Madde 10-Korsanla Mücadele Koordinasyon Kurulu' nun görevleri şunlardır;

- a) Fikri mülkiyet ihlallerini tespit etmek, değerlendirmek ve bu ihlallerin çözümüne ilişkin öneriler getirmek ,

- b) Fikri mülkiyet sisteminin takibi için gerekli olan teknik alt yapının oluşturulması yönünde her türlü plan, proje değerlendirmesi yapmak, bunları teşvik etmek ve ortak bir bilgi ağı sistemi oluşturmak için gerekli her türlü mal ve hizmet alımını sağlamak,
- c) Konuyla ilgili hazırlanması gereken yönetmelik, genelge, tebliğ gibi düzenlemelerin oluşumunda görüş bildirmek.
- d) Korsanla mücadele ve fikri mülkiyet alanında faaliyet gösteren tüm kurum ve kuruluşlar arasında eşgüdüm sağlamak

Enstitü Başkanlığı

Madde 11- Enstitü Başkanı, Enstitünün en üst amiri olup, Enstitünün icraatından ve emri altındakilerin faaliyet ve işlemlerinden sorumludur. Bu kanun ile Enstitüye verilen görevler Yönetim Kurulunun kararları doğrultusunda, Başkan tarafından yürütülür.

Başkanlık Başkan ve iki başkan Yardımcısından oluşur.

Enstitü Başkanı beş yıl süre ile Kültür ve Turizm Bakanının önerisi üzerine Bakanlar Kurulunca atanır. Görev süresi dolanlar yeniden atanabilirler. Herhangi bir nedenle boşalan Başkan ve Başkan Yardımcılıklarına en geç bir ay içinde atama yapılır. Atanan kişi öncekinin görev süresini tamamlar.

Enstitüde, Enstitü başkanına yardımcı olmak üzere en fazla iki Başkan Yardımcısı atanabilir.

Başkan Yardımcıları Enstitü hizmetlerini, Başkanın talimatları doğrultusunda, mevzuat hükümlerine, Enstitünün amaç ve politikalarına, stratejik planına uygun olarak yürütür.

Başkanın Görevleri

Madde 12- Başkan ;

- a) Enstitüyü Anayasaya, kanunlara, hükümet programına ve Bakanlar Kurulunca belirlenen politikalara uygun olarak yönetir.
- b) Enstitünün görev alanına giren hususlarda yönetim kurulunca geliştirilen politika, strateji ve amaçlar doğrultusunda uygulamayı koordine eder, izler ve değerlendirir.
- c) Enstitünün faaliyetlerini, işlemlerini denetler, yönetim sistemlerini gözden geçirir, Enstitünün yapısı ve yönetim süreçlerinin etkinliğini gözetir, yönetimin geliştirilmesini sağlar.
- d) Faaliyet alanına giren konularda kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği ve koordinasyonu sağlar, ulusal ve uluslararası tüm etkinliklerde Enstitüyü temsil eder.

Ana Hizmet Birimleri ¹⁴

Madde 13- Genel Müdürlüğün ana hizmet birimleri şunlardır:

- a) Fikri Hakları İzleme ve Kayıt Tescil Dairesi Başkanlığı
- b) Meslek Birlikleri ve Denetleme Dairesi Başkanlığı
- c) Proje Değerlendirme ve Sektörel Destekleme Daire Başkanlığı
- d) Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Daire Başkanlığı,
- e) İletişim, Dokümantasyon ve Yayın Daire Başkanlığı.

¹⁴ KYTYHHKT 24.madde bağlı kuruluşlara ilişkindir. Bu maddeye göre bağlı kuruluşların ana hizmet ,danışma ve yardımcı hizmet birimleri 18.madde ile bakanlık merkez teşkilatına ilişkin diğer hükümler göz önünde bulundurularak hizmet özelliklerine göre kuruluş kanunlarında belirlenir. Ayrıca, bağlı kuruluşlarda temel görev ve hizmetlerin bir gereği olarak, kurum dışı işyeri, mükellef veya üçüncü kişi ve kuruluşlara yönelik olmak üzere, kuruluş kanunlarında belirtilmek şartıyla ana hizmet birimi şeklinde rehberlik ve denetim birimi oluşturulabilir.

Fikri Hakları İzleme ve Kayıt Tescil Dairesi Başkanlığı

Madde 14-Fikri Hakları İzleme ve Kayıt Tescil Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır;

- a) 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ve 3257 sayılı Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanunu ile ilgili alt mevzuat çerçevesinde; bil-kod ve yapımcı kodu tahsis etmek
- b) Fikri hakların ihlaline konu olan suçlar hakkında yapılan kovuşturma ve yargılamalarda delil niteliğini haiz taşıyıcı materyallerin fiziki denetimini yapmak
- c) Söz konusu taşıyıcı materyallere tespit edilmiş eserlerin kayıt-tescil edilip edilmediğini belirlemek,
- d) İşbu taşıyıcı materyallerin hak takipliği açısından önem arz eden orijinal bandrolleri taşıyıp taşımadıklarını incelemek ve bu materyallerin işaretlemelerinin ilgili mevzuata uygun olup olmadığının tetkik etmek,
- e) Eserlerin tespit edildiği nüshaların ilgili mevzuata uygun çoğaltılıp çoğaltılmadığını araştırmak, piyasaya arz edilmiş eserlere dair hak sahipliklerini tespit etmek, bu bağlamda eser işletme belgelerini incelemek ve bu tespit ve incelemeye dair edinilen bilgiyi ilgili savcılık ve/veya mahkemelere bildirmek,
- f) Fikri hakların ihlaline konu suçlara ilişkin yapılan soruşturma ve yargılamalarda ilgili savcılık ve/veya mahkemelerin talep ettiği her türlü bilgi ve belgeyi temin ederek ilgili savcılık ve/veya mahkemeye göndermek,

g) Sinema ve müzik eserlerinin kayıt ve tesciline dair ve ayrıca sinema ve müzik eserlerine tahsis edilmiş eser işletme belgelerine dair ilgili şikayetleri incelemek, çözüme kavuşturmak,

h) Kamu kurum ve kuruluşlarının fikri hakların takibine ilişkin soru, istek ve müracaatları hakkında gerekli işlemleri yapmak,

i) 3257 sayılı Kanun uyarınca kurulmuş olan fiziki denetim komisyonları ile 5846 sayılı Kanun uyarınca kurulmuş olan denetim komisyonlarının periyodik olarak gönderdiği raporlara dair istatistiki çalışmalar yapmak ve söz konusu raporları dosyalamak,

j) Valiliklerce ve mahkemelerce yasaklanan eserlerin listesini tutmak,

k) Fikri hakların takibine dair kamu ve özel sektör kurum ve kuruluşları, firmalar ve şahısların bilgi ve belge taleplerini karşılamak,

l) Fikri haklara dair geleneksel araçlara ek olarak elektronik posta yoluyla bilgilendirme yapmak,

m) Mahkemelerde bilirkişilik yapmak,

n) Fikri haklara dair icra ve haciz işlemlerini takip etmek,

o) Kitap bandrollerine dair arşivleme yapmak ,

p) Diğer kurum ve kuruluşlar ile şahısların talebi üzerine kitaplar için tahsis edilen bandrollere dair her türlü bilgi ve belgeyi hazırlamak ve talep sahiplerine iletmek.

r) 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 5101 sayılı Kanun ile değişik 13 üncü maddesi ve 14.10.2002 tarih ve 24936 sayılı Resmi

Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Kayıt ve Tescil Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” uyarınca, sinema ve müzik eserlerinde filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcıları ile seslerin ilk tespitini gerçekleştiren fonogram yapımcıları tarafından; sözkonusu Kanun kapsamında korunan tüm eserlerde ise, eser sahiplerinin talebi üzerine, genel itibariyle hak ihdas etmek amacı taşımaksızın, sahip oldukları hakların ihlal edilmemesi, hak sahipliklerinin belirlenmesinde ispat kolaylığı sağlanması ve mali haklara ilişkin yararlanma yetkilerinin takip edilmesi maksadıyla çıkarılacak bir yönetmelik ile belirlenecek ücretleri karşılığı gerçekleştirilecek olan eser kayıt-tescil başvurularını kabul etmek, incelemek, sıraya almak ve konuya ilişkin olarak başvuru sahiplerine sözlü ve/veya yazılı olarak bilgi vermek.

Meslek Birlikleri ve Denetleme Dairesi Başkanlığı

Madde 15- Meslek Birlikleri ve Denetleme Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır;

- a-) 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kurulan Meslek Birlikleri ile ilgili işlemleri yürütmek,
- b-) Meslek Birlikleri ile Bakanlık arasında koordinasyonu sağlamak,
- c-) Yeni kurulan Meslek Birliklerinin Tüzüklerini,”Meslek Birlikleri ve Federasyonları Hakkındaki Tüzük “ve “Fikir ve Sanat Eserleri Sahipleri Meslek Birlikleri Tip Statüsü” kapsamında incelemek, Makam Onayına sunmak ve faaliyet izni vermek,
- d-) Kurulmuş olan meslek Birliklerinin tüzüklerini mevzuat değişiklikleri doğrultusunda incelemek makam onayına sunmak ve sonuç hakkında Birliğe bilgi vermek,
- e-) Meslek Birlikleri ile ilgili mahkemelerden gelen yazılara cevap vermek.

F -) 5846 sayılı yasa ve ilgili diğer mevzuatlar doğrultusunda Meslek Birliklerinin iş ve işlemlerinin hukuka uygun yürütülmesini ve verimli çalışmalarını sağlamak amacıyla, bu birlikleri uzmanları aracılığıyla, gerekli görülen sıklıkta idari ve mali yönden denetlemek

Proje Değerlendirme ve Sektörel Destekleme Daire Başkanlığı

Madde 16- Proje Değerlendirme ve Sektörel Destekleme Daire Başkanlığı'nın görevleri şunlardır.

a-) Bütün eser gruplarının üretildiği alanlarda mesleki standartların yükseltilmesi ve bu alandaki mevcut koşulların iyileştirilmesi amacıyla her türlü eğitim programının ve projenin hazırlanması, uygulanması, konu ile ilgili uzmanların bir araya getirilmesi, ulusal ve uluslar arası ölçekte etkinlikler düzenlenmesine ve sektörün gelişimine yönelik görevleri yerine getirmek,

b-) Korsanla mücadelede, kayıt dışı ve diğer yasal olmayan faaliyetlerle ilgili mücadele yöntemleri geliştirerek uygulanması için diğer kamu veya sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyon görevini yürütmek.

Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Daire Başkanlığı

Madde 17-Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) Enstitünün görev alanına giren konularda çalışmalarda bulunan uluslararası kuruluşların toplantıları sonucunda ortaya çıkan belge ve yayınları izlemek, alınan kararları Enstitü birimlerine ve ilgili kuruluşlara iletme,

- b) Enstitünün görev alanına giren konularda uluslararası toplantılar düzenlemek,
- c) Enstitünün Avrupa Birliği ile ilgili yapacağı çalışmalarda diğer birimlerle koordinasyon sağlamak,
- d)Yönetim Kurulunun belirleyeceği benzeri görevleri yapmak.

İletişim, Dokümantasyon ve Yayın Daire Başkanlığı

Madde 18- İletişim, Dokümantasyon ve Yayın Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Enstitünün çalışma alanı ile ilgili konularda toplumsal duyarlılığı artırmak ve bilinç düzeyini yükseltmek amacıyla basılı ve görsel yayınlar hazırlamak veya hazırlatmak, bu yönde eğitici programlar hazırlamak veya hazırlatmak,
- b) Medyada telif haklarının ve ihlallerinin yer alış biçimlerine ilişkin olarak çalışmalar yapmak,
- c) Medyada ve yeni iletişim teknolojileri konusunda telif haklarının eser sahiplerinin konumlarını güçlendirecek çalışmalara katılmak ve desteklemek,
- d) Kütüphane veya dokümantasyon merkezi kurmak, istatistik derlemek, yayın ve materyallerin ilgili kamu, özel ve sivil toplum kuruluşlarının kullanımına sunulması amacıyla sistem oluşturmak,
- e) Yönetim Kurulunun belirleyeceği benzeri görevleri yapmak.

Danışma Birimleri

Madde 19-Genel Müdürlüğün danışma hizmet birimleri şunlardır;

- a) Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı ¹⁵
- b) Hukuk Müşavirliği;

Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı

Madde 20- Strateji Geliştirme Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Ulusal kalkınma strateji ve politikaları, yıllık program ve hükümet programı çerçevesinde Enstitünün orta ve uzun vadeli strateji ve politikalarını belirlemek, amaçlarını oluşturmak üzere gerekli çalışmaları yapmak,
- b) Enstitünün görev alanına giren konularda performans ve kalite ölçütleri geliştirmek,
- c) Enstitü bütçesini stratejik plana ve yıllık hedeflere göre hazırlamak; faaliyetlerinin bunlara uygunluğunu izlemek ve değerlendirmek,
- d) Enstitünün yönetimi ile hizmetlerin geliştirilmesi ve performansla ilgili bilgi ve verileri toplamak, analiz etmek, yorumlamak ve faaliyet raporlarını hazırlamak,
- e) Üst yönetimin iç denetime yönelik işlevinin etkinliğini ve verimliliğini arttırmak için gerekli hazırlıkları yapmak,

¹⁵ Strateji Geliştirme Başkanlıkları , bakanlıkların görev alanına giren konularda üretilen hizmetlerinin kalitesinin artırılması, hizmetlerin geliştirilmesi ,bakanlık üst yönetiminin iç denetim yetkilerinin etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasına yönelik olarak gerekli hazırlık çalışmalarının yapılması , bakanlık çalışmalarının etkin ve verimli bir şekilde yerine getirilmesini olumsuz etkileyen faktörlerin ortadan kaldırılması ve bakanlık hizmetlerinin kapasitesinin artırılması görevlerini yerine getirmekle yükümlü kılınmıştır.

- f) Enstitünün görev alanına giren konularda, hizmetleri etkileyecek dış faktörleri incelemek, kurum içi kapasite araştırması yapmak, hizmetlerin etkinliğini ve tatmin düzeyini analiz etmek ve genel araştırmalar yapmak,
- g) Yönetim bilgi sistemlerine ilişkin hizmetleri yerine getirmek
- h) Kurulların sekreteryas hizmetlerini yürütmek,
- ı) Başkanın vereceği benzeri görevleri yapmak.

Hukuk Müşavirliği¹⁶

Madde 21-Hukuk Müşavirliğinin görevleri şunlardır;

- a) Başbakanlık, bakanlıklar, diğer kamu kurum ve kuruluşları ile birimlerinden gönderilen kanun, tüzük ve yönetmelik tasarıları ile diğer hukuki konular hakkında görüş bildirmek,
- b) Enstitünün menfaatlerini koruyucu, anlaşmazlıkları önleyici hukuki tedbirleri zamanında almak, anlaşma ve sözleşmelerin bu esaslara uygun olarak yapılmasına yardımcı olmak,
- c) 8/1/1943 tarihli ve 4353 sayılı Kanun hükümlerine göre adli ve idari davalarda gerekli bilgileri hazırlamak, taraf olduğu idari davalarda Enstitüyü temsil etmek veya Enstitü tarafından hizmet satın alma yoluyla temsil ettirilen davaları takip ve koordine etmek,
- d) Enstitünün amaçlarını daha iyi gerçekleştirmek, mevzuat, plan ve programlara uygun şekilde çalışmasını temin etmek amacıyla gerekli hukuki teklifleri hazırlamak ve Enstitü Başkanına sunmak,

¹⁶ Tasarıdaki düzenlemeye göre hukuk müşavirliğinin görev tanımı daraltılmıştır.Eskiye oranla görevlerinde ciddi bir azalma görülmektedir.Bu azalmanın nedeni merkezi idarenin düzenleme ,gözetim ,denetim faaliyetleri dışında çok az hizmet ve görevi birinci elden yürütecek olmasıdır.

- e) Enstitü Başkanının vereceği benzeri görevleri yapmak.

Yardımcı hizmet birimleri ¹⁷

Madde 22- Yardımcı hizmet birimleri şunlardır,

- a) İnsan Kaynakları Müdürlüğü
- b) Destek Hizmetleri Müdürlüğü

İnsan Kaynakları Müdürlüğü

Madde 23- İnsan Kaynakları Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- a) Enstitünün insan gücü politikası ve planlaması konusunda çalışmalar yapmak ve tekliflerde bulunmak,
- b) Enstitü personelinin atama, nakil, sicil, terfi, ücret, emeklilik ve benzeri özlük işlemlerini yürütmek,
- c) Enstitünün eğitim planını hazırlamak, uygulamak ve değerlendirmek,

Destek Hizmetleri Müdürlüğü

Madde 24- Destek Hizmetleri Müdürlüğünün görevleri şunlardır,

- a) Enstitünün ihtiyacı olan her türlü yapım, satın alma, kiralama, bakım ve onarım, arşiv, sağlık ve benzeri her türlü idari ve mali hizmetleri yürütmek,
- b) Taşınır ve taşınmaz mal kayıtlarını tutmak,

¹⁷ Tasarıda yardımcı hizmet birimlerinin hem sayısı azaltılmış, hem de yeni düzenlemede yer alan yardımcı hizmet birimlerinin görevleri sadeleştirilmiştir.

c) Enstitü sivil savunma ve seferberlik hizmetlerini planlamak ve yürütmek,

d) Enstitü Başkanının vereceği benzeri görevleri yapmak.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Sorumluluk ve Yetkiler

Yöneticilerin sorumlulukları

Madde 25- Enstitünün her kademedeki yöneticileri, yapmakla yükümlü oldukları hizmet ve görevleri Yönetim Kurulunun emir ve direktifleri doğrultusunda mevzuat hükümlerine, Enstitünün amaç ve politikaları ile stratejik planına, performans ölçütlerine ve hizmet kalite standartlarına uygun olarak yürütmekten bir üst kademeye karşı sorumludur.

Koordinasyon ve işbirliği

Madde 26-Enstitü, ana hizmet ve görevleriyle ilgili konularda, kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör ile işbirliği ve koordinasyonu sağlamaktan sorumludur.

Yetki devri

Madde 27- Enstitü Başkanı ve her kademedeki Enstitü yöneticileri, sınırlarını yazılı olarak açıkça belirlemek şartıyla yetkilerinden bir kısmını astlarına devredebilir. Yetki devri uygun usullerle ilgililerine duyurulur.

Düzenleme görev ve yetkisi

Madde 28- Enstitü, önceden kanunla düzenlenen konularda kanun hükümlerine aykırı olmayacak şekilde idari düzenlemeler yapabilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Atama

Madde 29- 23/4/1981 tarihli ve 2451 sayılı Kanun hükümleri dışında kalan memurlardan Daire Başkanları ve Hukuk Müşaviri, Enstitü Başkanının teklifi üzerine Başbakan veya görevlendireceği Bakanın, diğer personel ise Enstitü Başkanının onayı ile atanır.

Kadrolar

Madde 30- Kadroların tespiti, ihdası, kullanımı ve iptali ile kadrolara ilişkin diğer hususlar 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre düzenlenir.

Telif Hakları Uzmanlığı ve Telif Hakları Uzman Yardımcılığı

Madde 31-Enstitü, bu Kanunda sayılan görevlerin yerine getirilmesinde Telif Hakları Uzmanı ve Telif Hakları Uzman Yardımcısı istihdam eder. Telif Hakları Uzman Yardımcılığına atanabilmek için, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde sayılan şartlara ek olarak aşağıdaki nitelikler aranır:

- a) En az dört yıllık eğitim veren yüksek eğitim kurumlarının hukuk fakültesi, iktisadi ve idari bilimler fakültesi, siyasal bilgiler fakültesi, iletişim

,istatistik, sosyoloji, psikoloji bölümleri ya da bunlara denkliği Yükseköğretim Kurumu tarafından kabul edilen yurt dışındaki öğretim kurumlarının birinden mezun olmak,

b) Yapılacak yarışma ve yeterlilik sınavında başarılı olmak,

c) Sınavın yapıldığı yılın Ocak ayının ilk gününde 30 yaşını doldurmamış olmak,

d) Kamu personeli dil sınavında en az (C) düzeyinde başarılı olmak.

Telif Hakları Uzman Yardımcılığına atananlar, üç yıl çalışmak ve olumlu sicil almak kaydıyla açılacak yeterlik sınavına girme hakkını elde ederler. Sınavda başarılı olanlar Telif Hakları Uzmanı unvanını kazanırlar. Yeterlik sınavında başarı gösteremeyenler bir yıl içinde ikinci kez sınava tabi tutulurlar.İki defa başarı gösteremeyenler, Enstitü bünyesinde durumlarına uygun memur kadrolarına atanırlar.

Telif Hakları Uzmanı ve Telif Hakları Uzman Yardımcılarının mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri, yarışma, yeterlik sınavı, yurt içi ve yurt dışında eğitilmeleri ve diğer hususlar yönetmelikle düzenlenir.

Sözleşme ile araştırma, etüt ve proje yaptırma

Madde 32-Enstitü görevleri ile ilgili olarak ulusal ve uluslararası bilimsel araştırma, etüt, film ve proje gibi işleri, üniversite öğretim elemanları ile yerli ve yabancı gerçek ve tüzel kişilere sözleşme ile yaptırabilir.

Enstitü, görev alanına giren konularda üniversiteler veya uzman kurum ve kuruluşlardan danışmanlık hizmeti satın alabilir.

Bu konulara ilişkin usul ve esaslar ile diğer hususlar yönetmelikle düzenlenir.

Enstitünün Gelirleri

Madde 33 –Enstitünün gelirleri şunlardır:

- a) Yapılan hizmetler karşılığı alınacak ücretler,
- b) Genel bütçeden yapılacak yardımlar,
- c) Her türlü yardım ve bağışlar,
- d) Kuruma ait taşınmazların gelirleri,
- e) Yukarıda sayılan gelirlerin nemalandırılması suretiyle elde edilecek gelirler.

Türkiye Telif Hakları Enstitüsünün gelir-gider fazlası enstitünün bir sonraki yıl bütçesine aktarılır.

ALTINCI BÖLÜM

DEĞİŞTİRİLEN VE YÜRÜRLÜKTEN KALDIRILAN HÜKÜMLER

Madde 34- 16/4 / 2003 tarihli ve 4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ‘un 11.maddesi yürürlükten kaldırılmış olup, anılan Kanunun 7.maddesinde sayılan ana hizmet birimlerine ilişkin listede yer alan “ Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü “ ibaresi çıkarılmıştır.

Madde 35- Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun Taşra ve Yurtdışı Teşkilatları ile Bağlı Kuruluşlar başlıklı 27. maddesinin bağlı kuruluşlarla ilgili olan kısmına “Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü “ ibaresinden sonra gelmek üzere “ Türkiye Telif Hakları Enstitüsü “ ibaresi eklenmiştir.

Madde 36- 5846 sayılı Kanunda “Bakanlık “ veya “Kültür ve Turizm Bakanlığı “ şeklinde geçen ibareler “Türkiye Telif Hakları Enstitüsü “ olarak değiştirilmiştir.

Madde 37- 10.12.2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun eki (II) sayılı cetvele “ 52- Türkiye Telif Hakları Enstitüsü “ ibaresi eklenmiştir.

YEDİNCİ BÖLÜM

GEÇİCİ VE SON HÜKÜMLER

Geçici Madde 1- Bu Kanunun yayımlandığı tarihte Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğüne ait her türlü haklar ve yükümlülükler ile Genel Müdürlükçe kullanılan bütün demirbaş ve döşeme, eşya, taşınır ve taşınmaz mallar ile taşıtlar bu Kanunla kurulan Türkiye Telif Hakları Enstitüsüne devredilmiş sayılır.

Enstitünün 2006 Mali Yılı harcamaları, 2006 Mali Yılı Bütçe Kanununun ilgili bölümünde Maliye Bakanlığınca yeni bir düzenleme yapıncaya kadar, Türkiye Telif Hakları Enstitüsünün 2006 yılı Başbakanlık bütçesinde yer alan ödeneklerinden karşılanır.

Geçici Madde 2- Ekli (II) sayılı Listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Genel Kadro Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvele “Türkiye Telif Hakları Enstitüsü ” bölümü olarak eklenmiştir.

Geçici Madde 3- Daha önce Kültür ve Turizm Bakanlığı, Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü kadrolarına atamaları yapılmış olan memurlardan bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Türkiye Telif Hakları Enstitüsü kadrolarında yer alan personel ile fiilen hala Genel Müdürlükte görev

yapmakta olan Kültür ve Turizm Bakanlığının diğer memurlarından kadro ve unvanları uygun olanların ataması bu Kanunla ihdas edilen kadrolara yapılır.

Bu Kanun uyarınca yapılacak düzenleme nedeniyle kadro unvanı değişen veya kaldırılanlar, bu Kanunla ihdas edilen durumlarına uygun kadrolara atamaları yapılınca kadar Enstit ce ihtiyaç duyulan işlerde görevlendirilebilirler. Bunlar yeni bir kadroya atanıncaya kadar, eski kadrolarına ait aylık, ek gösterge ve her türlü zam ve tazminatlar ile diğer mali haklarını almaya devam ederler. Söz konusu personelin, atandıkları yeni kadroların aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatlar ile diğer mali hakları toplamının net tutarı, eski kadrolarına bağlı olarak en son ayda almakta oldukları aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları ile diğer mali hakları toplamı net tutarından az olması halinde, aradaki fark giderilinceye kadar atandıkları kadrolarda kaldıkları sürece herhangi bir kesintiye tabi tutulmaksızın tazminat olarak ödenir.

Bu maddede belirtilen atamalarda ve bu atamalar esas alınmak suretiyle yapılacak yeni atamalarda Enstitü tarafından hazırlanacak Atama ve Yükselme Yönetmeliği y r rl ğ e girinceye kadar 18/4/1999 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan “Devlet Memurlarının Görevde Yükselme Esaslarına Dair Genel Yönetmelik” hükümleri uygulanmaz.

Geçici Madde 4- Bu Kanunun y r rl ğ e girdiği tarihte Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü kadrolarında yer alan memurlardan daire başkanı, şube müdürü, raportör, proje uzmanı kadrolarında bulunanlar ile sosyal bilimler alanında yüksek lisans yapmış olan memurlar talepleri halinde, bu Kanunun 33 üncü maddesindeki şartlar aranmaksızın en geç on iki ay içinde verecekleri tezin kabul edilmesi halinde başka bir işleme gerek kalmaksızın “Telif Hakları Uzmanı” olarak atanırlar

Geçici Madde 5- Bu Kanunla öngörülen yönetmelikler altı ay içinde hazırlanarak yürürlüğe konulur. Bu süre zarfında mevcut mevzuatın bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Diğer mevzuatta Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğüne yapılmış olan atıflar Türkiye Telif Hakları Enstitüsüne yapılmış sayılır.

Geçici Madde 6 –Enstitünün; Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yılı geçmeyecek süre içinde organlarının teşekkül ettirilip, bütün görevlerini yapmaya hazır hale gelinceye kadarki tüm destek hizmetleri Kültür ve Turizm Bakanlığı koordinatörlüğünde ve bu Bakanlıkça tespit edilecek bir kurum ve/veya kuruluş tarafından yürütülür.

Geçici Madde 7 – Enstitünün kendi kaynaklarıyla normal çalışma düzeyine gelinceye kadar geçecek süre içerisindeki harcamaları genel bütçeden karşılanır.

Bu konuda gerekli düzenlemeleri yapmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir

Yürürlük

Madde 38- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 39- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

2.TELİF HAKLARI VE SİNEMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜNÜN İLGİLİ KURULUŞ ŞEKLİNDE YENİDEN YAPILANMASI İÇİN ÖNERİLEN KURULUŞ KANUNU TASLAĞI

TÜRKİYE TELİF HAKLARI ENSTİTÜSÜ (İlgili Kuruluş)¹⁸ KURULUŞ, TEŞKİLAT VE GÖREVLERİ HAKKINDA KANUN TASARISI

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç ve Tanımlar

Amaç

Madde 1-Bu Kanun ile, ülkemizde nitelikli fikir ve sanat eseri üretimine elverişli şartları oluşturarak bilgi toplumuna, kültür yaşamına ve ülke ekonomisine katkıda bulunmak amacıyla, fikri mülkiyet haklarıyla ilişkili alanlarda faaliyet gösteren yerli ve yabancı sektörleri takip ederek değerlendirmeler yapmak, ulusal ve uluslararası piyasalarda fikri mülkiyete konu ürünlerin korunması sağlanarak sektörün üzerindeki bozucu etkilerini ortadan kaldırılması ile bu alanda faaliyet gösterecek yerli ve yabancı girişimcileri desteklemek, fikri mülkiyete konu olan eserler üzerindeki hakların devrine ilişkin takip sistemi oluşturmak ve bu hakların korunmasını temin edecek denetim mekanizması meydana getirmek suretiyle ihlalleri tespit etmek ve bu ihlallere ilişkin tedbirler almak üzere Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın ilgili kuruluşu olarak, kamu tüzel kişiliğine haiz, idari ve mali özerkliğe sahip, özel hukuk hükümlerine göre yönetilen Türkiye Telif Hakları Enstitüsü kurulmuştur. Türkiye Telif Hakları Enstitüsü'nün merkezi Ankara'da olup hizmet icabı gerekli yerlerde teşkilat kurabilir.

¹⁸ KYTYYHKT 'nin ilgili kuruluşları düzenleyen 25.maddesinde şu tanım yer almaktadır." İlgili kuruluşlar ;özel kanun veya statü ile kurulan İktisadi devlet teşekkülleri ve Kamu İktisadi Kuruluşları ile bunların müessese, ortaklık ve iştirakleri veya özel hukuki, mali ve idari statüye tabi ,hizmet bakımından yerinden yönetim kuruluşlarıdır.

Tanımlar

Madde 2- Bu Kanunda geçen

- a) **Bakanlık** :Kültür ve Turizm Bakanlığı'nı
 - b) **Enstitü** :Türkiye Telif Hakları Enstitüsü'nü
 - c) **Başkan** :Türkiye Telif Hakları Enstitüsü Başkanını
 - d) **Yönetim Kurulu** :Türkiye Telif Hakları Enstitüsü Yönetim Kurulunu
 - e) **Genel Kurul** :Türkiye Telif Hakları Enstitüsü Genel Kurulunu
 - f) **Denetim Kurulu** :Türkiye Telif Hakları Enstitüsü Genel Kurulunu
 - g) **Başkan Yardımcıları** :Türkiye Telif Hakları Kurumu Başkan Yardımcılarını
 - j) **Temsilcilik** :Merkeze bağlı İstanbul temsilciliğini ve ileride kurulabilecek temsilcilikleri,
 - k) **Fikri Haklar**:Eser sahipleri ve eser sahiplerinin hakları ile bağlantılı hak sahiplerinin 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda tanımlanan mali ve manevi hakların tümünü,
 - l) **Meslek Birlikleri**:Eser sahibi ve eser sahibinin haklarıyla bağlantılı hak sahiplerinin haklarının takibi , ürünlerin kullanımından doğan gelirlerin tahsili ve bu gelirlerin hak sahiplerine dağıtımını sağlayan 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri kanununun 2,3,4,5,6, ve 80 inci maddeleri kapsamında 42.maddesi gereğince kurulan tüzel kişiliğe haiz kuruluşları,
- İfade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

TEŞKİLAT, ORGAN VE BİRİMLER

Madde 3- Enstitü aşağıdaki organ ve birimlerden oluşur;

- h) Genel Kurul,
- i) Yönetim Kurulu,
- j) Denetim Kurulu,
- k) Genel Sekreterlik.
- l) Ana Hizmet Birimleri
- m) Danışma Birimleri
- n) Yardımcı Hizmet Birimleri

Genel Kurul

Madde 4- Genel Kurul, Kurumun en üst karar organı olup;

- a) Kültür ve Turizm Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı 'ndan üçer temsilci, Maliye Bakanlığı, Gümrük Müsteşarlığı, Devlet Planlama Teşkilatı'ndan, Avrupa Birliği Genel Sekreterliğinden ve Türk Patent Enstitüsü 'nden katılacak birer temsilci,
- b) Meslek Birliklerinden katılacak birer temsilci,
- c) Dış Ticaret Müsteşarlığından, Rekabet Kurumundan, TOBB 'dan, Ankara, İstanbul, İzmir Ticaret Odalarından, katılacak birer temsilciden meydana gelir.

Genel Kurulun Toplantı Usul ve Esasları

Madde 5-Genel Kurul toplantıları, üyeler arasından seçilecek bir başkan ve iki üyeden meydana gelen Başkanlık Divanı tarafından yönetilir. Yönetim ve Denetim Kurulu üyeleri Başkanlık Divanına seçilemez.

Genel Kurul, her yıl Eylül ayı içinde olağan olarak toplanır. Olağan toplantı çağrısı Yönetim Kurulunca yapılır. Genel Kurulun toplantı tarihi, yeri ve gündemi ile gerekli çoğunluk sağlanamadığı takdirde ikinci toplantı yer ve zamanı toplantıdan en az on beş gün önce taahhütlü mektup gönderilmek suretiyle duyurulur.

Genel Kurul; Yönetim veya Denetim Kurulunun kararı veya Genel Kurul üyelerinin üçte birinin isteği üzerine aynı yöntemle olağanüstü toplantıya çağırılır.

Genel Kurul, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır. Çoğunluk sağlanamazsa ikinci toplantı, katılan üyelerle yapılır. Kararlar, toplantıda hazır bulunan üyelerin salt çoğunluğu ile alınır.

Genel Kurulun Görev ve Yetkileri

Madde 7-Genel Kurulun görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Yönetim Kurulu asıl ve yedek üyelerini seçmek,
- b) Yönetim Kurulunu ibra etmek,
- c) Yönetim Kurulunca hazırlanan yıllık bütçe, Yönetim Kurulu üyelerinin aylık huzur hakkı, Denetim Kurulu üyelerinin ücretleri ile Genel Kurul üyelerinin toplantı huzur hakkı ve bu kapsamdaki mali konular hakkında karar vermek,
- d) Ana hizmet birimleri, danışma ve yardımcı hizmet birimlerinde çalıştırılacak personelin kadro unvanları ve kadro sayıları hakkında karar vermek kadro sayısını gerektiğinde en fazla 75 kişiye kadar artırabilmek,

Yönetim Kurulu¹⁹

Madde 8-Yönetim Kurulu, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı, Gümrük Müsteşarlığı, Devlet Planlama Teşkilatı, Avrupa Birliği Genel Sekreterliğinden bir temsilci olmak üzere Yönetim Kurulu Başkanı dahil toplam yedi üyeden oluşur. Herhangi bir kuruluştan birden fazla temsilci Yönetim Kurulunda yer alamaz. Yönetim Kurulu Başkanı Kültür ve Turizm Bakanlığı Temsilcilerinden seçilir. Ayrıca her gruptan iki kişi olmak üzere, altı yedek üye seçilir.

Yönetim Kurulu asıl ve yedek üyeleri; Genel Kurul üyeleri arasından, gizli oyla ve ayrı ayrı seçilir. Bu seçimler yargı gözetim ve denetiminde yapılır.

Yönetim Kurulu üç yıl için seçilir ve Kurul kendi üyeleri arasından bir başkan ve bir başkan yardımcısı seçer. Yönetim Kurulu başkanı ve üyeleri Kurumun sürekli personeli değildir.

Yönetim Kurulunun alacağı kararlar, Genel Sekreter tarafından yürütülür.

Kurum, Yönetim Kurulu başkanı veya yokluğunda başkan yardımcısı tarafından temsil edilir. Yönetim Kurulu toplantılarına, Yönetim Kurulu tarafından kabul edilen mazeretler dışında herhangi bir nedenle bir yılda üst üste üç veya toplam dört kere iştirak etmeyen üyenin Yönetim Kurulu üyeliği, hiç bir işleme gerek kalmaksızın kendiliğinden düşer.

Yönetim Kurulu üyeliklerinden birinin herhangi bir nedenle boşalması halinde, boşalan üyeliğe, mevcut yedek üyelere biri seçilir ve önceki üyenin görev süresini tamamlar. Görev süresi biten üye iki dönem daha seçilebilir.

¹⁹ Bir bağlı kuruluş kanun taslağında yönetim kurulu oluşumunu düzenlemenin pratikte o kuruma pek fayda sağlamayacağı düşüncesindeyiz. Çünkü kuruluş kanununa kurumun en üst düzeyde karar alma organı yönetim kuruludur şeklinde bir ifade konulsa da , bağlı kuruluş yapılanmasında ,bu karar alma organının üstünde her halükarda bağlı bulunan bakanlığın Bakanı yer alacaktır. Bu bakımdan ilgili kuruluş yapısı içerisinde bir yönetim kurulu öngörmek daha mantıklı olmaktadır.

Yönetim Kurulunun toplantı usul ve esasları

Madde 9-Yönetim kurulu, başkanın belirteceği tarihte ayda en az bir kez olağan toplanır. Kurul üyelerinin yarıdan fazlasının yazılı başvurusu üzerine, Kurul başkanı tarafından olağanüstü toplantıya çağırılır.

Başkanın bulunmadığı hallerde toplantılara başkan yardımcısı başkanlık eder.

Toplantılar, Yönetim Kurulu üye tam sayısının salt çoğunluğu ile yapılır.

Kararlar, toplantıya katılan üyelerin çoğunluğu ile alınır.

Yönetim Kurulunun görev ve yetkileri

Madde 10-Yönetim Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Yönetmelik, tebliğ ve genelgeler gibi benzeri düzenlemelerden gerekli olanların Resmi Gazetede yayımlanmasını sağlamak,
- b) Telif Hakları Enstitüsü 'nün görev ve hizmetlerine ilişkin temel ilke ve amaçları belirlemek
- c) Genel Sekreter ile diğer personelin atamalarını yapmak,
- d) Çalışma programı ile bütçeyi hazırlamak ve Genel Kurula sunmak, onayın alınması halinde uygulamak,
- e) Kurumun çalışma usul esaslarıyla, personel politikasını tayin ve tespit etmek, uygulamasını izlemek,

- f) Enstitü Faaliyetleri hakkında denetleme raporlarını incelemek, gereken tedbirleri almak
- g) Görev alanına giren konularda taşınır ve taşınmaz mal satın almak, yaptırmak, satmak, kiralamak, rehin ve ipotek tesis etmek üzere gerekli işlemleri yerine getirmek,
- h) Görevleri ile ilgili olarak ihtiyaç duyduğu konularda araştırma, teknik inceleme, etüt, proje ve bunlarla ilgili her türlü mal ve hizmetlerin sağlanması gibi işleri yerli ve yabancı gerçek ve tüzel kişilere sözleşme veya pazarlık suretiyle yaptırmak ve bu konularla ilgili mal ve hizmet satın almak,
- i) Enstitü organları, hizmet birimleri arasında organizasyonu ve koordinasyonu sağlamak, bunların uyumlu, disiplinli ve düzenli biçimde çalışmasını gözetmek
- j) Şikayet ve itirazları karara bağlamak,
- k) Verilecek hizmetler karşılığında alınacak ücretleri tespit etmek,
- l) Hazırlanan yönetmelikleri karara bağlamak,
- m) Yönetim kurulu, gerektiğinde sınırlarını açıkça belirlemek kaydıyla, yetkilerinden bir kısmını Genel sekretere devredebilir,
- n) Genel Kurulca verilen diğer görevleri yürütmek.

Denetim Kurulu²⁰

Madde 11-Denetim Kurulu; Başbakanlık, Maliye Bakanlığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığınca bildirilecek birer temsilciden oluşur. Denetim Kurulu üyeleri Kurumun sürekli personeli değildir.

Denetim Kurulu, yıl içinde lüzumlu gördüğü her zaman denetleme yapabilir. Denetim Kurulu, Yıllık Denetim Raporunu en geç Temmuz ayının son gününe kadar hazırlayarak Genel Kurul üyelerine usulüne uygun olarak gönderir.

Denetim Kurulu, denetimi sırasında, Yönetim Kurulu üyelerinden biri veya bir kaçının görevleriyle ilgili suç işlediğini tespit ederse, durumu bildirmek üzere, Genel Kurulu olağanüstü toplantıya çağırabilir. Diğer personelin görevleri ile ilgili suç işlediğinin sabit olması halinde ise durumu Yönetim Kuruluna bildirir.

Genel Sekreter

Madde 12 - Yönetim Kurulunca, Kurumun idari, teknik ve sekreteryaya işlerini ve Yönetim Kurulunun aldığı kararları yürütmek üzere, bu Kurula karşı sorumlu bir Genel Sekreter atanır. Genel Sekretere yardımcı olmak üzere en fazla iki Genel Sekreter Yardımcısı atanabilir.

Genel Sekreter, oylamalara katılmaksızın Genel Kurul ve Yönetim Kurulu toplantılarına katılır.

²⁰ Bilindiği üzere bakanlıklar bünyesinde bağlı ve ilgili kuruluşları ve diğer ana hizmet birimlerini denetleyen teftiş kurulları 3046 sayılı Kanunla düzenlenmişlerdir. Bu kanunda teftiş kurullarına bakanlıkların amacını daha iyi gerçekleştirebilmek adına bir çok önemli görev verilmiştir. Ancak yeni tasarıda teftiş kurulu başkanlıkları kaldırılmıştır. Teftiş kurullarının tasfiye edilmesi ile yeni tasarinın Strateji Geliştirme Başkanlıklarına önem verdiği görülmektedir. Ancak yine de denetim sorununun nasıl çözüleceği bir muammadır. Bazı idari kuruluş kanunlarında ise Denetim Kurulu yapılanmasına gidildiği görülmektedir.

Genel Sekreterin görevleri

Madde 13 - Genel Sekreter`in görevleri şunlardır:

- a) Kurumun ana hizmet, danışma ve yardımcı hizmetlerini yürütmek,
- b) Kurumun tüm birimleri arasında koordinasyonu sağlamak,
- c) Yönetim Kurulunca verilecek diğer işleri yapmak.

Ana Hizmet Birimleri ²¹

Madde 14- Genel Müdürlüğün ana hizmet birimleri şunlardır:

- a) Fikri Haklar İzleme ve Kayıt Tescil Dairesi Başkanlığı
- b) Meslek Birlikleri ve Denetleme Dairesi Başkanlığı
- c) Proje Değerlendirme ve Sektörel Destekleme Daire Başkanlığı
- d) Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Daire Başkanlığı,
- e) İletişim, Dokümantasyon ve Yayın Daire Başkanlığı.

Fikri Haklar İzleme ve Kayıt Tescil Dairesi Başkanlığı

Madde 15- Fikri Haklar İzleme ve Kayıt Tescil Dairesi Başkanlığı'nın görevleri şunlardır:

- a) 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ve 3257 sayılı Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanunu ile ilgili alt mevzuat çerçevesinde; bil-kod ve yapımıcı kodu tahsis etmek

²¹ Kurum için öngördüğümüz idari yapılar değişiklik gösterse de kurumun görevleri ve kurum bünyesindeki ana hizmet birimlerinin , danışma ve yardımcı hizmet birimlerinin görevleri çok fazla değişmemektedir. Hazırladığımız üç taslakta bu bölümleri birbirine benzer şekilde düzenlememiz gerekti. Birbirinin tekrarı gibi görünse de taslakların bütünlüğü açısından bu bölümleri her taslakta yeniden ele almamız gerekti.

- b) Fikri hakların ihlaline konu olan suçlar hakkında yapılan kovuşturma ve yargılamalarda delil niteliğini haiz taşıyıcı materyallerin fiziki denetimini yapmak
- c) Söz konusu taşıyıcı materyallere tespit edilmiş eserlerin kayıt-tescil edilip edilmediğini belirlemek,
- d) İşbu taşıyıcı materyallerin hak takipliği açısından önem arz eden orijinal bandrolleri taşıyıp taşımadıklarını incelemek ve bu materyallerin işaretlemelerinin ilgili mevzuata uygun olup olmadığının tetkik etmek,
- e) Eserlerin tespit edildiği nüshaların ilgili mevzuata uygun çoğaltılıp çoğaltılmadığını araştırmak, piyasaya arz edilmiş eserlere dair hak sahipliklerini tespit etmek, bu bağlamda eser işletme belgelerini incelemek ve bu tespit ve incelemeye dair edinilen bilgiyi ilgili savcılık ve/veya mahkemelere bildirmek,
- f) Fikri hakların ihlaline konu suçlara ilişkin yapılan soruşturma ve yargılamalarda ilgili savcılık ve/veya mahkemelerin talep ettiği her türlü bilgi ve belgeyi temin ederek ilgili savcılık ve/veya mahkemeye göndermek,
- g) Sinema ve müzik eserlerinin kayıt ve tesciline dair ve ayrıca sinema ve müzik eserlerine tahsis edilmiş eser işletme belgelerine dair ilgili şikayetleri incelemek, çözüme kavuşturmak,
- h) Kamu kurum ve kuruluşlarının fikri hakların takibine ilişkin soru, istek ve müracaatları hakkında gerekli işlemleri yapmak,
- i) 3257 sayılı Kanun uyarınca kurulmuş olan fiziki denetim komisyonları ile 5846 sayılı Kanun uyarınca kurulmuş olan denetim komisyonlarının

periyodik olarak gönderdiği raporlara dair istatistiki çalışmalar yapmak ve söz konusu raporları dosyalamak,

j) Valiliklerce ve mahkemelerce yasaklanan eserlerin listesini tutmak,

k) Fikri hakların takibine dair kamu ve özel sektör kurum ve kuruluşları, firmalar ve şahısların bilgi ve belge taleplerini karşılamak,

l) Fikri haklara dair geleneksel araçlara ek olarak elektronik posta yoluyla bilgilendirme yapmak,

m) Mahkemelerde bilirkişilik yapmak ,

n) Fikri haklara dair icra ve haciz işlemlerini takip etmek,

o) Kitap bandrollerine dair arşivleme yapmak ,

p) Diğer kurum ve kuruluşlar ile şahısların talebi üzerine kitaplar için tahsis edilen bandrollere dair her türlü bilgi ve belgeyi hazırlamak ve talep sahiplerine iletmek.

r) 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 5101 sayılı Kanun ile değişik 13 üncü maddesi ve 14.10.2002 tarih ve 24936 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Kayıt ve Tescil Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” uyarınca, sinema ve müzik eserlerinde filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcıları ile seslerin ilk tespitini gerçekleştiren fonogram yapımcıları tarafından; söz konusu Kanun kapsamında korunan tüm eserlerde ise, eser sahiplerinin talebi üzerine, genel itibariyle hak ihdas etmek amacı taşımaksızın, sahip oldukları hakların ihlal edilmemesi, hak sahipliklerinin belirlenmesinde ispat kolaylığı sağlanması ve mali haklara ilişkin yararlanma yetkilerinin takip edilmesi maksadıyla çıkarılacak bir yönetmelik ile belirlenecek ücretleri

karşılığı gerçekleştirilecek olan eser kayıt-tescil başvurularını kabul etmek, incelemek, sıraya almak ve konuya ilişkin olarak başvuru sahiplerine sözlü ve/veya yazılı olarak bilgi vermek.

Meslek Birlikleri ve Denetleme Dairesi Başkanlığı

Madde 16- Meslek Birlikleri ve Denetleme Dairesi Başkanlığı 'nın görevleri şunlardır;

- a-) 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kurulan Meslek Birlikleri ile ilgili işlemleri yürütmek,
- b-) Meslek Birlikleri ile Bakanlık arasında koordinasyonu sağlamak,
- c-) Yeni kurulan Meslek Birliklerinin Tüzüklerini, "Meslek Birlikleri ve Federasyonları Hakkındaki Tüzük " ve "Fikir ve Sanat Eserleri Sahipleri Meslek Birlikleri Tip Statüsü" kapsamında incelemek, Makam Onayına sunmak ve faaliyet izni vermek,
- d-) Kurulmuş olan meslek Birliklerinin tüzüklerini mevzuat değişiklikleri doğrultusunda incelemek makam onayına sunmak ve sonuç hakkında Birliğe bilgi vermek,
- e-) Meslek Birlikleri ile ilgili mahkemelerden gelen yazılara cevap vermek.
- f-) 5846 sayılı yasa ve ilgili diğer mevzuatlar doğrultusunda Meslek Birliklerinin iş ve işlemlerinin hukuka uygun yürütülmesini ve verimli çalışmalarını sağlamak amacıyla, bu birlikleri uzmanları aracılığıyla, gerekli görülen sıklıkta idari ve mali yönden denetlemek

Proje Değerlendirme ve Sektörel Destekleme Daire Başkanlığı

Madde 17- Proje Değerlendirme ve Sektörel Destekleme Daire Başkanlığı'nın görevleri şunlardır;

a-) Bütün eser gruplarının üretildiği alanlarda mesleki standartların yükseltilmesi ve bu alandaki mevcut koşulların iyileştirilmesi amacıyla her türlü eğitim programının ve projenin hazırlanması, uygulanması, konu ile ilgili uzmanların bir araya getirilmesi, ulusal ve uluslar arası ölçekte etkinlikler düzenlenmesine ve sektörün gelişimine yönelik görevleri yerine getirmek,

b-) Korsanla mücadelede, kayıt dışı ve diğer yasal olmayan faaliyetlerle ilgili mücadele yöntemleri geliştirerek uygulanması için diğer kamu veya sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyon görevini yürütmek.

Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Daire Başkanlığı

Madde 18-Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) Enstitünün görev alanına giren konularda çalışmalarda bulunan uluslararası kuruluşların toplantıları sonucunda ortaya çıkan belge ve yayınları izlemek, alınan kararları Enstitü birimlerine ve ilgili kuruluşlara iletmek,

b) Enstitünün görev alanına giren konularda uluslararası toplantılar düzenlemek,

c) Enstitünün Avrupa Birliği ile ilgili yapacağı çalışmalarda diğer birimlerle koordinasyon sağlamak,

d)Yönetim Kurulunun belirleyeceği benzeri görevleri yapmak.

İletişim, Dokümantasyon ve Yayın Daire Başkanlığı

Madde 19- İletişim, Dokümantasyon ve Yayın Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Enstitünün çalışma alanı ile ilgili konularda toplumsal duyarlılığı artırmak ve bilinç düzeyini yükseltmek amacıyla basılı ve görsel yayınlar hazırlamak veya hazırlatmak, bu yönde eğitici programlar hazırlamak veya hazırlatmak,
- b) Medyada telif haklarının ve ihlallerinin yer alış biçimlerine ilişkin olarak çalışmalar yapmak,
- c) Medyada ve yeni iletişim teknolojileri konusunda telif haklarının eser sahiplerinin konumlarını güçlendirecek çalışmalara katılmak ve desteklemek,
- d) Kütüphane veya dokümantasyon merkezi kurmak, istatistik derlemek, yayın ve materyallerin ilgili kamu, özel ve sivil toplum kuruluşlarının kullanımına sunulması amacıyla sistem oluşturmak,
- e) Yönetim Kurulunun belirleyeceği benzeri görevleri yapmak.

Danışma Birimleri

Madde 20-Genel Müdürlüğün danışma hizmet birimleri şunlardır;

- a) Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı
- b) Hukuk Müşavirliği;

Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı

Madde 21- Strateji Geliştirme Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Ulusal kalkınma strateji ve politikaları, yıllık program ve hükümet programı çerçevesinde Enstitünün orta ve uzun vadeli strateji ve politikalarını belirlemek, amaçlarını oluşturmak üzere gerekli çalışmaları yapmak,
- b) Enstitünün görev alanına giren konularda performans ve kalite ölçütleri geliştirmek,
- c) Enstitü bütçesini stratejik plana ve yıllık hedeflere göre hazırlamak; faaliyetlerinin bunlara uygunluğunu izlemek ve değerlendirmek,
- d) Enstitünün yönetimi ile hizmetlerin geliştirilmesi ve performansla ilgili bilgi ve verileri toplamak, analiz etmek, yorumlamak ve faaliyet raporlarını hazırlamak,
- e) Üst yönetimin iç denetime yönelik işlevinin etkinliğini ve verimliliğini arttırmak için gerekli hazırlıkları yapmak,
- f) Enstitünün görev alanına giren konularda, hizmetleri etkileyecek dış faktörleri incelemek, kurum içi kapasite araştırması yapmak, hizmetlerin etkinliğini ve tatmin düzeyini analiz etmek ve genel araştırmalar yapmak,
- g) Yönetim bilgi sistemlerine ilişkin hizmetleri yerine getirmek
- h) Kurulların sekreteryas hizmetlerini yürütmek,
- ı) Başkanın vereceği benzeri görevleri yapmak.

Hukuk Müşavirliği

Madde 22-Hukuk Müşavirliğinin görevleri şunlardır;

- a) Başbakanlık, bakanlıklar, diğer kamu kurum ve kuruluşları ile birimlerinden gönderilen kanun, tüzük ve yönetmelik taslakları ile diğer hukuki konular hakkında görüş bildirmek,
- b) Enstitünün menfaatlerini koruyucu, anlaşmazlıkları önleyici hukuki tedbirleri zamanında almak, anlaşma ve sözleşmelerin bu esaslara uygun olarak yapılmasına yardımcı olmak,
- c) 8/1/1943 tarihli ve 4353 sayılı Kanun hükümlerine göre adlî ve idarî davalarda gerekli bilgileri hazırlamak, taraf olduğu idari davalarda Enstitüyü temsil etmek veya Enstitü tarafından hizmet satın alma yoluyla temsil ettirilen davaları takip ve koordine etmek,
- d) Enstitünün amaçlarını daha iyi gerçekleştirmek, mevzuat, plan ve programlara uygun şekilde çalışmasını temin etmek amacıyla gerekli hukuki teklifleri hazırlamak ve Enstitü Başkanına sunmak,
- e) Enstitü Başkanının vereceği benzeri görevleri yapmak.

Yardımcı hizmet birimleri

Madde 23- Yardımcı hizmet birimleri şunlardır;

- a) İnsan Kaynakları Müdürlüğü
- b) Destek Hizmetleri Müdürlüğü

İnsan Kaynakları Müdürlüğü

Madde 24- İnsan Kaynakları Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- a) Enstitünün insan gücü politikası ve planlaması konusunda çalışmalar yapmak ve tekliflerde bulunmak,
- b) Enstitü personelinin atama, nakil, sicil, terfi, ücret, emeklilik ve benzeri özlük işlemlerini yürütmek,
- c) Enstitünün eğitim planını hazırlamak, uygulamak ve değerlendirmek,

Destek Hizmetleri Müdürlüğü

Madde 25- Destek Hizmetleri Müdürlüğü'nün Görevleri şunlardır.

- a) Enstitünün ihtiyacı olan her türlü yapım, satın alma, kiralama, bakım ve onarım, arşiv, sağlık ve benzeri her türlü idari ve mali hizmetleri yürütmek,
- b) Taşınır ve taşınmaz mal kayıtlarını tutmak,
- c) Enstitü sivil savunma ve seferberlik hizmetlerini planlamak ve yürütmek,
- d) Enstitü Başkanının vereceği benzeri görevleri yapmak.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Sorumluluk ve Yetkiler

Yöneticilerin sorumlulukları

Madde 26- Enstitünün her kademedeki yöneticileri, yapmakla yükümlü oldukları hizmet ve görevleri Yönetim Kurulunun emir ve direktifleri doğrultusunda mevzuat hükümlerine, Enstitünün amaç ve politikaları ile stratejik planına, performans ölçütlerine ve hizmet kalite standartlarına uygun olarak yürütmekten bir üst kademeye karşı sorumludur.

Koordinasyon ve işbirliği

Madde 27-Enstitü, ana hizmet ve görevleriyle ilgili konularda, kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör ile işbirliği ve koordinasyonu sağlamaktan sorumludur.

Düzenleme görev ve yetkisi

Madde 28- Enstitü, önceden kanunla düzenlenen konularda kanun hükümlerine aykırı olmayacak şekilde idari düzenlemeler yapabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Personelin Özlük Hakları

Madde 29- Türkiye Telif Hakları Enstitüsü, personeli aşağıda düzenlenen hükümler dışında kamu iktisadi kuruluşlarının personel rejimine tabidir.

- e)** Enstitünün ana hizmetlerini doğrudan doğruya yapan ve yürütenlerden yükseköğrenim yapmış olanlar 8 inci derecenin ilk

kademesinden işe başlarlar, birinci derecenin son kademesine kadar yükseltilirler

- f)** Enstitüde çalışan personele ödenecek mahrumiyet zammı, 657 sayılı Kanuna tabi memurlar için tespit edilecek miktar ve şartlara uygun olmak kaydıyla Yönetim Kurulu tarafından bir yönetmelikle tespit edilir.
- g)** Kurum personeline hizmetin bütünlüğü ve ifa edilen görevin özelliği dikkate alınarak, en yüksek Devlet memuru aylığını (Ek gösterge dahil) geçmemek üzere, Kurum Yönetim Kurulunun teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca tespit olunan oran veya miktarlarda tazminat ödenir.
- h)** Enstitüde kadro karşılığı sözleşmeli personel çalıştırılabilir. Bunların kadro unvanları, sayısı, ücretlerinin taban ve tavanı ile diğer hususlar, Yönetim Kurulunun teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca belirlenir.

İkramiye

Madde 30 -Türkiye Telif Hakları Enstitüsünde görevli kadrolu veya sözleşmeli personele, yılda dört aylık ücret tutarını aşmamak üzere Yönetim Kurulunun kararı ile ikramiye verilebilir.

Fazla Çalışma

Madde 31 - Türkiye Telif Hakları Enstitüsü personeline ücretle fazla çalışma yaptırılabilir. Fazla çalışma esasları ve süresi Devletin diğer personeli için tanınan sürenin iki katını geçmemek, saat ücreti ise Devlet memurları için tanınan miktarlara bağlı kalınmak kaydıyla yönetmelikle tespit edilir.

Personelin işe alınma, atanma, yer değiştirme, görevlendirme, görevden alınma ve terfi işlemleri:

Madde 32 - Türkiye Telif Hakları Enstitüsü personelinin işe alınma, atanma, yer değiştirme, görevden alınma ve terfi işlemleri Enstitü Genel Müdürü tarafından yapılır.

Öğretim ve Eğitim

Madde 33- Türkiye Telif Hakları Enstitüsü, personeline, görevleri arasına giren konularda yurt içinde ve dışında eğitim, öğrenim ve ihtisas yapma imkanını sağlar, bu maksatla kurslar açar ve kendi maksatları için personel yetiştirmek üzere kendi kadrolu personeline burs verebilir.

Türkiye Telif hakları Enstitüsünün düzenlediği hizmet içi eğitimlerde ya da hazırlayacağı seminerlerde, gerektiğinde yükseköğretim kurumlarının öğretim elemanlarından ve diğer eğitim kurumlarının öğretim görevlilerinden yararlanılabilir.

Enstitünün sürekli kadrolarında çalışanların enstitünün asli fonksiyonları ile ilgili konularda üniversite ve yüksekokullarda öğretim üyesi veya yardımcısı olarak görev almalarına, her derecedeki resmi öğretim kurumlarında öğretmenlik yapmalarına, esas görevlerini aksatmamak şartıyla Genel Sekreter 'in teklifi üzerine Yönetim Kurulunca izin verilebilir

Enstitü görevlilerinin, asli görevlerinin dışında Kurum içerisinde verecekleri dersler için kendilerine yayın ve ders başına ödenecek ücretlerin azami haddi ile bu personelin çalışmaları ile ilgili esaslar yönetmelikle tespit edilir.

Mesken Yapımı Ve Kiralama

Madde 34- Türkiye Telif Hakları Enstitüsü, personeline kira karşılığında lojman olarak tahsis edilmek üzere yatırım programları dahilinde mesken

yaptırmaya ve satın almaya, kalkınmada öncelikli yörelerde Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine mesken kiralamaya yetkilidir.

Personel İşlemleri Ve Personel Hizmet Tanımları

Madde 35 - Türkiye Telif Hakları Enstitüsü personelinin işe alınmasındaki usul, şartlar, atanma, terfi, nakil, işe son verme, disiplin cezaları ve sicil ile ilgili konuları personel yönetmeliğinde düzenlenir.

Kurum hizmetlerinin tanımı, bu hizmetlere atanacaklarda aranacak özel nitelikler ve atama şartları bir yönetmelik ile düzenlenir.

Telif Hakları Uzmanlığı ve Telif Hakları Uzman Yardımcılığı

Madde 36- Enstitü, bu Kanunda sayılan görevlerin yerine getirilmesinde Telif Hakları Uzmanı ve Telif Hakları Uzman Yardımcısı istihdam eder. Telif hakları Uzman Yardımcılığına atanabilmek için, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde sayılan şartlara ek olarak aşağıdaki nitelikler aranır:

- a) En az dört yıllık eğitim veren yüksek eğitim kurumlarının hukuk fakültesi, iktisadi ve idari bilimler fakültesi, siyasal bilgiler fakültesi, iletişim, istatistik, sosyoloji, psikoloji bölümleri ya da bunlara denkliği Yükseköğretim Kurumu tarafından kabul edilen yurt dışındaki öğretim kurumlarının birinden mezun olmak,
- b) Yapılacak yarışma ve yeterlilik sınavında başarılı olmak,
- c) Sınavın yapıldığı yılın Ocak ayının ilk gününde 30 yaşını doldurmamış olmak,
- d) Kamu personeli dil sınavında en az (C) düzeyinde başarılı olmak.

Telif Hakları Uzman Yardımcılığına atananlar, üç yıl çalışmak ve olumlu sicil almak kaydıyla açılacak yeterlik sınavına girme hakkını elde ederler. Sınavda başarılı olanlar Telif Hakları Uzmanı unvanını kazanırlar. Yeterlik sınavında başarı gösteremeyenler bir yıl içinde ikinci kez sınava tabi tutulurlar. İki defa başarı gösteremeyenler, Enstitü bünyesinde durumlarına uygun memur kadrolarına atanırlar.

Telif Hakları Uzmanı ve Telif Hakları Uzman Yardımcılarının mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri, yarışma, yeterlik sınavı, yurt içi ve yurt dışında eğitilmeleri ve diğer hususlar yönetmelikle düzenlenir.

Sözleşme ile Araştırma, Etüt ve Proje yaptırma

Madde 37-Enstitü görevleri ile ilgili olarak ulusal ve uluslararası bilimsel araştırma, etüt, film ve proje gibi işleri, üniversite öğretim elemanları ile yerli ve yabancı gerçek ve tüzel kişilere sözleşme ile yaptırabilir.

Enstitü, görev alanına giren konularda üniversiteler veya uzman kurum ve kuruluşlardan danışmanlık hizmeti satın alabilir.

Bu konulara ilişkin usul ve esaslar ile diğer hususlar yönetmelikle düzenlenir.

Enstitünün Gelirleri

Madde 38-Enstitünün gelirleri şunlardır:

- a) Yapılan hizmetler karşılığı alınacak ücretler,
- b) Genel bütçeden yapılacak yardımlar,
- c) Her türlü yardım ve bağışlar,
- d) Kuruma ait taşınmazların gelirleri,

e) Yukarıda sayılan gelirlerin nemalandırılması suretiyle elde edilecek gelirler.

Türkiye Telif Hakları Enstitüsünün gelir-gider fazlası enstitünün bir sonraki yıl bütçesine aktarılır.

Enstitünün yukarıdaki fıkralarda sayılan gelirleri ve sahibi bulunduğu gayrimenkulleri her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır. Gelir ve kurumlar vergilerine tabi teşekküllerce tediye olunan aidat o yılın hesap dönemine masraf kaydedilir.

Enstitünün malları Devlet malı sayılır. Bu mallar aleyhine cürüm işleyenlere bu cürümlerden dolayı Devlet memurları hakkında tatbik edilen ceza hükümleri uygulanır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

DEĞİŞTİRİLEN VE YÜRÜRLÜKTEN KALDIRILAN HÜKÜMLER

Madde 39- 16/4 / 2003 tarihli ve 4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun 'un 11. maddesi yürürlükten kaldırılmış olup, anılan Kanunun 7. maddesinde sayılan ana hizmet birimlerine ilişkin listede yer alan “ Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü “ ibaresi çıkarılmıştır.

Madde 40- Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun Taşra ve Yurtdışı Teşkilatları ile Bağlı Kuruluşlar başlıklı 27. maddesinin başlığı “ Taşra ve yurtdışı teşkilatları, bağlı kuruluşlar ile ilgili kuruluşlar” şeklinde değiştirilmiş ve maddenin sonuna “Türkiye Telif Hakları Enstitüsü, Kültür ve Turizm Bakanlığı İlgili Kuruluşudur ”ifadesi eklenmiştir

Madde 41- 5846 sayılı kanunda “Bakanlık “ veya “Kültür ve Turizm Bakanlığı “ şeklinde geçen ibareler “Türkiye Telif Hakları Enstitüsü “ olarak değiştirilmiştir.

Madde 42- 10.12.2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun eki (II) sayılı cetvele “ 52- Türkiye Telif Hakları Enstitüsü “ ibaresi eklenmiştir.²²

ALTINCI BÖLÜM

GEÇİCİ VE SON HÜKÜMLER

Geçici Madde 1- Bu Kanunun yayımlandığı tarihte Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğüne ait her türlü haklar ve yükümlülükler ile Genel Müdürlükçe kullanılan bütün demirbaş ve döşeme, eşya, taşınır ve taşınmaz mallar ile taşıtlar ve personel bu Kanunla kurulan Türkiye Telif Hakları Enstitüsüne devredilmiş sayılır.

Geçici Madde 2- Ekli (II) sayılı Listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Genel Kadro Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvele “Türkiye Telif Hakları Enstitüsü ” bölümü olarak eklenmiştir.

Geçici Madde 3- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü kadrolarında yer alan memurlardan daire başkanı, şube müdürü, raportör, proje uzmanı kadrolarında bulunanlardan sosyal bilimler alanında yüksek lisans yapmış olanların, en geç oniki ay içinde, konusu Enstitünün faaliyet alanı ile ilgili olan uzmanlık tezinin Enstitü

²² 5018 sayılı Kanun ek II sayılı cetvelde, özel bütçe kapsamında 50 adet kuruluş görölse de Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü ‘nün yeniden yapılandırılmasına ilişkin kanunda 51.sıra söz konusu kuruma verilmiştir. Ancak kuruluş kanunu Cumhurbaşkanlığından geri dönmüştür.

sekreterliğine sunulması ve tezin kabul edilmesi durumunda başka bir işleme gerek kalmaksızın “Telif Hakları Uzmanı” olarak atanırlar

Geçici Madde 4- Bu Kanunla öngörülen yönetmelikler altı ay içinde hazırlanarak yürürlüğe konulur. Bu süre zarfında mevcut mevzuatın bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Diğer mevzuatta Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğüne yapılmış olan atıflar Türkiye Telif Hakları Enstitüsüne yapılmış sayılır.

Geçici Madde 5 –Enstitünün; Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yılı geçmeyecek süre içinde organlarının teşekkül ettirilip, bütün görevlerini yapmaya hazır hale gelinceye kadarki tüm destek hizmetleri Kültür ve Turizm Bakanlığı koordinatörlüğünde ve bu Bakanlıkça tespit edilecek bir kurum ve/veya kuruluş tarafından yürütülür.

Geçici Madde 6– Enstitünün kendi kaynaklarıyla normal çalışma düzeyine gelinceye kadar geçecek süre içerisindeki harcamaları genel bütçeden karşılanır.

Yürürlük

Madde 43- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 44- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

3.TELİF HAKLARI VE SİNEMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜNÜN İLİŞKİLİ KURULUŞ ŞEKLİNDE YENİDEN YAPILANMASI İÇİN ÖNERİLEN KURULUŞ KANUNU TASLAĞI

TELİF HAKLARI KURUMUNUN (İlişkili Kuruluş)²³ KURULUŞ VE GÖREVLERİ HAKKINDA KANUN TASARISI TASLAĞI

BİRİNCİ BÖLÜM

AMAÇ, KAPSAM, TANIMLAR, KURUMUN TEŞKİLATI VE GÖREVLERİ

Amaç

Madde 1- 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ve ilgili diğer mevzuatlarla düzenlenen eser sahibinin hakları ve bağlantılı hakları korumak ve kanunla kendisine verilen görevleri yerine getirmek üzere kamu tüzelkişiliğini haiz idari ve mali özerkliğe²⁴ sahip Telif Hakları Kurumu kurulmuştur.

Kurumun ilişkili²⁵ olduğu Bakanlık, Kültür ve Turizm Bakanlığıdır.

Kurum görevini yaparken bağımsızdır. Hiçbir organ, makam, merci ve kişi Kurumun nihai kararını etkilemek amacıyla emir ve talimat veremez.

Kurumun merkezi Ankara'dadır.

²³ KYTYHHK 26. maddeyi düzenleyici kurumlar hakkında yapılan ilk kanuni tanımlama olarak düşünebiliriz. Buna göre, ilişkili kuruluşlar piyasalara ilişkin düzenleyici ve denetleyici görev yapan , kamu tüzel kişiliği ile idari ve mali özerkliği haiz özel kanunla kurulan kuruluşlardır.

²⁴ Merkezi idareden ayrı birer kamu tüzel kişisi olarak özerk kurumların yapılandırılmasının gerekçeleri üç başlık altında toplanabilir. Bunlardan birincisi özerk idari kurumların görev alanlarının siyasi etkilerden uzak tutulması zorunluluğu, ikincisi bu görevlerin ileri teknolojileri içeren teknik alt yapı oluşturulmasını gerektirmesi, sonuncu olarak ta bu kurumlarda görev yapacak kamu görevlilerinin görev alanlarına ilişkin olarak özel uzmanlık eğitimi almış olmaları gerekliliğidir.

²⁵ KYTYHHK tasarısı 26. maddesinde ilişkili kuruluşlar; piyasalara ilişkin düzenleyici ve denetleyici görev yapan, kamu tüzel kişiliği ile idarî ve malî özerkliği haiz, özel kanunla kurulan kuruluşlar şeklinde tanımlanmıştır. Ayrıca bu kuruluşların ilişkili olduğu bakanlığın , kuruluş kanununda gösterileceği ifade edilmiştir.

Kapsam

Madde 2- Bu Kanun, 1.maddede öngörülen amaçları yerine getirmek üzere kurulan Telif Hakları Kurumu görevleri, organları, birimleri, personele ilişkin görevlendirilme ve atanma şartları, kadro durumları, denetim, gelirler ,giderler ve bütçe ile ilgili esasları kapsar.

Tanımlar

Madde 3- Bu kanunda geçen tanımlardan ;

Bakanlık :Kültür ve Turizm Bakanlığını,

Kurum :Telif Hakları Kurumunu,

Kurul :Telif Hakları Kurulunu,

Eser :5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda düzenlenen, sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim - edebiyat, musiki ,güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat ürününü,

Eser sahibi :Eseri meydana getiren kişiyi

Bağlantılı haklar :Eser sahibinin manevi ve mali haklarına zarar vermemek kaydıyla; eser sahibinin izniyle bir eseri özgün bir biçimde yorumlayan, tanıtan, anlatan, söyleyen, çalan ve çeşitli biçimlerde icra eden sanatçıların, bir icra ürünü olan veya sair sesleri ilk defa tespit eden fonogram yapımcıları , radyo-televizyon kuruluşları ile filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcılarının sahip oldukları hakları,

Meslek Birlikleri :Eser sahibi ve eser sahibinin haklarıyla bağlantılı hak sahiplerinin haklarının takibi , ürünlerin kullanımından doğan gelirlerin tahsili ve bu gelirlerin hak sahiplerine dağıtımını sağlayan 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri kanununun 2,3,4,5,6, ve 80 inci maddeleri kapsamında 42.maddesi gereğince kurulan tüzel kişiliğe haiz kuruluşları,

Uzlaştırma Kurulu :Telif hakları ve bağlantılı haklar alanındaki uyuşmazlıklarda tarafların talebi halinde, uyuşmazlıkların yargıya intikalinden önce, 5846 sayılı Kanun ve ilgili diğer mevzuatlar çerçevesinde

, tarafların karşılıklı olarak tatmin edici bir sonuca ulaşmalarının temini ve yargı yükünün hafifletilmesi amacıyla uzlaşmazlık konusu hususunda inceleme ve araştırmalar yapan ve çözümler üreten Kurulu,

İfade eder.

Kurumunun Teşkilatı

Madde 4 - Kurumun teşkilatı;

a) Telif Hakları Kurulu²⁶,

b) Uzlaştırma Kurulu,

c) Başkanlık,

d) Hizmet Birimlerinden,

oluşur.

Görevler

Madde 5:Kurumun görev ve yetkileri şunlardır;

a-)5846 sayılı Kanunda düzenlenmiş olan eser sahibinin hakları ve bağlantılı hak sahipleri ile ilgili yasal düzenlemelerin yürütülmesini sağlamak

b-)Eser sahibinin hakları ve bağlantılı haklar ile ilişkili değerlendirmeler yapmak ve bu hakların teşekkül ettiği yerli ve yabancı sektörleri takip etmek,

²⁶ Düzenleyici –denetleyici kurumların söz konusu düzenleme ve denetleme faaliyetleri konusunda karar alma yetkisi üst düzey görevlilerin oluşturduğu bu kurullara aittir.

c-)Fikri haklar alanında faaliyet gösteren diğer yerli ve yabancı kuruluşlarla işbirliğini sağlamak,

d-)Uluslar arası standartlara uygun kayıt tescil sistemini oluşturmak ve geliştirmek,

e-)Meslek Birliklerinin etkin bir şekilde faaliyet göstermeleri amacıyla bu oluşumların denetimlerini yapmak,

f-)Her türlü araştırma geliştirme ve yayın faaliyetinde bulunmak,

g-)Kurumun iş ve işlemlerinde verimliliği arttırmak amacıyla bilgi işlem altyapısı ile diğer teknik altyapıyı oluşturmak,

h-)Kamuoyunu bilinçlendirmeye yönelik her türlü organizasyonu düzenlemek, arşiv, kütüphane, bilgi ve dökümantasyon merkezi gibi yapılanmalar kurmak,

ı-) Mali hak ihlallerinin önüne geçmek amacıyla kullanılan hologram, optik araç, biometrik kod, özel mürekkep ve benzeri teknik yöntemlerin uygulanmasına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,

j-) Fikri mülkiyet hakları alanındaki uyuşmazlıklarda tarafların talebi halinde, uyuşmazlıkların yargıya intikalinden önce mevzuat çerçevesinde, uzlaştırma ve arabuluculuk işlemlerini oluşturulacak uzlaştırma komisyonu aracılığıyla yürütmek,

k-)Fikri mülkiyete konu olan eserler üzerindeki hakların devrine ilişkin takip sistemi oluşturmak ve bu hakların korunmasını temin edecek denetim mekanizması meydana getirmek suretiyle ihlalleri tespit etmek ve bu ihlallere ilişkin tedbirler almak,

l-)Fikri mülkiyet alanında her türlü eğitim ve seminer programlarını hazırlamak, uygulamak ve görev alanına giren konularda akademik çalışmaları desteklemek,

m-) Kanunla verilen diğer görevleri yerine getirmek.

İKİNCİ BÖLÜM

KURUL, KURULUN ÇALIŞMA ESASLARI VE GÖREVLERİ ve UZLAŞTIRMA KURULU

Kurul

Madde 6- Telif Hakları Kurulu, biri Başkan biri İkinci Başkan olmak üzere toplam yedi üyeden teşekkül eder.²⁷

Bakanlar Kurulu; iki üyeyi Kültür ve Turizm Bakanlığının, bir üyeyi Gümrük Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanlığının, iki üyeyi İçişleri Bakanlığının, birer üyeyi ise Yargıtay, Danıştay ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin her boş üyelik için kendi kurumları içinden veya dışarıdan göstereceği ikişer aday arasından seçer ve atar.

²⁷ Düzenleyici –denetleyici Kurumlar Hakkında Kanun Tasarısı 5.maddesinde kurulların oluşumu ele alınmıştır. Buna göre Kurul yedi üyeden oluşur.

Kurul üyesi olabilmek için 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinin (A) fıkrasının (1), (4), (5), (6) ve (7) numaralı bentlerinde belirtilen şartları taşımak ve dört yıllık yüksek öğrenim mezunu olmak gerekir. Ayrıca, kuruluş kanunlarında belirtilen öğrenim dalları ve özel nitelikler saklı kalmak üzere, kurumun faaliyet alanıyla ilgili konularda olmak kaydıyla kamu ve/veya özel sektörde yüksek öğrenim sonrası en az on yıl çalışmak suretiyle tecrübe sahibi olmak şartı aranır. Bu şartları taşıyanlar arasından Bakanlar Kurulunca atama yapılır. Kurul üyelerinden lisans düzeyinde en az bir kişinin hukuk, bir kişinin iktisat mezunu olması ve bir kişinin de kurumun meslek personeli veya ana hizmet birimi amiri yahut başkan yardımcısı olarak çalışmış olması zorunludur.

Bakanlar Kurulu, üyelerden birini başkan, birini de ikinci başkan olarak görevlendirir.

Kurul üyeliklerine atananların meslekî tecrübeleri atamaya ilişkin Bakanlar Kurulu kararının gerekçesinde belirtilir ve atama kararı bu gerekçe ile birlikte Resmî Gazetede yayımlanır.

Telif Hakları Kurulunca gösterilecek adayların en az yarısının Telif Hakları Kurumunun uzmanlık sıfatını kazanmış meslek personeli arasından seçilmesi zorunludur.

Bakanlar Kurulu, Kurulun göstereceği üç aday arasından birisini Başkan olarak görevlendirir. İkinci Başkanı Kurul üyeleri kendi aralarından seçer.

Kurulun Çalışma Esasları

Madde 7- Kurul üyelerinin görev süresi altı yıldır²⁸. Bir üye bir defadan fazla seçilemez. Kurul üyelerinin görev süresi dolmadan görevlerine son verilemez. Ancak üyeler, ciddi bir hastalık veya sakatlık nedeniyle iş görememeleri veya atamaya ilişkin şartları kaybetmeleri halinde atandıkları usule göre süresi dolmadan görevden alınır. Üyeler görevi kötüye kullanmaktan veya yüz kızartıcı bir suçtan mahkum olmaları halinde ise Başbakan onayıyla görevden alınır. Görevden alma nedeniyle veya süresi dolmadan herhangi bir sebeple boşalan Kurul üyeliklerine bir ay içerisinde yukarıda belirtilen esaslara göre yeniden atama yapılır. Bu durumlarda atanan üye, yerine atandığı üyenin görev süresini tamamlar.

Kurul Başkanı, İkinci Başkanı ve üyelerinin görev süreleri altı yıldır. Süresi biten üye yeniden seçilebilir. Kurul üyelerinin üçte biri iki yılda bir yenilenir.

²⁸ Düzenleyici –denetleyici Kurumlar Hakkında Kanun Tasarısı 5.maddesinde kurulların görev süresi ele alınmıştır.Buna göre Kurul başkanı ve üyelerinin görev süreleri altı yıldır. Süresi biten başkan ve üyeler yeniden atanamazlar. Kurul başkanı hariç olmak üzere, ilk atanan üyelerin üçte biri iki yılda bir yenilenir. İkinci yılın sonunda kur'a sonucu üyelikleri sona eren üyeler bir defalığına tekrar atanabilir. Başkanlığın veya üyeliğin görev süresi dolmadan herhangi bir sebeple boşalması halinde, boşalan yere bir ay içinde 5 inci maddedeki esaslara göre atama yapılır. Bu şekilde atanan kişiler, yerine atandıklarının süresini tamamlar ve bu şekilde atananlardan iki yıl veya daha az süreyle görev yapanlar bir defalığına tekrar atanabilir.

Kurul başkan ve üyelerinin süreleri dolmadan herhangi bir nedenle görevlerine son verilemez. Ancak, ciddi hastalık veya sakatlık nedeniyle iş göremeyecekleri, atanmaları için gerekli şartları kaybettikleri veya durumlarının 7 nci maddeye aykırı olduğu anlaşılan kurul başkan ve üyelerinin görevleri Bakanlar Kurulu kararı ile sona erdirilir.

Yenilenme sırasında Kurulun teşekkülüne ilişkin hükümlerdeki sayılar ve oranlar dikkate alınır. Başkanlık ve üyelikler, yenilenme hariç, görev süresi dolmadan herhangi bir sebeple boşaldığı takdirde, boşalan yerlere bir ay içinde seçim ve atama yapılır. Bu halde atanan, yerine atandığı kimsenin süresini tamamlar. Kurul Başkan ve üyelerinin süreleri dolmadan herhangi bir nedenle görevlerine son verilemez. Ancak, Kurul kararı ile, atanmaları için gerekli şartları kaybettikleri veya durumlarının bu Kanunun 25 inci maddesine aykırı düştüğü anlaşılan ya da Kanunla verilen görevle ilgili olarak suç işledikleri mahkeme kararı ile sabit olan Kurul Başkan ve üyelerinin görevleri sona erer.

Kurul, Başkan tarafından, Başkanın bulunmadığı izin, hastalık, yolculuk ve diğer hallerde İkinci Başkan tarafından yönetilir ve temsil edilir. Toplantıyı Kurul Başkanı veya yokluğunda İkinci Başkan yönetir ve karara bağlanacak gündemi toplantıdan önce belirleyerek Kurul üyelerine bildirir. Kurul üyeleri kendileri ve üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci dereceye kadar sıhri hısımlarıyla ilgili olaylarda müzakere ve oylamaya katılamaz.

Kurulun Görevleri

Madde 8- Kurulun görev ve yetkileri şunlardır²⁹

²⁹ Düzenleyici Ve Denetleyici Kurumlar Hakkında Kanun Tasarısı 10.maddesine göre Kurulun görev ve yetkileri aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

a) Düzenlemek ve denetlemekle görevli olduğu sektör veya alanla ilgili ikincil düzenlemeleri yapmak ve kararlar almak, sektörde faaliyette bulunanlar arasında ortaya çıkan uyuşmazlıkları çözümlmek üzere arabuluculuk ve uzlaştırıcılık yapmak veya bu konularda hakemleri belirlemek,

b) Kurumun ana stratejisini, performans ölçütlerini, amaç ve hedeflerini, hizmet kalite standartlarını belirlemek, insan kaynakları ve çalışma politikalarını oluşturmak, kurumun hizmet birimleri ve bunların görevleri hakkında öneride bulunmak,

c) Kurumun ana stratejisi ile amaç ve hedeflerine uygun olarak hazırlanan bütçesini görüşmek ve karara bağlamak,

d) Kurumun performansını ve malî durumunu gösteren raporları onaylamak,

e) Başkanın önerisi üzerine, başkan yardımcıları ve daire başkanlarını atamak,

f) Taşınmaz mal alımı, satımı, kiralanması konularındaki önerileri görüşüp karara bağlamak,

g) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

a) 5846 sayılı Kanunda yasaklanan faaliyetler ve işlemler hakkında, başvuru üzerine veya resen inceleme, araştırma yapmak; bu Kanunda düzenlenen hükümlerin ihlal edildiğinin tespit edilmesi üzerine, bu ihlallere son verilmesi için gerekli tedbirleri alıp bundan sorumlu olanlara idari para cezaları uygulamak,

b) Görevleri ile ilgili olarak ihtiyaç duyduğu konularda araştırma, teknik inceleme, etüt, proje ve bunlarla ilgili her türlü mal ve hizmetlerin sağlanması gibi işleri yerli ve yabancı gerçek ve tüzel kişilere sözleşme veya pazarlık suretiyle yaptırmak ve bu konularla ilgili mal ve hizmet satın almak,

c) Fikri mülkiyet sisteminin takibi için gerekli olan teknik alt yapının oluşturulması yönünde her türlü plan, proje değerlendirmesi yapmak, bunları teşvik etmek ve ortak bir bilgi ağı sistemi oluşturmak için gerekli her türlü mal ve hizmet alımını sağlamak .

d) Meslek Birliklerinin düzenli ve etkin bir şekilde denetimini sağlamak üzere söz konusu oluşumların temsilcilerinden rapor istemek ve bu raporları değerlendirmek,

e) Kurul İkinci Başkanını seçmek,

f) Bu Kanunun uygulanması ile ilgili olarak tebliğler çıkarmak ve gerekli düzenlemeleri yapmak,

g) Fikri Haklar ile ilgili mevzuatta yapılması gerekli değişiklikler konusunda doğrudan veya Bakanlığın talebi üzerine görüş bildirmek,

h) Fikri haklar ile ilgili olarak diğer ülkelerin mevzuat, uygulama, politika ve tedbirlerini izlemek,

ı) Kurumun personel politikasını saptamak, uygulamasını izlemek, personelin atama işlemlerini yapmak, Başkanlıkça hazırlanan Kurumun yıllık bütçesi, gelir gider kesin hesabı ve yıllık çalışma programlarını onamak, gerekirse bütçede hesaplar arasında aktarma yapmaya karar vermek,

j) Boşalan Kurul üyelikleri için Kurumca gösterilecek adayları belirlemek,

k) Yılda bir, çalışmaları ve görev alanlarındaki durum ve gelişmelerle ilgili bir rapor yayınlamak,

l) Menkul ve gayrimenkul eşya ve demirbaş alımı gibi satın alma, satma, kiralama konularındaki önerileri görüşüp karara bağlamak, bu konuda gerekli düzenlemeleri yapmak,

m) Kurumun üçüncü kişilerle olan alacak, hak ve borçları hakkında her türlü işleme karar vermek,

n) Kanunla verilen diğer görevleri yerine getirmek.

Uzlaştırma Kurulunun Görevleri

Madde 9- Uzlaştırma Kurulunun görevleri şunlardır;

a) Telif hakları ve bağlantılı haklar alanındaki uyuşmazlıklarda, talep üzerine tarafları bir araya getirerek yargı sürecinden önce, uzlaştırma sağlamak

b)Uzlaştırma konusu olan hususlarda inceleme ve araştırmalar yapmak ve bu doğrultuda çözümler üretmek

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BAŞKANLIK

Başkanlık

Madde 10 - Başkanlık; Kurul Başkanı, İkinci Başkan ve Kurul Başkan Yardımcılarından teşekkül eder.

Kurul Başkanı³⁰ Kurumun en üst amiri olup, Kurumun genel yönetim ve temsilinden sorumludur.

Bu sorumluluk, Kurumun çalışmalarının genel çerçevede düzenlenmesi, denetlenmesi, değerlendirilmesi ve gerektiğinde kamuya duyurulması görev ve yetkilerini kapsar.

Başkanlığın Görev ve Yetkileri

Madde 11 - Başkanlığın görev ve yetkileri şunlardır:³¹

³⁰ Düzenleyici Ve Denetleyici Kurumlar Hakkında Kanun Tasarısı 12.maddesine göre Başkanın konumu kısaca aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir.

“ Kurul başkanı, kurumun da başkanı olup, genel yönetim ve temsilinden sorumludur. Bu sorumluluk, kurum çalışmalarının yürütülmesi, denetlenmesi, değerlendirilmesi ve gerektiğinde kamuya duyurulması görev ve yetkilerini kapsar.Başkana, yokluğunda ikinci başkan vekâlet eder.”

³¹ Düzenleyici Ve Denetleyici Kurumlar Hakkında Kanun Tasarısı 13.maddesine göre Başkanın görevleri aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.

a) Kurul toplantılarının gündemini, gün ve saatini belirlemek, toplantıları idare etmek, gündeme alınmayan başvurular hakkında gerekli işlemleri yapmak ve bunlara ilişkin olarak kurula bilgi vermek,
b) Kurul kararlarının yayımlanmasını veya tebliğini sağlamak, bu kararların gereğinin yerine getirilmesini temin etmek ve uygulanmasını izlemek,
c) Hizmet birimlerinden gelen önerilere son şeklini vererek kurula sunmak,
d) Kurulun belirlediği stratejilere, amaç ve hedeflere uygun olarak, kurumun yıllık bütçesi ile malî tablolarını hazırlamak,
e) Kurul ile hizmet birimlerinin uyumlu, verimli, disiplinli ve düzenli bir biçimde çalışmasının en üst düzeyde organizasyonu ve koordinasyonunu sağlamak, kurum hizmet birimleri arasında çıkabilecek görev ve yetki sorunlarını çözmek,
f) Yıllık faaliyet raporlarını hazırlamak, amaç ve hedeflere, performans ölçütlerine göre faaliyetlerin değerlendirmesini yaptırmak ve bunları kurula sunmak,
g) Kurumun faaliyet gösterdiği alanda strateji, politikalar ve ilgili mevzuat ile kurum ve çalışanların performans ölçütleri hakkında çalışma ve değerlendirme yapmak,
h) Kurumun diğer kuruluşlarla ilişkilerini yürütmek ve kurumu temsil etmek,
i) Kurul tarafından atanması öngörülenler dışındaki kurum personelini atamak,j) Kurum başkanı adına imzaya yetkili personelin görev ve yetki alanını belirlemek,

k) İdarî konulardaki diğer görevleri yerine getirmek.

- a) Kurumun karar organı olan Telif Hakları Kurulu ile hizmet birimlerinin uyumlu, verimli disiplinli ve düzenli bir biçimde çalışmasının en üst düzeyde organizasyonu ve koordinasyonunu sağlamak, Kurum hizmet birimleri arasında çıkabilecek görev ve yetki sorunlarını çözmek,
 - b) Kurul toplantılarının gündemini, gün ve saatini belirlemek ve toplantıları idare etmek,
 - c) Kurul kararlarının gereğinin yerine getirilmesini sağlamak, bu kararların uygulanmasını izlemek,
 - d) Hizmet birimlerinden gelen önerilere son şeklini vererek Kurula sunmak,
 - e) Kurumun yıllık bütçesi ile gelir gider kesin hesabını ve yıllık çalışma raporlarını hazırlamak ve Kurula sunmak, Kurum bütçesinin uygulanmasını, gelirlerin toplanmasını, giderlerinin yapılmasını sağlamak,
 - f) Fikri hakların korunması politikası ile ilgili olarak alınacak kararlar ve ilgili mevzuat hakkında görüş bildirmek,
 - g) Kurumun Bakanlık ve diğer kuruluşlarla ilişkilerini düzenlemek ve yürütmek,
 - h) Kurumu resmi ve özel kuruluşlar nezdinde temsil etmek,
 - ı) Kurulun nihai kararları ile Kurumca hazırlanacak tebliğ ve yönetmeliklerin yayınlanmasını sağlamak,
-

j) Kurul Başkanı adına imzaya yetkili personelin görev ve yetki alanını belirlemek,

Başkan Yardımcıları

Madde 12 - Başkanlık hizmetlerinin yürütülmesinde Başkana yardımcı olmak amacıyla iki adet Başkan Yardımcısı görevlendirilebilir. Başkan Yardımcıları, Başkan tarafından verilen görevleri yapmak, talimatları yerine getirmek, teşkilat kademeleri ve ilgili hizmet birimleri arasında uyum ve işbirliğini sağlamakla yükümlüdürler.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM ANA HİZMET BİRİMLERİ

Ana Hizmet Birimleri³²

Madde 13- Kurumun Ana hizmet Birimleri şunlardır.³³

³² Kurum için öngördüğümüz idari yapılar değişiklik gösterse de kurumun görevleri ve kurum bünyesindeki ana hizmet birimlerinin, danışma ve yardımcı hizmet birimlerinin görevleri çok fazla değişmemektedir. Hazırladığımız üç taslakta bu bölümleri birbirine benzer şekilde düzenlememiz gerekti. Birbirinin tekrarı gibi görünse de taslakların bütünlüğü açısından bu bölümleri her taslakta yeniden ele almamız gerekti.

³³ Düzenleyici Ve Denetleyici Kurumlar Hakkında Kanun Tasarısı 15.maddesi hizmet birimlerini aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.

“Kurumun hizmet birimleri, daire başkanlıkları şeklinde teşkilatlanmış ana hizmet, danışma ve yardımcı hizmet birimlerinden oluşur. Ancak, daire başkanlıklarının sayısı onu geçemez.

Hizmet birimleri, kurumların kuruluş kanunlarında belirtilen faaliyet alanı, görev ve fonksiyonlarına uygun olarak kurumun teklifi ve Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir.

Kurumlarda ana hizmet birimi olarak Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı kurulur. Hukuk, basın ve halkla ilişkiler, yönetim ve finans gibi alanlarda ihtiyaca göre sayıları beşi geçmemek üzere başkanlık müşaviri görevlendirilebilir.”

- a)Fikri Haklar İzleme ve Kayıt Tescil Dairesi Başkanlığı
- b)Meslek Birlikleri ve Denetleme Dairesi Başkanlığı
- c)Proje Değerlendirme ve Sektörel Destekleme Daire Başkanlığı
- d)Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Daire Başkanlığı,
- e)Yayın ve Bilgi Dağıtım Daire Başkanlığı.
- f)Bilgi ve İletişim Teknolojileri Daire Başkanlığı

Telif Hakları İzleme ve Kayıt Tescil Dairesi Başkanlığı

Madde14- Telif Hakları İzleme ve Kayıt Tescil Dairesi Başkanlığı'nın görevleri şunlardır.

- a) 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ve 3257 sayılı Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanunu ile ilgili alt mevzuat çerçevesinde; bil-kod ve yapımcı kodu tahsis etmek
- b) Fikri hakların ihlaline konu olan suçlar hakkında yapılan kovuşturma ve yargılamalarda delil niteliğini haiz taşıyıcı materyallerin fiziki denetimini yapmak
- c) Söz konusu taşıyıcı materyallere tespit edilmiş eserlerin kayıt-tescil edilip edilmediğini belirlemek,
- d) İşbu taşıyıcı materyallerin hak takipliği açısından önem arz eden orijinal bandrolleri taşıyıp taşımadıklarını incelemek ve bu materyallerin işaretlemelerinin ilgili mevzuata uygun olup olmadığının tetkik etmek,
- e) Eserlerin tespit edildiği nüshaların ilgili mevzuata uygun çoğaltılıp çoğaltılmadığını araştırmak, piyasaya arz edilmiş eserlere dair hak sahipliklerini tespit etmek, bu bağlamda eser işletme belgelerini

incelemek ve bu tespit ve incelemeye dair edinilen bilgiyi ilgili savcılık ve/veya mahkemelere bildirmek,

- f) Fikri hakların ihlaline konu suçlara ilişkin yapılan soruşturma ve yargılamalarda ilgili savcılık ve/veya mahkemelerin talep ettiği her türlü bilgi ve belgeyi temin ederek ilgili savcılık ve/veya mahkemeye göndermek,
- g) Sinema ve müzik eserlerinin kayıt ve tesciline dair ve ayrıca sinema ve müzik eserlerine tahsis edilmiş eser işletme belgelerine dair ilgili şikayetleri incelemek, çözüme kavuşturmak,
- h) Kamu kurum ve kuruluşlarının fikri hakların takibine ilişkin soru, istek ve müracaatları hakkında gerekli işlemleri yapmak,
- i) 3257 sayılı Kanun uyarınca kurulmuş olan fiziki denetim komisyonları ile 5846 sayılı Kanun uyarınca kurulmuş olan denetim komisyonlarının periyodik olarak gönderdiği raporlara dair istatistiki çalışmalar yapmak ve söz konusu raporları dosyalamak,
- j) Valiliklerce ve mahkemelerce yasaklanan eserlerin listesini tutmak,
- k) Fikri hakların takibine dair kamu ve özel sektör kurum ve kuruluşları, firmalar ve şahısların bilgi ve belge taleplerini karşılamak,
- l) Fikri haklara dair geleneksel araçlara ek olarak elektronik posta yoluyla bilgilendirme yapmak,
- m) Mahkemelerde bilirkişilik yapmak ,
- n) Fikri haklara dair icra ve haciz işlemlerini takip etmek,

- o) Kitap bandrollerine dair arşivleme yapmak ,
- p) Diğer kurum ve kuruluşlar ile şahısların talebi üzerine kitaplar için tahsis edilen bandrollere dair her türlü bilgi ve belgeyi hazırlamak ve talep sahiplerine iletmek.
- q) 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 5101 sayılı Kanun ile değişik 13 üncü maddesi ve 14.10.2002 tarih ve 24936 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Kayıt ve Tescil Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” uyarınca, sinema ve müzik eserlerinde filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcıları ile seslerin ilk tespitini gerçekleştiren fonogram yapımcıları tarafından; söz konusu Kanun kapsamında korunan tüm eserlerde ise, eser sahiplerinin talebi üzerine, genel itibariyle hak ihdas etmek amacı taşımaksızın, sahip oldukları hakların ihlal edilmemesi, hak sahipliklerinin belirlenmesinde ispat kolaylığı sağlanması ve mali haklara ilişkin yararlanma yetkilerinin takip edilmesi maksadıyla çıkarılacak bir yönetmelik ile belirlenecek ücretleri karşılığı gerçekleştirilecek olan eser kayıt-tescil başvurularını kabul etmek, incelemek, sıraya almak ve konuya ilişkin olarak başvuru sahiplerine sözlü ve/veya yazılı olarak bilgi vermek.

Meslek Birlikleri ve Denetleme Dairesi Başkanlığı

Madde 15- Meslek Birlikleri ve Denetleme Dairesi Başkanlığı’nın görevleri şunlardır.

- a) 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kurulan Meslek Birlikleri ile ilgili işlemleri yürütmek,
- b) Meslek Birlikleri ile Bakanlık arasında koordinasyonu sağlamak,
- c) Yeni kurulan Meslek Birliklerinin Tüzüklerini,”Meslek Birlikleri ve Federasyonları Hakkındaki Tüzük “ve “Fikir ve Sanat Eserleri

Sahipleri Meslek Birlikleri Tip Statüsü” kapsamında incelemek, Makam Onayına sunmak ve faaliyet izni vermek,

- d) Kurulmuş olan meslek Birliklerinin tüzüklerini mevzuat değişiklikleri doğrultusunda incelemek makam onayına sunmak ve sonuç hakkında Birliğe bilgi vermek,
- e) Meslek Birlikleri ile ilgili mahkemelerden gelen yazılara cevap vermek.
- f) 5846 sayılı yasa ve ilgili diğer mevzuatlar doğrultusunda Meslek Birliklerinin iş ve işlemlerinin hukuka uygun yürütülmesini ve verimli çalışmalarını sağlamak amacıyla, bu birlikleri uzmanları aracılığıyla, gerekli görülen sıklıkta idari ve mali yönden denetlemek

Proje Değerlendirme ve Sektörel Destekleme Daire Başkanlığı

Madde 16-Proje Değerlendirme ve Sektörel Destekleme Daire Başkanlığı’nın görevleri şunlardır.

- a) Bütün eser gruplarının üretildiği alanlarda mesleki standartların yükseltilmesi ve bu alandaki mevcut koşulların iyileştirilmesi amacıyla her türlü eğitim programının ve projenin hazırlanması, uygulanması, konu ile ilgili uzmanların bir araya getirilmesi, ulusal ve uluslar arası ölçekte etkinlikler düzenlenmesine ve sektörün gelişimine yönelik görevleri yerine getirmek,
- b) Korsanla mücadelede, kayıt dışı ve diğer yasal olmayan faaliyetlerle ilgili mücadele yöntemleri geliştirerek uygulanması için diğer kamu veya sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyon görevini yürütmek.

Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Daire Başkanlığı

Madde 17- Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Daire Başkanlığı'nın görevleri şunlardır.

- a) Enstitünün görev alanına giren konularda çalışmalarda bulunan uluslararası kuruluşların toplantıları sonucunda ortaya çıkan belge ve yayınları izlemek, alınan kararları Enstitü birimlerine ve ilgili kuruluşlara iletmek,
- b) Enstitünün görev alanına giren konularda uluslararası toplantılar düzenlemek,
- c) Enstitünün Avrupa Birliği ile ilgili yapacağı çalışmalarda diğer birimlerle koordinasyon sağlamak,
- d) Yönetim Kurulunun belirleyeceği benzeri görevleri yapmak.

Yayın ve Bilgi Dağıtım Daire Başkanlığı.

Madde 18- Yayın ve Bilgi Dağıtım Daire Başkanlığı'nın görevleri şunlardır;

- a) Yurt içi ve yurt dışı kurum, kuruluş ve kişilerin istatistiki yayın veri bilgi taleplerini karşılamak
- b) Yayın ve abonelik işlemlerini yürütmek
- c) Kamuoyu bilincini arttırmaya yönelik bilgi, belge broşür ve dergi benzeri yayınları yayımlamak, dağıtmak
- d) Kütüphane hizmetlerini yürütmek

- e) Görev alanına giren konularda gelişmeleri takip etmek ve ulusal – uluslar arası proje çalışmalarını yürütmek

Bilgi ve İletişim Teknolojileri Daire Başkanlığı

Madde 19- Bilgi ve İletişim Teknolojileri Daire Başkanlığı 'nın görevleri şunlardır;

- a) Kurumun bilişim stratejisini hazırlamak ve uygulamasını takip etmek, yazılım ve donanım alt yapısı ile ilgili tüm işleri koordine etmek
- b) Kurum bilgi sisteminin hazırlanması, veri tabanlarının kurulması, güncellenmesi, arşivlenmesi çalışmalarını yapmak
- c) Kurumun ulusal ve uluslar arası bilgi erişimini sağlamak amacıyla uygulamalar tasarlamak
- d) Kurumlar arası veri alış verişi için teknik koordinasyonu sağlamak
- e) Görev alanına giren konularda gelişmeleri takip etmek ve ulusal – uluslar arası proje çalışmalarını yürütmek

BEŞİNCİ BÖLÜM

Danışma Birimleri

Danışma Birimleri

Madde 20- Kurumun danışma Birimleri şunlardır,

- a) Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı³⁴
- b) Hukuk Müşavirliği
- c) Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği

Strateji Geliştirme Daire başkanlığı

Madde 21- Strateji Geliştirme Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:

Ulusal kalkınma strateji ve politikaları, yıllık program ve hükümet programı çerçevesinde Enstitünün orta ve uzun vadeli strateji ve politikalarını belirlemek, amaçlarını oluşturmak üzere gerekli çalışmaları yapmak,

Enstitünün görev alanına giren konularda performans ve kalite ölçütleri geliştirmek,

Enstitü bütçesini stratejik plana ve yıllık hedeflere göre hazırlamak; faaliyetlerinin bunlara uygunluğunu izlemek ve değerlendirmek,

Enstitünün yönetimi ile hizmetlerin geliştirilmesi ve performansla ilgili bilgi ve verileri toplamak, analiz etmek, yorumlamak ve faaliyet raporlarını hazırlamak,

Üst yönetimin iç denetime yönelik işlevinin etkinliğini ve verimliliğini arttırmak için gerekli hazırlıkları yapmak,

Enstitünün görev alanına giren konularda, hizmetleri etkileyecek dış faktörleri incelemek, kurum içi kapasite araştırması yapmak, hizmetlerin etkinliğini ve tatmin düzeyini analiz etmek ve genel araştırmalar yapmak,

³⁴ Düzenleyici Ve Denetleyici Kurumlar Hakkında Kanun Tasarısı 15. maddesinde hizmet birimlerini düzenlerken Strateji Geliştirme Başkanlığının ana hizmet birimi şeklinde kurulacağını düzenlemiştir.

Yönetim bilgi sistemlerine ilişkin hizmetleri yerine getirmek

Kurulların sekreteryâ hizmetlerini yürütmek,

Başkanın vereceği benzeri görevleri yapmak.

Hukuk Müşavirliği

Madde 22 -Hukuk Müşavirliğinin görevleri şunlardır;

- a) Başbakanlık, bakanlıklar, diğer kamu kurum ve kuruluşları ile birimlerinden gönderilen kanun, tüzük ve yönetmelik taslakları ile diğer hukuki konular hakkında görüş bildirmek,
- b) Enstitünün menfaatlerini koruyucu, anlaşmazlıkları önleyici hukuki tedbirleri zamanında almak, anlaşma ve sözleşmelerin bu esaslara uygun olarak yapılmasına yardımcı olmak,
- c) 8/1/1943 tarihli ve 4353 sayılı Kanun hükümlerine göre adlî ve idarî davalarda gerekli bilgileri hazırlamak, taraf olduğu idari davalarda Enstitüyü temsil etmek veya Enstitü tarafından hizmet satın alma yoluyla temsil ettirilen davaları takip ve koordine etmek,
- d) Enstitünün amaçlarını daha iyi gerçekleştirmek, mevzuat, plan ve programlara uygun şekilde çalışmasını temin etmek amacıyla gerekli hukuki teklifleri hazırlamak ve Enstitü Başkanına sunmak,
- e) Enstitü Başkanının vereceği benzeri görevleri yapmak.

Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği

Madde 23- Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği'nin görevleri şunlardır;

- a) Basın ve Halkla ilişkilerle ilgili faaliyetleri planlamak
- b) 4982 sayılı Bilgi edinme Hakkı Kanununa göre yapılacak bilgi edinme başvurularını etkin, süratli ve doğru sonuçlandırmak üzere gerekli tedbirleri almak
- c) Benzeri görevleri yapmak.

ALTINCI BÖLÜM

Yardımcı Hizmet Birimleri

Yardımcı hizmet birimleri

Madde 24- Yardımcı hizmet birimleri,

- a) İnsan Kaynakları Müdürlüğü
- b) Destek Hizmetleri Müdürlüğü³⁵

İnsan Kaynakları Müdürlüğü

Madde 25 - İnsan Kaynakları Müdürlüğü'nün görevleri şunlardır:

³⁵ Düzenleyici Ve Denetleyici Kurumlar Hakkında Kanun Tasarısı 15. maddesinde ayrıca " Kurumda insan kaynakları ve eğitim, idarî ve malî işler, bilgi-işlem faaliyetleri ve benzeri faaliyetleri yürütmek üzere Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı kurulur. Bu daire başkanlığında biri kurulun özel büro hizmetlerinde kullanılmak üzere en çok dört adet müdürlük kurulabilir." ifadesi yer almaktadır.

- a) Kurumun insan gücü politikası ve planlaması konusunda çalışmalar yapmak ve tekliflerde bulunmak,
- b) Kurumun personelinin atama, nakil, sicil, terfi, ücret, emeklilik ve benzeri özlük işlemlerini yürütmek,
- c) Kurumun eğitim planını hazırlamak, uygulamak ve değerlendirmek,

Destek Hizmetleri Müdürlüğü

Madde 26- Destek Hizmetleri Müdürlüğünün görevleri şunlardır,

- a) Kurumun ihtiyacı olan her türlü yapım, satın alma, kiralama, bakım ve onarım, arşiv, sağlık ve benzeri her türlü idari ve mali hizmetleri yürütmek,
- b) Taşınır ve taşınmaz mal kayıtlarını tutmak,
- c) Kurum sivil savunma ve seferberlik hizmetlerini planlamak ve yürütmek,
- d) Kurumun belirleyeceği benzeri görevleri yapmak.

YEDİNCİ BÖLÜM

Personel – Ücret – Mali Haklar

Kurum Personelinin Statüsü

Personel

Madde 27 - Kurum hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, idari hizmet sözleşmesi ile sözleşmeli olarak istihdam edilen personel³⁶ eliyle

³⁶ Düzenleyici Ve Denetleyici Kurumlar Hakkında Kanun Tasarısında kurum personel statüsünün çerçevesi aşağıdaki şekilde çizilmiştir.

“ Kurumun başkan yardımcıları, daire başkanları, başkanlık müşavirleri ve meslek personeli kadro karşılığı sözleşmeli statüde istihdam edilir. Kadro karşılığı sözleşmeli çalışan kurum personeli ücret, malî ve sosyal haklar dışında; kurumun kadrolu diğer personeli ise her türlü hak ve yükümlülükleri yönünden 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tâbidir.

yürütülür. Kurum emrinde yeteri kadar uzman meslek personeli ile kariyer dışı ihtisas personeli çalıştırılabilir. Kurum personeli ücret ve mali haklar dışında 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabidir. Kurul, ihtiyaca uygun kuruluş ve kadro statülerinin düzenlenmesinde serbesttir. Kadroların iptali ve ihdası Kurulca yapılır. Geçicilik veya belli bir ihtisas gerektiren nitelikteki hizmetler Başkanlıkça tespit olunur. Bu işlerde çalışacak personel hakkında vekalet veya istisna akdi hükümleri uygulanır. Bu fıkraya göre istihdam edileceklerden sosyal güvenlik kuruluşlarından almakta oldukları aylıkları kesilmez. Yabancı uzmanlar da Başkanlığın hazırlayıp Kurulun onayı ile yürürlüğe konacak yönetmelik esaslarına göre istihdam edilebilir.

Telif Hakları Uzman Yardımcılığına Atama³⁷

Madde 28 – Telif Hakları uzman yardımcılığına atanabilmek için aşağıdaki nitelikler aranır:

Kurum personeline ilişkin kadroların ihdası ve iptali ile kullanılmasına dair esas ve usuller, kuruluş kanununda yer alan cetvele göre kurul tarafından belirlenir.

Kurumun ana hizmet birimlerinde uzmanlık gerektiren işlerde meslek personeli çalıştırılması esastır. Ana hizmet, danışma ve yardımcı hizmet birimlerinde istihdam edilecek personelin nitelikleri başkanın teklifi üzerine kurulca belirlenir. Ancak, yönetici, müşavir ve meslek personeli unvanlarını haiz olmayan personelin oranı, kuruluş kanunu ekindeki cetvelde yer alan toplam kadro sayısının yüzde otuzunu geçemez.

³⁷ Düzenleyici Ve Denetleyici Kurumlar Hakkında Kanun Tasarısında meslek personeli ayrı bir maddede düzenlenmiştir. Buna göre ;

“ Meslek personeli, uzman ve uzman yardımcıları ile bankalar yeminli murakıpları ve yardımcılarının oluşur.

Kurumların kuruluş kanunlarında öngörülen usul ve esaslar dahilinde, uzman yardımcılığına ve bankalar yeminli murakıp yardımcılığına atanacaklar merkezî yarışma sınavıyla belirlenenler arasından seçilir.

Uzman yardımcılığı ve bankalar yeminli murakıp yardımcılığına atananlar, üç yıl çalışmak ve olumlu sicil almak kaydıyla Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından en az (C) düzeyinde yabancı dil puanı alması, yeterlilik sınavında başarılı olması ve konuları ile ilgili hazırlayacakları uzmanlık tezinin oluşturulacak jüri tarafından kabul edilmesi halinde uzman veya bankalar yeminli murakıpları olarak atanır ve bunlara bir defaya mahsus olmak üzere bir derece yükseltilmesi uygulanır. Mazereti olmaksızın tez hazırlamayan veya sınava girmeyen veya sınavda iki defa başarısız olanlar durumlarına uygun kadrolara atanmak üzere Devlet Personel Başkanlığına bildirilir.”

- a) Hukuk, İktisat, Siyasal Bilimler, İşletme, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin iktisat ve işletme bölümlerinden ya da mühendislik fakültelerinin endüstri mühendisliği veya işletme mühendisliği bölümlerinden yahut bunlara denkliği kabul edilen yurt dışındaki yüksek öğretim kurumlarından mezun olmak,
- b) Yapılacak yarışma sınavında başarılı olmak,
- c) İngilizce, Fransızca ve Almanca dillerinden birinde yapılacak yabancı dil sınavında başarılı olmak,
- d) Sınavın yapıldığı yılın Ocak ayının ilk günü itibarıyla otuz yaşını doldurmamış olmak.

Gerekli diğer şartlar Kurulca çıkarılacak sınav yönetmeliğinde belirlenir.

Telif Hakları Uzmanlığı ³⁸

Madde 29 - 28 inci maddeye göre uzman yardımcılığına atananlar, üç yıl çalışmak ve olumlu sicil almak kaydıyla konuları ile ilgili hazırlayacakları ya da daha önce hazırlamış oldukları uzmanlık tezinin Kurulca kabul edilmesi halinde "Telif Hakları Uzmanı" unvanını alırlar.

Telif Hakları Uzman ve yardımcıları meslek personeli sıfat ve yetkisini taşır.

³⁸ Duyarlı ve kırılgan sektörlerin düzenlenmesi, gözetim ve denetiminden sorumlu kurum ve kurulların teknik alt yapıya sahip olması ve teknolojik gelişmelere paralel olarak alt yapının yenilenmesi zorunluluğu kadar, kurulan teknik alt yapıyı kullanabilecek uzman kişilerin görevlendirilmesi zorunluluğu da vardır. Bu uzman kişilerin ayrıca teknolojik gelişmelere paralel olarak eğitimlerini sürekli yenilemeleri de gereklidir.

Ücret ve Diğer Mali Haklar ³⁹

Madde 30- Kurul Başkan ve üyelerinin aylık ücretleri, en yüksek devlet memurunun her türlü ödemeler dahil ücretlerinin iki katını geçmemek üzere Kültür ve Turizm Bakanlığının teklifi ile Bakanlar Kurulunca tespit olunur. En yüksek devlet memuruna ödenenlerden gelir vergisine tabi olmayanlar bu Kanuna göre de Gelir Vergisine tabi tutulmaz

Kurul personelinin ücret ve diğer mali hakları Kurul üyeleri için tespit edilen miktarı geçmemek üzere belirlenir.

Kurum personelinin ücret ve diğer mali hakları, birinci fıkradaki ücretler ve bunlarda değişiklik yapılmasına ilişkin esaslar çerçevesinde Başkanlığın teklifi üzerine Kurulca belirlenir.

Emeklilik ve Hizmet Sürelerinin Değerlendirilmesi

Madde 31 - Kurul Başkan ve üyeleri ile diğer personel Emekli Sandığı Kanununa tabidir.657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi kimselerden Kurul Başkanlığına veya üyeliklerine atananlar ile Kurumda görev alanlar görev sürelerinin sona ermesi halinde yeniden Devlet memurluğuna dönerek durumlarına uygun bir göreve atanırlar. Kurulda geçirdikleri süreler, öğrenim durumlarına göre yükselebilecekleri derece ve kademeler saklı kalmak üzere, her yılı bir kademe ilerlemesine ve her üç yılı bir derece yükselmesine esas olacak şekilde değerlendirilir.

³⁹ Tasarıda ücret ve mali haklara kısaca değinilmiştir.

"Kurul başkanına Başbakanlık Müsteşarı, üyelere ise Başbakanlık müsteşar yardımcısı için belirlenen her türlü ödemeler dahil mali ve sosyal haklar tutarında aylık ücret ödenir.

Kurumun kadro karşılığı sözleşmeli personelinin ücretleri ile diğer malî ve sosyal hakları birinci fıkrada belirlenen ücret tavanını geçmemek üzere kurul tarafından tespit edilir."

Bu hükümler, akademik unvanların kazanılması için gerekli şartlar saklı olmak üzere üniversitelerden gelen başkan ve üyelerle uzman veya diğer personel hakkında da uygulanır.

Emeklilik açısından Kurul Başkanı Bakanlık Müsteşarı, Kurul üyeleri Bakanlık Müsteşar Yardımcıları, Daire Başkanları Bakanlık Genel Müdürleri ile aynı düzeyde kabul edilir.Emeklilik açısından diğer personelin durumu, Başkanlığın hazırlayacağı, Kurulun onayı ile yürürlüğe konacak yönetmelikte gösterilir.

Kurumun Gelirleri

Madde 32 - Kurumun gelirleri Kurumun bütçesini oluşturur ve aşağıdaki gelir kalemlerinden oluşur:

- a) Yapılan hizmetler karşılığı alınacak ücretler,
- b) Genel bütçeden yapılacak yardımlar,
- c) Her türlü yardım ve bağışlar,
- d) Kuruma ait taşınmazların gelirleri,
- e) Yukarıda sayılan gelirlerin nemalandırılması suretiyle elde edilecek gelirler.
- f) Eğitim, kurs, seminer ve toplantı faaliyetlerinden elde edilecek gelirler.
- g) Her türlü basılı evrak, form, doküman ve yayınlardan elde edilecek gelirler.
- h) Diğer gelirler

Kuruma ait gelirler T.C.Merkez Bankası veya bir devlet bankası nezdinde açılacak bir hesapta toplanır.

Özel Hesap gelirleri Kurulun giderlerini karşılamaya yetmediği takdirde, açık, Maliye Bakanlığı Bütçesinden verilecek yardımlarla karşılanır.

Düzenlemeler

MADDE 33 – Kurumun yetkilerinin kullanılışı, yönetim ve çalışma esasları, özel hesap gelirlerinin tahsili, giderlerin yapılması ve bu işlemlerin denetlenmesinde uygulanacak usul ve esaslar, aylık ücretlerde yapılacak değişikliklerin esasları, personelinin atanma ve görevden alınma şekilleri, disiplin esasları, görevden alınma şekilleri görevle bağdaşmayan haller ve diğer hak ve yükümlülükleri ile sair hususlar Bakanlar Kurulunca hazırlanacak yönetmelikle düzenlenir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Diğer Kuruluşlarla işbirliği

Madde 34- Kurul, görevlerinin yerine getirilmesinde bakanlıklardan, ilgili resmi ve özel kuruluşlar ile kişilerden görüş ve bilgi isteyebilir. Bunlar söz konusu isteğe cevap vermek ve Kurulun görevlilerine gereken kolaylığı göstermekle yükümlüdürler.

Kurul, kanunen başka merciler tarafından takibi gereken hususları ilgili mercilere intikal ettirir.

Atama

Madde 35 -Bu Kanunla kurulması öngörülen Telif Hakları Kurumunun, Kurul üyeleri ile Başkan ve Başkan Yardımcıları bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren en geç iki ay içinde atanır veya görevlendirilirler. Bu atama veya

görevlendirmeler tamamlanıncaya kadar Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğünün mevcut teşkilatı görevine devam eder. Atama ve görevlendirmeler tamamlanınca Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü lağvedilir ve bu Kanun hükümlerine göre Telif Hakları Kurumu teşekkül eder. Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğünün lağvedilmesi üzerine Sinema ile ilgili bölümler 4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığının kuruluş kanununda gerekli değişiklikler yapılarak ayrı bir teşkilat yapısı olarak teşekkül ettirilir.

Kültür ve Turizm Bakanlığınca Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğüne tahsis edilmiş olan mal varlıkları ile hak ve yükümlülükleri her türlü vergi ve resimlerden muaf olarak Telif Hakları Kurumuna devrolunmuş sayılır.

Halen, Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğünde telif hakları ile ilgili bölümlerde geçici işçi veya sözleşmeli olarak çalışanların intibakları; bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, yazılı müracaat şartı dikkate alınmaksızın yapılır.

Kurumun teşkili aşamasında Kurumda istihdam edilecek personel kadrolarının ve vasfının tespitini sağlamak üzere, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Devlet Personel Başkanlığı ve Genel Müdürlükten birer temsilcinin katılımı ile bir komisyon kurulur. Komisyon bu Kanunun yürürlüğe girmesini müteakip bir ay içinde toplanır. Komisyonca belirlenecek kadroların tamamı istekleri halinde Genel Müdürlüğün ilgili birimlerinde çalışan personelden karşılanır.

Yürürlük

Madde 36– Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 37– Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür,

ÖZET

Fikri mülkiyet haklarının konusunu iktisadi değer taşıyan fikri emek ürünleri teşkil etmektedir. Bu haklar eser sahibinin malvarlığında yer alan mali haklar ve eser sahibinin şahsiyet haklarını ilgilendiren manevi haklar şeklinde iki boyuttan oluşmaktadır. Fikri emek ürünleri kapsamına fikir ve sanat eserleri kadar markalar, patentler, sınai resim ve modeller de girmektedir. Geniş anlamda fikri mülkiyet hakları hem fikir ve sanat eserleri üzerindeki hakları, hem de sınai hakları kapsar. Bu çalışma kapsamında öncelikle fikri mülkiyet hakları bir bütün olarak ele alınmış, daha sonra ise dar anlamda sadece fikir ve sanat eserlerini kapsayan fikri haklar veya uygulamada kullanılan terimiyle "telif hakları" kavramı üzerinde yoğunlaşmıştır.

Bu çalışma iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde çalışmanın başlığından da anlaşılacağı üzere, fikri mülkiyet kavramına kısa bir giriş yaptıktan sonra uluslar arası alanda yer alan sözleşme ve kuruluşlara değinilmiştir. Fikri mülkiyet haklarını koruyan kuruluşların Türk idari yapısı kapsamında tam olarak nerede yer aldığını tespit edebilmek adına Türk İdari Teşkilatı ortaya konmaya çalışılmıştır. Türk İdari teşkilatında yer alan kurum ve kuruluşların bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluş yapılanması çerçevesinde incelemesi yapılarak bağımsız idari otorite kavramına açıklık getirilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın ilk bölümünde genel olarak fikri mülkiyet sistemi ve Türk idari teşkilatına değinildikten sonra ikinci ve son bölümde ise Türk idari teşkilatındaki fikri mülkiyet haklarını korumak ve geliştirmekle yükümlü olan kuruluşların kıyaslanmasına yer verilmiştir. Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü ile Türk Patent Enstitüsünün Türk idari teşkilatı içerisindeki yeri belirlenmeye çalışılmıştır. Söz konusu kurumların tarihçesi, görevleri ve idari yapıları ele alınmakla beraber özellikle Telif Hakları ve Sinema Genel

Müdürlüğü'nün hukuki yapısı, mevcut idari yapı içerisinde karşılaştığı sorunlar, faaliyet alanı ve yetkileri detaylı olarak incelenmiştir. Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü'nün yeniden yapılandırılması gerekliliğinin gerekçeleri ortaya konmaya çalışıldıktan sonra, Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü için öngördüğümüz yeniden yapılanma önerilerine yer verilmiştir. Bu bağlamda mevcut kurumun yeniden yapılanması sürecinde faydalanılmak üzere hazırlanan üç adet kuruluş kanunu taslağı yer almaktadır. Bu taslaklar bağlı kuruluş, ilgili kuruluş ve ilişkili kuruluş yapılanmalarını ayrı ayrı ele almakta ve üç farklı yapılanma için önemli idari ayrıntılara yer vermektedir.

ABSTRACT

The subject matter of intellectual property rights is constituted by intellectual effort products which carry economic value. These rights are composed of two dimensions: economic rights that take part in work owner's assets and moral rights that are related with the work owner's personality rights. The scope of intellectual effort products includes not only intellectual and artistic works but also trademarks, patents, industrial drawings and models. In a broad sense, the intellectual property rights enclose both industrial rights and rights on intellectual and artistic works. In the scope of the this study, first intellectual property rights are discussed in a general sense, then intellectual rights (or the notion of copyright as it 's used in practice) which compass intellectual and artistic works solely, are focused on.

This study consists of two chapters .In the first chapter, as it's seen from our topic, after making a short introduction to the intellectual property concept, international treaties and organizations regarding to this issue are mentioned. In order to determine the exact place of institutions protecting intellectual property rights in the scope of Turkish administrative structure, it has been tried to state expressly the organizations in Turkish Administrative Structure. By making the analysis of institutions in Turkish Administrative Structure, within the framework of dependent, concerned or related establishment structuring, it has been tried to provide clarification to the concept of independent administrative authorities

In the first chapter, generally, within the context of " the protection of intellectual property " title, the way of protection in Turkish administrative structure is shortly emphasized. Then the comparison of the institutions which are responsible from the protection and development of the intellectual property rights are presented. In this context, it has been tried to

determine the situation of General Directorate of Copyright and Cinema and Turkish Patent Institute in the Turkish administrative structure. In addition to the history, tasks and administrative structures of mentioned institutions, especially the legal structure, problems recognized within the current administrative structure, range of activities and authorization of the General Directorate of Copyright and Cinema has been examined in detail. After putting forward generally the main legal ground regarding to the necessity of restructuring of the General Directorate of Copyright and Cinema, the proposals that are foreseen for the restructuring of the Directorate are discussed. In this context, three establishing draft laws which are prepared in order to benefit in the process of the restructuring of the Directorate are presented. These drafts handle dependent, concerned or related establishment structures separately and give important administrative details for these three different structures